

Міністерство освіти і науки України
Сумський державний університет

ПЕРЕКЛАДАЦЬКІ ІННОВАЦІЇ

МАТЕРІАЛИ XIII ВСЕУКРАЇНСЬКОЇ СТУДЕНТСЬКОЇ НАУКОВО-ПРАКТИЧНОЇ КОНФЕРЕНЦІЇ

(Суми, 24 листопада 2023 року)

Суми
Сумський державний університет
2023

Перекладацькі інновації : матеріали XIII Всеукраїнської студентської науково-практичної конференції, м. Суми, 24 листопада 2023 р. / редкол.: С. В. Баранова, І. К. Кобякова, О. В. Бровкіна та ін. – Суми : Сумський державний університет, 2023. – 259 с.

У матеріалах подані тези XIII Всеукраїнської студентської науково-практичної конференції «Перекладацькі інновації». До збірника ввійшли наукові дослідження, присвячені актуальним проблемам сучасного перекладу, мовознавства, лінгвістики, стилістики, методики та методології сучасних літературознавчих досліджень.

Для мовознавців, перекладачів, викладачів і студентів філологічних та перекладацьких факультетів.

ЗМІСТ

С.

СЕКЦІЯ 1

«Мовна картина світу та міжкультурна комунікація»

STYLISTIC TECHNIQUES IN ADVERTISING TEXTS. <i>Bratushka Y. V.</i>	11
НАЦІОНАЛЬНО-КУЛЬТУРНИЙ АНАЛІЗ ФРАЗЕОЛОГІЧНИХ ОДИНИЦЬ З ІСТОРИЧНИМ КОНТЕКСТОМ. <i>Внучкова В. С.</i>	13
ОСОБЛИВОСТІ МУЛЬТИМОДАЛЬНОСТІ В КОНТЕКСТІ АНГЛОМОВНИХ ІСТОРИЧНИХ СЕРІАЛІВ. <i>Гребінник О. О.</i>	15
МОВНІ ЗАСОБИ ВЕРБАЛІЗАЦІЇ СИТУАЦІЇ В УКРАЇНІ В АНГЛОМОВНИХ ЗМІ. <i>Гузенко Ю. О.</i>	17
МУЛЬТИМОДАЛЬНІСТЬ СУЧАСНОГО АНГЛОМОВНОГО ІНТЕРНЕТ-БЛОГІНГУ НА ПРИКЛАДІ СОЦІАЛЬНОЇ МЕРЕЖІ INSTAGRAM. <i>Дерендяєва Д. І.</i>	19
MEANS OF VERBALIZATION OF MILITARY EVENTS IN UKRAINE IN THE ENGLISH-SPEAKING MASS MEDIA. <i>Doroshenko K. O.</i>	22
НОМІНУВАННЯ РОСІЙСЬКО-УКРАЇНСЬКОЇ ВІЙНИ В АНГЛО- МОВНИХ ЗМІ: ЛЕКСИКО-СЕМАНТИЧНИЙ АСПЕКТ. <i>Заїка В. В.</i> ...	24
ДЕНГЛІШ: МОВНИЙ ФЕНОМЕН ТА ЙОГО ВПЛИВ НА СУЧАСНУ НІМЕЦЬКУ МОВУ. <i>Іщенко Ю. Ю.</i>	26
ЕЙБЛІЗМИ ТА СТИГМА: ВПЛИВ НА СУСПІЛЬСТВО. <i>Кальченко А. В.</i>	29
МОВНІ ЗАСОБИ ФЕЙКОВИХ НОВИН. <i>Клочко О. О.</i>	31
LINGUISTIC DIVERSITY AND ITS IMPACT ON INTER-CULTURAL COMMUNICATION. <i>Krasnonos A. S.</i>	33
ВІД ФЕМІНІЗМУ ДО ФЕМІНІТИВІВ. ЧИ НАВПАКИ? ДОСВІД УКРАЇНИ ТА НІМЕЧЧИНИ. <i>Криворучко А. І.</i>	35
ДОСЯГНЕННЯ ВЧЕНИХ ІНШИХ НАЦІОНАЛЬНОСТЕЙ В АРАБСЬКОМУ МОВОЗНАВСТВІ. <i>Криворучко А. І.</i>	38

LANGUAGE POLICY AND INTERCULTURAL COMMUNICATION IN THE CONDITIONS OF GLOBALIZATION. <i>Kulyk Y. R.</i>	41
СЕМІОТИЧНИЙ АНАЛІЗ МАРКУВАННЯ ТОВАРІВ. <i>Лук'янова Ю. М.</i>	44
ЗАГАЛЬНІ ПРОБЛЕМИ ПЕРЕКЛАДУ. <i>Сотнікова К. Р.</i>	47
СТРУКТУРНО-КОМПОЗИЦІЙНІ ХАРАКТЕРИСТИКИ ПОЛІТИЧНОГО АНЕКДОТУ. <i>Стрельнікова Є. С.</i>	49
ENGLISH AS A LINGUA FRANCA: INTERLINGUAL AND INTERCULTURAL ASPECTS. <i>Sudak A. P.</i>	51
МОВНА КАРТИНА СВІТУ ЯК ОБ'ЄКТ МОВОЗНАВЧОГО ДОСЛІДЖЕННЯ. <i>Черниш Є. С.</i>	53
ЛЕКСИКО-СЕМАНТИЧНІ ХАРАКТЕРИСТИКИ ФРАНЦУЗЬКИХ ЗАПОЗИЧЕНЬ У ДИСКУРСІ FASHION-БЛОГІВ. <i>Черняк Н. В.</i>	55
ІНКЛЮЗИВНА ЧИ ГЕНДЕРНО-НЕЙТРАЛЬНА МОВА НА ПРИКЛАДАХ ВИСЛОВЛЮВАНЬ НІМЕЦЬКИХ ПОЛІТИКІВ. <i>Шамрай Н. С.</i>	58
АНГЛІЙСЬКИЙ СЛЕНГ У ВІРТУАЛЬНОМУ ІГРОВОМУ (КОМП'ЮТЕРНОМУ) ПРОСТОРІ. <i>Шкурко О. В.</i>	61

С Е К Ц І Я 2

«Дискурсивна лінгвістика: лінгвістичні особливості»

ОСОБЛИВОСТІ АНГЛОМОВНОЇ ВІЙСЬКОВОЇ ЛЕКСИКИ В ПУБЛІЦИСТИЧНОМУ ДИСКУРСІ. <i>Абу Жамус Ф. Р.</i>	64
ЛЕКСИКО-ГРАМАТИЧНІ ОСОБЛИВОСТІ РЕПРЕЗЕНТАЦІЇ МАЙБУТНЬОГО ЧАСУ В АНГЛОМОВНОМУ ІНТЕРНЕТ-ДИСКУРСІ. <i>Бендюг В. Е.</i>	67
ЗАПОЗИЧЕННЯ В АНГЛІЙСЬКІЙ МОВІ. <i>Богак А. Р.</i>	69
ДЕРИВАЦІЙНО-СЕМАНТИЧНІ ОСОБЛИВОСТІ НЕОЛОГІЗ-МІВ У НІМЕЦЬКОМОВНОМУ МАС-МЕДІЙНОМУ ДИСКУРСІ. <i>Бондарєва А. В.</i>	71
SPRACHLICHE BESONDERHEITEN DES MODERNEN	

DEUTSCHSPRACHIGEN INTERNETDISKURS. <i>Vublyk D. A.</i>	75
ОСОБЛИВОСТІ ІНТЕРНЕТ-ДИСКУРСУ. <i>Веремієнко А. В.</i>	77
ТЕОРИТИЧНІ ЗАСАДИ ВИВЧЕННЯ ФЕНОМЕНУ ПРЕЦЕДЕНТНОСТІ В СУЧАСНОМУ МЕДІАДИСКУРСІ. <i>Гержан Я. В.</i>	79
ОСОБЛИВОСТІ ОМОВЛЕННЯ ПОЛІТИЧНОГО ДИСКУРСУ. <i>Грищенко А. С.</i>	82
МАНІПУЛЯЦІЯ В РЕКЛАМНОМУ ДИСКУРСІ. <i>Данильченко С. В.</i> ...	85
КІНОДИСКУРС: ПОНЯТТЯ ТА СУТНІСТЬ КІНОТЕКСТУ. <i>Дешиця В. А.</i>	88
ОСОБЛИВОСТІ ФУНКЦІОНУВАННЯ ЮРИДИЧНИХ ТЕРМІНІВ У ГАЗЕТНОМУ ДИСКУРСІ. <i>Зінченко Г. С.</i>	90
ЗАПОЗИЧЕННЯ-МЕНЮОНІМИ В СУЧАСНОМУ НІМЕЦЬКО- МОВНОМУ ГЛЮТОНІЧНОМУ ДИСКУРСІ. <i>Коломієць К. І.</i>	93
НОМІНАТИВНИЙ ПРОСТІР «ЗАЛІЗНИЧНИЙ ТРАНСПОРТ» В АНГЛОМОВНОМУ ДИСКУРСІ. <i>Коркін І. А.</i>	95
СЛОВО ЯК ЕФЕКТИВНИЙ НОСІЙ ІНФОРМАЦІЇ. <i>Кузнецова К. А.</i> ...	97
НІМЕЦЬКОМОВНИЙ КАЗКОВИЙ ДИСКУРС ЯК ОБ'ЄКТ ЛІНГВІСТИЧНОГО СТУДІЮВАННЯ. <i>Майстренко М. Р.</i>	100
ДИСКУРС ЯК МАТЕРІАЛ ДОСЛІДЖЕННЯ ЛІНГВОКОГНІТИВНИХ КОНЦЕПТІВ. <i>Молгамова Л. О.</i>	101
МАНІПУЛЯЦІЇ В АНГЛОМОВНОМУ РЕКЛАМНОМУ МЕДІА МОВЛЕННІ: ВЕРБАЛЬНИЙ ТА НЕВЕРБАЛЬНИЙ АСПЕКТИ. <i>Никоненко Ю. В.</i>	104
ЛІНГВОПРАГМАТИЧНІ ОСОБЛИВОСТІ СКЛАДНИХ ІМЕННИКІВ У НІМЕЦЬКІЙ МОВІ. <i>Панченко М. Ю.</i>	107
АЛЮЗІЇ В СУЧАСНИХ ПОЛІТИЧНИХ ТЕКСТАХ. <i>Пануша Н. В.</i>	108
ПОНЯТТЯ МУЛЬТИМОДАЛЬНОСТІ ЯК ЛІНГВІСТИЧНОГО ЯВИЩА. <i>Руденко М. Д.</i>	112
ПРАГМАТИЧНИЙ ПОТЕНЦІАЛ ПОЛІТИЧНОЇ КАРИКАТУРИ. <i>Савчук А. І.</i>	114

ОСОБЛИВОСТІ МОЛОДІЖНОГО ІНТЕРНЕТ-СЛЕНГУ СУЧАСНОЇ АНГЛІЙСЬКОЇ МОВИ. <i>Снежко Є. О.</i>	116
ЛІНГВОПРАГМАТИЧНА СТРАТЕГІЯ ПЕРСУАЗИВНОСТІ У ТЕКСТАХ ПРОГРАМ БРИТАНСЬКИХ ПОЛІТИЧНИХ ПАРТІЙ. <i>Солонар І. С.</i>	118
МАНІПУЛЯТИВНІ МОЖЛИВОСТІ ЗАГОЛОВКІВ У МАСМЕДІЙНОМУ ДИСКУРСІ. <i>Стеценко О. П.</i>	121
СПЕЦИФІКА СУЧАСНОГО АНГЛОМОВНОГО МОЛОДІЖНОГО ДИСКУРСУ. <i>Цибуля А. О.</i>	123
LINGUISTIC ASPECTS OF ENGLISH-LANGUAGE PSYCHOLOGICAL DISCOURSE TERMINOLOGY. <i>Chernobrovchenko S. S.</i>	124
ВЕБ-САЙТИ АНГЛОМОВНИХ ПУБЛІЦИСТИЧНИХ ВИДАНЬ ЯК МУЛЬТИМОДАЛЬНІ ТЕКСТИ. <i>Чорнобук К. В.</i>	126
ОСОБЛИВОСТІ УТВОРЕННЯ НЕОЛОГІЗМІВ В АНГЛОМОВНОМУ ВІРТУАЛЬНОМУ ДИСКУРСІ. <i>Шевченко Є. В.</i>	129
ВІЙНА В УКРАЇНІ: ЛІНГВІСТИЧНІ АСПЕКТИ. <i>Шимон Я. І.</i>	132
STYLISTIC FEATURES OF ENGLISH-LANGUAGE POLITICAL DISCOURSE: LINGUOSYNERGISTIC ASPECT. <i>Shyshkin M. I.</i>	135

СЕКЦІЯ 3

«Актуальні питання прикладної та когнітивної лінгвістики»

АКТУАЛІЗАЦІЯ КОНЦЕПТУ «МУЗИКА» У ТРАГЕДІЇ «ГАМЛЕТ» В. ШЕКСПІРА. <i>Ведмидера К. С.</i>	138
ОСОБЛИВОСТІ НЕОГЕННОЇ ЛЕКСИКИ У СВІТЛІ СИНЕРГЕТИЧНОЇ ДЕРИВАТОЛОГІЇ (НА МАТЕРІАЛІ АНГЛОМОВНОГО ПУБЛІЦИСТИЧНОГО ДИСКУРСУ). <i>Волошин А. М.</i>	140
ЛІНГВОПРАГМАТИЧНІ ЗАСОБИ МАНІПУЛЯЦІЙ У МАСМЕДІА. <i>Дойніков К. В.</i>	142
КОНЦЕПТУАЛЬНА МЕТАФОРА В АНГЛОМОВНОМУ РЕКЛАМНОМУ ДИСКУРСІ. <i>Маруха А. В.</i>	144

DIE BEDEUTUNG VON INTERJEKTIONEN ALS INDIKATOREN FÜR EMOTIONALITÄT IN DER DEUTSCHEN SPRACHE. <i>Nikolenko A. O.</i> ..	148
OFFICIAL STYLE TEXTS IN MIGRATION AND RESETTLEMENT CONTEXTS. <i>Pavliv O. R.</i>	150
АКТУАЛІЗАЦІЯ ФЕНОМЕНУ ЖИВОПИСУ В АНГЛОМОВНИХ ХУДОЖНІХ ТЕКСТАХ. <i>Перловський І. В.</i>	152
ПИТАННЯ ПРИКЛАДНОЇ ТА КОГНІТИВНОЇ ЛІНГВІСТИКИ. <i>Селюкова С. В.</i>	155
КОНЦЕПТ ЩАСТЯ В АНГЛІЙСЬКІЙ МОВІ. <i>Тарасюк Д.С.</i>	157
КОНЦЕПТ ВОЛЯ У МОВОТВОРЧОСТІ Т. ШЕВЧЕНКА: СОЦІОЛІНГВІСТИЧНИЙ АСПЕКТ. <i>Шенілова Д. С.</i>	159
EXPRESSIVE MEANS IN ENGLISH MASS MEDIA. <i>Yarmak D. O.</i>	162

СЕКЦІЯ 4

«Перекладацькі студії: традиційні та інноваційні підходи та методики»

ЛЕКСИЧНІ ТРАНСФОРМАЦІЇ У ВІДТВОРЕННІ ОНОМАСТИЧНОГО ПРОСТОРУ ХУДОЖНЬОГО ТЕКСТУ. <i>Власенко К. М.</i>	165
GENRE PROPERTIES OF FOLK HORROR IN ADAM L. G. NEVILL'S <i>CUNNING FOLK</i> : THEORETICAL BACKGROUND. <i>Hubarenko Y. M.</i> ..	167
АДАПТАЦІЯ ТА РЕІНТЕРПРЕТАЦІЯ В ХУДОЖНЬОМУ ПЕРЕКЛАДІ. <i>Зацаринний М. В.</i>	169
ПЕРЕКЛАД МЕДІА: АСПЕКТ ПРОПАГАНДИ. <i>Клочко О. О.</i>	172
РЕФЕРОВАНИЙ ПЕРЕКЛАД: МЕТОДИ, ПРИЙОМИ ТА СПОСОБИ. <i>Коваль Г. Р.</i>	173
ADAPTATION IN THE TRANSLATION OF DAVE CHAPPELL'S STAND-UP SPECIALS INTO THE UKRAINIAN LANGUAGE. <i>Liuta A. V.</i>	177
EFFICIENT TRANSLATION FORMS OF ENGLISH-SPEAKING STAND-UP SPECIALS. <i>Liuta A. V.</i>	179

ПЕРЕКЛАДАЦЬКІ СПОСОБИ І ПРИЙОМИ ВІДТВОРЕННЯ ТЕРМІНІВ АНГЛОМОВНОГО ДИСКУРСУ ІНФОРМАЦІЙ-НИХ ТЕХНОЛОГІЙ УКРАЇНСЬКОЮ МОВОЮ. <i>Падалка М. О.</i>	181
ОСОБЛИВОСТІ ЛОКАЛІЗАЦІЇ ПЕРЕКЛАДУ З АНГЛІЙСЬКОЇ НА УКРАЇНСЬКУ МОВУ (НА МАТЕРІАЛІ ВІДЕОГОР LARIAN STUDIOS). <i>Пазюка В. С.</i>	184
АНГЛОМОВНИЙ ХУДОЖНИЙ ПЕРЕКЛАД ЯК СВОСРІДНЕ МИСТЕЦТВО. <i>Романенко Є. О.</i>	186
ПРОБЛЕМИ ПЕРЕКЛАДУ НЕОНІМІВ З АНГЛІЙСЬКОЇ МОВИ НА УКРАЇНСЬКУ МОВУ. <i>Снежко Є. О.</i>	188
SPECIFICITY OF MODERN ENGLISH-LANGUAGE LEGAL DISCOURSE TERMINOLOGY TRANSLATION. <i>Sudak A. P.</i>	190
МІЖНАРОДНІ КОМУНІКАЦІЇ ТА ПЕРЕКЛАД. <i>Хроленко Д. О.</i>	192
ПРОБЛЕМИ ПЕРЕКЛАДУ БЕЗЕКВІВАЛЕНТНОЇ ЛЕКСИКИ. <i>Чуднівець А. О.</i>	194
ПРОБЛЕМИ ПЕРЕКЛАДУ НЕОЛОГІЗМІВ З АНГЛІЙСЬКОЇ МОВИ НА УКРАЇНСЬКУ. <i>Шкурко О. В.</i>	196
ОСОБЛИВОСТІ ПЕРЕКЛАДУ ГАЗЕТНОЇ ЛЕКСИКИ. <i>Шульга С. Є.</i> ...	198

С Е К Ц І Я 5

«Методологія й методика сучасних літературознавчих досліджень»

METHODOLOGICAL ASPECTS OF ENGLISH-LANGUAGE FOREIGN POLITICAL MEDIA DISCOURSE TRANSLATION TRAINING: SYNERGISTIC DIMENSION. <i>Korovai M. V.</i>	202
ЕСТЕТИКА СЛОВА-ОБРАЗУ ВІТЕР У МОВОТВОРЧОСТІ ПОЕТІВ- ШІСТДЕСЯТНИКІВ (НА ПРИКЛАДІ ІДІОСТИЛЮ В. СИМОНЕНКА, М. ВІНГРАНОВСЬКОГО). <i>Осьмаченко С. П.</i>	204
СОНЕТИ ШЕКСПІРА У КОНТЕКСТІ КОНЦЕПЦІЇ ШТУЧНОГО ІНТЕЛЕКТУ. <i>Перерва Д. С.</i>	207
ПЕРСОНОСФЕРА УКРАЇНСЬКОЇ СІМ'Ї ДРУГОЇ ПОЛОВИНИ XIX СТ.: АНАЛІТИКО-ПСИХОЛОГІЧНИЙ ВИМІР (НА ОСНОВІ	

СЕКЦІЯ 6

«Теорія й методика навчання іноземних мов і перекладу в закладах вищої освіти»

ВИКОРИСТАННЯ ЕЛЕМЕНТІВ РІЗНИХ МЕТОДІВ НАВЧАННЯ ІНОЗЕМНОЇ МОВИ ЯК РЕАЛІЗАЦІЯ ПРИНЦИПУ ІНДИВІДУАЛІЗАЦІЇ. <i>Абу Жамус Ф. Р.</i>	212
ЗВ'ЯЗОК ЧИТАННЯ ІНШИМИ ВИДАМИ МОВЛЕННЄВОЇ ДІЯЛЬНОСТІ. <i>Бендіог В. Е.</i>	215
КОМПЛЕКСНИЙ ПІДХІД ДО ФОРМУВАННЯ ІНШОМОВНОЇ КОМУНІКАТИВНОЇ КОМПЕТЕНЦІЇ. <i>Бондарєва А. В.</i>	218
ІНТЕРАКТИВНІ СТРАТЕГІЇ ВИРІШЕННЯ КОМУНІКАТИВНИХ ПРОБЛЕМ НА ЗАНЯТТЯХ З ІНОЗЕМНОЇ МОВИ. <i>Волошин А. М.</i>	220
ФОРМУВАННЯ ГРАМАТИЧНИХ НАВИЧОК НА ПОЧАТКОВОМУ ЕТАПІ НАВЧАННЯ ІНОЗЕМНОЇ МОВИ. <i>Гузенко Ю. О.</i>	221
СТРАТЕГІЇ ІНТЕРАКТИВНОГО НАВЧАННЯ ІНОЗЕМНОЇ МОВИ. <i>Дерендяєва Д. І.</i>	223
MNEMONIC TECHNIQUES IN FOREIGN LANGUAGE CLASSES. <i>Doroshenko K. O.</i>	225
РОЗВИТОК КРИТИЧНОГО МИСЛЕННЯ УЧНІВ СТАРШИХ КЛАСІВ (НА МАТЕРІАЛІ АНГЛОМОВНИХ ЕЛЕКТРОННИХ ЗМІ). <i>Зайка В.В.</i>	227
ЦИФРОВІ ІНСТРУМЕНТИ МАЙНДМЕПІНГУ В НАВЧАННІ ІНОЗЕМНИМ МОВАМ СТУДЕНТІВ. РІЗНИХ СПЕЦІАЛЬНОСТЕЙ. <i>Коваль Г. Р.</i>	229
КОМУНІКАТИВНІ ІГРИ НА ПОЧАТКОВОМУ ЕТАПІ НАВЧАННЯ ІНОЗЕМНОЇ МОВИ. <i>Ласюченко В. В.</i>	232
ІНСЦЕНУВАННЯ ЯК ЗАСІБ СТИМУЛЯЦІЇ КОМУНІКАТИВНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ УЧНІВ. <i>Маруха А. В.</i>	235
СИСТЕМА КОНТРОЛЮ ВМІНЬ І НАВИЧОК ЯК СКЛАДОВА НАВЧАЛЬНОГО ПРОЦЕСУ З ІНОЗЕМНОЇ МОВИ В	

СЕРЕДНІХ КЛАСАХ. <i>Никоненко Ю. В.</i>	237
АЛЬТЕРНАТИВНІ ПІДХОДИ ДО ВИВЧЕННЯ ІНОЗЕМНИХ МОВ У ШКОЛІ. <i>Пануша Н. В.</i>	240
ПЕДАГОГІЧНІ ПРИНЦИПИ ВИКОРИСТАННЯ КАЗОК ДЛЯ НАВЧАННЯ АНГЛІЙСЬКОЇ МОВИ. <i>Савчук А. І.</i>	243
ТЕХНОЛОГІЯ ВЕБКВЕСТУ ЯК ІНСТРУМЕНТ ВИКЛАДАННЯ ІНОЗЕМНОЇ МОВИ СТУДЕНТАМ-ФІЛОЛОГАМ. <i>Сердюк А. В.</i>	244
ПОПЕРЕДЖЕННЯ ПОМИЛОК В УСНОМУ МОВЛЕННІ НА ЗАНЯТТЯХ З ІНОЗЕМНОЇ МОВИ. <i>Смолянінова В.А.</i>	247
ТИПИ ЗАВДАНЬ ДЛЯ НАВЧАННЯ ПРОДУКТИВНИХ ВИДІВ МОВЛЕННСВОЇ ДІЯЛЬНОСТІ ТА ЇХНІ ХАРАКТЕРИСТИКИ. <i>Стрельнікова Є. С.</i>	249
TEACHING METHODICS OF REFERATIVE AND ANNOTATIVE TRANSLATION. <i>Chernysh E. S.</i>	251
КРАЇНОЗНАВСТВО ЯК СКЛАДОВА ІНШОМОВНОЇ КОМПЕТЕНЦІЇ. <i>Чернобровченко С. С.</i>	253
ПЕРЕВАГИ ВИКОРИСТАННЯ АВТЕНТИЧНИХ МАТЕРІАЛІВ ПІД ЧАС НАВЧАННЯ ІНОЗЕМНОЇ МОВИ. <i>Шимон Я. І.</i>	255
ВИКОРИСТАННЯ ІНТЕРАКТИВНИХ ТЕХНОЛОГІЙ У РОЗРОБЦІ ВПРАВ З АНГЛІЙСЬКОЇ МОВИ ОНЛАЙН. <i>Ярмак Д. О.</i>	257

Секція 1

«МОВНА КАРТИНА СВІТУ ТА МІЖКУЛЬТУРНА КОМУНІКАЦІЯ»

STYLISTIC TECHNIQUES IN ADVERTISING TEXTS

Bratushka Y. V

Research supervisor – Lecturer Nazarenko O. V

Sumy State University

In today's world, advertising plays an important role in communication between businesses and consumers. The growth of globalization and international trade present new challenges to translators, as they must ensure the effective transmission of information and preserve the aesthetic and emotional value of advertising texts in other language environments. Many scientists have studied this topic. But here are a number of Ukrainian and foreign researchers who are known for their research in the field of translation, including the translation of advertising texts: O. Malinska, O. Dubar, I. Kononenko, Y. Hryhorievna, O. Zolotarova, M. Baker, C. Nord, S. Bassnett, L. Venuti, M. Cheung. Advertising plays a significant role in contemporary society, influencing consumer behaviour, shaping popular culture, and driving economic growth. Advertising texts employ various stylistic techniques to capture attention, create memorable impressions, and persuade consumers to take action. There are some common stylistic techniques used in advertising texts, supported by references to relevant literature.

Rhyme and alliteration are commonly used in advertising texts to create a rhythmic and memorable flow of words. Catchy slogans such as "Just do it" (Nike) or "Melts in your mouth, not in your hands" (M&Ms) utilize rhyme and alliteration to leave a lasting impact on the audience.

A metaphor is a word or phrase that reveals the essence of some phenomena and objects through others by similarity. The purpose of the metaphor is entertainment, fun, decoration. The reader is pleased to solve puzzles, he rejoices in the author's ability to half-hide, half-reveal the true meaning.

Advertisements often use metaphors or similes to compare a product or service to something desirable or aspirational, creating positive

associations. For example, "Strong as a lion" (Ford trucks) or "Smooth as silk" (Pantene shampoo).

Exaggeration and hyperbole are powerful techniques used in advertising to amplify the qualities or benefits of a product or service.

Statements such as "The best coffee you'll ever taste" (Starbucks), "The ultimate driving machine" (BMW) or "Impossible is nothing" (Немає нічого неможливого; Adidas) utilize hyperbole to generate excitement and curiosity.

Humour and wit are effective in capturing attention and creating a positive association with a brand. Tim Ambler and Eleni Moutinho's research on humour in advertising highlights how it enhances message comprehension and brand recall. Humorous advertisements often use wordplay, puns, or unexpected twists to entertain the audience. Brands like Old Spice and Doritos are known for their humorous and witty advertising campaigns. Stylistic techniques play a vital role in creating effective advertising texts. Rhyme, alliteration, metaphors, exaggeration, humour, and emotional appeals are just a few of the many stylistic techniques employed to capture attention, create a memorable impact, and persuade consumers.

Utilizing these techniques, advertisers can engage their target audience and influence their perceptions and purchasing decisions. The literature references mentioned in this subsection provide valuable insights into the effectiveness and impact of these stylistic techniques in advertising.

1. Ambler, Tim. *Marketing and the bottom line: the marketing metrics to pump up cash flow*. Pearson Education, 2003.
2. Christiansen, N. L. (2005). Book Review: Analyzing Prose. *Journal of Business and Technical Communication*, 19 (1), 117-121.
3. Heath, Robert. *Seducing the subconscious: The psychology of emotional influence in advertising*. John Wiley & Sons, 2012.
4. Keltner, D., & Haidt, J. (1999). Social functions of emotions at four levels of analysis. *Cognition & Emotion*, 13(5), 505-521.

НАЦІОНАЛЬНО-КУЛЬТУРНИЙ АНАЛІЗ ФРАЗЕОЛОГІЧНИХ ОДИНИЦЬ З ІСТОРИЧНИМ КОНТЕКСТОМ

Внучкова В. С.

Науковий керівник – канд. філол. наук, доцент Чуланова Г. В.

Сумський державний університет

У сучасному світі мова може передавати не лише конкретну інформацію та знання, а щось значно більше – національну та культурну специфіку висловлювання. Оскільки міжкультурна комунікація стає все більш розповсюдженою, поверхневого розуміння повідомлення іноді буває замало. Для ефективного спілкування важливо розуміти глибшу суть висловлювання співрозмовника. В. фон Гумбольдт вважав, що мова – це діяльність індивіда, яка тісно пов'язана з народною або ж національною самосвідомістю [1, с. 36]. А фразеологізми та фразеологічні одиниці є найпоширенішими носіями національно-культурної специфіки будь-якої мови [2, с.34]. Національну мовну картину світу формує цілий ряд факторів, зокрема географічний, історичний, культурний, релігійний і під їх впливом формується так звана національна психологія та національний менталітет [1, с. 37]. Аналіз фразеологізмів з історичним контекстом допоможе зануритись в історію формування мови, виокремити зовнішні фактори які найбільше вплинули на життя та формування нації. Вони несуть широкий спектр значень, відображають унікальний досвід, цінності та традиції [3].

Фразеологізм *to turn a blind eye* у сучасному значенні "ігнорувати певні дії, знаючи що це не є правильним" [4] має історичне підґрунтя. Під час Копенгагенської битви 1801 року віце-адмірал Гораціо Нельсон не мав наміру відступати. За легендою він використовував підзорну трубу, але підносив її до свого незрячого ока, тим самим ігноруючи сигнали про припинення вогню адмірала Паркера. До того ж фразеологізм ілюструє прагнення британців до останнього стояти на своєму аби досягти бажаного результату.

Вираз *to have a chip on your shoulder* завдячує своєю появою солдатам британської армії. У 18 столітті солдатам, яких підвищували у званні вручали шматок дерева чи тканини на кшталт сучасних погонів. Ця умовна позначка на плечі вирізняла офіцерів серед інших солдатів. Але в той же час рядовим був не до вподоби такий поділ в лавах армії й деякі солдати часто ображались на своїх побратимів. Саме на основі цих історичних подій фразеологічна одиниця *to have a*

chip on your shoulder використовується в значенні "бути ображеним через проявлену до вас несправедливість" [4].

To bite the bullet – ще один фразеологізм який пов'язують з військовими діями та солдатами. Під час війни проводили безліч операцій аби врятувати поранених солдатів. Але на той час анестезія була не доступна і для того аби зменшити відчуття болю пацієнти затискали невеличку кульку між зубами. Звісно це не могло повністю полегшити страждання військових, але вони проявляли неабияку мужність і витримували подібні операційні втручання. Таким чином у сучасній англійській мові фразеологізм означає "змусити себе зробити щось не дуже приємне або важке; проявити мужність у складній ситуації" [4]. Речення "*I hate going to the dentist, but I'll just have to bite the bullet*" [4] чудово демонструє значення даної фразеологічної одиниці.

Отже, англійська мова багата на фразеологізми з історичним контекстом. Вони слугують мовними артефактами, що відображають звичаї, вірування та історичні події, які формували суспільство протягом тривалого часу. Від ідіом, що беруть свій початок від військової справи, до тих, що пов'язані з медичною сферою, кожна фраза несе в собі унікальну історію, що віддзеркалює досвід певного періоду. Більше того, національно-культурна специфіка фразеологічних одиниць підкреслює роль мови у збереженні й передачі культурної спадщини. Розглядаючи лінгвістичні нюанси на рівні з історичними отримуємо не лише глибоке розуміння мовної еволюції, а й глибше розуміння різноманітних культурних ландшафтів, які формують наш глобальний лінгвістичний gobelen.

1. Власенко М. В. Національно-культурна специфіка фразеологізмів. Вчені записки Таврійського національного університету імені В. І. Вернадського. Серія "Філологія. Соціальні комунікації". 2014. Т. 27 (66), № 1. С. 34–38. URL: [file:///C:/Users/31/Downloads/natsionalno-kulturna-spetsifika-frazeologizmiv%20\(2\).pdf](file:///C:/Users/31/Downloads/natsionalno-kulturna-spetsifika-frazeologizmiv%20(2).pdf)
2. Лісничка А. В., Чуланова Г. В. Варіативність фразеологічних одиниць в англійській мові: інформаційний дискурс на матеріалі статей The Guardian, The Washington Post (перекладацький аспект). Херсон : Видавничий дім "Гельветика", 2019. С.34–36. <http://molodyvcheny.in.ua/files/conf/fil/33dec2019/8.pdf>

3. Ushchapovska I., Movchan D., Chulanova H. Idioethnic features of multimodal advertising texts: a case study of coffee commercials. *SKASE Journal of Theoretical Linguistics*. 2020. Volume 17. №5. P. 208-222
4. Cambridge Dictionary URL: <https://dictionary.cambridge.org>

ОСОБЛИВОСТІ МУЛЬТИМОДАЛЬНОСТІ В КОНТЕКСТІ АНГЛОМОВНИХ ІСТОРИЧНИХ СЕРІАЛІВ

Гребінник О. О.

Науковий керівник – канд. філол. наук, доцент Скобнікова О. В.

*Національний технічний університет України
«Київський політехнічний інститут імені Ігоря Сікорського»*

У сучасному світі англomовні історичні серіали посідають особливе місце в культурному дискурсі та впливають на формування уявлень про минуле. Вони не тільки розважають глядачів, а й прагнуть створити автентичну атмосферу і відтворити історичну обстановку того періоду, пропонують глядачам захопливу можливість здійснити мандрівку в минуле і познайомитися з подіями та персонажами, які сформували сучасний світ. Однак для максимальної ефективності та залучення глядачів історичні серіали потребують не тільки цікавої інтриги та захопливих сюжетів, а й створення правдоподібного, захопливого середовища, яке передає атмосферу конкретного історичного періоду та надає достовірності подіям і персонажам. При цьому важливу роль у створенні такої атмосфери відіграють мультимодальні засоби.

Мультимодальність означає використання різних засобів комунікації, таких як мова, зображення, звук і музика, для створення зв'язного повідомлення або вираження [1, с. 3]. У контексті англomовної історичної драми мультимодальність відіграє важливу роль у передачі історичного контексту, емоцій і настрою, а також у характеристиці та сюжеті.

Дослідження мультимодальності в англійських історичних серіалах розглядає різні аспекти комунікації, що використовуються для створення ефективного враження про історичний період. Одним із важливих аспектів аналізу є вивчення ролі мови як основного засобу комунікації.

Різні варіанти та діалекти мови використовуються для передачі історичного фону і культурних особливостей досліджуваного періоду [2, с. 31]. Мова відіграє важливу роль у побудові характерів і розкритті їхньої психології. Діалоги, монологи та риторика допомагають відобразити характерні риси, мотиви та емоційні стани персонажів. Важливими елементами також є мовні варіації, діалекти та акценти, що використовуються для передачі нюансів соціального походження та особистості персонажів, історичного контексту та культурних особливостей, щоб надати сценарію глибини та автентичності.

Мультимодальність охоплює аналіз ролі засобів комунікації у створенні персонажів і розкритті їхньої психології. Існують різні способи передачі внутрішнього життя персонажів: за допомогою мови, міміки, жестів та інших мультимодальних засобів [3, с. 40]. Це дає змогу глибше зрозуміти мотиви, емоції, стосунки та поведінку персонажів.

Мультимодальність включає в себе інші засоби комунікації, такі як міміка, жести, вираз обличчя і рухи тіла. Ці невербальні елементи можуть розкрити велику кількість інформації про внутрішній світ персонажа, його емоції, настрої і ставлення до інших персонажів. Ретельний аналіз міміки та жестів може допомогти визначити риси характеру, конфлікти та взаємодії. Крім того, зображення, костюми, декорації та візуальні ефекти сприяють створенню атмосфери історичного періоду і впливають на сприйняття глядачів.

Вивчення концепції мультимодальності в контексті англomовних історичних серіалів відкриває ширші можливості для розуміння впливу різних засобів комунікації на сприйняття історичних оповідей і формування емоційного досвіду глядачів.

Аналіз мультимодальності в контексті англomовного історичного серіалу допомагає зрозуміти, як різні засоби комунікації взаємодіють для створення багатозорової та ефективної оповіді [3, с. 41].

Саундтреки та музика мають значний вплив на створення настрою, забезпечують емоційне занурення та підкреслюють ключові моменти серіалу. Вивчення ролі звуку та музики дає змогу виявити їхній вплив на настрої і сприйняття глядачів. Використання різних мультимодальних елементів занурює глядача в історичний період, підвищує достовірність і реалістичність серіалу та впливає на створення емоційного зв'язку між глядачем і персонажами.

Крім того, аналіз мультимодальності показує як засоби комунікації використовуються для створення персонажів, передавання їхньої психології та створення зв'язку з глядачем. Вивчення вербалізації та невербальної поведінки допомагає зрозуміти, як телесеріали формують персонажів, відтворюють їхню мотивацію та динаміку взаємодії [3, с. 41]. Глядачі сприймають та інтерпретують мультимодальні медіа, це впливає на їхній емоційний стан і загальне враження від серіалу. Розуміння реакції глядачів може покращити мультимодальні стратегії та зробити серіали ефективнішими.

Отже, мультимодальність в англомовних історичних серіалах створює атмосферу, передає історичний контекст, формує персонажів і відіграє важливу роль в емоційному зануренні глядачів.

1. Андреева І. О. Мультимодальний аналіз дискурсу : методологічна основа та перспективи напрямку. *Одеський лінгвістичний вісник*. 2016. Вип. 7. С. 3–8.
2. Біскуп І. . Мовні засоби вираження мультимодальності в англомовному дискурсі програмного забезпечення. *Матеріали II Міжнародної науковопрактичної конференції «Актуальні проблеми філології та американські студії»*. Київ : Вид-во Європ. ун-ту, 2010. С. 30–36.
3. Бобошко Т. М. Мультимодальність як форма наукового спілкування. *Лінгвістика XXI століття*. 2016. С. 38-45.

МОВНІ ЗАСОБИ ВЕРБАЛІЗАЦІЇ СИТУАЦІЇ В УКРАЇНІ В АНГЛОМОВНИХ ЗМІ

Гузенко Ю. О.

Науковий керівник – канд. філол. наук, доцент Баранова С. В.

Сумський державний університет

Нині в англомовних ЗМІ можна побачити опис ситуації в Україні, для емоційного впливу та більшого розуміння ЗМІ послуговуються різними стилістично-лексичними методами.

Актуальність теми дослідження обумовлена важливістю передачі ситуації в Україні в іноземних ЗМІ та сприйняття подачі необхідної інформації читачем статті, що впливає на її розуміння.

Спосіб передачі інформації, що передбачає цілеспрямований словесний спосіб обміну певними повідомленнями, мовна сторона яких має ієрархічну структуру (від фонему до тексту й інтертексту) й виступає в різних стилістичних різновидах (розмовна й літературна мова, діалекти й соціолекти, різні стилі та жанри).

У ЗМІ також вербалізують ситуацію в Україні застосовуючи різні лексично-стилістичні засоби. Метафора є одним з найпоширеніших способів вербалізації сучасних подій.

Слово з його семантикою – це одночасно й продукт думки, і витвір людської чуттєвості. Сам по собі лексичний склад мови існувати не може. Він стає мовним фактом лише тоді, коли втілюється в звуках чи літерах. Вони матеріальні, тому тільки з них формуються слова й синтаксичні конструкції, які завжди виконують певну стилістичну функцію (функції) [1].

Лексика, загалом, поділена на великий відсоток семантичних груп слів. Наприклад, існує стилістика загальноновживаної лексики, яку можна використовувати в різних стилях мови (художня, наукова, офіційно-ділова, публіцистична, конфесійна, розмовна тощо). Використовується стилістика неологізмів, історизмів, архаїзмів, функціонально обмежена стилістика, образно вживані слова (метафора, синекдоха).

Лексично-стилістичні засоби виникають тоді, коли взаємодіють різні типи змісту слів (емоційний, контекстуальний, метафора, іронія), контексти (каламбури, полісемія), емоційні та логічні значення (гіпербола, порівняння, перифраз) [2]. Ці засоби мають різні типи взаємодії слів, яка вирізняється своєю особливістю.

Значна частина провідних країн світу висловлює зараз до нас свою підтримку: навчанням, технікою, порятунком поранених та прихистком наших людей. Здається, наче ця безмежна підтримка поширюється всюди, але не завжди у ЗМІ. Гортаючи іноземні ЗМІ, на жаль, можна прочитати там про українську війну, і про конфлікт, і про те, чим захищається російська опозиція – війна путіна. В багатьох іноземних сайтах можна побачити такі назви, як «Putin's War», «Ukraine war», «Ukraine conflict», немов автор статей передає те, що це конфлікт, а не війна, що це стосується саме України, що це війна Путіна. Читачами це може сприйматися саме так, тому що це емоційна вербалізація з використанням синтаксичних засобів [3].

Таким чином, існує пропагандистська вербалізація в англійських ЗМІ. Прикладом є видання Reuters, або навіть одне з

найвідоміших інформаційних ресурсів BBC, де часто використовуються назви на кшталт «Ukraine conflict», «Ukraine War» тощо.

Можна зробити висновок, що важливо бути обізнаним в тому, що відбувається в країні, і саме новини ознайомлюють нас з подіями, а передають вони події за допомогою мовних одиниць

1. Шепетюк І. Лексична стилістика і її одиниці. URL: <https://subject.com.ua/ukrmova/stilistika/42.html>
2. Baranova Svitlana, Kobyakova Iryne, Brovkina Oksana. Lexical and stylistic derivation in mass media discourse. Studies in Media and Communication. 2023. Volume 11. Issue 4. P. 58-66
3. Брезгунова Л. Війна чи спецоперація? Як на іноземні ЗМІ впливає російська пропаганда та як вона діє на росіян? URL: <https://pressassociation.org.ua/ua/vijna-chi-speczoperacziya-yak-na-inozemni-zmi-vpliva%D1%94-rosijska-propaganda/>

МУЛЬТИМОДАЛЬНІСТЬ СУЧАСНОГО АНГЛОМОВНОГО ІНТЕРНЕТ-БЛОГІНГУ НА ПРИКЛАДІ СОЦІАЛЬНОЇ МЕРЕЖІ INSTAGRAM

Дерендяєва Д. І.

Науковий керівник – канд. філол. наук, доцент Прокопенко А. В.

Сумський державний університет

Левову частку мовознавства як наукової галузі складає комунікація. Найперші засоби комунікації були багатоджерельними або ж мультимодальними – мовлення, жести, малюнки, символи, ієрогліфи, клинопис, вузлики, дим, барабанный дріб передавали інформацію через пряме значення та манеру виконання. Поєднання двох і більше засобів передачі думки створює предмет вивчення мультимодальності.

У лінгвістиці модальність є категорією мовного значення, яка пов'язана з вираженням думок та смислів. Гюнтер Кресс, батько сучасної мультимодальності, визначає модус так: «У соціальному плані, те, що вважається модусом, є питанням спільноти та її соціально репрезентативних потреб. Те, що спільнота вирішує вважати і

використовувати як модус, і є модусом» [1, с. 87].

Мультимодальність визначається як використання різних модусів для реалізації однієї задачі. Окрім мультимодальності, науковці також виділяють терміни «мономодальність» – передача інформації одним модусом, «полімодальність» – передача інформації багатьма модусами однієї категорії, «омнімодальність» – передача інформації всіма модусами, та «субмодальність» – описові характеристики модальностей. Ці терміни не є такими ж загальноприйнятими, як «мультимодальність», але вони описують важливі для лінгвістики поняття.

Мультимодальність почала розвиватися як галузь у 1960-х роках завдяки увазі таких учених, як М. Галлідей та Р. Барт. Із початком цифрової епохи у 1980-х для передачі інформації стали використовуватися фото, відео, аудіо та письмовий текст. Наприкінці 20 століття явище мультимодальності набуло офіційності.

Класифікація модусів проходить по видах людських відчуттів: слух, зір, дотик, нюх, смак та кінестетика (відчуття руху). Усе, що людина може сприйняти, має потенціал бути модусом. Офіційна мультимодалістика ділить модуси за наступними категоріями: візуальний (*visual*), мовний (*linguistic*), просторовий (*spatial*), звуковий (*aural*) та жестовий (*gestural*) модус.

Інстаграм – це мережа, орієнтована на візуальну частину. Інстаграм має велику кількість інструментів для редагування зображення та відео та миттєвого їх поширення. Основою соціальної мережі є фото та відео, які часто мають текстовий та звуковий супровід. Тому дослідження мультимодальності як багатоджерельного інформаційного потоку є особливо актуальним у контексті інстаграму.

Основними засобами поширення інформації в інстаграмі є допис та розповідь. Медіа в розповідях поділяються на фотографії, відео, переслані дописи та відео Reels. Серед візуальних модусів поширюваних фото та відео найбільш використовуваними є колір, використання стікерів, фільтрів, позиціонування інфоелементів, що також є застосуванням просторового модусу, використання шрифтів. Серед аудіальних модусів найбільш поширеними є підібрані з аудіотеки інстаграму пісня, мелодія або звукоряд, а також власний звукоряд автора допису чи розповіді. Використання модальних засобів зустрічається і у проміжних, наприклад, у стрічці дописів, шляхом підбору просторових композицій та кольорової схеми.

Мультимодальність – це основа платформи «Інстаграм», яка проявляється без виключення в кожному форматі інформаційних елементів.

Лінгвальний модус в інстаграмі представлений короткими текстами у розповідях із багатьма екстралінгвальними модусами – різні шрифти, колір та позиціонування. Такі тексти іноді мають гіперпосилання, геомітки та хештеги. У дописах тексти грають інформувальну, рекламну, оповідальну, описову, опитувальну чи запрошувальну функцію. Автори використовують багато стилістичних засобів усіх рівнів, серед найпопулярніших – алітерація, асонанс, епітет та вигук. Однак мають місце більшість доступних художніх прийомів. Особливість стилю написання текстів у інстаграмі полягає у близькості та доступності користувачу, простоті розуміння та дружньому тоні. Велика кількість лексичних засобів урізноманітнення тексту забезпечує інтерес підписників та користувачів, а також доповнює інші медіа-елементи.

Інстаграм – це виражено мультимодальна платформа, основою якої є візуальні модальності. Меншу, але важливу частку складають тексти, які направлені на урізноманітнення інформаційного елементу, а також графічні елементи, які звертають увагу користувачів та урізноманітнюють матеріал. Як показав аналіз, автори текстів прагнуть невимушеності спілкування, ефекту друга чи знайомого, який розповідає про свої новини. Мають місце й інші стилістичні тропи, які роблять текст цікавим.

Мультимодальність – одна з найбільш актуальних галузей лінгвістики на даний момент. Її розвиток та встановлення однозначності понять далекі від завершення, однак це лише є мотивацією для науковців до подальших досліджень теорії та практики мультимодальності, модусу та суміжних понять. Мультимодальність базується на органах чуття, якими більшість людей користується щодня, тому її актуальність не підлягає сумніву. Медіа усіх видів, які зайняли провідне місце у житті мільйонів людей, нерозривно пов'язані з мультимодальністю, і цей зв'язок та складові обох явищ проявляються у великій кількості, у випадку інстаграму, візуальних, аудіальних та текстових засобів.

1. Multimodality: a social semiotic approach to contemporary communication: Gunther Kress, Routledge, London, 2010, 212 pp., 45 b/w illustrations + 15 colour plates, ISBN 13: 978-0-415-32061-0 (pbk). Journal

of Pragmatics. 43. 3624–3626. (дата звернення: 12.11.2022).

2. Yehorova O., Prokopenko A., Zinchenko A. Towards a typology of humorous wartime tweets: the case of Ukraine 2022. *European Journal of Humour Research*. 2023. 11. С. 1-26.

MEANS OF VERBALIZATION OF MILITARY EVENTS IN UKRAINE IN THE ENGLISH-SPEAKING MASS MEDIA

Doroshenko K. O.

Research supervisor – Lecturer Nazarenko O. V.

Sumy State University

Military events have an impact on every individual both psychologically and financially, since the economies of all countries in the world are interconnected. Therefore, military discourse in the media plays a crucial role. It provides information and clarification of events.

For English-speaking periodicals that narrate about the Russian-Ukrainian war, it is extremely important to report the war news in a successful way, adding expressiveness and emotionality to the text where relevant, to encourage the reader to question the consequences not only in the country where the war is taking place, but also for the entire world. The media discourse, which is closely related to the military and socio-political ones [1, p. 68], is mostly aimed at a wide audience and has a manipulative impact on the reader: the structure of the text and its components are built in such a way that it facilitates rapprochement with the recipients, covering events from a particular perspective [2, p. 305].

Tropes are a powerful tool to accomplish these tasks effectively. The main function of tropes is expressiveness in conveying and describing one phenomenon through another, as a result, they are called figurative means that contribute to the depiction of certain life realities by the authors; they cause fascination and perplexity, giggle and smile, and sometimes consternation and anxiety. The purpose of using tropes may be the intention to convey intense emotions, to evoke feelings of affection, to create the dramatic effects. They can also allow authors to depict something ordinary and clichéd in a vivid and intense manner. Among the most important tropes are metaphors, metonymies and their subtypes, linguistic and expressive means, including epithets, similes, as well as lexical abbreviations and phraseological units. As a result of using tropes, military

discourse is saturated with sometimes uncharacteristic emotionality, thus creating a coherent text that has a significant impact on the consciousness of the recipients.

Metonymy is used for creating a distinctive and concise statement and provides the whole text with expressiveness. To refer to the army or leadership, the name of the whole country or its capital is used and combined with the verbs, for instance, *to launch, to reject, to accuse, to order, to have someone in one's sights*. Its subtype is hyperbole, used in order to convey an ironic message, emphasizing the absurdity of a certain phenomenon. Thus, it inclines the audience to evaluate the situation or phenomenon from a different angle, reveals the ambiguity of the phrase, and achieves emotional surprise. Metaphors allow mitigating the statement, to draw parallels, causing the reader to delve deeply into the problematic issue. They give the phenomenon a narrower and more specific connotation, and are an extremely powerful tool for drawing attention, as other tropes do as well.

The linguistic and expressive means in military discourse aim to combine brevity and accuracy in statements; they also rarely convey emotionality and personal attitude of the author. Epithets are ubiquitous in the context of military events. They help to form a negative approach for the audience's perception regarding this topic. Similes are generally uncommon in military discourse. As a rule, the Russian-Ukrainian war is mostly compared to the warfare of the past years. In order to achieve a successful simile, the construction *more like, rather as* can be used. In the process of analyzing the classifications of phraseology and its use in military texts, it was determined that the authors use idioms of almost all types, including book or colloquial ones. They are the most significant means of expressing emotionality and evaluative aspect. It is an appropriate tool to engage with a wide audience, unwilling to read news that contains only professional military terminology and is devoid of emotional coloring.

Lexical abbreviations commonly appear in the form of acronyms, which are initial abbreviations and have two main functions: achievement of conciseness and gaining attention. They are often used for denoting countries. Initial abbreviations are used for the United States of America – the USA, for the United Kingdom – the UK, for the European Union – EU. The usage of abbreviations in this discourse in the media is of considerable importance, as they always stand out, unlike the full name of the country, which is lost in the midst of the text. They attract attention and provide the

impression that these countries are the most assisting and cooperative with Ukraine.

Therefore, military discourse in the context of the Russian-Ukrainian war is full of stylistic devices that undeniably have a powerful impact on the audience. Military texts have a high level of figurativeness in the English-speaking media, which is achieved through effective stylistic devices. However, for a more comprehensive understanding of the means of shaping the readers' perception of the world, in the future it is necessary to conduct thorough researches on the impact of expressiveness in military discourse in the media.

1. Погонєць В. В. Особливості англомовного військового дискурсу. *Науковий вісник Міжнародного гуманітарного університету. Філологія*. 2019. Т. 2, № 39. С. 67–70. URL: <https://doi.org/10.32841/2409-1154.2019.39.2.17>.
2. Шепель Ю. О. Медіа-дискурс як засіб маніпулятивного впливу на читача. *Науковий вісник Східноєвропейського національного університету імені Лесі Українки. Філологічні науки*. 2017. № 3. С. 304–305. URL: <https://www.rgf.vnu.edu.ua/index.php/rgf/issue/download/1/1>

НОМІНУВАННЯ РОСІЙСЬКО-УКРАЇНСЬКОЇ ВІЙНИ В АНГЛОМОВНИХ ЗМІ: ЛЕКСИКО-СЕМАНТИЧНИЙ АСПЕКТ

Заїка В. В.

Науковий керівник – канд. філол. наук, асистент Зінченко А. В.

Сумський державний університет

Повномасштабне вторгнення Росії в Україну повністю змінило життя не тільки громадян України, а й міжнародної спільноти. Змінились і основні теми в англомовній пресі. Тепер в статтях світових видань найбільше фігурує тема «російсько-українська війна». Оцінюючи роль іноземних ЗМІ в цьому протистоянні, можна впевнено заявити, що вона критично важлива для української сторони. Ця війна є багатокomпонентною, зокрема, її часто називають гібридною, адже на хід цього протистояння, впливають події не лише на полі бою, а й в інформаційному просторі: в боротьбі проти ворожої пропаганди.

Але більшість медіа навіть просувають російські наративи, можливо, навіть самі не усвідомлюючи це. Деякі англomовні ЗМІ просто ігнорують поняття «війна», називаючи її кризою чи конфліктом.

Лексико-семантичне поле найменувань російсько-української війни достатньо специфічне. Саме воно забезпечує емоційність та експресивність самого концепту війна. В своїх статтях журналісти буквально маніпулюють людьми та їх емоціями саме за допомогою лексико-семантичних конструкцій.

Основними репрезантами назв російсько-української війни є лексеми: «war», «invasion», «aggression», «crisis», «conflict». Найрозповсюдженіше серед них слово «war», яке, згідно оксфордського словника, означає ситуацію, в якій дві або більше країн або групи людей воюють один проти одного протягом певного періоду часу [1]. Саме це найменування звикли вважати коректним по відношенню до подій в Україні. А от такі поняття, як «crisis», «conflict», неабияк обурюють українських журналістів. Адже їх глибинне значення аж ніяк не відображає суті російсько-української війни. За оксфордським словником «crisis» це час великої небезпеки, труднощів або сумнівів, коли потрібно вирішити проблеми або прийняти важливі рішення. А «conflict» це ситуація, в якій люди, групи чи країни рішуче не погоджуються або беруть участь у серйозній суперечці

Часто основне ім'я підсилюють, увиразнюють численні ад'єктиви, що разом із ним становлять атрибутивні словосполучення, в яких розкривається суть та відображаються певні ознаки війни, як-от: *unconscionable Invasion, bloody war, illegal war, Kremlin's war* та ін.. [2]. Завдяки подібним конструкціям, англomовні ЗМІ нав'язують думки іноземній публіці та акцентують їх увагу на збройну агресію. Головне, щоб лексичні та семантичні засоби були підібрані доцільно, та якісно вплинули на розуміння російсько-української війни міжнародною спільнотою.

Отже, англomовна журналістика стала сильною зброєю у війні Росії з Україною. А ще більшу роль відіграють мовні засоби, які репрезентують назви війни і в цілому весь концепт, адже саме вони визначають рівень підтримки України в світі.

1. Вільчинська Т. П. Концепт «війна»: особливості мовної об'єктивації у газетному тексті. Лінгвістичні студії. 2017. Вип. 34.

ДЕНГЛІШ: МОВНИЙ ФЕНОМЕН ТА ЙОГО ВПЛИВ НА СУЧАСНУ НІМЕЦЬКУ МОВУ

Ищенко Ю. Ю.

Науковий керівник – канд. пед. наук, доцент Красуля А. В.

Сумський державний університет

Денгліш – (нім. Denglisch) це мовне явище, характерне для сучасної німецької мови. Своєрідний німецько-англійський "суржик" або піджин, що отримав свою назву від поєднання слів нім. Deutsch та англ. English. Існують також менш вживані терміни для позначення цього явища: енглійч (нім. Engleutsch) та герміш (нім. Germisch).

Процес вливання англійської лексики в німецьку мову відбувається шляхом германізації, заміни німецьких відповідників або поєднання обох мов разом. Деякі впливи навіть змінюють мову назавжди. Завдяки доступу до міжнародного англійськомовного контенту в потокових сервісах, цей вплив стає дедалі сильнішим, зокрема серед молоді.

Мета нашої роботи – дослідження природи виникнення денглішу та загального впливу англійської мови на німецьку, лінгвістичний аналіз значень. Головне *завдання* – проаналізувати англіцизми та псевдоангліцизми в німецькому мовному корпусі: виявити їх вплив на синтаксис та граматику, розкрити культурний та соціальний контекст.

Вітчизняні та зарубіжні германісти вказують, що до XVIII століття кількість англіцизмів у німецькій мові була обмеженою і переважно використовувалася в сфері торгівлі, особливо в прибережних районах. Проте з середини XX століття їх кількість у німецькій мові значно зросла [1]. Також це було обумовлено політичними та економічними змінами, особливо після об'єднання Німеччини в 1990 році. Східнонімецькі мовці були змушені швидко засвоювати багато англійських слів, які були запозичені із західнонімецького вжитку й набули на сході статусу неологізмів.

Англiцизмами називають iншомовнi слова, якi походять з англiйської мови (переважно iменники чи дiєслова субстантивного значення: "Smartphone", "Fitnessstudio", "Computer", "Selfie", "Meeting", "Interview", "Hobby") або фрази-кальки, взятi з англiйської мови (наприклад, "Den Job kündigen" (припинити роботу, вiд "to quit a job", "Ins Detail gehen" – детально вивчати, вiд "to go into detail"). Загалом термiн "англiцизм" є цiннiсно нейтральним й визнаним мовознавцями.

Псевдоанглiцизми здаються просто англiйськими запозиченими словами в нiмецькiй мовi. Насправдi ж це неологiзми, якi використовують лексичнi елементи з англiйської мови, але значення яких зовсiм iнше. "Handy" найвiдомiший псевдоанглiзм для стiльникового телефону, який англiйською називається "mobile" або "cell (phone)". Як прикметник мобiльний телефон означає "зручний", "практичний" або "корисний". Крiм того сюди можна вiднести "sport", "homeoffice", "body bag", "peeling".

Денглiш є менш формалiзованим явищем, що важко визначити з наукової точки зору, адже вiн залежить вiд суб'єктивної оцiнки [2]. Це явище можна охарактеризувати переходом не тiльки англiйських iменникiв, але й дiєслiв та прикметникiв або ж використанням англiйських граматичних конструкцiй у нiмецькiй мовi (Lehnsyntax).

Наприклад: *In unserem Workshop (англiцизм) über digitales Marketing (англiцизм) haben wir die aktuellen Trends (англiцизм) in Social-Media-Marketing (англiцизм) diskutiert und entschieden, eine Influencer-Marketing-Kampagne (англiцизм) zu starten* (денглiш).

Нiмецька морфема "-en" додається до англiйського слова "to start", щоб запозичення пiдходило до правильного нiмецького синтаксису "zu starten". Це є типовим прикладом денглiшу, коли англiйськi слова або вирази адаптуються до нiмецької мови, зберiгаючи англiйську форму або граматичнi елементи, але використовуючи нiмецькi морфеми чи структури.

Розглянемо iнший приклад: *"Ich habe gestern im Meeting eine kurze Pause gemacht, dann suchte ich nach den Informationen, die ich brauchte."* мiстить англiцизм, а речення *"Ich habe gestern im Meeting für einen Break gegangen und dann habe ich Information gegoogelt die ich brauchte."* є прикладом денглiшу.

У цьому реченнi використано фрази *"für einen Break gegangen"* (пiшов на перерву, вiд "to go on a break") та *"Information gegoogelt"* (пошук iнформацiї за допомогою Google, вiд "to Google"). Цi вирази є

дослівними перекладами з англійської, що в результаті призводить до утворення граматично неправильних конструкцій.

Виходячи з того, що денгліш і надалі активно шириться, багато англіцизмів стають невід'ємною частиною німецької мови. Певні прошарки суспільства сприймають цей процес як загрозу для німецької ідентичності, тому «Спілка німецької мови» намагається стримати надмірний вплив денглішу на німецьке суспільство. Однак, незважаючи на це, німецькі рекламні банери, текстові матеріали та вся сучасна німецька мова переповнені англіцизмами та псевдоангліцизмами.

Лінгвісти ж вбачають в цьому процесі доказ постійної життєздатності німецьких граматичних структур. Англійські елементи не просто інтегруються з англійською флексією, що було б неграматично для німецької мови, але й формально правильно адаптуються до мовних умов, що свідчить про гнучкість та еволюцію мовного процесу.

Отже, денгліш – це складний феномен, який відображає мовний розвиток та культурну взаємодію у сучасному світі. Дослідження денглішу дозволяє нам зрозуміти механізми запозичення та адаптації слів та виразів з однієї мови до іншої. З цим розумінням ми можемо краще адаптувати наші освітні та комунікаційні стратегії до сучасних вимог і поглибити наше розуміння ролі мов.

1. Шапочкіна О. В. Генеза англо-американських запозичень у системі німецької мови: характер впливу та основні сфери вживання. CORE. URL: <https://core.ac.uk/reader/33688870> (дата звернення: 30.10.2023).
2. Flippo H. *Denglisch: When Languages Collide*. *ThoughtCo*. URL: <https://www.thoughtco.com/denglisch-when-languages-collide-1444802> (дата звернення: 30.10.2023).

ЕЙБЛІЗМИ ТА СТИГМА: ВПЛИВ НА СУСПІЛЬСТВО

Кальченко А. В.

Науковий керівник — канд. філол. наук, ст викладач Бровкіна О. В.

Сумський державний університет

Тема інклюзії в сучасному суспільстві набуває все більшої популярності. Коректне сприйняття людей з інвалідністю передбачає акцентування уваги на інклюзивній та делікатній мові, адже сприйняття людини часто починається саме з того, як ми говоримо. До того ж, ця тема набуває особливої актуальності в період повномасштабної війни в Україні, коли кількість людей із фізичними та/або психічними порушеннями зростає внаслідок злочинів росіян.

Дослідження чутливої та образливої мови, мови ворожнечі перебуває в полі зору сучасної соціолінгвістики. Короткий огляд теоретичних досліджень у цій сфері виявив фундаментальну проблему у визначенні деяких термінів, що стосуються інклюзії, чутливої мови та мови ворожнечі. Тому ми почнемо з визначення понять «ейблізм». Змалюємо вплив цих явищ на суспільство.

Дослідження лексикографічних ресурсів продемонструвало, що термін "ейблізм" (походить від able (прикм.) + -ism) та визначається як несправедливе ставлення до людей через наявність у них порушення здоров'я/ нездатності виконувати певні функції (= хвороба, травма або стан, який ускладнює або обмежує фізичні та/або розумові можливості) [1].

Також цей термін трактується як «несправедливе ставлення або негативне ставлення до людей з інвалідністю». Вербальні ейблізми включають в себе зокрема і використання таких слів задля образи, як «біполярний розлад, даун, кульгавий, відсталий».

Висвітлюючи негативний вплив ейблізмів на людей з фізичними та психічними розладами, ми можемо кинути виклик негативним стереотипам і сприяти емпатії та розумінню людей, які стикаються з цим явищем. За словами Кларка та Марша, мова може впливати на те, як люди мислять [3]. Також Олівер стверджує: «Попри те, що, безсумнівно, комунікація є функцією мови, вона не є єдиною. Мова також пов'язана з політикою, пануванням і контролем». Подібним чином Шекспір пояснює, що «упередження є не лише міжособистісними, вони також імпліцитно присутні в культурній репрезентації, мові та соціалізації» [4]. Відповідно, слова можуть бути

надзвичайно потужним інструментом у формуванні громадської думки [1].

Слова мають значний вплив на сприйняття та ставлення суспільства до певних соціальних груп. Отже, щоб уникнути стигматизації та дискримінації людей з інвалідністю, принаймні в мовній сфері, деякі науковці та дослідники пропонують наступні рішення.

Залежно від позиції слова в структурі опису хвороби, сама структура може набувати стигматизуючого значення. Наприклад, у словосполученні *«людина з психічним захворюванням»* на першому місці стоїть лексема людина, а отже, акцент фрази робиться саме на людині. Натомість у виразі *«психічно хвора людина»*, де на першому місці стоїть психічно хворий, увага реципієнта звертається на ознаки хвороби, тоді як поняття людина дещо нівелюється. Така конструкція спричиняє ненавмисну стигматизацію.

Науковець Томас Болт (Thomas J. Bolt) вважав, що інвалідність пройшла певні етапи розвитку. На думку Болта, перша фаза відбулася там, де було прийнято безправ'я людей з інвалідністю. Друга фаза була представлена соціальною моделлю, яка визначала роль суспільства в дискримінації людей з порушеннями, і, нарешті, Болт визначив, що третя фаза пов'язана з самопізнанням. Болт стверджував, що термінологія слідувала за цими трьома фазами: на першому етапі використовувався термін *«сліпота»* або *«сліпі»*, другий етап включав оскарження термінології першого етапу і прийняття таких термінів, як *«вади зору»* і *«люди з вадами зору»*. Нарешті, Болт стверджував, що третя фраза пов'язана з самопізнанням і використанням терміну *«люди з порушеннями зору»*. Інші терміни, які Болт не визначив, але які також підпадають під третю фазу, включають *«порушення зору»*, *«слабкий зір»* і *«частково зрячі»* [1].

Для боротьби зі стигматизацією, пов'язаною з психічними захворюваннями, важливо використовувати мову, яка є шанобливою та інклюзивною до всіх людей, незалежно від їхнього стану психічного здоров'я чи здібностей. Це означає, що слід уникати використання ейблізмів і натомість використовувати лексику, орієнтовану на людину, яка фокусується на її досвіді та сильних сторонах. Це також передбачає подолання негативних стереотипів і припущень щодо психічних захворювань і сприяння освіти та розумінню станів психічного здоров'я.

1. HARPUR, Paul. From disability to ability: changing the phrasing of the debate. Paul Harpur: TC Beirne School of Law, University of Queensland, Brisbane, Australia, 2012.
2. Kalchenko, Anzhelika. Stigma and ableism: actual difference in terms. Sumy, Editor: Anna Zinchenko, 2022.
3. LAURENCE, Clark and Marsh STEPHEN. Patriarchy in the UK: The Language of Disability. 2002.
4. OLIVER, Mike. Politics and language: understanding the disability discourse. 17th ed. London: University of Greenwich, 1994.

МОВНІ ЗАСОБИ ФЕЙКОВИХ НОВИН

Клочко О. О.

Науковий керівник – асистент Вашист К. М.

Сумський державний університет

В період розвитку новітніх технологій, вплив інформації на людей зріс до захмарних показників. Інформація стала більш доступною та масовою. І те, яку роль вона зайняла у сучасному світі, надихнуло канадського філософа Маршалла Маклуена на цікаву думку: “Істинно тотальна війна — це війна за допомогою інформації”. Інформація на сьогодні стала однією з найнебезпечніших видів зброї, силу враження якої можна прирівняти до зброї масового ураження [1].

Інформаційна зброя — сукупність спеціалізованих (фізичних, інформаційних, програмних, радіоелектронних) методів і засобів тимчасового або безповоротного виводу з ладу функцій або служб інформаційної інфраструктури в цілому або окремих її елементів. Основна дія інформаційної зброї — блокування або спотворення інформаційних потоків та процесів прийняття рішень супротивника.

Наразі стає актуальною така форма інформаційної зброї, як фейкові новини. Їх небезпека у масовості, тому що вони розповсюджуються через засоби масової інформації та соціальні мережі — через це феномен їх впливу на свідомість людей досягає свого апогею. Тому ця проблема є глобальною.

Класифікувати фейкову інформацію можна за різними ознаками:

- за формою подання (текст, фото, відео, голосовий запис);
- за змістом (агітація, пропаганда, маніпуляція тощо);
- за тематикою (політичні, соціальні, світські, тощо);
- за призначенням для певної вікової категорії (для молоді, для зрілих людей, для пенсіонерів тощо);
  - за джерелом інформації (від першого джерела, без джерела, невідоме джерело і т. д.)[2].

Враховуючи те, що головною ціллю фейкових новин є вплив на емоційний стан реципієнта, для створення та підсилення фейкової інформації відповідно використовують такі мовні засоби як, емоційно-експресивне забарвлення (метафори, порівняння, синоніми, тощо.), прості, переважно короткі речення (обрізані, неповні, односкладові тощо), перифрази, емоційні словосполучення, багатозначна образна лексика, тощо. Оскільки фейкові новини здебільшого не містять факти, бо в більшості вони спрямовані на емоційну реакцію. Правдива новина відрізняється від маніпуляції або пропаганди максимально нейтральною подачею фактів, в ній зовсім відсутнє оціночне судження або драма. Завдання ЗМІ — неупереджено доносити інформацію [3].

Диявол криється в деталях. Тому слід звертати увагу на мовні засоби, які застосовуються в новинах, щоб не стати жертвою фейку.

1. Puzanov V., Vashyst K. et al. Social media as a development tool English communicative competence. *Journal of Curriculum and Teaching*. 2022. No. 11. 101-116. (doi: 10.5430/jct.v11n1p101)
2. Інформаційна війна – зброя масового знищення!
<https://www.pravda.com.ua/rus/articles/2006/04/20/4399050/>
3. Фейкова інформація в українських соціальних медіа: поняття, види, вплив на аудиторію <http://nz.uad.lviv.ua/static/media/1-52/36.pdf>

LINGUISTIC DIVERSITY AND ITS IMPACT ON INTERCULTURAL COMMUNICATION

Krasnonos A. S.

Research supervisor – PhD in Philology, Senior Lecturer Ovsianko O. L.

Sumy State University

Linguistic diversity in the modern world is an integral part of our global reality. Every day, the planet is becoming increasingly interconnected thanks to technological progress and globalization. This process results in people from different cultures, habits, and languages communicating, cooperating, and trying to understand each other. However, linguistic diversity can be both a nutritious basis for understanding and communication and a source of misunderstandings and conflicts in intercultural communication.

A linguistic picture of the world is a conceptual structure that language provides for describing the world. Each language has its unique linguistic picture of the world, which includes words, terms, phrases, and grammatical structures that reflect how the speaker perceives and understands his environment [1, p. 167].

The influence of the linguistic picture of the world on the perception and interpretation of information:

- *Conceptualization*: Different languages may have different ways of conceptualizing the world, including a peculiarity in defining categories that are important in a given language. For example, some languages have a more detailed separation of colours, which can affect the way the colour spectrum is perceived and described.

- *Linguistic frames*: A linguistic picture of the world includes linguistic frames that determine what associations and contexts are associated with certain words or concepts. These frames can influence the perception and interpretation of information.

- *Linguistic analogies*: A linguistic picture of the world may contain linguistic analogies that help people understand new information by analogy with already-known concepts. However, it can also lead to oversimplifications and misunderstandings when the analogies are not entirely accurate [2, p. 53].

Cultural stereotypes can influence the perception of other people and cultures. They can lead to predictions and generalizations about representatives of different cultures, which can affect intercultural

communication. It is important to avoid generalizations and stereotypes that can lead to misunderstandings.

The way in which non-native speakers are perceived by others can affect communication. Assumptions about how non-native speakers should behave or communicate can affect the interaction and understanding of intercultural subjects. It is essential to be open to different ways of perception and communication.

The linguistic picture of the world affects the perception and interpretation of information by creating a particular linguistic and cultural context. The role of cultural stereotypes and ways of perceiving other cultures is vital in intercultural interaction, as they can influence perceptions and behavior in interactions with different cultures [3, p. 248-249].

There are the pros and cons of linguistic diversity in terms of intercultural communication.

Advantages of linguistic diversity for intercultural communication can be summarized as follows:

1. *Richer perceptions of the world:* Different languages may include unique terms and expressions that help express concepts that may be less expressive in other languages. This allows you to perceive and understand the world in a more diverse way.

2. *Promoting cultural diversity:* Linguistic diversity reflects cultural diversity. It helps preserve individual cultural and national identities and supports different ways of life and beliefs.

3. *Enrichment of communication:* Knowledge of different languages can contribute to a deeper understanding and communication with representatives of other cultures. This makes it easier to interact in a multilingual environment and makes joint projects more effective.

Disadvantages of linguistic diversity for intercultural communication:

1. *Language barriers:* Difficulty in learning different languages can lead to language barriers that prevent effective communication. This is especially important in areas where precision and mutual understanding are required.

2. *Misunderstandings:* Different language options can lead to misunderstandings due to linguistic or cultural differences. Even if interlocutors speak the same English language, their linguistic analyses and associations may differ.

3. *Simplification and Generalization*: Attempts to communicate in other languages may involve simplification and generalization. This can affect accuracy and detail in communication, especially in business and academic fields.

4. Loss of details and cultural contexts: When translating or communicating in other languages, details and cultural contexts can be lost, affecting the understanding of messages and the interpretation of information [3, p. 263-264].

Therefore, it can be concluded that linguistic diversity is a two-sided phenomenon, which includes both positive and challenges for intercultural communication. It is essential to understand that language diversity is not always an obstacle but requires attention, openness, and intercultural communication skills. The world is rich in languages and cultures, and communicating effectively in this diverse environment can lead to deeper understanding, greater tolerance, and successful cooperation between people of different cultures and language interpretations.

1. Piller I. Linguistic diversity and social justice: an introduction to applied sociolinguistics. Oxford University Press, Incorporated, 2016. 288 p.

2. McWhorter J. H. The power of Babel: a natural history of language. New York : Perennial, 2003. 329 p.

3. Paulston C. B., Kiesling S. F., Rangel E. S. Handbook of intercultural discourse and communication. Wiley & Sons, Incorporated, John, 2012. 768 p.

ВІД ФЕМІНІЗМУ ДО ФЕМІНІТИВІВ. ЧИ НАВПАКИ? ДОСВІД УКРАЇНИ ТА НІМЕЧЧИНИ

Криворучко А. І.

Науковий керівник – канд. філол. наук, доцент Єгорова О. І.

Сумський державний університет

У травні 2019 року Кабінет Міністрів України схвалив нову редакцію українського правопису, який набув чинності у тому ж місяці. Подія викликала значний резонанс, як серед науковців, практиків, так і широкої громадськості, адже новий правопис «узаконовив» усталеність вжитку фемінітивів.

Фемінітиви – це слова жіночого роду, альтернативні або парні аналогічним поняттям чоловічого роду, що належать до всіх людей

незалежно від їхньої статі [4, с. 255]. І якщо лексеми на кшталт *авторка, вчителька, перукарка* не викликали будь-яких нарікань чи складнощів, то деривати типу *психологиня, біологиня, деканка* були сприйняті неоднозначно, мовляв, складно прийняти такі незвичні «нововведення». Але ж подібні феномени чітко простежуються в німецькій мові, де фемінні іменники посідають чільне місце поряд із маскулінізмами, а усталеність їхнього вжитку абсолютно ні в кого ніколи не викликало питань. І хоча спільним для обох мов є широко розповсюджений суфіксальний спосіб творення жіночих професійних назв та субстантивів (наприклад, укр. *репортер* – *репортерка, вантажник* – *вантажниця*, нім. *der Lehrer (вчитель)* – *die Lehrerin (вчителька), der Arzt (лікар)* – *die Ärztin (лікарка)*), а також їхніх форм множини, яскраво відчутним є дисбаланс їхнього використання у синхронії. Утім мало хто знає, що насправді фемінітиви в українській мові, як і в німецькій, існують також довгий час, із дописемного періоду. Причина того, що деякі українці й до сьогодні ставляться вороже до фемінітивів криється в русифікації, яка обмежила українську мову на багато років. З 1930-х років почався перепис словників до яких фемінітиви не входили і саме тому українці про них забули, адже фемінітиви фактично вийшли з офіційного вжитку [1, с. 139].

Безперечно таке актуальне нині питання фемінітивів пов'язане з не менш актуальним рухом фемінізму, представники якого борються за рівні права і можливості жінок та чоловіків. У розвитку цього руху в Німеччині та Україні теж є певні відмінності й подібності.

Загалом, фемінізм почав набувати поширення в усьому світі, зокрема й у Німеччині та Україні, наприкінці XIX століття. Попри відносно однаковий час поширення, розвиток та становлення руху, а також його суть у порівнюваних країнах відрізнялася. Через відсутність на території України суверенної державності боротьба за жіночі права, – за право жінок мати політичний голос, за доступ жінок до освіти й влади – в Україні прирівнювалася до боротьби за національну рівноправність. Це перша і найбільша відмінність, що відчутно відрізняє український жіночий рух від західноєвропейського, зокрема й німецького.

У Німеччині Веймарська конституція 1919 року закріпила статеву рівність в освіті, рівні можливості при призначенні на державну службу та рівну оплату за професіями [6, с. 4]. Ці зміни свого часу підняли країну до групи передових країн з точки зору прав

жінок. В Україні ж закон «Про забезпечення рівних прав та можливостей жінок і чоловіків» [2], було прийнято набагато пізніше – у 2005 році. Причиною такого «відставання» є складний процес становлення державності.

Під час панування тоталітарних режимів у Німеччині та Україні фемінізм як рух не існував, або ж піддавався сильним обмеженням. За нацистською ідеологією жінки повинні були підкорятися чоловікам, уникати кар'єри, присвячувати себе виношуванню і вихованню дітей. Закони, які захищали права жінок, були скасовані, а нові були введені, щоб залишити жінок вдома для виконання ролей дружини та матері. Жінкам заборонили обіймати державні та університетські посади. Жіночі правозахисні групи були розпушені та замінені новими соціальними групами, які зміцнювали б нацистські цінності [5, с. 94 – 95]. Ідеологію соціалізму багато хто з жінок уважали спорідненою фемінізму, оскільки проголошувався принцип рівноправності чоловічої та жіночої статі, але це – помилкове судження.

В УРСР керування жіночим рухом повністю перебрала на себе компартія. Першочергово радянські жіночі організації провадили комуністичну агітацію серед жінок, боролися з безграмотністю, а лише потім опікувалися вирішенням деяких «жіночих питань». Безперечно, боротьба з безграмотністю – це суспільне благо на відміну від «сидіння вдома та народжування дітей для Третього Рейху». Разом із тим жінки за радянської влади могли здобути найрізноманітніші професії, щоправда, лише окремим з них удавалося посісти керівні посади. Фемінізм як такий у радянських країнах не існував. Жіночі ради насправді не мали впливу на політику, натомість імітували залучення жінок до спільної діяльності [3].

Отже, фемінітиви існували в українській та німецькій мовах ще задовго до того як ідеологія фемінізму почала набувати своєї сили. Хибним є твердження, що фемінітиви введені в українську мову під впливом феміністок і феміністів та є чимось штучним чи неприродним. Фемінітиви мають широку репрезентативність у німецькій мові. У німецькомовному ареалі довгий час існує певна суспільна рівність між чоловіками та жінками, що дозволяє мові «безболісно» реагувати новотворами-фемінітивами та маскулінізмами на вимогу часу. Маємо надію, що й українці подолають упередженість та психологічні бар'єри та стануть відкритішими до мови як живого організму.

1. Брус М. П. Фемінітиви в українській мові: генеза, еволюція, функціонування. Івано-Франківськ: ДВНЗ «Прикарпатський національний університет імені Василя Стефаника», 2019. 440 с.
2. Закон України «Про забезпечення рівних прав та можливостей жінок і чоловіків». Відомості Верховної Ради України (ВВР). 2005. №52. ст. 561. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2866-15#Text> (дата звернення: 01.11.2023).
3. Козак Г. Український фемінізм: дати, події, імена. Наше слово. 2018. №6. URL: <https://nasze-slowo.pl/ukrainskij-feminizm-dati-podii-imena> (дата звернення: 01.11.2023).
4. Шевченко З. В. Словник гендерних термінів. Черкаси: видавець Чабаненко Ю., 2016. 336 с.
5. Guenther I. Nazi 'Chic' Fashioning Women in the Third Reich. Berg Publishers, 2004. 499 p.
6. Stephenson J. Women in Nazi Society. Routledge, 2013. 209 p.

ДОСЯГНЕННЯ ВЧЕНИХ ІНШИХ НАЦІОНАЛЬНОСТЕЙ В АРАБСЬКОМУ МОВОЗНАВСТВІ

Криворучко А. І.

*Науковий керівник – канд. філол. наук, професор Кобякова І. К.
Сумський державний університет*

Давнє арабське мовознавство розвивалося в епоху Халіфату – феодальної теократичної мусульманської держави, виникнення якої стало наслідком арабських завоювань VII – IX століть. Під контролем цієї держави в період її розквіту були землі Близького Сходу, Північної Африки і Південної Європи. Отже, це була багатонаціональна держава на території якої проживали греки, перси, євреї, сирійці та інші національності. Державна політика Халіфату була спрямована на арабізацію всіх народів, що населяли країну. Тож, у зв'язку з цією політикою, державною мовою стає арабська. Таким чином всі народи, що населяли Халіфат, повинні були використовувати арабську мову для взаємного обміну знаннями. Тобто, перефразовуючи, арабська мова стала мовою міжкультурних комунікацій. Міжкультурна комунікація включає різноманітні форми, види та типи спілкування між людьми: культурами, расами,

етнічними групами, релігіями і субкультурами всередині великих культур [3].

Першою визначною пам'яткою арабського письма вважається священна книга Коран. Саме задля його тлумачення й виникло арабське мовознавство. Центрами арабської лінгвістики були міста Басра й Куфа, пізніше Басра й Багдад [1].

Стародавні арабські мовознавці не могли не використовувати мовознавчих надбань інших народів. Філологічні напрацювання Стародавньої Греції йшли у Халіфат здебільшого через Сирію, давніх індійських філологів – через Персію [2]. Окрім арабів, стародавня арабська філологія створювалася й підпорядкованими Халіфату іншими народами, які використовували арабську мову для своєї наукової діяльності і цим самим не могли не вносити у тоді ще тільки створювану науку про арабську мову своїх філологічних поглядів.

Найвидатнішим мовознавцем вважається Сібавейхі, перс за походженням – автор праці «Аль Кітаб», з перекладу – «Книга». Це повна граматики класичної арабської мови, в якій детально описано словозміну імені та дієслова, словотвір, фонетичні процеси, що відбуваються при творенні різних граматичних форм, а також проаналізовано артикуляцію звуків та їх позиційні варіанти [1]. Аль-Асмаї (740 – 826) присвятив свою діяльність вивченню словникових і фразеологічних багатств живої арабської мови, цим займався і його учень, грек із походження, Абу Абайда (770 – 837).

Один із перших представників згаданої на початку куфської школи аль-Кісаї написав «Трактат про помилки народної мови», у якому вперше наводить матеріал із різних говіркових відхилень від класичної арабської мови, називаючи ці відхилення «помилками» [2]. Я припускаю, що так звані «помилки», які хвилювали вченого, могли утворитися внаслідок строкатої національної картини Халіфату. Адже при впровадженні своєї мови як головної, араби повинні були врахувати, що кожен народ, для якого ця мова не є рідною, буде вносити свої корективи в її структуру. Звідси й з'являються відхилення, які, окрім аль-Кісаї, у своїх книгах описував і перс Аль-Дінаварі («Про мовні помилки низького народу», «Поліпшення мови» та ін.), також він є автором відомої розвідки «Книга рослин».

Найбільших успіхів досягли араби в лексикографії. В епоху Халіфату було укладено чимало багатотомних словників, серед яких вирізняється «Камус» – «Океан» авторства аль-Фірузабаді (1327 – 1403), перса за походженням. Його словник був настільки

популярним, що словом «камус» стали називати словник узагалі [1]. Ісмаїлаль-Джаухарі, тюрк із походження – автор оригінального словника арабської мови під назвою «Сихах», після виходу у світ якого алфавітний порядок стає основним правилом розміщення слів. Його авторству також належить не менш оригінальний підручник з метрики (вчення про віршові розміри й ритми в поезії). Таджик із походження, аз-Замахшарі (1075 – 1144) – автор арабсько-персидського словника, великої кількості коментарів до Корану та підручника граматики [2].

Арабські ж філологи опрацьовували мовознавчі проблеми на фактичному матеріалі майже виключно арабської мови. У тих рідкісних випадках, коли за матеріал дослідження правила інші мови, як-от, наприклад, турецька або монгольська, вони розглядалися крізь призму будови арабської мови та її категорій, без уваги до специфічних рис досліджуваних мов [2].

Вперше застосував порівняльний метод як науковий принцип дослідження саме турок за походженням, Махмуд аль-Кашгарі [1]. У його праці «Диван тюркських мов» (1074 р.) порівнювалися турецька та арабська мови, з метою доведення їх рівноцінності. Ця праця вважається енциклопедією тюркських мов, служить як словник і посібник для вивчення тюркських мов тими, хто вже володіє арабською. Винятково повно і точно описана система порівняльної фонетики, граматики та лексикології тюркських мов із різноманітними ілюстраціями з історії фольклору, міфології та етнографії тюркських племен [1].

Отже, у час панування Халіфату зародилося арабське мовознавство. Закріплення арабської мови як основної на територіях підвладних Халіфату суттєво вплинуло на розвиток цієї мови, адже багато внесків у арабське мовознавство зробили саме вчені інших національностей.

1. Кочерган М. П. Загальне мовознавство. Київ: Видавничий центр «Академія». 2006. С. 22 – 30.
2. Ковалик І. І., Самійленко С.П. Загальне мовознавство: Історія лінгвістичної думки. Київ: Вища школа, 1985. С. 6–28.
3. Глобіна В. М. УЗУС, ІДЮЛЕКТ ТА ДІАЛЕКТ В СУЧАСНІЙ МОВНІЙ КАРТИНІ СВІТУ. Сумський державний університет, 2020.

4. Kobyakova I. K., Ovsianko O. L., Shvachko S. O. Dimensions of nominative and communicative units *Нова філологія*. 2020 №79, С. 46-53.

LANGUAGE POLICY AND INTERCULTURAL COMMUNICATION IN THE CONDITIONS OF GLOBALIZATION

Kulyk Y. R.

*Scientific supervisor – Senior Lecturer at the Department of Foreign
Philology and Translation*

Vysotchenko S. V.

State University of Trade and Economics

Globalization processes change not only politics and economics but also the nature of human communication, which takes on new forms and solves new tasks. The spread of international contacts and the study of foreign languages cause interest in intercultural communication as a scientific and practical field that is currently experiencing dynamic development throughout the world. At the same time, there is a need to define the essence of intercultural communication and formulate its basic principles and aspects of study.

Intercultural communication involves communication between speakers of different languages and different cultures. The comparison of languages and cultures reveals not only the general, universal peculiarities but also the specific, national, and original ones, which are caused by differences in the history of the nations' development [2, p. 189]. In addition to verbal language, communication is carried out by non-verbal means that accompany or replace ordinary language in communication. Communication is considered a separate level of language existence along with language itself as a system of language elements and rules and speech as a process of speaking and understanding.

At the turn of the XX and XXI centuries, the problems of language communication and the study of means of communicative influence became an acute issue. The "totalitarian language" was replaced by the "free" language of mass media and communication at various levels. With the growth of globalization changes, the spread of international contacts, and the internationalization of society in general, the nature of

communication has also changed [3, p. 6]. Issues of culture as a universal context that causes the diversity of humanity, as well as communication, being the most important and one of the most fundamental types of interaction between people came to the forefront.

Intercultural communication is a social phenomenon, the essence of which is constructive or destructive interaction between representatives of different cultures (national and ethnic). The object of intercultural communication is the communication of representatives of different national and linguistic and cultural communities, and the subject is the linguistic stereotypes and norms of behavior accepted in national communities, certain "cultural scenarios" of various actions, established models of perception and evaluation of objects and phenomena, socially normalized habits, traditions, rituals, permissions, prohibitions and so on [2, p. 189].

Among all the possible means of communication that mankind has created, the main one is language, for which the communicative function is decisive. Therefore, the focus of intercultural communication is always language, which reflects the key features of the human personality and the entire national and cultural communities [2, p. 191].

The date of birth of intercultural communication as an academic discipline can be considered the year 1954 when the book "Culture as Communication" by E. Hall and D. Trager was published. In this work, the authors first proposed the term "intercultural communication" for widespread use, reflecting their opinion, a special branch of human relations. Later, the main provisions and ideas of intercultural communication were developed in more detail in the famous work of E. Hall "The Silent Language" in 1959, where the author showed a close connection between culture and communication. It is believed that E. Hall is the founder of intercultural communication as a separate discipline.

In his book, Batsevich presents the following meaning of intercultural communication - it is communication between speakers of different cultures who use different languages [1, p. 257]. Cultural models of behavior are instilled in a person artificially, in the process of upbringing in a certain social environment. She begins to act, to evaluate reality, albeit in her own way, but generally within the limits of the cultural program "recorded" in the subconscious, which unites the community. Communication is the most important part of such a program, which penetrates so deeply into everyday life that a person does not notice how he observes the "programmed" norms and rules of communication and

behavior. However, their violation leads to misunderstanding, surprise and culture shock.

In order to avoid all misunderstandings, it is necessary to have a solid knowledge of one or another culture, interaction between cultures must take place. The interaction of cultures is a special type of direct relations and connections established between two or several cultures, as well as those influences and mutual changes that are manifested in the course of these relations. Changes in states, qualities, spheres of activity, values of one or another culture, generation of new forms of cultural activity, spiritual orientations and signs of people's lifestyle under the influence of external impulses are of decisive importance in the processes of cultural interaction. The process of cultural interaction is, as a rule, a long-term phenomenon (at least several decades).

The globalization of social development is due to the growing intensity of connections and relations — economic, socio-political, cultural, scientific-technical, and communication, which seem to "fasten" the societies of the modern world. These connections, relations, contacts and involvements add a kind of systemic quality to the emerging planetary civilization: there is a growth of the comprehensive interdependence of various societies, countries, and regions, which influence each other [3, p. 181]. The process of globalization leads to the emergence of cultural forms, new values, patterns of behavior and activity, and the averaging of world needs. Thanks to the strengthening of the interdependence of the business processes of organizations and the globalization of competition in world markets, local cultures (national, business, organizational) enter into peculiar interactions with each other, as a result of which the boundaries between their own and foreign cultures are blurred.

Summarizing the above, awareness of the importance of cultural and historical factors in communication processes, knowledge and adequate reproduction of norms of verbal and non-verbal behavior contribute to the success of intercultural communication because the communication process involves mutual understanding and mutual adaptation of interlocutors.

1. Манакін В. М. Мова і міжкультурна комунікація. Київ, 2012. 288 с.
2. Подольська Є. А., Лихвар В. Д., Іванова К. А. Культурологія. Київ, 2003. 288 с.
3. Бацевич Ф. С. Основи комунікативної лінгвістики. Київ, 2004. 344 с.

СЕМІОТИЧНИЙ АНАЛІЗ МАРКУВАННЯ ТОВАРІВ

Лук'янова Ю. М.

Науковий керівник – канд. філол. наук, доцент Уцяповська І. В.

Сумський державний університет

Мова не стоїть на вершині ієрархії знаків, але складає лише одну із багатьох систем. Жести, зображення, графіка та типографіка існували протягом століть поряд із мовою. Однак через вплив лінгвоцентризму та нахил західних культур до підвищення ролі мови вони були відносно маргіналізовані у філософських роздумах та наукових дослідженнях.

Той факт, що мова регулярно функціонує в тісній інтеграції з іншими знаковими системами, є більш проблематичним для традиційної лінгвістики. У той час як поточна практика в лінгвістиці делегувала ці інші способи повсякденного спілкування іншим дисциплінам, результати десятиліть досліджень семіотики та мультимодальності зрештою свідчать про те, що більше неможливо вивчати мову самостійно.

Сьогодні складні та мультимодально переплетені знакові процеси є радше правилом, ніж винятком. Тому здається нереалістичним спиратися на відповідні теорії мови, коли вона теоретично моделюється та емпірично досліджується окремо від усіх інших знакових процесів, які люди використовують для мультимодальної взаємодії один з одним та інтерпретації свого середовища.

Семіотика традиційно досліджувала тексти, засновані на знакових системах та їх комбінованому використанні. Оскільки різні знакові системи, що використовуються в мультимодальних текстах, базуються на різних типах знаків, медіа та каналах сприйняття, їх аналіз набагато складніший, ніж аналіз моноmodalних текстів. Семіотика розробила засоби для опису багатьох різних аспектів цих текстів, включаючи нековдані знакові процеси з різним ступенем інтенціональності.

Слід зробити одне базове термінологічне розмежування. Існує два різних значення «режиму», які зараз використовуються:

1) Мультимодальні тексти та артефакти поєднують використання різних семіотичних режимів, таких як мова, зображення, жести, типографіка, графіка, значки або звук. Використовуваний у цьому значенні, модус тісно відповідає більш традиційним семіотичним

поняттям «код» або «система знаків». Слід уникати поширених непорозумінь щодо цих термінів: системи знаків – це не просто набори пар вираження-значення. Таке розуміння було б серйозним спотворенням термінології Соссюра, яка наголошує на тому факті, що означаюче та означуване є субстанціями, утвореними лише відповідними іншими вимірами. Система знаків – це скоріше набір ресурсів, які часто належать до певного типу знаків і для яких існують правила поєднання або застосування.

2) Семіотичні режими передаються через різні способи сприйняття (= сенсорні режими), а саме зорове, слухове, тактильне, нюхове та смакове сприйняття.

Згідно вчення Ф. де Соссюра, мова є системою знаків, яка висловлює ідеї, є чітко визначеним об'єктом у гетерогенній масі мовленнєвих фактів та може функціювати в обмеженому сегменті мовленнєвого ланцюга, де образи пов'язуються зі значеннями. У своїй дуальній моделі знака вчений визначив знак як взаємодію між формою, яку обирає знак (*signifier*), та значенням (*signified*). У мові як у системі знаків, важливим є їхнє об'єднання де обидві сторони є психологічними [2, с. 14-15].

Будь-яка система знаків, що складається зі знака та значення, є семіотичною або знаковою системою. Кожен раз, коли ми складаємо секретний код або набір сигналів, створюється власна система позначень [1, с. 8-9].

Семіотичний аналіз – це підхід до вивчення знаків, що існують у різних формах: слова, звуки, малюнки, предмети, жести, запахи, аромати, дії тощо. Семіотика досліджує зміст знаків, їхнє використання і формування знакових смислів як на рівні єдиного знаку, так і на рівні знакових систем. Це якісний підхід до вивчення змісту візуальної та / або вербальної мови, який допомагає виявити, зрозуміти і інтерпретувати основні ознаки, взаємодію їх і їхніх систем як процес створення смислу [3, с. 25].

Маркування товару – це унікальна система знаків, які взаємодіють один з одним і створюють креативний продукт – «семіотичний гібрид» мультимодальних засобів. Ці інструменти можуть бути вербальними і невербальними, а їх використання в маркуванні товарів вимагає нових підходів і векторів аналізу традиційних мовних концептів і явищ, які зазнали модифікації в інформаційну епоху. Семіотика надає набір інструментів для

використання знаків і символів з точки зору формату упаковки (форми, розміру, текстури), кольору та маркування.

Семіотика маркування товарів – це мультидисциплінарна галузь, яка базується на лінгвістиці, психології, антропології, дизайні та маркетингу для систематичного аналізу того, як знаки та символи на етикетках продуктів функціонують, щоб передавати значення та впливати на поведінку споживачів. Дослідники використовують різні методи, включаючи візуальну семіотику, аналіз дискурсу та дослідження споживачів, щоб отримати уявлення про складний зв'язок між етикетками продуктів і сприйняттям споживачів.

Семіотичний аналіз маркування товарів – це процес розгляду та розшифровки знаків, символів, логотипів та інших елементів, що використовуються на упаковці або етикетці товару для комунікації з споживачем. Цей аналіз досліджує, як саме вибрані символи, кольори, шрифти, слова та інші елементи впливають на сприйняття товару, його асоціації та споживчі прагнення. Крім того, семіотичний аналіз маркування товарів досліджує вплив цих знаків на формування бренду, створення унікальної ідентичності та сприйняття споживачами цінностей, пов'язаних з конкретним товаром чи компанією.

Семіотичний аналіз маркування товарів глибше досліджує способи, якими різні елементи на упаковці або етикетці сприймаються споживачами як знаки з певними значеннями. Він вивчає, які повідомлення, емоції чи асоціації передаються через кольори, форми, логотипи, графічні зображення або текстові елементи на упаковці. Цей аналіз розкриває, як виробники використовують знаки та символіку для створення споживчих уявлень, впливу на вибір товару та формування у споживачів певних уявлень про товар.

1. Das L. Lecture notes on language and communication. Guwahati: Department of Humanities and Social Sciences. Indian Institutes of Technology, 2006. 150 p.
2. Saussure de F. Course in general linguistics / Translated from the French by W. Baskin. New York: Philosophical library, 1959. 240 p.
3. Urboniene A. Storytelling in Country Branding: A Semiotic Approach. International Journal on Global Business Management and Research. 2016. Vol 5., No. 2. P. 17–30.

ЗАГАЛЬНІ ПРОБЛЕМИ ПЕРЕКЛАДУ

Сотнікова К. Р.

Науковий керівник – канд. філол. наук, професор Кобякова І. К.

Сумський державний університет

У сучасному світі, де інформація, ідеї та культури швидко поширюються по різних частинах планети, переклад відіграє важливу роль у забезпеченні міжкультурного спілкування та взаєморозуміння. Втім, у процесі перекладу існують численні проблеми, які можуть виникати через лексико-семантичні, культурні, технічні та інші фактори. З розвитком глобалізації та зростанням культурного обміну між різними країнами, актуальність та складність проблем перекладу тільки зросли.

Актуальність дослідження полягає у необхідності розуміння загальних проблем перекладу, оскільки сам переклад впливає на багато сфер життя, зокрема на науку, літературу, медіа, бізнес та дипломатію. Розуміння цих проблем є ключем до ефективного міжмовного та міжкультурного спілкування.

Переклад – це складний процес, який вимагає уваги до багатьох факторів і проблем. Його питаннями займалися чимало мовознавців, серед яких Ю. Найда, М. Москаленко, М. Рильський, Ж. Мунен, Дж. Кетфорд, А. Нойберт, П. Ньюмарк та інші.

Семантика є важливим аспектом перекладу, і, з цієї точки зору, лексичні системи багатьох мов часто не збігаються. Наприклад, слова, терміни або вирази однієї мови не завжди мають точний еквівалент у іншій мові. Звідси створюються складнощі передачі точного значення та ідеї тексту [3, с. 60]. На це є причини історичного, культурного, географічного, демографічного і подібних характерів.

У межах лексико-семантичної системи мови слова виявляють такі властивості, як синонімічні, антонімічні, полісемічні та ідіоматичні. У перекладі це доволі часто викликає труднощі через складність підбору найбільш точних відповідників.

Семантичний добір слів з ряду можливих використовується для уточнення, виділення різноманітних відтінків слова з метою його адекватного позначення у певному контексті. Синоніми можуть різнитися семантичними й стилістичними відтінками, тому при перекладі важливо мати це на увазі, добираючи слова з синонімічного ряду.

Явище антонімії зіштовхується зі схожими проблемами. У семантичному відношенні антоніми поділяють на основні класів за типом протиставлення. В деяких мовах доводиться використовувати певні трансформації стверджувальної конструкції на негативну чи навпаки. Тобто відбувається антонімічний переклад. За такого процесу відбувається заміна одного зі слів у реченні вихідної мови на його антонім у мові перекладу.

Дотримання граматичних та синтаксичних норм однозначно є важливим аспектом перекладу, адже неправильне використання частини мови, часів та некоректний порядок слів у реченні можуть як і викривити його суть, так і допомогти у наближенні точності перекладу.

Еквівалентність є максимальною вимогою, що ставиться до перекладу. Її суть полягає в тому, щоб текст мови оригіналу та текст мови перекладу могли бути взаємозамінними у деяких ситуаціях. На сьогодні цей термін використовується практично в такому ж самому значенні, що й «адекватний переклад», з одним лише винятком: він також включає в себе необхідність кількісної та якісної репрезентації всіх складових частин або елементів одиниць мови оригіналу в мові перекладу [2, с. 19].

Переклад перебуває на межі двох культурних аспектів, де один представлений текстом, що підлягає перекладу, а другий — мовною системою іншого етносу, засобами якої має здійснюватися переклад. Якісний переклад без сумнів є запорукою міжкультурного взаєморозуміння [1, с. 182]. Цей складний процес вимагає глибокого розуміння не тільки мови та її лінгвістичних процесів, а й культурних цінностей, традицій, історії та соціальних норм. Встановлення культурного зв'язку між мовцями та подолання мовного бар'єру, при цьому передавши зміст перекладу якомога точніше – основні завдання перекладача.

1. Кобякова І. К., Швачко С. О., Анохіна Т. О. Об'єкти перекладознавства. Суми: СумДУ, 2019. – 222 с.
2. Корунець І. В. Теорія і практика перекладу (аспектний переклад). Вінниця: «Нова Книга», 2003. – 448 с.
3. Kobiakova I. K., Mishchenko A. Grammatical Aspects of Translation. Філологічні трактати. – 2018. – Т. 10, № 2. – С. 60-66.

СТРУКТУРНО-КОМПОЗИЦІЙНІ ХАРАКТЕРИСТИКИ ПОЛІТИЧНОГО АНЕКДОТУ

Стрельнікова Є. С.

Науковий керівник – канд. філол. наук, доцент Мовчан Д. В.

Сумський державний університет

Гумор є складним соціальним, історичним, духовним, культурним і прагматичним явищем. Анекдот, будучи основним засобом вираження гумористичного дискурсу, є явищем багатогранним характерним для всіх сфер соціального життя: політика, економіка, мистецтво, медицина тощо. Політичні анекдоти – спроба продемонструвати нагальний стан політичної системи, відображення ставлення суспільства до неї та засіб формування певного іміджу політичних діячів.

Анекдот та політичний анекдот зокрема, отримує специфічне структурне та композиційне вираження, що викликає відповідну пізнавальну активність розшифровки комічного змісту з боку адресата, що стає основою для виникнення сміху.

На думку німецького лінгвіста Б. Марфурта композиційна структура політичного анекдоту має три складові елементи: вступ, драматизація та пуант [1].

Для вступної частини характерні лаконічність та стислість, які виражаються через використання простих речень. Основна увага у вступі має бути зосереджена не на хронологічній класифікації описуваних подій, а на їх актуальності. Наприклад:

The economy in the UK is getting so dire that the elderly aren't getting to enjoy their retirement. The BBC interviewed 73 year old Charles from Windsor: "Despite having a generous government pension, I've had to start working today." [2]

Драматизація (основна частина) є необхідною складовою анекдоту, головна функція якої полягає у створенні умов для розвитку подій, тобто для розкриття наступної частини. Саме в цій частині формуються зацікавленість і очікування реципієнта від комічної кінцівки анекдоту:

Queen Elizabeth arrives in Heaven.

St. Peter lets her in. He gives her a tour around the heavenly garden.

"Here are all your family members, previous pets and people of historical significance during your reign."

Liz looks around this multitude of people who wave at her, smiling. Suddenly she stops and calls St.Peter aside.

“What? Diana has a bigger halo than me! I reigned for decades, saw my country through wars and depressions and wars again, and gave freedom and peace to nations all around the world, surely I deserve a bigger halo than her!!”

“Your Majesty, that is a steering wheel...” [2]

Пуант виражає дотепне закінчення анекдоту, виступає розв’язкою та кульмінацією жарту. Функція пуанту – втілення парадоксальності, яка виникає при зіставленні двох планів: реального і плану вміщення жарту. Тобто, одна смислова інтерпретація пов’язана з попередньою частиною, а інша контрастує з нею, викликаючи сміховий ефект. Якщо в структурі тексту відсутній пуант, то таке висловлювання важко назвати анекдотом, адже вся комічність зосереджена саме в останній частині. Як правило, незалежно від довжини попереднього тексту, пуант є несподіваним та коротким за формою. Наприклад: *Donald Trump, Joe Biden, and Hillary Clinton are in a boat, and the boat sinks. Who is saved? – The United States of America* [2].

Отже, політичний анекдот має чітко визначену структуру з певними особливостями. Кожна облігаторна частина має свою функцію: вступ інформує про певні факти та події, драматизація використовуються для вираження подальшого розвитку подій і зацікавлення адресата, у пуанті зосереджений комічний ефект анекдоту.

1. Marfurt, B. Textsorte Witz. Möglichkeiten einer sprachwissenschaftlichen Textsorten-Bestimmung. Tübingen : Niemeyer (Linguistische Arbeiten. 52). 1977. S. 188.

2. HumorNama. Funny Memes, Jokes, Videos And GIFs. URL: <https://humornama.com/> (дата звернення 16.11.20220)

ENGLISH AS A LINGUA FRANCA: INTERLINGUAL AND INTERCULTURAL ASPECTS

Sudak A. P.

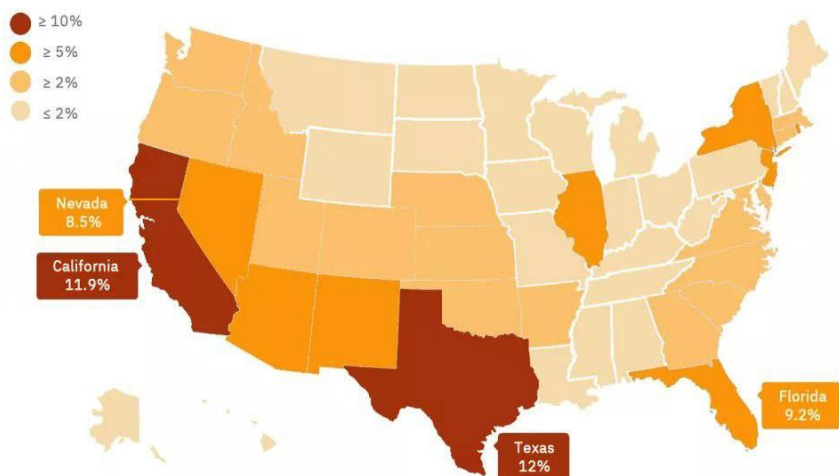
Konotop Lyceum No.13

Research supervisor – PhD in Philology, Associate Professor

Shchyhlo L. V.

Sumy State University

The United States, as it is known, has the second largest Spanish-speaking population in the whole world (see Fig.1) [2].

Figure 1. Spanish in the USA [2]

The Spanish language comes from Latin and in the process of development is influenced by different languages and assimilates new words. Since the beginning of the era of the Great Geographical Discoveries, namely the discovery in 1492, the Spanish navigator Christopher Columbus actively spread the Spanish language around the world.

Language contacts between Spain and America are explained by factors such as wars, tight trade relations, colonization of America by Spain in the XV-XVIII centuries. In the 17th century, as a result of the Anglo-Spanish war, many new words were assimilated from the Spanish language, as well as from English to Spanish, but all of them were mainly from the military and political spheres.

During the period of close contact between the USA and South America (in the 20th and 21st centuries), active mutual assimilation of languages takes place. Such an active interaction of languages contributed to a mixture of cultures, the result of which was such an interesting phenomenon as Spanglish.

Currently, not only emigrants speak Spanglish, but and young people and children who grew up in emigrant families. They do it every day with mixing English and Spanish in a completely natural way. For them, this is an absolute norm, because they cannot relearn themselves. In addition, Spanish is widely spoken among students studying English and Spanish simultaneously. This is due to the fact that they are not native speakers of either Spanish or English, that is, they do not speak these languages perfectly, so it is difficult for them to “switch” from one language to another. An unknown English word, a person can easily replace with the Spanish equivalent, and vice versa. Hence, such a linguistic phenomenon as Spanglish is formed.

At the lexical level, there are often borrowings from English into Spanish, formed with the help of “cripples”:

- to call back → *llamar pa'trás* (llamar pa' atrás, llamar para atrás) (*volver a llamar*);
- It's up to you. → *Está pa'riba de ti*. (Está pa' arriba de ti, Está para arriba de ti) (*Depende de ti. decide* (You decide))
- to be up to ... → *estar pa'riba de ...* (estar pa' arriba de ..., estar para arriba de ...) (depende de ... or X decida (X decides));
- to run for governor → *correr para gobernador* (*presentarse para gobernador*) [3].

Thus, “coexistence of languages generates dynamism, compromise, confrontation, and sometimes leads to the formation of various mixtures... <> “interchange and interaction between Spanish and English is inevitable: Spanglish will exist as long as the joint the existence of these two languages” [1].

The prospect of our future research is based on the phenomenon of Spanglish in the context of an evolutionary-synergistic approach as an interdisciplinary vector of linguistic studies [4].

1. Moreno Fernandez F. Espanglish: la casa de cien puertas. URL: http://www.cervantes.es/v_cile/ (accessed: 5.11.2023)

2. Spanish in the USA: Its Presence, Power and Influence. URL: <https://oceantranslations.com/blog/spanish-in-usa-presence-power-influence/> (accessed: 7.11.2023)
3. Spanglish. URL: <https://en.wikipedia.org/wiki/Spanglish> (accessed: 7.11.2023)
4. Shchyhlo L. V. Evolutionary trajectories of word-formation processes in the Old High German language. *SKASE Journal of Theoretical Linguistics*. 2018. Volume 15, No. 3. P. 98–108 URL: http://www.skase.sk/Volumes/JTL38/pdf_doc/05.pdf (accessed: 5.11.2023)

МОВНА КАРТИНА СВІТУ ЯК ОБ'ЄКТ МОВОЗНАВЧОГО ДОСЛІДЖЕННЯ

Черниш Є. С.

*Науковий керівник – канд. філол. наук, професор Кобякова І. К.
Сумський державний університет*

Мова – посередник між світом речей та людською думкою. Саме тому в лінгвокультурній парадигмі заняв мова відіграє функцію засобу інтерпретації феномену культури та відображення психологічного характеру народу. Мова доповнює концептуальну картину світу, яка «відбиває і елементи світового універсуму, і зв'язки між цими елементами» [1], та створює мовну картину світу – унікальне утворення, яке поєднує об'єктивну дійсність, людську свідомість та мову як її зовнішній вияв.

Мовна картина світу складається із мовних одиниць, що виражають концепти, поняття, а також мовних способів і засобів вираження зв'язків, що існують у концептуальній картині світу [1]. Це система уявлень про світ, які, проходячи крізь людське пізнання, стають ментальними конструкціями, віддзеркаленими на всіх рівнях мовної системи, і можуть бути передані іншим членам спільноти засобами мови. Мовна картина світу індивідуальна для кожного носія мови та суб'єктивна, оскільки породжується мовною свідомістю певного етносу. Вона характеризується поступальною еволюційністю розвитку та повільним темпом змін.

Одиницями мовної картини світу є лінгвокультурема – етнопсихолінгвальні явища, мовні знаки, які містять певну культурну інформацію. Лінгвокультурема не є одиницею мовної системи, а лише базовим терміном лінгвокультурології і служить на позначення

одиниці вербалізації культурного змісту. Лінгвокультуреми не завжди відповідають конкретним лексемам. Планом їхнього змісту є культурна інформація, яка має чотири способи вираження у мові й мовленні: культурна сема; культурний фон; культурний концепт; культурна конотація. [2]

План форми лінгвокультуреми може відповідати лексемі, словосполученню, тексту. Планом змісту лінгвокультуреми є культурна інформація – сукупність культурно маркованих знань й уявлень носіїв певної культури» [3].

Визначальними у дефініції «лінгвокультурологія» є поняття «мова» та «культура», які відповідно розглядаються як система репрезентацій культурних цінностей, що відображає їх мовну та позамовну семантику, та як спосіб репрезентації дійсності. Аналіз лінгвокультуреми як мовного явища, що характеризується багатоаспектністю, різноманітністю взаємовідношень і взаємозв'язків з іншими явищами, передбачає комбінування різноманітних методів дослідження (методу лінгвокультурологічної інтерпретації із залученням компонентного, словоцентричного, текстоцентричного, та когнітивного аналізів [4], методу лінгвокультурологічного поля), які в сукупності дають змогу створити цілісне уявлення про лінгвокультуреми, її мовний та позамовний зміст, забезпечити комплексний поетапний аналіз лінгвокультуреми та визначити її місце у мовній картині світу.

Як правило, специфіку національної мовної картини світу показують на прикладі системи і функціонування лексичних одиниць, характеристики їхньої внутрішньої форми, в якій засвідчено детермінізм лексичної номінації, на прикладі семантичних і словотвірних дериватів, а також на прикладі фразеології. Думка про залежність словника національної мови від природних умов життя етносу не викликає заперечень: докази цього лежать нібито на поверхні. Для української мовної картини світу показові, наприклад, номінації лікарських рослин: вони мають оригінальну внутрішню форму; часто назва відповідної рослини варіюється залежно від ареалу поширення рослини, різних асоціативних зв'язків між формою, функціональною сутністю реалії, тобто народні назви, відбиті в ботанічній термінології української мови, мають на собі відбиток міфопоетичного мислення народу [3].

Отже, мовна картина світу є частиною загальної картини світу та вміщує ті її компоненти, які співвідносяться з мовними знаками.

Вона виступає посередником і формувальним чинником спеціальних картин світу. Це спричинено тим, що людина здатна сприймати і розуміти світ, а відтак і саму себе, завдяки мові, в якій закріплюється загальнолюдський і національний досвід.

1. Лисиченко Л. А. Лексико-семантичний вимір мовної картини світу. / Л. А. Лисиченко. – Х.: Вид. група «Основа», 2009. – 191 с.
2. Єрмоленко С. Я. Мінлива стійкість мовної картини світу. / С. Я. Єрмоленко. // Мовознавство. – 2009. – № 3-4. – С. 94-103.
3. Селіванова О. О. Сучасна лінгвістика: термінологічна енциклопедія.— Полтава ; К., 2006.
4. Швачко С. О., Кобякова І. К. Малі тексти англomовного художнього дискурсу: типологічні аспекти. Мови професійної комунікації: лінгвокультурний, когнітивно-дискурсивний, перекладознавчий та методичний аспекти: матеріали III-ї Міжнародної науково-практичної конференції. 21 квітня 2016 р. НТУУ «КПІ». – К.: Кафедра. – С. 80-92.

ЛЕКСИКО-СЕМАНТИЧНІ ХАРАКТЕРИСТИКИ ФРАНЦУЗЬКИХ ЗАПОЗИЧЕНЬ У ДИСКУРСІ FASHION-БЛОГІВ

Черняк Н. В.

Науковий керівник – д-р філол. наук, професор Таценко Н. В.

Сумський державний університет

Одним з чинників, що забезпечує розвиток словникового складу англійської мови, є іншомовний вплив, який проявляється в процесі запозичення нових лексичних одиниць. Цей процес пов'язаний з екстралінгвістичними факторами. Він відображає мовні контакти, що виникають у результаті спілкування між носіями мови.

Дослідження явища «запозичення» — це вивчення складних лінгвістичних та екстралінгвістичних проблем, до яких можна віднести питання, пов'язані з тлумаченням терміна, типами запозичень, причинами та умовами запозичення, зміною запозичень у мові-реципієнті. Термін «запозичення» має значну кількість визначень у мовознавстві. Деякі вчені розрізняють поняття «запозичення» і «запозичене слово», пропонуючи визначати термін «запозичення» як «взаємовплив мов», інші автори ототожнюють ці поняття,

стверджуючи, що слова часто запозичуються з однієї мови в іншу, виключаючи взаємовплив [1].

Модний дискурс (fashion-дискурс) є предметом вивчення багатьох досліджень сучасних науковців. Інтерес до дослідження підтверджується популярністю та важливістю модного дискурсу в сучасному світі. Питаннями, пов'язаними з феноменом моди, цікавляться вчені гуманітарних, а також медичних і соціальних наук, але підходять до них по-різному. На думку Р. Барта, мета різних підходів до визначення сутності поняття моди полягає в тому, щоб показати, що наше розуміння моди можна покращити шляхом порівняння поглядів кількох дисциплін, зокрема комунікації, культурології, лінгвістики, медицини, філософії, психіатрії, психології та соціології [1, с. 12].

Аналіз лексико-семантичних особливостей французьких запозичень у дискурсі fashion-блогів було здійснено на матеріалі таких блогів, як: *Girl With Curves*; *Atlantic-Pacific*.

Французькі запозичення fashion-дискурсу за ступенем асиміляції поділяються на:

1. Повністю асимільовані:

(1) *To add a touch of glam, I topped off the outfit with a pearl embellished **beret** and a nude bag* (*Girl With Curves*, October 2022).

У цьому прикладі використано лексему *beret*, яка є запозиченою з французької мови [3], проте є повністю асимільованою, і сприймається природно не лише в англійській, але й в українській мові.

(2) *He is in the top ten **couturiers** of the year* (*Atlantic-Pacific*, February 2021).

Лексему *couturiers* також запозичено з французької мови у значенні «male dressmaker or fashion designer» (1885). *Couturière* використовується в англійській мові у значенні «female dressmaker» з 1818 року [3].

2. Частково асимільовані:

(3) *These **salopets** are perfect for a winter outfit* (*Atlantic-Pacific*, December 2021).

Лексема *salopets* використовується в англійській мові з 1970-го року. Лексему запозичено від французького слова *salopette*, яка має такий само сенс, як і запозичена лексема. Єдиною відмінністю є додавання закінчення *-s*, за аналогією з лексемою *trousers* [3].

(4) *Casaquin* – a variant of the coat of England and France of the 18th century, but now this model is back in fashion (Girl With Curves, March 2022).

Лексему *casaquin* було запозичено від середньофранцузького слова *cazaquin*, еквівалентного лексемі *casaque* + *-in* або *casaque* + *-quin* [3]. Наразі, лексема вживається в англійській мові не часто, та є частково асимільованою.

(5) *This is a week of Haute Couture* (Girl With Curves, April 2022).

Приклад демонструє застосування такого запозиченого словосполучення, як *Haute Couture*. Словосполучення запозичено від французького *Haute Couture*, у значенні «висока мода» [3].

Можна зробити висновок, що в сучасному fashion-дискурсі існує велика кількість французьких запозичень, як повністю, так і частково асимільованих, що зумовлено значним впливом французької модної сфери на модні сфери всього світу.

Також, можна розглянути особливості вживання французьких запозичень fashion-дискурсу відповідно до тематичного принципу. Нами було виокремлено такі тематичні групи французьких запозичень аналізованого дискурсу:

- найменування одягу;
- найменування взуття;
- найменування головних уборів;
- найменування тканин;
- кольори, кольорові гами;
- найменування професій сфери моди;
- професіоналізми сфери моди.

Отже, можна зробити висновки про те, що французькі запозичення fashion-дискурсу охоплюють широке коло тематичних груп, що обумовлене впливом Франції на реалії fashion-дискурсу усього світу. Також, зазначимо, що французькі запозичення fashion-дискурсу охоплюють широке коло лексичних одиниць різних тематичних груп, що обумовлене впливом Франції на реалії fashion-дискурсу усього світу.

1. Barthes R. *The Language of Fashion* / Translated by Andy Stafford, edited by Andy Stafford and Michael Cart. London: Bloomsbury, 2015. 275 p.
2. Girl With Curves. URL: <https://girlwithcurves.com>
3. Etymonline. URL: <https://www.etymonline.com/>
4. Atlantic-Pacific. URL: <https://www.the-atlantic-pacific.com/>

ІНКЛЮЗИВНА ЧИ ГЕНДЕРНО-НЕЙТРАЛЬНА МОВА НА ПРИКЛАДАХ ВИСЛОВЛЮВАНЬ НІМЕЦЬКИХ ПОЛІТИКІВ

Шамрай Н. С.

Науковий керівник – ст. викладач Єрмоленко С. В.

Сумський державний університет

Інклюзивна чи гендерно-нейтральна мова зараз стає надзвичайно актуальною, бо люди з усіх сфер життя почали звертати увагу на те, що в їх мовах присутні три роди і все більше уваги приділяють її розгляду. Нині гендерно нейтральна мова є також питанням політичної коректності.

Важливим аспектом гендерних досліджень стають «взаємини мови та статі, тобто питання про те, яким саме чином стать виявляється у мові – номінативна система, лексика, синтаксис, категорія роду та інше» [2, с. 265]. Відтак, гендерно-марковану лексику можна розділити на три підгрупи: фемінінна, маскулінна та гендерно-нейтральна. У суспільстві політика гендерної коректності набуває дедалі більшої значущості. Мета політичної коректності полягає у не допущенні дискримінації будь-яких груп населення за статтю, віком, національністю тощо. Однією з найпоширеніших форм гендерної коректності є гендерна інклюзивність, тобто вживання фемінітивів.

Цікаво, що у сучасній німецькій мові спостерігаємо яскраво виражену тенденцію до гендерної нейтральності. Адже мова є одним із найпотужніших засобів, за допомогою якого відбувається дискримінація за ознакою статі. Як наслідок, мова відтворює соціальні асиметрії влади на користь чоловіків. Інакше кажучи, морфологічні та синтаксичні правила побудовані у такий спосіб, що жіночі терміни часто походять із відповідної чоловічої форми. Так само іменники чоловічого роду та займенники зазвичай вживаються із загальною функцією і використовуються для номінації як чоловіків, так і жінок [3, с. 298].

Німецька мова тяжіє до політкоректності та використання гендерно нейтральних слів, що обумовлено сформованою суспільною ідеологією рівності на основі нівелювання понять у мовному вираженні гендерної маркованості. Ідеологія, що склалася, і моральні норми призвели до того, що вони стали основами формування мовної політики держав.

Необхідно підкреслити, що слова *-man/Mann-* згенерували

багато похідних гендерно маркованих слів. Тому задля уникнення статевої дискримінації у політичному дискурсі та, як наслідок, у текстах почали з'являтися слова-замінники. Гендерно-марковані *Mann, Männer* витісняються тепер нейтральними *Person, Mensch(en), Individuum, Herren und Frauen/Damen*:

Wie kann es sein, dass Sie nicht in der Lage sind, alte Menschen vor Armut zu schützen oder allen Kindern eine gute Bildung zu ermöglichen? Aber ausgerechnet für die Beschaffung von Waffen und Kriegsgerät schon wieder 4,7 Milliarden Euro obendrauf zu legen, drauf auf einen Rüstungsetat, der schon in den letzten Jahren unverantwortlich schnell gewachsen ist, ist doch eine irre Politik (Die Linke, 21. November 2018).

У німецькій мові немає займенника третьої особи однини, який поєднував би форми *er* та *sie*. Це призводить до того, що займенник чоловічого роду *er* вживається для посилання як на чоловіків, так і на жінок. Оскільки таке вживання займенника є двозначним та виключає з цієї категорії жінок, опираються на альтернативні мовні форми. Найпростішим рішенням, як вже зазначалося, є вживання подвійних форм *er/sie* та *sein/ihr*.

Однак, там де це стає обтяжливим, найкращим рішенням є вживання займенників множини або зміна структури речення:

Ihre Politik passt vorn und hinten nicht zusammen. Sie wollen, dass die Menschen weniger fliegen, aber gleichzeitig treiben Sie immer neue Freihandelsabkommen voran (Die Linke, 26. September 2019). Як бачимо, такий текст звучить більш нейтрально.

До того ж, у політичних текстах часто можемо спостерігати вживання слів *du/Sie* та *wir* для досягнення ефекту зближення з аудиторією. Адже для кожного політика його аудиторія є найважливішим фактором, що визначає його долю:

Wenn eine Koalition nicht das Rückgrat hat, sich mit den wirklichen Klimasündern anzulegen, dann kommt genau das heraus, was Sie am Freitag hier vorgelegt haben: ein Flickenteppich an Subventionen; Wir finden das unverantwortlich! (Die Linke, 26. September 2019)

Можна відслідкувати також тенденцію до уникнення гендерно маркованих суфіксів жіночого роду та слова *Frau*, адже такі форми несуть зневажливу конотацію та показують, що жінка є лише похідним явищем від чоловіка. Відтак, неправильним рішенням буде зумисно сказати *Geschäftsfrau* для підкреслення жіночого роду, а отже необхідно знову використовувати словосполучення *Geschäftsperson*.

Титули, звання і звертання також займають певний прошарок у політичному німецькомовному дискурсі та є дуже важливими. Наприклад, гендерно марковані форми звертання *Fräulein* та *Frau* не тільки ідентифікують особу як жінку, але й підкреслюють її сімейний стан. Частим явищем стає звертання до аудиторії за допомогою слова *Damen*. Така форма визнана наразі найбільш нейтральною:

Sehr geehrte Damen und Herren! (Gerald G. Grosz. Wählst du Gerald Grosz, bist du die Regierung los).

Підбиваючи підсумок, можемо з впевненістю стверджувати, що стратегія нейтралізації у німецькомовному політичному дискурсі є однією із найпоширеніших методів актуалізації, оскільки вона повністю виключає гендерну специфікацію лексем та сприяє усуненню гендерної асиметрії в мові.

Для вирішення питання лінгвістичного сексизму мови необхідно пройти дві стадії. Першою є політика гендерної інклюзивності (фемінізація), а другою – стадія гендерної нейтральності. Німецька мова, зокрема у галузі політики, пройшла епоху фемінізації і на даний момент вступає до стадії гендерної нейтральності.

1. Кушнірова Т. В., Капко М. М., Ступка І. М. Збереження гендерної нейтральності тексту під час перекладу нормативно-правових актів. Вчені записки ТНУ ім. В. І. Вернадського. Серія: Філологія. Соціальні комунікації. 2020. Том 31 (70). № 3. Ч. 3. С. 18-22.
2. Самигулина Ф. Г. Гендерная специфика языка рекламной коммуникации. Мова і культура. 2013. № 16, 3 (165). С. 262-273.
3. Чистяк О. О. Сексизм у мові: лексико-прагматичний аспект (на матеріалі німецького та україномовного художніх дискурсів). Науковий вісник Волинського нац. ун-ту. 2010. № 7. С. 295-305.

АНГЛІЙСЬКИЙ СЛЕНГ У ВІРТУАЛЬНОМУ ІГРОВОМУ (КОМП'ЮТЕРНОМУ) ПРОСТОРИ

Шкурко О. В.

Науковий керівник – канд. філол. наук, доцент Чуланова Г. В.

Сумський державний університет

У зв'язку з тим, що нині у світі приділяється величезна увага розвитку комп'ютерних технологій, саме ця область є першою по кількості нових слів, що з'являються. Сленг хакерів та геймерів постійно змінюється і кожне десятиріччя частково оновлюється. До нього весь час надходять та випробовуються нові слова, які відбивають зміни у соціумі [1, с. 78].

Багато дослідників та науковців, досліджуючи сленг як лінгвістичне явище, дають різне тлумачення цього поняття.

Дж. Хотен – відомий дослідник сленгу, визначає його, як насичену гумором вуличну мову, яка характеризується широким використанням наступних прийомів: словоскладання, акронімізація, метафоричне перенесення, запозичення з інших мов, новоутворення.

Сленг – мова, що складається з безлічі слів і фраз, що характеризуються неофіційним стилем, мова, яка більш поширена в усній формі, ніж у письмовій, обмежена у використанні певною групою людей або контекстом [2].

Раніше ігровий сленг використовувався невеликою кількістю людей – аматорами комп'ютерних ігор. На сьогоднішній день ігрова індустрія набула досить широкої популярності у світі, у той же час заохочуючи надзвичайно велику кількість людей. Саме тому зі стрімким розвитком відеоігор, де ключову роль відіграє порозуміння між гравцями, без якого неможливо виконати необхідні ігрові завдання, ігровий сленг почали використовувати як і звичайні аматори, так і професійні гравці.

Особливу увагу науковців привертають саме багатокористувацькі ігри, де можна спостерігати постійний процес комунікації між гравцями. Саме такі ігри є найбільшою сферою вживання ігрового сленгу, адже постійно відбувається взаємодія між гравцями як в звичайному командному чаті, так і в засобах зв'язку, наприклад, таких інтернет-месенджерах, як Discord, Teamspeak, Raidcall, Skype, LINE, які орієнтовані для користувачів комп'ютерних відеоігор і мають широкий функціонал.

Однією з найголовніших і найважливіших характеристик англійського ігрового сленгу є його змістовність та стислість. Пояснити це можна тим, що ігровий процес потребує від користувача не тільки швидкої реакції на ті чи інші ситуації у грі, але і оповіщення своїх «союзників» про ту чи іншу загрозу або зміну, яка трапляється безпосередньо під час ігрового процесу.

Серед найбільш поширених відеоігор багатокористувацького спрямування можна виділити гру під назвою «world of warcraft», яка розроблена і видається американською компанією «Blizzard Entertainment».

Англійська мова характеризується великою кількістю способів утворення ігрового сленгу, проте основними способами є абрєвіація та усічення. Звідси можна навести декілька прикладів, які безпосередньо використовуються у «world of warcraft»: "BoP" ("*Blessing of Protection*" – здатність класу "паладин" в онлайн-грі "*World of Warcraft*"), "dd" ("*damage dealer*" – гравець, що завдає в бою основної шкоди противнику), "Sp" ("*shadow priest*" – спеціалізація класу "жрець" в онлайн-грі "*world of warcraft*").

Щодо усічення, то цей спосіб характеризується відкиданням частини слова задля економії часу при написанні або голосової передачі повідомлення безпосередньо під час ігрового процесу. Наприклад, "evis" (повна форма – "*eviscerate*"), "war" (повна форма – "*warrior*"), "exp" (повна форма – "*experience*"). Комбінація досліджуваних двох способів утворення ігрового сленгу також спостерігається, наприклад, «hpala» (повна форма – *holy paladin*), «rsham» (повна форма – *restoration shaman*), «mhunt» (повна форма – *marksmanship hunter*).

Розглянувши поняття «ігровий сленг», можна підбити підсумок, що ігровий сленг надзвичайно важливий атрибут у процесі спілкування між користувачами багатокористувацьких он-лайн ігор. Основними способами утворення ігрового сленгу є абрєвіація та усічення, що зумовлено швидкою передачею інформації в процесі гри. Подальший розвиток та дослідження у цій сфері будуть неабияк важливі, адже мова постійно розвивається та вдосконалюється. Водночас ігрова індустрія також крокує в ногу з часом, що зумовлює створення нових відеоігор, а вони в свою чергу нових одиниць сленгу, які будуть слугувати предметом дослідження багатьох лінгвістів.

1. Подгурська І. О. Геймерський сленг у сучасній англійській мові / І. Подгурська // Актуальні питання гуманітарних наук : міжвуз. зб. наук. пр. мол. вчених Дрогобиц. держ. пед. ун-ту ім. І. Франка. – 2021. – № 38, т. 3. – С. 78–82.
2. Чуланова Г. В., Старикова В. С. Білатеральні структури мовних знаків. *Вчені записки ТНУ імені В.І. Вернадського. Серія: Філологія. Соціальні комунікації*. 2020. Том 31 (70). №4. С. 204-207.
3. The largest dictionary of idioms and phrases. URL: <https://idioms.thefreedictionary.com> (дата звернення: 05.12.2022).

Секція 2

«ДИСКУРСИВНА ЛІНГВІСТИКА: ЛІНГВІСТИЧНІ ОСОБЛИВОСТІ»

ОСОБЛИВОСТІ АНГЛОМОВНОЇ ВІЙСЬКОВОЇ ЛЕКСИКИ В ПУБЛІЦИСТИЧНОМУ ДИСКУРСІ

Абу Жамус Ф. Р.

Науковий керівник – канд. філол. наук, асистент Зінченко А. В.

Сумський державний університет

Військова лексика визначається як сукупність слів та словосполучень, що позначають поняття, пов'язані з військовою діяльністю. Такі лексичні одиниці можуть охоплювати теми армії, флоту, повітряних та сухопутних сил, бойових об'єктів, службового життя військових, управління військами та загалом військової справи. Військову лексику можна віднести до спеціальної лексики, хоча вона вже давно вийшла за межі суто військового використання. Однією з причин розповсюдження слів військового спрямування – висвітлення засобами масової інформації локальних війн, терористичних актів та міжнародної злочинності, в яких присутня лексика військового спрямування.

За сферою спілкування військову лексику розподіляють на:

- 1) термінологічну;
- 2) професійну;
- 3) специфічну лексику певних соціальних груп [2, с. 35].

Перша з наведених груп представлена термінами, їх можна означити як слова або словосполучення, які мають чітко окреслені поняття з певної галузі військової справи, вони є стилістично нейтральними та однозначним у власному термінологічному полі. Приклади: *cavalry* – кавалерія, *howitzer* – гаубиця, *barrel extension* – ствольна коробка.

Друга група представлена професіоналізмами, які не є строгими науковими позначеннями понять, їх частіше використовують у розмовному мовленні серед людей певної професії.

Остання група представлена жаргонізмами, які є розмовною та експресивно-емоційною лексикою військовослужбовців. Наприклад, *bravo zulu* – похвала за гарно виконану роботу (молодець), *sky*

blossom – розгорнутий парашут, *cherry* – новобранець, який ще проходить курс базової підготовки або військовослужбовець, що нещодавно закінчив його.

Військові терміни класифікують за їх тематикою, відповідно до видів Збройних Сил:

1. Терміни Сухопутних військ;
2. Терміни Військово-морських Сил;
3. Терміни Військово-повітряних Сил;
4. Терміни Військ зв'язку;
5. Терміни Інженерних військ [1, с. 66].

До морфологічних способів творення військових термінів відносять афіксацію, словоскладання, конверсію, скорочення та абрєвіацію.

Афіксація являє собою утворення слів за допомогою суфіксів або префіксів Найбільш розповсюдженими суфіксами, що утворюють військові терміни-іменники є: -ing (*shelling*), -age (*salvage*), -al (*removal*), -er (*missileer*), -ship (*marksmanship*), -ier (*bombardier*), -(t)ion (*fortification*), -ity (*superiority*), -ment (*bombardment*). Найбільш поширені префікси серед прикметників: anti- (*antiaircraft*), un- (*unmanned*) та hyper- (*hypersonic*). Серед іменників це – dis- (*disarmament*). Ще одним способом морфологічного словотвору є скорочення – слова, в яких відсічена певна частина основи слова. Що стосується абрєвіатур, то вони утворюють нові слова шляхом з'єднання початкових букв або звуків слів. Їх поділяють на деякі типи, зокрема, ініціалізми та акроніми. Ініціалізми складаються з перших літер слів терміна та їх вимовляють, називаючи кожену букву окрему. Акроніми відрізняються тим, що утворене скорочення містить поєднання звуків, яке вимовляють відповідно до стандартних правил читання.

Серед конверсій уживаними є перехід слів від іменника в дієслово (вербалізація), від дієслова в іменник (субстантивація) та перехід інших частин мови у прикметник (ад'єктивація). Наприклад, *battle – to battle, to deploy – deploy, demolition* (підривання) – *demolition* (підривний).

Залежно від кількості одиниць, які виступають компонентами одного терміна, виділяють:

- 1) однокомпонентні (*firepower*);
- 2) двокомпонентні (*illumination ammunition*);
- 3) трикомпонентні (*electronic jamming devices*);
- 4) багатоконпонентні (*scouting cavalry reconnaissance unit*).

Серед двокомпонентних терміносполук були визначені такі структурні моделі:

- 1) іменник + іменник (*code word*);
- 2) прикметник + іменник (*antitank artillery*).

Серед трикомпонентних термінів розповсюджені моделі:

- 1) прикметник + іменник + іменник (*global missile defense*);
- 2) іменник + іменник + іменник (*carrier air wing*);
- 3) прикметник + прикметник + іменник (*unmanned aerial vehicles*).

Доходимо висновку, що військова лексика може бути представлена жаргонізмами, професіоналізмами та термінами.

У англomовному публіцистичному дискурсі зазвичай уживають саме терміни, відбувається це через те, що вони мають лексичні одиниці, які є зрозумілими для більшої аудиторії людей. До морфологічних особливостей відносяться різноманітні способи словотвору, зокрема, афіксація, словоскладання, конверсія, скорочення та абревіація. Доходимо висновку, що структура термінів має свої закономірності будови. Так, за структурним аспектом було виявлено, що залежно від кількості слів, з яких складається термін, існують: однокомпонентні, двокомпонентні, трикомпонентні та багатоконпонентні терміни. Кожен наступний компонент утворюється шляхом додавання до попереднього компонента – інших, які називатимуть додаткові ознаки.

1. Лукіяничук Ю. О. Способи класифікації військових термінів. *Наукові записки Національного університету «Острозька академія»*. Київ : Військовий інститут Київського національного університету імені Тараса Шевченка, 2017. 65-67 с.
2. Погонець В. В. Поповнення військової лексики та фразеології англійської мови: лінгвальний та соціолінгвальний параметри : дисертація. Запоріжжя : Запорізький національний університет, 2019. 224 с.

ЛЕКСИКО-ГРАМАТИЧНІ ОСОБЛИВОСТІ РЕПРЕЗЕНТАЦІЇ МАЙБУТНЬОГО ЧАСУ В АНГЛОМОВНОМУ ІНТЕРНЕТ- ДИСКУРСІ

Бендюг В. Е.

Науковий керівник – д-р філол. наук, професор Таценко Н. В.

Сумський державний університет

На межі століть, в умовах революційного соціального, технологічного та наукового розвитку, людина стає свідком прогресу та змін одного з найдавніших суспільних інститутів – мови. Багато термінів, які широко використовуються в науковому дослідницькому процесі, мають певну кількість, іноді досить суперечливих, тлумачень. Серед них, є такі поняття, як дискурс та майбутній час.

Термін "дискурс" стосується не лише мови та науки про мову – мовознавства. Він охоплює безліч різних дисциплін не тільки гуманітарних, а й математичних, й технічних. Сара Міллс приводить наступні визначення терміна: "дискурс" – вербальне спілкування; розмова, бесіда; формальне звернення до предмета в усній або письмовій формі; одиниця тексту, що використовується лінгвістами для аналізу мовних явищ які охоплюють більше одного речення; у деяких контекстах: говорити або писати про щось [2, с. 13].

Інтернет-дискурс – це масив електронних, аудіо та відеотекстів в сукупності з екстралінгвістичними факторами, пов'язаних між собою системою гіперпосилань, доступ до яких забезпечується входом в мережу Інтернет за допомогою комп'ютера чи альтернативних мультимедійних приладів [1, с. 13].

Ця форма дискурсу є письмовою формою комунікації, але безумовно, зазнає впливу як усного, так і письмового дискурсу. Окрему увагу при дослідженні Інтернет-дискурсу варто звернути на парадигму вживання майбутнього граматичного часу в англomовному Інтернет-дискурсі.

Комп'ютерна мова, як комплексне явище складається з: 1) мови коротких повідомлень (SMS); 2) Інтернет чат-груп; 3) віртуальних світів; 4) Інтернет-сайтів; 5) технічного сленгу.

Девід Крістал наголошує, що вищезгадані аспекти не є взаємозаперечними, і це, зрештою, призводить до можливості розглядати всі п'ять медіа як єдине ціле [4, с. 48].

Важко заперечити факт того, що кожного року як мережа Інтернет, так і технології віртуальної реальності відіграють все більш

важливу роль у житті сучасної людини. Уявлення про час, у свою чергу, пронизують людську культуру на всіх етапах її розвитку. Час є однією з основних категорій, яку намагалися досягнути титани думки і слова усіх часів та народів.

Багато науковців наголошують на тому, що час і модальність тісно пов'язані між собою. Найтісніший зв'язок, однак, найчастіше спостерігається у майбутньому часі, що і є приводом для суперечок стосовного того чи є майбутній час модальною конструкцією, повноцінним часом або ж поєднує ці ознаки. Майбутній граматичний час – це граматичне вираження майбутнього часу, яке вказує на те, що подія відбудеться пізніше, ніж у теперішньому часі.

Загалом, науковці виділяють п'ятнадцять способів вираження граматичних форм майбутнього часу [20]: Future Simple, Future continuous, Future Perfect, Future Perfect in the Past, Future Perfect Continuous in the Past, Future Perfect Continuous, Future Simple in the Past, Future Continuous in the Past, Present Simple, Present Continuous та Present Perfect. А також зазначається, що для вираження майбутнього часу та передбачуваності, можуть використовуватися такі форми, як: конструкція "is to", конструкція "is going to", модальні конструкції "could, can, may, must, might, should, shall + infinitive" та ідіоми.

Серед першої категорії найбільш вживаними в сучасному Інтернет дискурсі є такі способи: Future Simple, Future Continuous, Future Perfect та Future Perfect Continuous.

Серед другої категорії найбільш вживаними є такі способи: Present Simple, Present Continuous, ідіоми (*right around the corner, is about to, the future looks bright* тощо) та конструкція модальні дієслова (could, can, may, must, might, should, shall) + інфінітив.

Найбільш вільними від рамок є такі способи вираження майбутнього, як граматична конструкція "is to" та різні ідіоматичні форми, що виражають майбутній час. У порівнянні з Future Simple, який зазвичай стверджує, що щось відбудеться, конструкція «is to» в більшості випадків виражає розмитий план про те, що щось має відбутися. Щодо ідіоматичних форм, то ідіома "*Days Are Numbered*", наприклад, має риси теперішнього доконаного часу, але в контексті речення "*Putin's Days Are Numbered*", виражає очевидну передбачуваність подій.

Таким чином, найбільш перспективними для розвитку англійської мови є різні ідіоми, сталі вирази та конструкції. Вони продовжують виникати в мові і є часто вживаними, що пов'язано як з

аналітичністю англійської мови, так і її сучасними тенденціями розвитку.

Настільки широка перспектива майбутнього часу в англійській мові, безумовно вимагає детального дослідження на конкретних прикладах, адже це дає змогу досягнути сутності цього граматичного явища повною мірою. Найбільш перспективними для розвитку англійської мови є різні ідіоми, сталі вирази та конструкції. Вони продовжують виникати в мові і є часто вживаними, що пов'язано як з аналітичністю англійської мови, так і її сучасними тенденціями розвитку.

1. Гудзь Н. О. Інтернет-дискурс як новий тип комунікації: структура, мовне оформлення, жанрові формати. *Сучасні лінгвістичні студії*. Житомир : Вид-во ЖДУ ім. І. Франка, 2015. С. 61–87.
2. Mills S. *Discourse: The New Critical Idiom*. London, New York : Routledge, 1997. 177 p.
3. Nurieva S. The Grammatical Ways of Expressing the Future in English and their Corresponding Forms in Azerbaijani. *International Journal of English Linguistics*, 2016. Vol. 6. No. 3. P. 156–169.
4. Rumšienė G. Development of Internet English: Alternative Lexis, Syntax and Morphology. *Studies about languages*. Kaunas : Kaunas University of Technology, 2004. No. 6. P. 48–55.

ЗАПОЗИЧЕННЯ В АНГЛІЙСЬКІЙ МОВІ

Богак А. Р.

Науковий керівник – д-р філол. наук, професор Швачко С. О.

Сумський державний університет

Англійська мова, як одна з найпоширеніших мов у світі, пережила велику кількість змін у своєму розвитку. Однією з найбільш значущих та цікавих явищ є запозичення, або взяття слів та виразів з інших мов, оскільки запозичення в англійській мові відіграє важливу роль у її розвитку та використанні.

Метою цього дослідження є аналіз і вивчення запозичення в англійській мові задля подальшого поглиблення знань з історії англійської мови, оскільки опанування будь-якою мовою уособлює в собі не тільки знання лексичного складу або граматики, а також

витоків, фундаменту мови – її історії. Буде розглянуто різні аспекти запозичення: класифікацію та значущість його вплив на розвиток англійської мови.

Предметом дослідження є явище запозичення в англійській мові. Актуальність теми полягає в тому, що запозичення в англійській мові має важливе значення для культурного розвитку суспільства. Воно допомагає розуміти, як мова взаємодіє з іншими мовами та культурами, і як це впливає на сприйняття світу цілого народу.

На думку Верби Лідії Георгіївни, слід класифікувати запозичення в першу чергу по періоду, у який вони були занесені в англійську мову: староанглійські запозичення [1, с. 92], середньоанглійські [1, с. 144] та новоанглійського періоду [1, с. 203]. Також, при класифікації запозичень слід бути уважним щодо джерела та сфери вжитку нових слів, оскільки вони прямо корелюють з часом запозичення та історичними подіями у розвитку мови. Так, наприклад, запозичення з латини пов'язані в першу чергу з християнізацією племен, що проживали на території Великої Британії у староанглійському періоді. Або ж інший приклад: з приходом норманів і остаточним загарбанням Великої Британії почався новий етап розвитку англійської мови – середньоанглійський період, коли саму мову збагатили багатьма новими словами пов'язаними з управлінням, фінансами, правом тощо.

Поєднання в собі стільки слів іноземного походження полегшує іншим людям вивчення англійської мови. Спираючись на дослідження професора Чандра Секхара Рао, можна стверджувати, що 29% слів в англійській мові мають латинське походження, 29% – французьке, 26% – давньо скандинавського походження [2, с. 4]. Ці статистичні дані вказують на багатшарову природу англійської мови та її відкритість до впливу інших культур і мов. Такий мовний синтез робить англійську мову багатшою та більш різноманітною, а її граматику та лексику стають більш зрозумілими для людей з різних країн та культур [3, с.10]. Це свідчить про глобальний характер англійської мови та її роль у світовому спілкуванні.

Також, запозичення грають ключову роль у складності вивчення англійської мови з різних причин:

1. Важкість уточнення правил написання та читання англійських слів, оскільки після сотні років асиміляції, поєднанні діалектів, намагання писати слова германського походження латинецею

створювало свої складнощі, що з часом розвитку мови тільки посилювалися й унеможливили створити єдину систему правил читання.

2. Запозичення слова може збити з пантелику, виступаючи навіть іноді як «фальшивими друзями перекладача». Оскільки одне слово одного й того ж самого походження може асимілюватися в двох різних мовах по-різному, людині приходиться частіше звертатися за допомогою до словнику. Саме тому у людей при перекладі таких слів, як *politics, artist, crest, magazine* на українську мову виникають складнощі.

Отже, запозичення відіграють важливу роль у розвитку англійської мови, збагаченні її культурної спадщини та поширенню по світу. Запозичення стали не тільки засобом збагачення лексичного складу англійської мови, але й прямим відображенням історичні, культурні та соціальні зв'язки між різними мовами та народами.

1. Верба Л. Г. Історія англійської мови.. Вінниця: Нова Книга, 2004. 298 с.
2. V. Chandra Sekhar Rao. The Significance of the Words Borrowed Into English Language. *Journal for research scholars and professionals of english language teaching*. 2018. Vol. 2. P. 4 – 8. URL: <https://www.researchgate.net/publication/324273536> The Significance of the Words Borrowed Into English Language.
3. Shvachko S., Kobyakova I. Teaching translation: objective and methods. *Advanced Education*. Issue 5. Kyiv: Kyiv Polytechnic Institute, 2016. P. 9-13. <http://essuir.sumdu.edu.ua/handle/123456789/45366>

ДЕРИВАЦІЙНО-СЕМАНТИЧНІ ОСОБЛИВОСТІ НЕОЛОГІЗМІВ У НІМЕЦЬКОМОВНОМУ МАС-МЕДІЙНОМУ ДИСКУРСІ

Бондарєва А. В.

Науковий керівник – канд. філол. наук, доцент Щигло Л. В.

Сумський державний університет

Мова – це адекватне і найпопулярніше відтворення дійсного світу. Динаміка розвитку всіх сфер життя людини віднаходить миттєвий відгук у мові кожного з нас.

В результаті знищення чітких кордонів між справжнім світом і цифровим здійснюється динамічне популяризування ЗМІ.

Щоденні відкриття в галузі науки і техніки потребують адекватного лексичного визначення, називання матеріальних і нематеріальних виявів.

Саме «Четверта влада», як прийнято найменувати ЗМІ, є концентрованим місцем лексичних утворень і мають величезне спрямування на різні сфери буття людей.

Німецька мова сьогодні є міжнародною мовою – німецькою спілкуються дипломати, люди зі сфери бізнесу, медичні працівники, і в загальному – для комунікування в світі люди застосовують німецьку мову. Така ситуація передбачає, що нові слова в цю мову долучаються швидко і майже кожного дня, а старі слова отримують нового значення.

Одним з головних типів лексичних нових утворень є неологізми.

Неологізм – слово або мовний зворот, побудований для найменування нового предмета чи відображення нового терміну [1]. Або це нове слово або вираз, популярність і незвичність якого гостро відчувається учасниками процесу комунікування [2].

Варто згадати розподіл неологізмів:

I. За типом мовної одиниці.

- 1) неолексеми;
- 2) неофраземи;
- 3) неосемеми.

II. За ступенем новизни мовної одиниці:

- 1) абсолютні неологізми (сильні);
- 2) відносні неологізми (слабкі);

III. За способом будування:

- 1) запозичені (поділяються на зовнішні і внутрішні запозичення);
- 2) словотвірні (побудовані за словотвірними шаблонами);
- 3) семантичні (нові значення лексичних одиниць).

За типом зазначуваної реалії:

- 1) позначають нову реалію;
- 2) стару реалію;
- 3) актуалізовану реалію;
- 4) занепадаючу реалію;
- 5) недійсну (гіпотетичну) реалію.

Дослідження неологізмів у німецькомовному ЗМІ популяризує і поглиблює знання про мовну систему, тлумачить закони сьогоденних тенденцій творення слів. Також ЗМІ можуть мати вплив на запозичення неологізмів в інші мови способом транскрипції /

транслітерації або калькування. Як правило, даний факт відноситься до тих неологізмів таких тематик, як політика, економіка, технології та соціальні мережі.

Найпопулярнішими є такі тематичні групи у просторах ЗМІ:

1) неологізми-запозичення, що відносять до сфери економічної політики, наприклад:

- die Sanktion – санкція (Südafrika hat ein begründetes Interesse an Stabilität und kann nun Mugabes Regime ebenso unter Druck setzen, wie man es auch abgelehnt hat, über Sanktionen aufgrund ihrer Auswirkungen auf die Armen nachzudenken. – У Південній Африці є особиста зацікавленість в стабільності, і вона може затягнути болти на режимі Мугабе, хоча вона відмовилася розглядати будь-яку форму санкцій через їх вплив на бідних [5];

2) неологізми-запозичення в сфері фінансових відносин, наприклад:

- das Banking – банкінг, здійснення банківських операцій (Der Kontinent führt in dem Bereich Mobile Banking. – Континент лідирує в мобільному банкінгу. [36];

3) неологізми-запозичення в біржовій лексиці:

- der Broker – брокер (In Chile ertete der Bericht empörten Widerspruch der Broker und Fondsmanager, die davon leben, chilenische Aktien an Investoren zu verkaufen. – У Чилі звіт був зустрінутий збуреннями з боку брокерів і керівників фондів, які заробляють собі на життя продажем чилійських акцій;

- der Jobber – оптовий торговець, робочий, брокер (Ziemlich gut für einen Jobber – непогано для оптовика);

4) неологізми-запозичення в сфері торгівлі і комерції:

- der Kommerz – комерція, торгівля (Kommerzielle Fossiliensammler versuchen, in den USA öffentliches Land – Nationalparks und Wildnis - für den Kommerz so zugänglich zu machen, wie es bei Privatland der Fall ist. – Комерційні колекціонери намагаються перетворити державні землі Сполучених Штатів (національні парки і місця дикої природи) в настільки ж відкриті для бізнесу, як і приватні землі в даний момент [3];

- der Konzern – концерн, трест, компанія (Nicht einmal der amerikanische IBM-Konzern - der mit Stolz auf seine Stabilität verweist - möchte das Risiko leistungsorientierter Vorsorgepläne eingehen – Навіть американська компанія IBM, яка пишається своєю стабільністю, не

бажає брати на себе такий ризик як надання співробітникам пенсійних планів з системою встановлених виплат [4];

5) неологізми-запозичення в назвах підприємств та компаній:

- der Holding, die Firm (Ich habe doe Holding verkauft und keinen Zugriff mehr auf die Konten. – Мені треба зв'язатися з корпорацією, і я переведу гроші; In Ostasien zum Beispiel haben die Hilfsmassnahmen des IWF nach der Zahlungsunfähigkeit internationalen Kreditebern geholfen, Arbeitern und lokalen Firmen dagegen sehr geschadet. – Наприклад, у Східній Азії допомога МВФ допомогла міжнародним кредиторам, але завдала важкого удару робітникам і місцевим компаніям);

6) лексичні одиниці в сфері ринкових відносин:

- das Marketing – маркетинг (Xotels fordert die etablierte Ordnung, und wir akzeptieren die Status quo nicht. Wir haben keine Angst, sondern nehmen wir Initiative, machen die Dinge passieren und setzten neue Trends im Revenue Management, Hotel Marketing und Distribution für Hotels – Xotels пропонує готельний аутсорсинг і послуги з управління готельним бізнесом, які допоможуть Вам зайняти лідируючі позиції на ринку [4];

Виходячи з вищенаведених прикладів, можна сказати, що лексичні запозичення є одним з найбільш актуальних способів поповнення складу німецької мови у різних сферах, але найбільше це стосується економічної тематики.

У підсумку, варто відмітити, що на сьогоднішній день ЗМІ є ніби хедлайнери у створенні думки великої кількості людей. Неологізми можуть проявлятися в якості унікального відтворення етнічної приналежності, дійсного світу, а мовна особистість – лідер думок – яка формує мас-медійний продукт і може бути вираженням ціннісних спрямувань, лакмусовим папером для визначення розвитку суспільного середовища.

Процес утворення неологізмів в ЗМІ є досить справжнім і дедалі частіше потребує особливої уваги як на побутовому, так і на державному етапах.

1. Гладка В. А. Поняття «неологізм» у світлі сучасних лінгвістичних парадигм. Наукові записки Національного університету «Острозька академія». Сер. : Філологічна. 2009. Вип. 11. С. 170–177.

2. Горбач О. В. Атрибутивні неологізми-композиції лексики маркетингу (на матеріалі сучасної німецької мови). Одеський лінгвістичний вісник. 2017. Вип. 9 (1). С. 39-43.

3. Bär J. A. Deutsch im Jahr 2010. Eine sprachhistorische Standortbestimmung. Die deutsche Sprache zur Jahrtausendwende. Sprachkultur oder Sprachverfall/ Mannheim/Leipzig/Wien/Zürich, 2010.
4. Neologismus, der Okkasionalismus [Neologismus [Электронный ресурс]]. Режим доступа: <http://de.wikipedia.org/wiki/Neologismus>
5. Neues aus dem Musterzimmer vom Hotel ALLES PALETTI – Karls Erlebnis Dorf [Электронный ресурс]. Режим доступа: <https://www.youtube.com/watch?v=gZnt2txG7Tw>

SPRACHLICHE BESONDERHEITEN DES MODERNEN DEUTSCHSPRACHIGEN INTERNETDISKURS

Bublyk D. A.

Wissenschaftliche Leiterin – Fenenko L. W.

Antonenko-Dawydowitsch Gesamtschule der I-III Stufen, Okhtyrka

Wissenschaftliche Konsultantin – Kandidat der philologischen

Wissenschaften, Dozent Shchyhlo L. W.

Sumier Staatliche Universität

Die Informationstechnologien sind ein wichtiger Indikator für die Entwicklung von Wissenschaft und Technik im 21. Jahrhundert.

Die Grundparameter der Internetkommunikation sind: Geschwindigkeit der Verbreitung, ständige Verfügbarkeit, direkte Adressierung von Informationen, Interaktivität, Individualität. Darüber hinaus trug die Internetkommunikation zur Entstehung eines Begriffs wie Internetdiskurs bei.

Die Hauptmerkmale des deutschsprachigen Internetdiskurses sind:

- die Verwendung grafischer Ausdrucksmittel;
- Anleihen und Jugendslang;
- eine erhebliche Anzahl von Abkürzungen;
- Buchstabenkürzel, die nur für Besucher bestimmter Chats verständlich sind;
- das Ersetzen oder Weglassen von Buchstaben und das Zusammenführen von Buchstaben und Wörter;
- Umgehung von orthographischen Normen, Großschreibung von Wörtern oder Wendungen zur Vermittlung unterschiedlicher Emotionen [2, S. 59].

N. G. Lukaschenko folgend werden wir den Internetdiskurs als eine Art der Kommunikation im globalen Internetnetz interpretieren, die darauf abzielt, Interaktivität, nichtlineare Kommunikation, Aufnahme und Pflege von Kontakten sowie die Bildung von Sprachgenres des emotionalen und informativen Austauschs sicherzustellen [1, S. 22].

Internet-Memes (Abb.1) [3] sind für die digitale Kommunikation von großer Relevanz. Aber ihre pragmatische Verwendung ist jedoch kaum erforscht. Memes sind nicht nur Texte, sondern auch multimodale Sprechakte. Der Unterschied zwischen Meme-Sprechakten und traditionellen Sprechakten besteht in der Betonung der Ausdrucksfunktion [4].

Abbildung 1: Beispiel – Deutsche Memes

Die Internetkommunikation ist nicht nur eine wichtige Form der Kommunikation im Vergleich zu Briefen, E-Mails und der direkten Kommunikation zwischen Menschen, sondern auch eine verbreitete Form der elektronischen Kommunikation zwischen verschiedenen Gesellschaftsschichten, insbesondere bei der jüngeren Generation.

1. Лукашенко Н. Г. Испаномовний Інтернет-дискурс: комунікативно-прагматичний та лінгвостилістичний аспекти (на матеріалі форумів з проблематики родинних стосунків) : автор еф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. філолог. наук : спец. 10.02.05 «Романські мови». URL:

<http://www.disslib.org/ispanomovnyi-internet-dyskurs-komunikatyvno-prahmatychnyi-ta-linhvostylistychnyi.html> (дата звернення: 13.10.23).

2. Ларькова Л. Х. Лексико-стилістичні особливості сучасної німецької інтернет-мови. Науковий вісник Чернівецького університету. Германська філологія. – 2014. – Вип. 692. С. 58

3. Deutsche Memes. Lustig URL: <https://memes.com/m/1yW5PNxzIBP> (дата звернення: 15.10.23)

4. Osterroth Andreas Internet-Memes als multimodale Sprechakte in öffentlichen Diskursen anhand von Beispielen aus Antwortthreads von @realDonaldTrump. URL: <http://C:/Users/Admin/Desktop/iacas.+Osterroth.pdf> (дата звернення: 15.10.23)

ОСОБЛИВОСТІ ІНТЕРНЕТ-ДИСКУРСУ

Веремієнко А. В.

Науковий керівник – канд. філол. наук, доцент Чуланова Г. В.

Сумський державний університет

Дискурс – це багатозначний термін, який відноситься до гуманітарних наук: психології, лінгвістики, філософії, теорії комунікації, політології, семіотики тощо. Чіткого визначення терміна не існує, що і викликало чималий ажіотаж серед вітчизняних і зарубіжних лінгвістів. Ф. С. Бацевич описує дискурс як тип комунікативної діяльності, інтерактивне явище, мовленнєвий потік, що має різні форми вияву (усну, писемну, паралінгвальну), відбувається у межах конкретного каналу спілкування, регулюється стратегіями і тактиками учасників; синтез когнітивних, мовних і позамовних (соціальних, психічних, психологічних тощо) чинників, які визначаються конкретним колом «форм життя»; залежних від тематики спілкування, має своїм результатом формування різноманітних мовленнєвих жанрів [1, с. 138]. Розрізняють такі типи дискурсу за способом спілкування: інформативний і фасцинативний, змістовний і фактичний, серйозний і несерйозний та ін., за каналом спілкування – віртуальний і реальний, усний і письмовий, контактний і дистанційний.

Завдяки розвитку сучасних технологій з'явився Інтернет-дискурс, який виділено як окремий канал спілкування. В загальному,

поняття «Інтернет-дискурс» можна пояснити як спілкування в Глобальній мережі, що є різновидом мережевого дискурсу, який окрім спілкування в Інтернеті включає ще й комунікацію в інших, зокрема, локальних мережах [0, с. 229]. Головною особливістю комунікації в Інтернеті є відсутність реального безпосереднього контакту, що дозволяє нехтувати просторово-часовими обмеженнями. Завдяки доступності інформації у будь-який час, віртуальний дискурс є типом комунікації, у якому відсутні гендерні, вікові та соціальні обмеження, що відкриває нові можливості впливу на адресата.

З точки зору лінгвістики, віртуальному дискурсу властива гібридність, бо він побудований за принципами усного розмовного мовлення, але має письмову форму реалізації (інформаційні сайти, кіно, реклама, блоги, ЗМІ, телебачення, радіо, інформаційні портали, соціальні мережі, інтернет-магазини тощо), завдяки чому охоплюється безліч сфер: політика, медицина, розваги, культура, сільське господарство, спорт, економіка, освіта та інші. Найпоширенішими Інтернет-дискурсами є мережі Google, Twitter, Tik Tok, Twitch, Facebook та Youtube.

Варто зазначити, що дискурс Глобальної мережі поєднує атрибутику ділового, наукового та інших стилів, адже включає в себе розповідь, повідомлення, доказ, аргументацію. Враховуючи те, що спілкування відбувається здебільшого неформального характеру, норми писемного мовлення у більшості випадків порушуються, незважаючи на те, що основна форма використання – писемна. З метою коротшого та економнішого вживання мовних знаків відбуваються видозміни мови. Наприклад, при спілкування в чатах (синхронне спілкування), користувач швидко реагує на отримане повідомлення, тому можна спостерігати порушення мовленнєвих норм. Під час асинхронного спілкування для перевірки повідомлення є час, тому можна скоригувати й продумати відповідь.

Невід'ємною рисою Інтернет-дискурсу є анонімність, завдяки чому користувачі мають можливість захистити себе від зовнішнього контролю та без сорому запитати поради, висловити свою думку. Але недоліком цієї особливості є спотворення справжніх фактів про соціальний статус, ім'я, кваліфікацію, вік, зумовлене нормами поведіння у соціумі та деяких ідіокультурах, (серед гравців комп'ютерних ігор, музичних фанатів тощо).

Отже, Інтернет-дискурс поєднує різні формати комунікації, яка не обмежується часом та простором, поєднує в собі різні

функціональних стилі та форми мовлення і має як переваги, так і недоліки.

1. Бацевич Ф. С. Основи комунікативної лінгвістики. Київ, 2004. 344 с.
2. Гудзь Н. О. Інтернет-дискурс – невід’ємна складова сучасної комунікації. Вісник Житомирського державного університету імені Івана Франка. 2013. Вип. 4. С. 228-232.

ТЕОРИТИЧНІ ЗАСАДИ ВИВЧЕННЯ ФЕНОМЕНУ ПРЕЦЕДЕНТНОСТІ В СУЧАСНОМУ МЕДІАДИСКУРСІ

Гержан Я. В.

*Науковий керівник – канд. філол. наук, доцент Ємельянова О. В.
Сумський державний університет*

У сучасному світі, мовні норми та вподобання швидко змінюються, так само як і спосіб життя самих людей. В публіцистиці та у повсякденному мовленні з’являються нові слова, терміни та контексти. Також спостерігається зростання лексичних одиниць з національно-культурним підтекстом, таких як прислів’я, приказки, фразеологізми, крилаті вислови та інші культурні артефакти.

Люди, які вивчають іноземну мову, зазвичай проявляють інтерес до культури країни, де ця мова є поширеною. Вони прагнуть зрозуміти, як представники інших національностей бачать світ, якими цінностями керуються. Іноземці намагаються осмислити новий культурний контекст, порівнюючи його зі своєю власною культурою або світовою спадщиною.

Теорія прецедентності – це теорія, яка пояснює, як тексти використовують вербально-знакові маркери для посилення на інші тексти. Ці посилення допомагають читачам зрозуміти текст, а також вписати його в літературно-культурний контекст [1].

Сьогодні засоби масової інформації мають значний вплив на свідомість людей. Вони можуть використовувати різні мовні засоби, щоб донести бажану інформацію до аудиторії. Одним із таких засобів є прецедентні феномени.

Особливості прецедентних феноменів були предметом зацікавлення як українських, так і зарубіжних науковців: А. Берестова,

Т. Кальченко, Л. Даниленко, О. Найдюк, І. Сахарук, Р. Чорновол-Ткаченко – які досліджують функціонування прецедентних феноменів у дискурсах різного типу. Дослідники вказують на такі спільні риси цих мовних одиниць, як регулярна відтворюваність у мовленні (постійна апеляція) і зрозумілість для всіх представників лінгвокультурної спільноти.

За висловом О. Селіванової, прецедентні феномени належать до сфери культурно-мовної компетенції, яка “уможлиблює самоідентифікацію людини як представника певного етносу та носія відповідної культури, тобто визначає параметри етнічності й культурної ідентичності – усвідомлення людиною своєї належності до певної культури шляхом визнання її цінностей, норм, ідей, пріоритетів, смаків, традицій тощо, ототожнення себе з культурними зразками, що дає змогу орієнтуватися в певному соціокультурному середовищі, упорядковувати власне життя, передбачувати її наслідки, обирати той чи інший тип, манеру й форму спілкування” [3].

До джерел, які породжують прецедентні феномени, відносяться усна народна творчість, художня література та історичні події. Протягом історичного розвитку національно-визначені уявлення про певні прецедентні феномени можуть змінюватися. Головними джерелами прецедентних текстів є фразеологізми, що можуть включати афоризми, назви фільмів, пісень, фрагменти рекламних роликів та вислови відомих громадських діячів і політиків. Прецедентним може стати текст будь-якого обсягу, від короткого афоризму до великого епосу. Частота посилань на конкретний текст у процесі створення нових творів свідчить про важливість цього тексту і його статус прецедента.

О. І. Потапенко, Я. О. Потапенко, Л. П. Кожуховська, Т. В. Чубань, Т. М. Левченко та І. В. Бурчик зазначають, що типами прецедентних феноменів є ім'я (індивідуальне ім'я відомої людини, персонажа твору, артефакту); ситуація (значима подія, яка реально відбувалася в житті етносу й цивілізації); текст (відомий твір, актуалізований в інших текстах, повернення до якого кероване механізмами інтелектуальності) [2].

Прецедентні тексти відомі тим, що формують певні поняття у свідомості мовного співтовариства, які можуть викликати як позитивні, так і негативні асоціації. Водночас їхня ефективність залежить насамперед від компетентності мовця, який повинен повністю усвідомлювати свій власний намір і сам факт посилання.

Крім того, мовець повинен бути достатньо добре знайомий з оригінальним текстом, щоб провести паралельну лінію ремінісценції, яка виявиться обґрунтованою, послідовною і прийнятною. Нарешті, перш ніж надсилати ремінісценцію, що відсилає до прецедентного тексту, мовець повинен оцінити здатність адресата адекватно її розпізнати.

У 1 сезоні 2 серії серіалу “Офіс” персонаж Майкл Скотт робить презентацію про новий продукт компанії. У презентації він використовує прецедентний текст із фільму “Гаррі Поттер”. Він каже: *“It's like a magic wand that can draw anything you want”*. Ця ремінісценція є невдалою, оскільки Майкл не є достатньо добре знайомий з оригінальним текстом. Він не розуміє, що чарівний пензель у фільмі “Гаррі Поттер” може бути використаний лише для малювання чарівних предметів. Цей приклад показує, як важливо бути достатньо добре знайомим з оригінальним текстом, перш ніж використовувати його як прецедентний текст. Якщо мовець не розуміє оригінальний текст, ремінісценція може бути невдалою і призвести до негативних наслідків.

Отже, прецедентні тексти формують окремих сегмент колективного творчого процесу – мовленнєву субкультуру, яка існує у свідомості мовців у вигляді цитат, які виникають із художньої літератури, усної народної творчості, різних комунікативних ситуацій і т. д. Знання та використання прецедентних текстів допомагає мовцю зробити своє висловлювання більш чітким та виразним, а, відповідно, воно стає більш інформативним та впливовим. Ці тексти виступають як засоби народження та сприйняття інформації і використовуються учасниками комунікації в різних контекстах. Однак для кожного з них важливими стають певні функції і особливості, які найкраще відповідають комунікативним потребам мовців в конкретних умовах.

1. Бойко О. О. Роль прецедентних висловлювань у сучасному українському фентезі (на матеріалі творів Дари Корній «Гонимарник» і Макса Фрая «Казки старого Вільнюса»). Записки українського мовознавства. URL: <http://zum.onu.edu.ua/article/view/141323> (дата звернення: 23.10.2023).
2. Потапенко, О. І., Потапенко, Я. О., Кожуховська, Л. П., Чубань, Т. В., Левченко, Т. М., Бурчик, І. В. Українська лінгвокультурологія. Корсунь-Шевченківський : ФОП Гавришенко В. М., 2014. 350 с.

3. Селіванова О. О. Сучасна лінгвістика: напрями та проблеми: підручник. Полтава: Довкілля, 2008. 713 с.

ОСОБЛИВОСТІ ОМОВЛЕННЯ ПОЛІТИЧНОГО ДИСКУРСУ

Грищенко А. С.

Науковий керівник – канд. філол. наук, ст. викладач Бровкіна О. В.

Сумський державний університет

Поняття дискурсу є явищем, що об'єднує мовлення та ситуацію, де це все відбувається. Саме тлумачення цього явища ще надавалось у часи широкого вживання латини та мало значення «розмова про щось». Епоха Відродження вже внесла певні корективи у тлумаченні й це стало комунікативним явищем під час усного чи письмового обговорення на якусь тему.

Кожного дня, навіть не помічаючи, ми опиняємось у певному мовному середовищі дискурсу. Для аналізу їхніх типів, застосовується розгляд матеріалів інформаційних джерел. Наприклад, використання ЗМІ є медіадискурсом. Дослідження наукових статей чи різноманітних праць вчених є науковим дискурсом. Політичний дискурс являє собою аналіз виступів політичних лідерів, їхніх політичних стратегій чи програм під час виборів. Проте слід сказати, що деякі види дискурсів можуть переплітатись, наприклад читання політичних новин у Фейсбуці є поєднанням медіадискурсу та політичного.

Вже всім відомо про силу слова, але наскільки сильною вона є у політичному дискурсі вдалось дослідити відносно недавно. Політичний дискурс США уособлює у своєму загальному образі такі якості, як віра, сила, свобода, демократія, рівність. У кожній країні є свої прагматичні елементи. Американське мовне середовище також їх має, а саме: 1) глибоке дослідження політичної та економічної ситуації в країні; 2) виокремлення адміністративних цілей у сферах політики та економіки; 3) формування та підтримування прихильності адміністрацій за допомогою американських цінностей; 4) наголошення на досягнення успіху у всіх сферах життя; 5) заохочення народу до виконання громадянського обов'язку та до висловлення підтримки голові держави; 6) самоідентифікація народу

як демократичного із вираженими якостями бажання справедливості, свободи та мудрості; 7) формування образу президента, як сильного політичного лідера з успішним веденням як внутрішньої, так і зовнішньої політики внаслідок якої збільшується кількість міжнародних партнерів [3]. Крім того, завдяки правильному використанню мовних особливостей, політичні лідери США досягали успіху у переконанні людей слідувати певним діям. В окремих випадках застосовувався метод маніпулювання, що допомагало зробити ілюзію ідеальності, прикриваючи негативність власних дій. Слід сказати, що мовні засоби також відіграють велику роль у процесах аргументації та переконанні чи навіть маніпулюванні цільової аудиторії. Для прикладу візьмемо цитати із виступів американських президентів Барака Обама та Дональда Трампа. Барак Обама активно займався досягненням справедливості, демократичності та створенням явища рівних прав для кожного громадянина. У власних виступах, він використовував мовні засоби, які підіймають рівень мотивації серед населення: *«There is not a liberal America and a conservative America – there is the United States of America. There is not a black America and a white America and Latino America and Asian America - there's the United States of America»*. Тут ми можемо помітити використання звичайного повторення слів, антонімів для аналітичного порівняння (*liberal and conservative, white and black*) та такий засіб, як епізевкіс, де повторюється одне і те ж саме слово чи слова (*America i the United States of America*). Дональд Трамп є більш експресивним політичним лідером США, тож не дивно, що у його виступах часто використовується мовний засіб іронії: *«It's really cold outside, they are calling it a major freeze, weeks ahead of normal. Man, we could use a big fat dose of global warming!»*. Крім того, Трамп використовує паралелізм (повторення конструкції речення), завдяки якому наголошує на твердість власного рішення та непохитність думки:

– *«Do you believe in punishment for abortion – yes or no – as a principle?»*

– *«The answer is there has to be some form of punishment»*.

– *«For the woman?»*

– *«Yeah, there has to be some form»*.

Отже, дискурс є широким поняттям комунікативного середовища, де налічуються різні види цього явища відносно інформаційних матеріалів. Кожен із нас бере участь у певному

дискурсі та навіть у політичному, просто читаючи політичні новини світу та цікавлячись вибором голови держави. Політичне середовище США уособлює певний образ сильного лідера, де у мовному дискурсі намагаються досягти поставлених прагматичних завдань відносно аудиторії та загального дискурсу. Для цього процесу використовуються різні методи у вигляді маніпулювання, аргументації та переконання. Аналізуючи промови відомих, проте вже колишніх президентів США, Барака Обами та Дональда Трампа, вдається відмітити вживання різних стилістичних та мовних засобів для більш експресивної передачі власних думок чи вираження ставлення до певної ситуації.

1. Вусик Г. М., Антонюк О. В. Сучасний політичний дискурс як об'єкт лінгвістичних досліджень. *Вісник студентського наукового товариства ДонНУ імені Василя Стуса*, 2020. Том 2, № 1. С. 213–217.
2. Денисюк Ю. І. Жанрова палітра американського президентського дискурсу. *Науковий вісник Східноєвропейського національного університету імені Лесі Українки. Серія : Філологічні науки*, 2016. No 16. С. 96–102.
3. Павлуцька В. О. Політичний дискурс: особливості та функції. *Вісник Житомирського державного університету. Випуск 39. Філологічні науки*. Житомир, 2008. С. 218–221.
4. Томпсон Д. Хітмейкери. Наука популярності та змагання за увагу : перекл. з англ. Антонова Д., Палій Н. Київ : Yakaboo Publishing, 2018. 432 с.
5. Baranova, S. V. Contrastive Stylistics and Grammar of English and Ukrainian. Sumy : Sumy State University, 2021. 63 p.
6. Brovkina, O. V. Text composition of different genres. Sumy : Sumy State University, 2011. 38 с.
7. Inaugural Address: Trump's Full Speech. URL : <http://edition.cnn.com/2017/01/20/politics/trump-inaugural-address> (дата звернення: 01.12.22).
8. Oxford Essential Quotations (5 ed.). URL: <https://www.oxfordreference.com/view/10.1093/acref/9780191843730.001.0001/q-oro-ed5-00007942> (дата звернення: 01.12.22).

МАНІПУЛЯЦІЯ В РЕКЛАМНОМУ ДИСКУРСІ

Данильченко С. В.

Науковий керівник – канд. філол. наук, ст. викладач Бровкіна О. В.

Сумський державний університет

Особливістю маніпуляції як у рекламному тексті, так і в інших випадках є те, що маніпулятор прагне приховати свої справжні наміри з метою добитися потрібного результату. З цієї причини, згідно з М. А. Бодрову, маніпуляція виступає для всіх «як результат реконструкції, тлумачення тих чи інших його дій, а чи не безпосередній розсуд» [1, 45].

Ефект маніпуляції в рекламі багато в чому залежить від умінь маніпулятора знайти «слабке місце» у когнітивних, психічних та емоційних структурах особистості людини. Дану вразливу сферу прийнято називати «мішенню» маніпуляції. Мішені маніпуляції, що використовуються при мовному маніпулюванні, поділяються на різні групи.

Слід зазначити, що два нижніх рівня потреб по А. Маслоу систематично використовуються як універсальні мішені впливу, ними є фізіологічні потреби та потреби у безпеці [1, 46]. Іншу групу представляють компоненти соціального самопочуття людини, саме відносини «я» – «суспільство» і «у суспільстві». Цю групу становлять, з одного боку, примітивні соціальні потреби (за А. Маслоу: мотиви власності, ідентичності, диференціація «своїх» і «чужих»), з іншого – різні фактори соціального впливу (стійкі соціальні мотиви, установки, міфи, стереотипи і т.д.) [2, 229].

Наступна група представлена елементами емоційної сфери людини. Почуття та емоції виконують функцію суб'єктивного оцінювання абстрактних та реальних об'єктів і, відповідно, відображають оцінне ставлення особистості до зовнішнього світу, зумовлене певним рекламним текстом. Емоційна пам'ять одна із найбільш стійких видів пам'яті. На думку С. А. Зелінського, «будь-які емоції та емоційна наповнюваність смислового навантаження будь-якої інформації, значно посилюють запам'ятовуваність» [2, 229].

В свою чергу, запам'ятовуваність – важливий чинник, що сприяє мовному впливу. Справа в тому, що мовна дія може реалізуватися значно пізніше моменту сприйняття повідомлення, оскільки отримана інформація може відкластися в активній або пасивній пам'яті. Потім маніпулятивні мовні прийоми та засоби у

певний момент актуалізуються за допомогою асоціації та вписуються в когнітивнопсихологічну систему.

Понад те, С. А. Зелінський стверджує, що «будь-яка інформація, що потрапляє в спектр дії репрезентативних або сигнальних систем людини, відкладається в підсвідомості. Отже – програмує людину, формуючи стереотипи і установки» [1, 45]. Найбільш повна класифікація мішеней представлена Г. В. Грачовим та І. К. Мірошником і включає [1, 47]:

1. Збудники активності: потреби, бажання, схильності, інтереси, мотиви, ідеали та ін. 2. Регулятори активності: установки (смыслові та операційні), цілепокладання, групові та моральні норми, суб'єктивні відносини, світогляд та ін.

3. Когнітивні структури: система вірувань і переконань, знання, світогляд та інші відомості, що становлять інформаційне забезпечення людської активності.

4. Операційний склад діяльності: особливості сприйняття та мислення, стиль поведінки, звички, стереотипи діяльності тощо.

5. Психічні стани: фонові (настрій), емоційні (емоції), функціональні (почуття) тощо. У фокус нашої уваги потрапляє маніпуляція інстинктами в англomовному рекламному дискурсі. За основу аналізу ми вибрали класифікацію англо-американського психолога Вільяма Мак-Дауголл, яка охоплює інстинкти: втечу, неприйняття, допитливість, агресивність, самознищення, самоствердження, батьківський інстинкт, інстинкт продовження роду, харчовий інстинкт, стадний інстинкт, інстинкт набуття, інстинкт творення. Зупинимося на п'яти інстинктах, на які найчастіше спрямовані рекламні тексти, а саме: харчовий інстинкт, інстинкт втечі, інстинкт допитливості, інстинкт агресивності, харчовий інстинкт. Маніпуляція харчовим інстинктом націлена створення у читача наступної установки: «Цей продукт/сервіс такий апетитний, хотілося б спробувати його». Для впливу на харчовий інстинкт характерне використання наступних лексико-граматичних засобів:

- дієслів *feed, refresh*;

- прикметників *sweet, tasty*.

Розглянемо рекламний текст на плакаті автомобіля Subaru Forester. Фон постера світло-блакитний, по центру бачимо зображення кокоса, прикрашеного яскравими трубочками і квітами, а праворуч зображена фотографія самого автомобіля. Зображення супроводжується гаслом «*Refresh yourself with one of these tasty*

offers!» Прикметник «*refresh*» використовується у переносному значенні, щоб передати значення «підбадьорити», «переключитися». Прикметник «*tasty*» вказує на те, що ця пропозиція дійсно «апетитна».

Далі звернемося до мінімалістського рекламного плаката автомобіля Chevrolet 1957-го року. Більшу частину постера займає фотографія яскравого жовтогарячого автомобіля з розташованою трохи нижче вербальною складовою: «*Sweet, smooth and sassy!*». Тобто, ми можемо з впевненістю сказати, що мінімалізм в рекламі концентрує увагу на основному та дозволяє зафіксувати в пам'яті покупця головну складову реклами – це товар.

При методі «м'якого» впливу акцентується увага на настрій покупця, його почуття, емоції. Споживач повинен сам зрозуміти, що дана продукція зробить його життя краще. Для досягнення такого ефекту використовують особові та присвійні займенники, а саме «*you*», «*your*», «*we*», «*our*», риторичні питання: «*She might tell you she wants something simple, nothing extravagant like a diamond. But you can read between the lines, can't you?*» (реклама ресторану The Pig & Pint) [3, 75].

Кожна продукція має свою цільову аудиторію. Врахування особливостей різноманітних груп допоможе створити максимальний ефект, але велику різницю становлять чоловіки та жінки. Чоловіки обирають таку продукцію як машини, і для них більш важливим є її технічні характеристики. Жінки ж будуть обирати надійність, легкість при користуванні. Ось приклад для чоловіків: «*Lexus: The pursuit of perfection*» (автомобілі Lexus) [3, 80].

Дослідники виділяють два види маніпуляції свідомістю: оперативну (або ситуаційну) і стратегічну. Оперативна маніпуляція полягає в тому, що, використовуючи вже наявні у свідомості людей цінності, потреби, стереотипи, звички, маніпулятор змушує їх сприймати будь-яку соціальну інформацію так, як йому це вигідно, спрямовуючи їхні соціально значущі дії в потрібне для себе русло.

Стратегічна маніпуляція полягає в тому, що протягом багатьох років у свідомості людей формуються ті цінності, потреби, ідеї, стереотипи, які сприяють підтримці стабільності вигідного маніпуляторіві політичного й економічного ладу і можуть використовуватися в оперативній маніпуляції, у разі виникнення такої потреби.

Отже, маніпулювання або маніпуляція свідомістю становить своєрідне панування над духовним станом людей, керування ними

шляхом нав'язування ідей, установок, мотивів, стереотипів поведінки, вигідних суб'єктові впливу. Цей вплив спрямовано на психічні структури людини, здійснюється приховано і має на меті запрограмувати поведінку людей, змінити їхні думки, переконання і цілі в потрібному руслі.

1. Андрющенко М. Ю. Маніпуляція в медіа як вид сугестивної комунікації. Міжнародний науковий журнал «Інтернаука». 2018. № 21. С. 45-47.
2. Бровкіна О. В. Стратегії англомовного родинного дискурсу в ситуаціях відвертого спілкування, утішання, непорозуміння: дис. ... канд. філол. Наук : 10.02.04. Суми, Харків, 2015. 229 с.
3. McConnell F. D. Toward a Lexicon of Slogans. The Midwest Quarterly. Vol. XIII. No 1. 2020. Pp. 69–90.

КІНОДИСКУРС: ПОНЯТТЯ ТА СУТНІСТЬ КІНОТЕКСТУ

Дециця В. А.

*Науковий керівник – канд. філол. наук, доцент Скобнікова О. В.
Київський політехнічний інститут імені Ігоря Сікорського*

Кіно, як багатогранний і захоплюючий засіб оповіді, як і всі інші види мистецтва, здатний переносити нас у далекі світи, викликати глибокі емоції та спонукати до самоаналізу. Від кінематографічних прийомів, які формують наше сприйняття, до глибинних послань, що спонукають до роздумів, ми заглиблюємося в багатство цього засобу оповіді, скрупульозно аналізуючи приховані шари, які роблять кожен кадр і репліку діалогу переконливим витвором мистецтва.

Незважаючи на неодноразову критику, широке поняття «фільм як текст» супроводжувало кіно з моменту його появи. Знову і знову як теоретики, так і практики пропонували значущі «текстоподібні» зв'язки між кінопристроями або безпосередньо обговорювали подібність між фільмом і мовою. Дзига Вертов, наприклад, на початку 1920-х років, говорив про *ciné phrase* («речення фільму») і *ciné langue* («мова фільму») [1, с. 4 – 8].

Дискусії про кінотекст стали надзвичайно складними, де місця розбіжностей і контрастів віддзеркалюють не лише різноманітне

розуміння природи тексту та мови, але й однаково широкі варіації у ставленні до відповідних методів та інституційної ролі кінознавства.

Фундаментальним постулатом інтерпретації фільму є те, що розуміння кінотексту – це не просто декодування семіотичних ресурсів, а радше процес логічного виведення змісту за допомогою знань про світ і кіно та на основі дискурсивного контексту фільму. Таким чином, це подвійний процес розуміння фільму, як формулює Девід Бордвелл: «Розуміння опосередковується діями трансформації, як «знизу вгору» – обов'язковими, автоматичними психологічними процесами – так і «зверху вниз» – концептуальними, стратегічними. Сенсорні дані фільму надають матеріали, з яких інференційні процеси сприйняття та пізнання будують значення. Значення не знаходять, а створюють [2, с. 3].

Поняття фільму як тексту чи дискурсу є глибоко вкоріненою конвенцією як у мультимодальному дискурсивному аналізі, так і в теорії кіно, навіть незважаючи на те, що наголос останньої лежав переважно на аналогіях між фільмом і мовою на рівні синтаксису та композиційної семантики. В останні десятиліття дослідники кінематографу намагалися здебільшого описати механізми декодування, які розкривають певні правила побудови смислу за допомогою монтажу та кінокомпозиції. Незважаючи на її новаторський характер, семіотика фільму не змогла охопити весь текстовий спектр фільму через її досить обмежений погляд на мову. Сьогодні результативні досягнення в лінгвістиці та, зокрема, в аналізі мультимодального дискурсу дозволяють переосмислити семіотичну основу та загальну ідею текстуальності фільму. З цієї точки зору тексти більше не розглядаються як статичні та виключно вербальні повідомлення, а як дискурси, що динамічно розгортаються, які потрібно аналізувати відповідно до їхнього контекстуального вбудовування та їхніх соціальних функцій [3, с. 279].

Отже, поняття кінотексту, що розглядається в рамках цього аналізу, слугує ключовим і складним аспектом кінематографічного медіуму. Складаючись із ретельно сконструйованого поєднання візуальних, звукових та нарративних елементів, він функціонує як унікальна семіотична система, за допомогою якої режисери доносять свої художні та тематичні наміри до глядача.

1. Wildfeuer J. Film Text Analysis: New Perspectives on the Analysis of Filmic Meaning. 2017. Routledge, New York. 208 p.

2. Bordwell D. Making Meaning. Inference and Rhetoric in the Interpretation of Cinema. Harvard University Press, 1989. 352 p.
3. Wildfeuer J. Intersemiosis in film: Towards a new organisation of semiotic resources in multimodal filmic text. *Multimodal communication*. 2012. Vol. 1, № 3. P. 277 – 304.

ОСОБЛИВОСТІ ФУНКЦІОНУВАННЯ ЮРИДИЧНИХ ТЕРМІНІВ У ГАЗЕТНОМУ ДИСКУРСІ

Зінченко Г. С.

Науковий керівник – канд. філол. наук, доцент Жулавська О. О.
Сумський державний університет

Загалом, функціональне термінознавство пов'язане з вивченням сучасних функцій терміну в різних текстах та ситуаціях професійного спілкування і підготовки спеціалістів, а також досліджує особливості використання термінів в мові і комп'ютерних системах [1, с.274]. Основою газетного дискурсу є загальноживана лексика, оскільки вона представлена у всіх типах літературного, книжково – писемного та усно – мовленнєвого матеріалу, адже саме ця лексика створює ту основу, на якій взагалі можливе розуміння. Широке використання в газетному дискурсі є і юридичної термінології [2,с.20].

Для дослідження функціонування юридичних термінологічних одиниць у газетному дискурсі, використовувалися тексти англійських та американських газетних видань, зокрема The New York Times, The Guardian, Daily Mail та визначено їхні основні лексико-семантичні й стилістичні особливості.

Досить часто журналісти вдаються до графічного виділення в тексті (лапки, дужки), оскільки це найкращий спосіб виділення галузевих термінів, не відомих звичайним носіям мови:

(1) *Last week, the Supreme Court granted a writ of certiorari “before judgment” in Biden v. Nebraska, which will determine the legality of the president’s student loan debt relief program* (New York Times, 07.12.2022).

У лапки також беруть і промови юристів чи суддів:

(2) *As the legal scholar Steve Vladeck notes in an article on this subject in his Substack newsletter, “The longstanding statutory and normative preference is for appeals to be taken only after ‘final judgments,’*

i.e., when all of the factual and legal issues have been resolved to the maximum extent possible.” As the Supreme Court itself has often said in its own opinions, it is a “court of review, not first view” (New York Times, 07.12.2022).

Бажання авторів текстів не лише привернути увагу, а й утримати читачів, приводить до перенасичення текстів експресивними засобами та зворотами. Газетні заголовки подекуди містять емоційніше забарвлення, аніж текст статті.

(3) *‘It’s **Personal**’: Biden Highlights Law Helping Veterans Exposed to Burn Pits*” (New York Times, 16.12.2022).

(4) *The New Landscape of the **Abortion Fight*** (New York Times, 10.12.2022).

Безсумнівно, завданням газетного заголовку – інтригувати читача, а текст статті повинен його утримувати у напрузі під час читання, тому в більшості статей містяться запитання, на які автор дає відповідь, аргументує її, а потім висуває наступне запитання, щоб втримати увагу читачів.

(5) *Do You Want to Buy a House in Canada? Not so Fast. Beginning Jan. 1, America’s neighbor to the north will ban most foreigners from buying residential property for two years. Why?* (New York Times, 19.12.2022).

Наскільки матеріалів дослідження, вплив публіцистичного стилю, який проявляється спеціальних поясненнях а авторських коментарях щодо певних проблемних юридичних питань та термінів, наприклад в області сімейного права та насилля:

(6) *Meanwhile, it has called on the newly elected government of Brazil to repeal a law passed in 2010 making **parental alienation illegal**, meaning someone accused of alienating their child in the criminal courts could be jailed* (The Guardian, 14.12.2022).

Також, говорячи про законодавчі акти, журналісти уникають вживання їхніх назв, а просто описують їхнє функціональне призначення словосполучень з юридичними термінами, наприклад: *living-will, no-fault divorce, property tax, tax liquor, equitable-distribution divorce, minimum-sentencing, child-support, child-welfare, private property, conflict-of-interest, minimum-age-of-purchaser, gun-control, anti-gambling, antitrust, anti-discrimination, antiabortion, rape shield laws* [2, с.20].

До того ж у текстах газетного дискусю вплив соціуму проявляється також у появі термінів, які відповідають реаліям інших

правових систем, термінів, яких нема в офіційно-документальному стилі англійської мови, наприклад, *agricultural property, industrial property, state property, cooperative enterprises, individual employment, propaganda trial, monster Soviet trial*.

Варто додати, що в цілому юридичні терміни в текстах публіцистичного стилю виступають будь-яким членом речення.

(7) *'Toxic' influencer Andrew Tate is **arrested for rape and human trafficking** of at least SIX women in **police raid** on his luxury villa in Romania – 24hrs after spat with Greta Thunberg 'during which a PIZZA box gave cops his location'*(Mail Online, 29.12.2022).

Так, в цьому випадку слова, що містять юридичне значення виступають в ролі дієслова та другорядного члена речення – додатку.

(8) ***Witness** who saw moment 'cherished daughter', 22, was mowed down and killed by police car in Christmas Eve crash says she will never 'get her out of her head' as **watchdog launches a probe into incident*** (Mail Online, 29.12.2022).

Виділені слова показують цілковито повне речення, де міститься і іменник, і дієслово та додаток. Необхідно звернути увагу на те, що *'cherished daughter'* автори взяли в лапки словосполучення для того, щоб викликати ще більше співчуття читачів до ситуації, яка сталася. Незважаючи на те, що *'cherished daughter'* не є словами юридичного спрямування, тим не менш, вони впливають на ці рядки *«watchdog launches a probe into incident»*, оскільки за рахунок того словосполучення їх інформативність підвищується в декілька разів. Подібне відображається і в цих рядках:

(9) *Ed Sheeran was a 'whirlwind' of 'melodic and lyrical ideas' when he co-wrote hit Shape of You 'from scratch' and at 'extraordinary speed', High Court **copyright battle hears*** (Mail Online, 10.03.2022).

Крім того, трапляються випадки, що автор, поєднуючи термін із загальноновживаними словами, імпліцитно передає аксіологічну та ідеологічну інформацію.

(10) *BMW worker who was sacked for leaving for an hour to get a Burger King during his break wins £16,000 payout - but his claims of **racial discrimination** are dismissed* (Mail Online, 29.12.2022).

Таким чином, ми розглянули яким чином функціонують юридичні терміни в текстах газетного дискурсу, та побачили яким чином автори намагаються звернути увагу на них читача. Також, можемо додати, що в цілому юридичні терміни досить поширені і в

різноманітних текстах публіцистичного стилю, оскільки, як ми зазначали раніше, вони є загальнозживаними.

1. Яценко Н. О. Українське стилістичне термінознавство ХХ – початку ХХІ століть. Іван Огієнко і сучасна наука та освіта: наук. збірник. № 13. С.273-280.
2. Дмитрасевич Р. Я. Функціональні особливості вживання юридичних термінів у текстах газетно-публіцистичного стилю (на матеріалі англійської мови). Наукові праці. №79. Т.2. С.17-21.

ЗАПОЗИЧЕННЯ-МЕНЮОНІМИ В СУЧАСНОМУ НІМЕЦЬКОМОВНОМУ ГЛЮТОНІЧНОМУ ДИСКУРСІ

Коломієць К. І.

Науковий керівник – Тетеріна Т. А.

***Конопський ліцей №1 Конопської міської ради
Сумської області***

*Науковий консультант – канд. філол. наук, доцент Щигло Л. В.
Сумський державний університет*

Інформаційно-технологічний етап розвитку суспільства ознаменувався глобальними методологічними та світоглядними змінами та генеруванням нових наукових парадигм [2]. Як відомо, мова не є суто статичною системою, вона змінюється, вдосконалюється та еволюціонує. Звідси, дослідження динаміки розвитку мовної системи німецької мови в контексті еволюційно-синергетичної парадигми наукового пізнання все частіше стає предметом наукових розвідок [3].

Як засвідчує огляд наукової літератури, в сучасних мовах найбільш стрімко розвивається процес освоєння англіцизмів. Це питання вже понад століття привертає увагу учених-лінгвістів, у працях яких досліджуються англійські запозичення та їх деривати у різних мовах світу.

Вперше термін *anglicism* було застосовано Г. М'єжем у 1687 р. задля позначення слів, що були запозичені з англійської для використання в мові-реципієнті.

Варто підкреслити, що недостатньо дослідженими в німецькій мові є семантичні та прагматичні параметри функціонування

англійських запозичень та їх дериватів, а також екстралінгвальні чинники, що стимулюють контакти мов і культур та в різний спосіб сприяють процесу запозичення слів з англійської мови. До того ж варто звернути увагу на вивчення згаданих екстралінгвальних чинників у межах конкретного комунікативного або тематичного простору в синергії з семантичним та прагматичним аспектами їх реалізації в мовленні носіїв мов-реципієнтів.

Зазначимо, що прецедентними текстами глютонічного дискурсу виступають: меню, кулінарні рецепти, кулінарні книги, інструкції з приготування страв на упакованнях харчових продуктів тощо, а також матеріали кулінарних шоу та рекламні ролики продуктів.

Меню – рекламний текст, де зацентровується увага на привабливості номінацій страв задля навіювання бажання їх придбати та скуштувати [1, с. 178].

Як результат дослідження, здійснений нами аналіз німецькомовних публіцистичних текстів з опертям на сімейний календар під назвою «Ein ganzes Jahr voller Ideen» засвідчує високий показник питомої ваги вживання запозичень поряд з автохтонними лексичними одиницями у кожному з опублікованих текстів. До того ж було складено мультикультурне меню з запозиченнями-менюонімами та проведено інтерактивне опитування з учнями класу BvJS22 німецької школи Berufsschulcampus Unstrut-Hainich, Muehlheim (Thuringen).

1. Куликова В. Г., Ковальчук М. В. Меню як різновид гастронімічного дискурсу: перекладацький аспект. Науковий вісник ДДПУ імені Івана Франка. Мовознавство. Т.1, № 5. С. 176–179
2. Shchyhlo L. V., Korovai M. V. Towards a new paradigm for the language research: synergistic context. *International scientific journal "Grail of science"*. 2023. № 25. P. 250–253. URL: <https://ojs.ukrlogos.in.ua/index.php/grail-of-science>
3. Shchyhlo L. V. Evolutionary trajectories of word-formation processes in the Old High German language *SKASE Journal of Theoretical Linguistics : electronic on-line journal / The Slovak Association for the Study of English*. 2018. Volume 15, No. 3. P. 98–108
URL: http://www.skase.sk/Volumes/JTL38/pdf_doc/05.pdf

НОМІНАТИВНИЙ ПРОСТІР «ЗАЛІЗНИЧНИЙ ТРАНСПОРТ» В АНГЛОМОВНОМУ ДИСКУРСІ

Коркін І. А.

Науковий керівник – д-р філол. наук, професор Колесник О. С.
Ніжинський державний університет імені Миколи Гоголя

На сучасному етапі розвитку транспортної системи залізничний транспорт є одним із найпріоритетніших способів перевезення вантажів та пасажирів і має значний вплив на розвиток економічних та культурних відносин, чим і зумовлюється інтерес до вивчення та систематизації терміносистем зазначеної галузі у різних мовах [1, с. 519].

Залізничний транспорт відіграє важливу роль у транспортній інфраструктурі багатьох країн світу. Його переваги, історія та розвиток відображаються в англomовному дискурсі через вживання спеціалізованої лексики, що створює номінативний простір для цієї галузі. Унікальна термінологія пов'язана з залізничним транспортом включає в себе такі слова, як: *railway*, *train*, *platform*, *freight*, *signal*, *locomotive*, тощо. Ці терміни відображають різні аспекти функціонування та інфраструктури залізниць.

У використанні слів і фраз, що пов'язані із залізничним транспортом, відчувається історичний слід розвитку залізниць. Наприклад, слова: *steam engine* та *railroad* відображають період початкового розвитку залізниць. Разом із тим, сучасні технології в галузі залізничного транспорту впливають на лексичний склад англійської мови. Терміни, такі як: *high-speed rail*, *maglev train*, *intermodal transportation*, відображають сучасні досягнення та інновації у цій галузі.

Номінативний простір «ЗАЛІЗНИЧНИЙ ТРАНСПОРТ» – це лінгвістична концепція, що включає в себе мовні одиниці, терміни, фрази та поняття, які використовуються для найменування, опису та спілкування про аспекти, що пов'язані з системою залізничного транспорту. В англійській мові цей номінативний простір дозволяє людям обговорювати, досліджувати та передавати інформацію про залізничний транспорт та асоційовані з ним поняття.

Номінативний простір «ЗАЛІЗНИЧНИЙ ТРАНСПОРТ» охоплює різні аспекти, такі як:

типи залізничних транспортних засобів (*trains, locomotives, freight cars, passenger coaches, high-speed trains*), що становлять ядро цього номінативного простору;

інфраструктура залізничної мережі (*tracks, stations, rail junctions, overpasses, tunnels*), що формує медіальну зону;

різні аспекти організації та управління залізничним транспортом (*schedules, tariffs, safety regulations, ticketing systems, maintenance procedures*), що становлять периферію цього номінативного простору.

Зміст досліджуваного номінативного простору реалізується у таких видах дискурсу, як:

технічний дискурс, де обговорюються технічні аспекти залізничного транспорту, такі як конструкція поїздів та локомотивів, технології обслуговування тощо;

економічний дискурс, де аналізуються аспекти ефективності та фінансової стійкості залізничного транспорту, вартість перевезень та інвестиційні можливості;

екологічний дискурс, який стосується впливу залізничного транспорту на навколишнє середовище та розвитку екологічної устійчивості.

Таким чином, фрагменти досліджуваного номінативного простору про:

технічні аспекти (наприклад, конструкція вагонів) функціонують як база даних для технічного дискурсу, де обговорюються технічні питання;

економічні аспекти (наприклад, тарифи) використовуються для аналізу в економічному дискурсі, де досліджуються фінансові та економічні аспекти;

екологічні аспекти (наприклад, вплив на середовище) можуть бути основою для обговорення екологічних питань у відповідному дискурсі.

Отже, можемо зробити висновок, що вивчення спеціальних терміносистем має подвійне значення: воно важливе для пізнання закономірностей професійного спілкування, що має пряме відношення до виробничої діяльності людей, та дає можливість глибше пізнати закономірності розвитку загальнонаціональної мови, оскільки будь-яка терміносистема є частиною останньої й розвивається за спільними мовними законами [2, с. 83].

Крім того, номінативний простір «ЗАЛІЗНИЧНИЙ ТРАНСПОРТ» не тільки впливає на мовлення, але і відображається у

культурних аспектах англomовного дискурсу через використання символіки та метафор залізниці у мистецтві, літературі та інших аспектах культури.

1. Чумакова К. О. Основні способи творення англomовної термінології галузі залізничного транспорту / К. О. Чумакова // *Наукові записки. Серія : Філологічні науки (мовознавство)*. – Кіровоград : РВВ КДПУ імені В. Винниченка, 2014. – Вип. 130. – С.519–524.

2. Смірнова Т. В. Переклади текстів транспортної галузі: проблеми та перспективи / Т. В. Смірнова // *Гуманітарна освіта у технічних вищих навчальних закладах*. – 2015. – Вип. 31. – С. 80-90.

СЛОВО ЯК ЕФЕКТИВНИЙ НОСІЙ ІНФОРМАЦІЇ

Кузнецова К. А.

Науковий керівник – канд. філол. наук, професор Кобякова І. К.

Сумський державний університет

З часів давніх цивілізацій знання, особливо достовірне, наукове знання про навколишній світ, мало ознаки сакральності й герметичності, а також елітарності, було доступне небагатьом.

Єгипетські жреці були прикладом такої елітарності, оскільки вони оберігали та передавали знання про ієрогліфи, які були незрозумілі для більшості людей. [2, с. 46]. Єгипетська культура містила багато сакральних символів та обрядів, які були пов'язані з релігією та віруваннями населення.

У Стародавній Греції відбулися значні зміни в доступності знань, і почали з'являтися філософські школи, такі як Платона та Аристотеля, вони відігравали значну роль у поширенні знань [2, с.28]. Доступність наукових знань тісно пов'язана з мовою, зокрема з мовними особливостями їх фіксації, та, що найголовніше, поширення. Саме тому важливими є погляди античних вчених на мову, лінгвістику, їхнє ставлення до Слова як носія інформації.

Стародавні погляди на мовознавство Аристотеля та Платона були включені в їх філософські системи. Платон вважав, що слова мають природні співвідношення з позначуваними ними предметами. [2, с.27]. У своїх творах Платон також розглядав проблему розпізнання істинного знання від видимості, гадки чи явної ілюзії.

Аристотель, у свою чергу, вважав, що мова повинна відображати природу речей, а не просто відображати їх назви [2, с.28]. Він також вважав, що мова повинна бути відображенням логіки та розуміння світу. Саме тому, заснував школу перипатетиків [4] (*грец. περὶ-πατέω* – «ходити навкруги, походжати»; *περί* – «навколо» і *πατέϊν* – «йти, крокувати»). Заснована в 335/334 роках до н. е.), він вважав, що знання має бути доступним для всіх, а не лише для еліти.

За часів Аристотеля не існувало чіткого поділу між науками, тому він пояснював своє вчення учням за допомогою аналогій [1, с.43]. Таким чином, розширення доступу до наукових знань корелювало з пошуком методів спрощеного пояснення без втрати логіки й сенсу. Одним з таких методів, що апелює до знайомих широкому загалу предметів або явищ, був метод аналогій, який філософи школи перипатетиків [3 с.83; 4] активно використовували під час навчальних лекцій-прогулянок. Такий підхід був поширений у давньогрецькій освіті, де вчителі використовували аналогії та метафори для пояснення абстрактних ідей.

Набагато пізніше, під час наукової революції у 16-17 століттях було розроблено сучасний науковий метод [3, с.83], який наголошує на емпіричному спостереженні, експерименті та математичному аналізі. Школа перипатетиків також підкреслювала важливість експериментального методу та спостереження, що є ключовими принципами сучасної науки [4]. Аристотель також вважав, що знання слід використовувати для покращення життя людей і суспільства в цілому. Такий підхід до знання став основою західної філософії та науки і справив глибокий вплив на розвиток людської цивілізації [2, с. 29]. Таким чином школа перипатетиків Аристотеля мала значний вплив на розвиток науки та філософії, і деякі з її принципів можна побачити в сучасному науково-популярному стилі.

Доступ до наукових знань, представлення їх у простій формі для мас – це надбання значно пізніших часів, пов'язаних з науково-технічним прогресом і розвитком ЗМІ як основних каналів масової комунікації. За сотні років розвитку людства знання втратили свою печать [3, с. 82-83], відбувся процес десакралізації, але це не означає, що конкретна наукова інформація стала цілком доступною для широких мас. Оскільки канали популяризації в цей період також розвивалися, охоплюючи ширші маси. Доступ до наукової інформації стає більш відкритим: якщо в 20 столітті наукові статті були вузькопрофільними та друкувалися лише в паперових

спеціалізованих журналах чи монографіях [3, с. 83], які можна було отримати лише в деяких (університетських, наукових) бібліотеках чи кафедрах, то в 21 столітті ці матеріали є загальнодоступними (в Інтернеті).

Процес популяризації науки у наш час значною мірою залежить від медіа та спрямовується на аудиторію[3, с.83], передбачає урахування певних рівнів обробки наукової інформації. Науковий стиль мовлення використовується в наукових працях для викладення результатів наукової та дослідницької діяльності. Метою наукового стилю є повідомлення наукової інформації, яку треба донести до різних верств наукової спільноти. Науковий стиль мовлення характеризується попередньою підготовкою висловлювання, ґрунтовною обізнаністю з проблемами і темами, монологічністю та унормованістю мови [3, с.83].

Науковий стиль мовлення використовується в науковій діяльності, науково-технічному прогресі та освіті. Науково-популярний стиль мовлення характеризується використанням елементів художнього та публіцистичного мовлення з метою зацікавлення читача [3, с.83]. Цей стиль використовується для популяризації наукових знань та їх доступної передачі широкій аудиторії. Науково-популярний стиль мовлення відрізняється від наукового стилю мовлення тим, що інформація подається вибірково, не в повному обсязі, без аргументації, наводяться лише факти, положення, які непідготовлений читач (слухач) сприймає як істинні. Також науково-популярний стиль мовлення відрізняється від наукового стилю мовлення широким ілюструванням висловлюваних положень конкретним матеріалом.

Таким чином, зі збільшенням обсягів наукової інформації протягом історичного часу ми можемо спостерігати зворотні мовні процеси. Якщо в античні часи відбувалось «зближення» наукової (сакралізованої) й побутової (спрощеної, образної) мов, то в подальшому відбувається їх «розщеплення» без втрати глибинного зв'язку – на науковий і науково-популярний стилі мовлення. Саме в науково-популярному стилі простежуються мовні особливості, закладені ще в античні часи філософськими школами Платона й Аристотеля, засоби й методи, якими вони користувались. Школа перипатетиків Аристотеля та сучасні науково-популярні стилі мають деякі подібності у подачі інформації. Обидва підходи

характеризуються доступним та зрозумілим стилем викладу, який дозволяє широкій аудиторії зрозуміти складні концепції та ідеї.

1. Кобяков О. М. Філософія: сім видатних постатей. — Суми : СумДУ, 2007. — 201 с.
2. Кочерган М. П. Загальне мовознавство Видавничий центр “Академія”, 2010. 464 с.
2. Ожогань Руслан «Науковий стиль та науково-популярний підстиль» м. Кам’янець-Подільський – 2019
3. Aristotle, The Peripatetic school (335 BCE) Джерело: <https://teaching.ellenmueller.com/walking/2022/05/01/aristotle-the-peripatetic-school-335-bce/>

НІМЕЦЬКОМОВНИЙ КАЗКОВИЙ ДИСКУРС ЯК ОБ’ЄКТ ЛІНГВІСТИЧНОГО СТУДІЮВАННЯ

Майстренко М. Р.

Науковий керівник – Тетеріна Т. А.

*Конопський ліцей № 1 Конопської міської ради
Сумської області*

*Науковий консультант – канд. філол. наук, доцент Щигло Л. В.
Сумський державний університет*

Дослідження дискурсивних аспектів мови і сьогодні залишається у полі зору вчених-лінгвістів. До того ж наявною є потреба подальшого вирішення проблем, що пов’язані з виокремленням інструментів задля створення казкових персонажів та їх вербального впливу на поведінку та мислення особистості, а також розробленням типології казкового дискурсивного простору.

Концепт ZAUBERKEIT в німецькомовному казковому дискурсі розглядається нами з оперттям на потрактування терміну «концепт» як когнітивно-афективно-перцептивно-волевиявленневе самоорганізоване утворення що спонтанно функціонує в пізнавальній та комунікативній діяльності індивіда, реалізоване у певному мовленнєвому акті, описуване і пояснюване з урахуванням складної взаємодії зовнішніх і внутрішніх чинників, пов’язаних із залученням індивіда до екстралінгвального оточення та соціально-культурної взаємодії [1].

Як засвідчують наші спостереження, німецькомовний казковий дискурс є багатовимірним, нелінійним конструктом як з точки зору структури, так і сюжетно-змістовних траєкторій [2]. Тексти німецькомовного казкового дискурсу подібні до фракталу. Це, у свою чергу, уможливило виокремити самоподібні структури, розпізнати нелінійну фрактальну форму твору як єдиного цілого з проникненням в його глибинний авторський зміст.

1. Таценко Н. В. Когнітивно-прагматична корелятивність семантичного простору мови. URL: https://essuir.sumdu.edu.ua/bitstreamdownload/123456789/84442/1/Tatsenko_1640.pdf
(дата звернення: 12.10.2023)
2. Щигло Л. В., Москаленко А. О. Фрактальний підхід у дослідженні англomовного казкового дискурсу. Перекладацькі інновації : матеріали XII Всеукраїнської студентської науково-практичної конференції, м. Суми, 25 листопада 2022 р. / редкол.: С. О. Швачко, І. К. Кобякова, О. В. Бровкіна та ін. – Суми : Сумський державний університет, 2022, 283 с. – С.118-120.

ДИСКУРС ЯК МАТЕРІАЛ ДОСЛІДЖЕННЯ ЛІНГВОКОГНІТИВНИХ КОНЦЕПТІВ

*Молгамова Л. О.
Науковий керівник – д-р філол. наук, професор Таценко Н. В.
Сумський державний університет*

Поняття дискурсу як матеріал дослідження має вирішальне значення для розуміння та аналізу лінгвістичних концептів. Дискурс є складною та багатогранною категорією в сучасній лінгвістиці. Один із ключових підходів до розуміння дискурсу заснований на працях Мішеля Фуко і Жана-Франсуа Ліотара [1]. В їхніх дослідженнях дискурс розглядається як спосіб створення знань та влади в суспільстві. Ліотар зробив важливий крок до розуміння дискурсу, запропонувавши замінити наративи дискурсом, пояснюючи це «втратою довіри до наративного знання мірою прискорення прогресу наукового знання» [1, с. 68]. Фуко запропонував поняття «дискурсивних практик», що розглядають, як влада та ідеологія

формується через мовленнєві акти. На думку дослідника, під час мовленнєвих актів, розмовники використовують будь-які доступні «засоби», які можуть змінювати хід бесіди – це можуть бути запитання, вимоги, наполягання. У цьому процесі наративи змагаються між собою, створюючи динамічний діалог. Важливо відзначити, що хоча цей двобій має свої правила, вони не обмежують різноманітність висловлювань, а навпаки, сприяють їх варіативності [1, с. 75]. Ми вважаємо, що науковці звернули увагу наукової спільноти на динамічність і соціальність дискурсу, започаткувавши тим самим новий підхід до дослідження цього явища.

Таким чином, дискурс – це складний і багатогранний концепт, який відображає процеси мовленнєвої взаємодії та спілкування в суспільстві, а також соціокультурні, психологічні, ідеологічні, інституціональні та інші аспекти, що впливають на структуру та зміст мовлення [2]. Немає одногосно прийнятого визначення дискурсу, але на нашу думку, найповніше визначення дискурсу повинно включати такі основні аспекти:

1. **Мовленнєва практика**, в якій дискурс розглядається як спосіб вираження думок, ідеї, доміанти в рамках мовленнєвої практики. Це включає в себе текстові висловлювання, мовленнєві акти, способи і стилі мовлення.

2. **Комунікація**, в якій дискурс аналізує взаємодію між учасниками комунікації, включаючи спікерів та слухачів. Важливо розуміти, як дискурс впливає на сприйняття та реакцію слухачів.

3. **Контекст**, в якому дискурс враховує контекст, у якому відбувається мовлення, включаючи соціальний, культурний, історичний та інші аспекти.

4. **Влада і ідеологія**, коли дискурс аналізує вплив влади, ідеології та дискурсивних практик на формування та розповсюдження мовленнєвих зразків та інтерпретацію текстів.

5. **Соціальні структури**, коли дискурс досліджує, як соціальні структури, такі як клас, раса, гендер, вікова група та інші, впливають на структуру та зміст мовлення.

6. **Текст і метатекст**, коли дискурс включає в себе аналіз лише окремих текстів, але і їхніх відносин, зв'язків і метатекстуальних елементів.

7. **Зміна і розвиток**, за яких дискурс може змінюватися з часом та відображати розвиток суспільства, культури та інших аспектів.

Враховуючи ці аспекти, ми надаємо таке визначення дискурсу. Дискурс – це комплексна мовленнєва практика, що включає в себе процеси комунікації, взаємодію з контекстом, аналіз впливу влади, ідеології та соціальної структури на мовлення, а також вивчення текстів і їхніх відносин у контексті розвитку та зміни суспільства і культури.

Питання типології дискурсу найповніше, на нашу думку, висвітлено у статті Н. Ковальської «Питання типології дискурсу». Дослідниця систематизує основні принципи та критерії поділу дискурсу на типи і підтипи [3]. Якщо узагальнити різні аспекти і підходи до класифікації дискурсу, то дискурс можна класифікувати таким чином:

Таблиця 1. Типологія дискурсу

За цілями дослідження	Інформаційний дискурс Переконувальний дискурс Експресивний дискурс Експлікативний дискурс
За формою спілкування	Усний дискурс Письмовий дискурс
За видом мовлення	Наративний дискурс Аргументативний дискурс Дескриптивний дискурс
За соціокультурним контекстом	Публічний дискурс (політичний, медійний, громадський дискурс) Приватний дискурс (особисте спілкування)
За соціальними ролями та структурами	Гендерний дискурс (дослідження статевих ролей у дискурсі) Класовий дискурс (аналіз класових аспектів спілкування) Етнічний дискурс (вивчення етнічних аспектів дискурсу)
За масштабом	Мікродискурс (дискурс на рівні окремого індивіда або малої групи) Макродискурс (дискурс на рівні суспільства, культури чи інституцій)
За методологією дослідження	Критичний дискурсний аналіз Етнографічний дискурсний аналіз Когнітивний дискурсний аналіз

	Синтаксичний або структурний аналіз дискурсу
За галузю науки	Мовний дискурс Політичний дискурс Медійний дискурс
За часовим аспектом	Історичний дискурс Сучасний дискурс

Таким чином, вивчення дискурсу має широке значення для розуміння того, як мова використовується для вербалізації концепту та формування соціальних взаємодій, стосунків і культурних норм, які наповнюють інформаційне поле лінгвістичного концепту. Аналізуючи мову, яка використовується в різних типах дискурсу, дослідники можуть отримати уявлення про основні соціальні, культурні та психологічні смисли концепту.

1. *Після філософії: кінець чи трансформація?* (К. Байнес та інші, Пер. з англ./Упоряд.). К.: Четверта хвиля, 2000. 432 с.
2. Таценко Н. В. *Основи теорії мовного дискурсу*: навч. посіб. Суми: СумДУ, 2011. 178 с.
3. Ковальська Н. Питання типології дискурсу. *Науковий вісник Херсонського державного університету. Сер.: Лінгвістика*. 2014. Вип. 21. С. 120-123. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Nvkhdu_2014_21_32

МАНІПУЛЯЦІ В АНГЛОМОВНОМУ РЕКЛАМНОМУ МЕДІА МОВЛЕННІ: ВЕРБАЛЬНИЙ ТА НЕВЕРБАЛЬНИЙ АСПЕКТИ

Никоненко Ю. В.

*Науковий керівник – канд. філол. наук, доцент Прокопенко А. В.
Сумський державний університет*

Маніпуляція (з франц. *manipulation*, від лат. *manipulus*: жменя) – це дія певного персонажа (інтрига, наказ, прохання тощо), метою якої є змусити іншого персонажа виконати його волю.

У наукових працях із психології термін «маніпуляція» почали використовувати на початку ХХ століття. Маніпуляція – це психолінгвістичний процес. Дане явище поєднує в собі дослідження як у сфері психології, так і у сфері лінгвістики. Використання засобів

лише однієї з цих наук унеможлиблює повний і всеосяжний маніпулятивний вплив на реципієнта.

Характеристикою маніпулятивного впливу є те, що цілі маніпулятора – приховані. Він використовує різноманітні тактики та стратегії, щоб примусити реципієнта змінити свою точку зору або ввести його в певний стан [1, с. 30].

Маніпуляція є універсальним інструментом впливу для будь-якої сфери життя людини, як то для офіційно-ділової, політичної, побутової, проте саме рекламну сферу неможливо уявити без використання маніпуляції. «Реклама має певну програму — вміло сконструйоване повідомлення, яке маніпулює культурно сформованими уявленнями та прагненнями реципієнтів, і яке представляє рекламований продукт як спосіб задоволення бажань аудиторії» [2, с. 221]. Кожна реклама має за мету привабити споживача, змусити його придбати саме рекламований товар чи послугу.

До стилістичних засобів мовної рекламної маніпуляції відносяться епітет, гіпербола, літота, ефемізм, дисфемізм і риторичне запитання. Уживання епітетів сприяє акцентуванню уваги реципієнта на винятковості та особливих ознаках рекламованого товару: “*new look... same great taste ('Pringles')*”. Використання гіперболізації додає текстові експресивності та увиразнює його головну ідею: “*multi-tasty, multigrain ('Pringles')*”. Ефемізм покликаний пом’якшити вульгарне висловлювання: “*What the cluck?! ('KFC')*”. Риторичне запитання допомагає рекламодавцям нав’язати адресатові певну думку, видаючи її за його власну: “*Best Coke Ever? ('Coca-Cola')*”.

До граматичних засобів маніпулювання належить спонукування, яке зазвичай виражається дієсловом у формі наказового способу: “*Drink Coca-Cola ('Coca-Cola')*”, “*Try me! ('Pringles')*”.

Іншим маніпулятивним художнім засобом є повтор. Повторення одного слова чи фрази закріплює в свідомості реципієнта певну асоціацію з продуктом чи брендом: “*Cheese with extra cheese and a side order of cheese ('Pringles')*”.

Велике значення має координація між ілюстрацією й текстовим наповненням. Повна синхронізація між ними забезпечить максимальний ефект на реципієнта. «Зайвий текст та перевантажені ілюстрації можуть заплутати реципієнта і зіпсувати імідж продукту. Використаний текст має бути зрозумілим і надавати споживачеві відповідну інформацію про товар» [3, с. 456]. Уміло зорганізована

демонстрація зображень сприяє утворенню безпосереднього емоційного зв'язку та підвищує рівень взаємодії з цільовою аудиторією.

До графічних засобів відноситься все, що стосується шрифту та його оформлення: розмір і колір букв, виділення слів, стиль шрифту тощо. Влучне графічне оформлення тексту забезпечить комерційну успішність продукту.

Прийомами фонетичного рівня можна назвати анафору, епіфору, алітерацію, асонанс, риму й оноματοпею. Усі вони сприяють кращому сприйняттю та запам'ятовуванню рекламного повідомлення.

Розгляд теорії маніпуляції та лінгвістичних засобів у контексті реклами дав нам можливість визначити основні засоби маніпуляції, сфери їхнього впливу на реципієнта та специфіку використання різних мовних та позамовних елементів задля стимуляції споживачів до придбання об'єкту реклами. У рекламі продукти представлені у підкреслено заохочувальному манері, а текст реклами спонукає, запрошує, нагадує споживачу про продукт як про засіб задоволення його потреб. Контраст реального вигляду та смаку продукту з рекламою особливо підкреслює маніпулятивну природу останньої.

1. Грищенко І. А. Мовно-стилістичні засоби комунікативно-прагматичного впливу: перекладознавчий аспект : Магістерська дисертація : 035. Київ, 2018. — 111 с.
2. Tawwab Sharaf Eldin A. A. A linguistic study of manipulative advertising strategies of the mobile network operators in Egypt and the United States. Comparative approach. *Dialectologia*. 2020. Vol. 24. P. 221-251. URL: <https://www.raco.cat/index.php/Dialectologia/article/download/367619/461501/> (дата звернення: 04.11.2022).
3. Singh R. K. Role of illustration in advertising. *International journal of creative research thoughts*. 2018. Vol. 6, № 1. P. 454-462. URL: <https://www.ijcrt.org/papers/IJCRT1802393.pdf> (дата звернення: 08.11.2022).

ЛІНГВОПРАГМАТИЧНІ ОСОБЛИВОСТІ СКЛАДНИХ ІМЕННИКІВ У НІМЕЦЬКІЙ МОВІ

Панченко М. Ю.

Науковий керівник – ст. викладач Чепелюк А. Д.

Сумський державний університет

З розвитком суспільства постійно з'являються нові галузі виробництва, закони, предмети. І при цьому з'являється потреба в створенні нової назви чи визначення, що будуть їх характеризувати. В німецькій мові найпродуктивнішим способом словотворення є складання слів, які поєднують два або більше слова в одну лексичну одиницю. Особливо це явище характерне для іменників. У німецькій мові складні іменники визначаються як композити, вирізняються специфічними семантично-структурними ознаками, особливостями утворення та функціонування [1, с.124]. Тобто, цю частину мови наділяють ознаками, які надають їй характеристики самостійної граматично-семантичної єдності, що утворюється від двох і більше вільних морфем і яка функціонує як самостійна одиниця у зв'язному мовленні.

Створення та використання складних слів спрощує граматичну структуру і виключає можливість узгодження граматичних категорій. Складне слово заміняє у цьому випадку словосполучення або навіть речення: ein Schuh für die Berge → ein Bergschuh; ein Gesetz, das die Besteuerung der Einkommen regelt → das Einkommenssteuergesetz; zum Treibhauseffekt beitragende Gase → Treibhausgase, ein hohes Haus → ein Hochhaus [1, с 125]. Наведені вище приклади демонструють явище складних слів. Складні слова можуть утворюватися як з допомогою сполучних елементів, наприклад, -(e)s: Arbeitszeit, -(e)n: Maskenfest, -e: Hundehütte, -er: Kinderzimmer, -o: Elektrogerät, -i: Nachtigall, так і без сполучних елементів: Musikschule

У складному слові можна виділити головне слово, яке розміщується у кінці слова і визначає майбутньому слову його рід. Якщо основне слово у складному іменнику є завжди іменником, то попереднє слово у його структурі може належати до будь-якої частини мови [1, с.125]. У складних словах першим компонентом може бути: 1) дієслово – Wartezimmer; 2) іменник – Stadttheater; 3) прикметник – Altpapier; 4) займенник – Selbstabholer; 5) прислівник – Linkskurve; 6) числівник - Dreieckfeder.

Складні слова функціонують у різних видах текстів по різному. У текстах наукового стилю, вони насичують текст різними варіантами термінів, наприклад, Wortbedeutung, Sprachökonomie. Технічні терміни- це терміни, що показують стійкі та визначені технічні поняття в тексті. Терміни часто можуть бути словами, які складаються з багатьох слів.

У художній літературі складні слова мають більш емоційне значення, образність, емоційну експресивність, наприклад, Hexenkunststücke, вони можуть зазнавати метафоричного або метонімічного переосмислення. У художніх творах часто зустрічаються авторські оказіоналізми, утворені способом словоскладання.

Варто також зазначити, що словниковий запас весь час поповнюється новими словами під впливом багатьох подій, що відбуваються в світі і таким чином виникають складні слова-неологізми. До таких слів можна віднести: Coronaviren, Angriffskrieg, Brückenkopf.

При словоскладанні вже наявне слово може розширювати своє значення, звужувати, або ж повністю його змінювати.

1. Король С. В. Складні іменники в німецькій мові. Наукові записки Національного університету «Острозька академія»: серія «Філологія». Острог: Вид-во НаУОА, 2020. Вип. 10(78). С. 124–127.

2. Основні способи словотвору у повісті Крістіне Нестлінгер «Die Pse ist weg» [Електронний ресурс] // Режим доступу до роботи <https://science.donnu.edu.ua/wp-content/uploads/sites/6/2021/04/uspjh-slovotvoru.pdf>

АЛЮЗІЇ В СУЧАСНИХ ПОЛІТИЧНИХ ТЕКСТАХ

Патуша Н. В.

Науковий керівник – ст. викладач Єрмоленко С. В.

Сумський державний університет

Нині дослідження політичної комунікації дедалі більше привертає увагу науковців через стрімкий розвиток політичних технологій. Сама комунікація втілюється за допомогою різноманітних лінгвістичних прийомів мовленнєвого впливу на адресата. Тому тема

вивчення функціонування алюзій у сучасних політичних текстах є безперечно актуальною. Насамперед це зумовлено експресивністю таких текстів, що досягається за рахунок використання тропів і стилістичних фігур, засобів інтертекстуальності. Інтертекстуальність у тексті реалізується, зокрема, за допомогою алюзій і ремінісценцій, які мовознавці трактують як «образи літератури в літературі». Застосування таких засобів пов'язане з оптимізацією комунікації та забезпеченням високого ступеня впливу дискурсу на реципієнта.

Аналіз наукової літератури свідчить, що питанням функціонування алюзій у різноманітних текстах присвячена значна кількість досліджень, авторами яких стали таких вітчизняні та зарубіжні науковці, як О. Абрамова, М. Воробйова, Н. Коваленко, Л. Меркотан, Х. Петрина, В. Ставцева, Н. Сунько, А. Тютенко, О. Ярема, Ch. Baldick, T. Dijk, B. Hatim, P. Kuznick, P. Lennon, I. Mason, A. Stoff, O. Stone, R. Thomas та ін. Однак політичні тексти стали об'єктом дослідження лише в працях В. Ставцевої «Біблійні алюзії англomовного медіадискурсу США та способи їх перекладу українською мовою» [2], «Літературні алюзії англomовного медіадискурсу США та способи їх перекладу українською мовою» [3], О. Маковської та М. Вахотського (O. Makovska and M. Vakhotskyi) *Gender component in D. Trump and H. Clinton political speeches (on the material of allusions)* [5], Т. ван Дійка (T. van Dijk).

Political Discourse and Political Cognition. Politics as Text and Talk [4]. Мета дослідження полягає у виявленні ролі алюзій в сучасних політичних текстах, для досягнення якої були визначені такі завдання:

- з'ясувати сутність алюзій як об'єкта лінгвістичних досліджень та навести їхню класифікацію;
- розкрити функційне різноманіття алюзійних одиниць;
- виявити джерела створення алюзії в англomовному політичному дискурсі;
- охарактеризувати вживання алюзій в німецькомовних політичних текстах;
- визначити спільне та відмінне в англо- та німецькомовному політичному дискурсі.

Об'єктом дослідження стали англо- та німецькомовні політичні тексти у мас-медіа. У дослідженні було використано 9 англomовних і 7 німецькомовних джерел, проаналізовані тексти виступів таких політиків, як Д. Трамп, Г. Клінтон, Б. Джонсон та ін., публікації в німецьких газетах BILD,

Frankfurter Allgemeine Zeitung (FAZ), Süddeutsche Zeitung (SZ), в англomовних мас-медіа The Washington Post, The New York Times Magazine, New York Times, USA Today тощо.

Предмет дослідження – форми та функції алюзій у політичних текстах. У ході дослідження визначено, що алюзія, за розширеним тлумаченням, – це покликання на текст-джерело (у формі його неповної структурно семантичної трансформації), яке виникає на ґрунті пресупозиції й через свої семантичні та асоціативні зв'язки з онтологічним текстом характеризує, увиразнює, доповнює чи змінює смислове тло тексту-реципієнта. Алюзія органічно пов'язана із першоджерелом, де зафіксована її поява, часом змінює своє первісне тлумачення, набуваючи нових відтінків значень; тісно поєднана з оповіддю, асоціативно виокремлює важливу думку певного контексту, допомагає схарактеризувати предмет мовлення, вичерпно вказати на особливість події чи рису людини тощо. Існує багато підходів до класифікації алюзійних одиниць, однак у роботі ми використали їхній поділ за джерелами походження, тобто міфологічні, біблійні, літературні, культурологічні та ін.

Підкреслено, що по-різному мовознавці визначають також функції алюзій у тексті. На основі аналізу різних підходів мовознавців можна стверджувати, що алюзія здатна виконувати комплекс функцій, кожна з яких спрямована на певну сферу чи на реципієнта. На нашу думку, найбільш придатним для нашого дослідження є виділення таких функцій, як номінативно-характеризувальна, концептна, комунікативна, експресивна, іронічна та текстотвірна. Саме такі функції виокремлює Х. Петрина в дисертаційному дослідженні *«Функціонально-семантичний аналіз алюзій в українських постмодерністських художніх текстах»* [1].

Встановлено, що з-поміж джерел створення алюзії в англomовному політичному дискурсі найбільш продуктивними є біблійні, міфологічні, літературні тексти, певні відомі події, чужі висловлювання тощо. Засобами реалізації тактики створення позитивного образу в дискурсі політичних діячів виступають алюзії, що характеризують позитивний образ американця. Тактика визнання унікальності адресата застосовується політиками для позначення етноцентричних елементів американського стилю життя. Звідси часте звернення політиків до алюзії American dreams. Широке застосування алюзій біблійного походження пояснюється менталітетом американців.

З'ясовано, що використання алюзій у німецькомовних політичних текстах Австрії, Німеччині та Швейцарії, незважаючи на певні відмінності в німецькій мові цих країн на рівні орфографії, лексики та граматики, практично не відрізняється. Характерною особливістю німецьких видань, що концентруються на політичному дискурсі, є їхнє намагання розтлумачити і прокоментувати алюзії, які можуть бути незрозумілими для певної категорії читачів. Це, в першу чергу, характерно для таких видань, як BILD, Frankfurter Allgemeine Zeitung (FAZ), Süddeutsche Zeitung (SZ) та деяких інших.

Визначено, що англо- та німецькомовний політичні дискурси характеризуються широким використанням інтертекстуальних елементів. Об'єднує ці дискурси той факт, що в них активно вживаються алюзії. Водночас, між ними існують і певні відмінності, з-поміж яких: особлива увага американських політиків до самопрезентації американської нації, що передається тактиками створення позитивного образу та визнання унікальності адресата; широке застосування алюзій біблійного походження американськими політиками, пов'язане з національним менталітетом; увага до літературних алюзій в американських політичних текстах з метою здійснення впливу на аудиторію; використання міфологічних та літературних алюзій для створення комізму та іронії.

Підкреслено, що німецькомовні алюзії поширені в політичних текстах щотижневих і щомісячних видань, де домінують полемічні, дискусійні матеріали. Характерною особливістю видань, що концентруються на політичному дискурсі, є їхнє намагання розтлумачити і прокоментувати алюзії, які можуть бути незрозумілими для певної категорії читачів. У німецькомовних політичних текстах алюзії походять із різних джерел, а саме: з художньої літератури, Біблії, з корпусу фразеологічних одиниць німецької мови та текстів зі сфери масової культури. З-поміж них найбільш розповсюдженими є посилання на імена героїв, реалії з античної міфології та Біблії, назви та персонажів кінофільмів, назви літературних творів, політичні події. Специфічним для німецького дискурсу є доволі активне використання прізвиськ-алюзій, які мають яскраві, влучні та несподівані імплікації. За рахунок іронії вони мають значний сугестивний потенціал.

1. Петрина Х. В. *Функціонально-семантичний аналіз алюзій в українських постмодерністських художніх текстах* : дис. ... канд.

філол. наук. Івано-Франківськ : ДВНЗ «Прикарпатський національний університет імені Василя Стефаника», 2019. 219 с.

2. Ставцева В. Ф. Біблійні алюзії англомовного медіадискурсу США та способи їх перекладу українською мовою. *Наукові записки Національного університету «Острозька академія». Серія «Філологія»*. 2018. Вип. 1 (69). Ч. 2. С. 174-176.
3. Ставцева В. Ф. Літературні алюзії англомовного медіадискурсу США та способи їх перекладу українською мовою. *Південний архів : зб. наук. пр. Філологічні науки*. 2018. Вип. 72. С. 81-84.
4. Dijk T. A. van. Political Discourse and Political Cognition. Politics as Text and Talk. *Analytic Approaches to Political Discourse* / ed. by P. Chilton, Ch. Schäffner. Amsterdam: Benjamins, 2002. P. 203-237.
5. Makovska O., Vakhotskyi M. Gender component in D. Trump and H. Clinton political speeches (on the material of allusions). *Current issues of social studies and history of medicine. Joint Ukrainian-Romanian scientific journal*, 2017. № 3 (15). P. 63-67.

ПОНЯТТЯ МУЛЬТИМОДАЛЬНОСТІ ЯК ЛІНГВІСТИЧНОГО ЯВИЩА

Руденко М. Д.

*Науковий керівник – канд. філол. наук, доцент Ущатовська І. В.
Сумський державний університет*

Сучасна комунікація в рамках будь-якого дискурсу не обмежується використанням лише тексту. Його візуалізація, естетичні складники та різноманітні прийоми унаочнення є параметрами, притаманними сучасним комунікативним текстовим ресурсам. Завдання мультимодальної лінгвістики полягає у виведенні модусів спілкування на новий рівень. Вона демонструє, що важливими є не тільки вербальні одиниці, а й невербальні та паравербальні, які вважаються невід’ємною частиною комунікації [1, с. 16]. Майже усі жанри охоплені мультимодальністю: фільми, комікси, художні книги, рекламні ролики, мультимодальний характер так само притаманний політиці, освіті, медицині, він призводить до появи нових наукових розвідок у галузях психології, культурології, мовознавства, тощо.

Витоки мультимодальність як лінгвістичного явища починаються з праці Г. Креса та Т. ван Люена “*Reading Images: The*

Grammar of Visual Design”, в якій автори визначають поняття мультимодального тексту як будь-який текст, значення якого сприймається через більш, ніж одну семіотичну систему [2]. За їхнім твердженням, мультимодальна комунікація залучає більш, ніж одну семіотичну систему, до яких належать візуалізація, мовлення, жести, погляд, тощо.

Автор Л. Л. Макарук вважає, що явище модальності тісно пов'язане з органами чуття людини, які є посередниками в інформаційному обміні [1, с. 16]. Незалежно від того, чи інформація звучить усна, чи письмово подається на папері, чи є віддрукованою за допомогою технічних пристроїв, її сприйняття залучає використання певних аналізаторів. Таким чином, розрізняють кілька видів модальності, зокрема, візуальний, аудіальний та моторний (кінестетичний та тактильний).

З поняттям мультимодальності нерозривно пов'язане поняття “модус” (візуальний або семіотичний ресурс), що є засобом передачі інформації (тексту, звуку, відеоряду), характерною та ключовою ознакою якого є здатність уміщувати та передавати значення [1, с. 17]. Один комунікативний акт включає в себе декілька модусів одночасно, завдяки цьому формується власне мультимодальна комунікація. При цьому використання сукупності правильно підібраних модусів як джерел одночасного впливу на аудиторію покращує та пришвидшує досягнення поставленої задачі.

Одним із ключових понять теорії мультимодальності прийнято вважати термін «семіотичні ресурси», які є дією, предметом, продуктом людської діяльності, які застосовуються мовцем з метою встановлення комунікації; можуть продукуватися фізіологічно, таким чином, міміка, жести та артикуляція зумовлені відповідними емоціями; технічними комунікативними ресурсами можуть бути чорнило, ручка або програмне забезпечення [3, с. 285]. Під час комунікації залучаються кілька семіотичних ресурсів одночасно. Семіотичні ресурси є потужним інструментом інформаційного обміну, який здатен трансформувати комунікативні процеси, вони є соціально й культурно вмотивованими, в них часто відображається специфіка різних спільнот.

Разом із мультимодальною лінгвістикою існують також візуальна лінгвістика й візуальна комунікація, графічна лінгвістика, паралінгвістика, комп'ютерна паралінгвістика, невербальна семіотика, когнітивна семіотика, медіалінгвістика та інші галузі [1, с. 18]. Тому

ми можемо стверджувати, що семіотичні ресурси є об'єктом аналізу різних споріднених між собою галузей лінгвістики.

Сучасні технології та розвиток науки активізували застосування мультимодальних засобі передачі інформації, а це у свою чергу підвищило інтерес учених до мультимодальності тексту та розвитку досліджень у цій сфері. Взаємодія вербальних складових та паравербальних компонентів у комунікативному просторі, а також інтегрованість різних семіотичних ресурсів свідчать про його мультимодальний характер. Завданням мультимодальної лінгвістики є дослідження інтеракційних процесів, що реалізуються в результаті симбіозу множинних семіотичних ресурсів (вербальних, невербальних та паравербальних засобів), які співіснують в одній площині. Оскільки більшість сучасних англійських текстів супроводжуються додатковими паравербальними та невербальними складниками, це дає нам можливість розглядати їх через призму мультимодальності.

1. Макарук Л. Л. Універсальність мультимодальної лінгвістики. *Збірник матеріалів IV круглого столу «Сучасні тенденції фонетичних досліджень»*. 2020. С. 16-19.
2. Kress G., van Leeuwen T. *Reading Images: The Grammar of Visual Design*. Psychology Press, 1996. 288 p.
3. Van Leeuwen T. *Introducing Social Semiotics*. London: Routledge, 2004. 320 p.

ПРАГМАТИЧНИЙ ПОТЕНЦІАЛ ПОЛІТИЧНОЇ КАРИКАТУРИ

Савчук А. І.

Науковий керівник – канд. філол. наук, доцент Мовчан Д. В.

Сумський державний університет

Політична карикатура є одним із важливих сегментів мас-медійного та політичного дискурсів, що виконує низку функцій, сформованих суспільно-політичними процесами в країні та характеристиками читацької аудиторії.

Для карикатури не потрібен розгорнутий текст, який розкриває її зміст, оскільки думка (емоція, ідея) виражаються переважно графічно (за допомогою шаржів, перебільшеного зображення

дійсності, метафори, поєднання реального та нереального, зіставлення того, що не можна порівняти, тощо); обидві частини – і вербальна, і візуальна – однаково важливі для сприйняття карикатури [1].

Політичні карикатури розглядаються як комунікаційний процес, за допомогою якого передаються ідеї. У цьому процесі задіяні багато елементів, такі як адресант, посередник, адресат, політичний та культурний фон та контекст, що містить усі ці елементи.

Автор карикатури не має можливості написати розгорнутий текст. Політичну тезу, меседж карикатурист втілює в образі, що часто, на перший погляд, не має жодного відношення до власне тези. Читачу ж треба розгадати творчий задум, загадку. Зрозуміти в даному випадку означає: розгадати задум автора, на інтуїтивному рівні сформулювати тезу, ідею, яку мав на увазі автор [2].

В описаному процесі відтворення задуму автора криється властивість карикатури бути інструментом пропаганди. Саме з цієї причини цей жанр активно використовується в політичному житті.

Жанрова особливість карикатури диктує низку вимог до її ефективності. Карикатура базується на одній ідеї; цю ідею автор намагається втілити у образ, у якому кожна риса має працювати на переконливу реалізацію задуму автора. У карикатурі не має бути випадкових рис, оскільки випадкова риса, яка увійшла до створюваного образ як його складова органічна частина, заважає розумінню карикатури.

У карикатурі кожна деталь має значення, несе інформацію, важливу для розуміння сенсу карикатури, контексту повідомлення. Власне "картинка" в карикатурі може бути побудована як ілюстрація до словесного жарту, даного у вигляді підпису, а може бути і основним носієм сенсу [3].

Комічний ефект може виникати як примітивна демонстрація якихось «смішних» фізичних рис: потворності, огрядності, худорлявості. Також комічний ефект може виникати як виявлення негативних властивостей: міщанства, неписьменності, холопства, нахабства тощо.

Політична карикатура – це один із важливих інструментів політичної боротьби, це спосіб та можливість впливу на політичний вибір, на політичні уявлення аудиторії. Основна мета політичної карикатури – дискредитація одних сил та захист чи вихваляння інших. Тому карикатура – це, насамперед, сатира на конкретних осіб,

політичних лідерів, великих чиновників, реакція на конкретні події внутрішньої політики.

Отже, карикатура відіграє важливу роль як ефективний спосіб переконання. Це відбувається тому, що вона має здатність спрощувати складні питання до форм, які легко сприймаються аудиторією. Імплицитність візуального значення особливим чином сприяє переконливому використанню візуального образу. Оскільки візуальний аргумент не може бути цілком явним, він може вимагати від читача більшого залучення розумових зусиль.

1. Вайшенберг З. Журналістика та медіа : довідник. Київ, 2011. С. 225-226.
2. Швачко С., Михайлюк В. Специфіка гумору в мережі інтернет : наукові записки. Серія : Філологічні науки. Суми, 2020. Т.1, №2. Вип. 187. С. 230–235.
3. Speedling, J. Metaphorical Representations of Character and Issues in Political Cartoons on the 2004 Presidential Debates. 2005, 178 S.

ОСОБЛИВОСТІ МОЛОДІЖНОГО ІНТЕРНЕТ-СЛЕНГУ СУЧАСНОЇ АНГЛІЙСЬКОЇ МОВИ

Снежко Є. О.

Науковий керівник – канд. філол. наук, доцент Шуменко О. А.

Сумський державний університет

Багато сленгових термінів створено через письмову мову, яка запозичена з розмовної мови. Вони використовуються в повсякденному мовленні, щоб зробити його більш неформальним і унікальним. Багато найпопулярніших сленгових термінів походять з Інтернету, але вони швидко переходять у звичайну неофіційну мову [1, с. 7].

У сучасному інтернет сленгу можна зустрічаються такі типи сленгу:

Simple Nouns

напр.: англ. –*You've heard of 'burnout' but have you heard of 'boreout'?* (Javier Luis Gomez, Twitter, Feb 8, 2022); укр. – *Засудження* – це неофіційний термін для позначення стану незадоволеності та демотивації, які людина відчуває через нудьгу та

відсутність викликів на роботі. Цей термін можна застосовувати в інших контекстах, наприклад у школі;

Compound Nouns

напр.: англ. – *Lone, desperate weirdo creates idea of "Sigma Male" to be more alphaier.* (Ferrett Steinmetz, Twitter, Jan 26, 2021); укр. – *сигма чоловік* – це сленговий термін, який використовується в для позначення популярного, успішного, і дуже незалежного та самовпевненого чоловіка. Синонім для *сигма-чоловіка* – *самотній вовк*;

Adjectives

напр.: англ. – *Carson Hovecar is **adorkable**, protect him at all costs.* (JT, Twitter, Feb 19, 2022); укр. – *Адоркабл* – використовується, щоб описати когось як милого чи симпатичного, частково через те, що він має характеристики, які вважаються смішним, наприклад, трохи незграбний або має незвичайні інтереси;

Verbs

напр.: англ. – *Why have i watched a film about **phrogging**?* (Deano, Twitter, Apr 23, 2022); укр. – *Фрогінг* – це таємне проживання в будинку іншої людини без її відома чи дозволу;

Acronyms

напр.: англ. – *...Do you have a natural instinct to Google when faced with a problem? Does **LMGTFY** mean anything to you?* (deborahc, Twitter, Nov 21, 2022); укр. – *ДМПЦДВ* це акронім і бозначає фразу на англ. – *Let Me Google That For You* на укр. – *Дозвольте мені погуглити(пошукати у гуглі) це для вас*;

Phonetic spellings

напр.: англ. – *And nobody **finna** stress me out ...* (Quissy, Twitter, Jan 8, 2019); укр. – *Фінна* – скорочення від англ. – *fixing to*, означає укр. *-готуватися щось зробити*. Використовується для вираження мети здійснити якусь дію найближчим часом;

Exclamations

напр.: англ. – ***Boomshakalaka** is the funniest word to ever use in any context ever.* (saul goodman (casper), Twitter, Nov 23, 2022); укр. – *Бумшакакалака* – це вигук, який може виражати панування, тріумф, хвилювання чи радість;

Simple sentences

напр.: англ. – *City officials have inspected 370 school buildings (out of 1,800) to check if ventilation is **up to snuff** over the last two days.* (Alejandra O'Connell-Domenech, Twitter, Aug 27, 2020); укр. – *до*

необхідного стандарту – це фраза, яка описує щось як досягнення прийнятного стандарту або якості;

Можна виділити кілька значущих чинників, які сприяють використанню «мови текстових повідомлень»: прагнення до раціоналізації мови за рахунок економії мовних засобів і часу; поширення та доступність високих технологій (Інтернету та мобільного зв'язку); прагнення людини до мобільності в бізнесі і житті, швидкого темпу життя, захоплення новими комунікаційними технологіями [2, с. 13-14].

Те, що Інтернет диктує, як буде формуватися англійська мова, не викликає сумніву. Ми постійно чуємо використання фундаментальних термінів Інтернету, які застосовуються певними особами, навіть до тих, хто може не брати участі в цій галузі відносно інформаційних технологій.

1. Saputra Leo, Leni Marlina An Analysis of Slang Words Used By Instagram Account Plesbol. E-Journal of English Language & Literature. 2019. № 8 (3): p.7.
2. Sutherland 3. Cn u txt? // The Guardian. - November 2002. - P. 13-14.

ЛІНГВОПРАГМАТИЧНА СТРАТЕГІЯ ПЕРСУАЗИВНОСТІ У ТЕКСТАХ ПРОГРАМ БРИТАНСЬКИХ ПОЛІТИЧНИХ ПАРТІЙ

Солонар І. С.

Науковий керівник – канд. філол. наук, доцент Ємельянова О. В.

Сумський державний університет

Політичний дискурс можна визначити як фундаментальний та провідний вид взаємодії у контексті реалізації впливу на маси. З огляду на прогрес та вдосконалення інструментів масової інформації, стає очевидним, що мовна політична активність перевищує межі цільової аудиторії окремо взятої держави, виходячи за її рамки і роблячи комунікаційні маніпуляції ключовим інструментом на глобальній політичній арені.

У сучасному світі розвиток лінгвістичних дисциплін отримав значний імпульс, оскільки саме мова стала однією з найбільш значущих засобів впливу на аудиторію, через яку безпосередньо

здійснюється політична активність. Політичний дискурс як унікальна сфера комунікації, його структура та характеристики стали предметом глибокого лінгвістичного аналізу відносно недавно, але основні особливості політичної взаємодії вже досліджені досить детально. Зокрема, акцент робиться на мовних інструментах, які політик використовує для впливу на свідомість адресата з метою маніпуляції, адже політичний дискурс виступає як одне з найбільш впливових явищ у сфері сучасної політичної комунікації. Це обумовлює **мету** даного дослідження – необхідність систематичного аналізу процесу впливу політичних діячів на свідомість суспільства, виявлення тактик, стратегій та методів персуазивності, які вони використовують.

В умовах сучасного світу політичний дискурс привертає увагу багатьох науковців [2; 5]. Його еволюція є процесом, що відзначається складністю і багатогранністю. Дослідження політичного дискурсу не обмежується виключно стратегічними напрямками або лінгвістичною прагматикою, а здійснюється в різноманітних часових і просторових контекстах.

Персуазивність слугує однією з форм впливу на аудиторію, проте варто відзначити, що, незважаючи на численні спільні риси між сугестивністю та персуазивністю, персуазивний підхід все ж таки має свої відмінності від сугестивного. Персуазивність являє собою унікальний тип ментально-вербальної взаємодії між комунікантами, під час якої відбувається спроба впливу (переважно вербального) на свідомість адресата з використанням комунікативних стратегій, метою яких є зміна поведінки адресата. Цей процес ґрунтується на використанні певних типів текстів та є формою взаємодії, яка історично сформована та закріплена в соціальній практиці [1].

В текстах персуазивного характеру політики вдаються до застосування широкого спектру персуазивних інструментів: представлення власного погляду на проблему, оцінювання тверджень за темою, підсилення аргументації, демонстрації проблеми в позитивному або негативному світлі, вказівки на ймовірність, впевненість чи обов'язок, стимуляції емоційної реакції аудиторії, а також прямого заклику до дії. Для підсилення перлокутивних ефектів переконання застосовуються техніки спеціального виділення теми, чіткого підходу до обговорюваної проблеми, вибору специфічного ракурсу її розгляду; конкретизації, спрощення, поляризації, інтенсифікації, персоніфікації та фальсифікації [3].

Під час аналітичного розгляду програм політичних партій Великобританії ми дійшли висновку, що для англійськомовного політичного дискурсу домінуючою є вживання лексем, що мають прямий зв'язок із загально визнаними соціополітичними об'єднаннями, органами державного управління та відомими формами політичного режиму.

Окрім спеціалізованої лексики, не менш звичайним є застосування лексичних елементів, що традиційно асоціюються з галузями, тісно зв'язаними з політичною сферою: державна безпека, економічна діяльність, фінансові операції, аграрний сектор або юридична практика.

Лексичне наповнення політичного дискурсу включає: політичну лексику; політико-економічну лексику; політико-юридичну лексику; військово-політичну лексику; термінологічну лексику з широким спектром семантичних значень [4, с. 85–90].

Орієнтуючись на задачі, що виникають перед політичними діячами, ми провели аналіз англійськомовних виступів дипломатів та виявили наступні лексичні характеристики: полісемія використовуваної термінології; зміни у відносинах між словами та їхніми значеннями; застосування мовних шаблонів, стереотипів та стандартних виразів; втілення певних поглядів, підміна понять (ефект досягається завдяки використанню певної ретельно виваженої лексики); вживання лексичних одиниць, що здійснюють безпосередній або прихований вплив на отримувача інформації.

Політичний англійськомовний дискурс включає широкий спектр засобів впливу на свідомість отримувача інформації на різних рівнях мовної структури. Мовні інструменти надають політикам можливість залучити увагу виборців, спростити процес сприйняття політичних промов чи виступів, розширити мовні засоби впливу, сформувати політичну свідомість реципієнтів, мотивувати їх до вчинення конкретних дій, що відповідають інтересам політичної партії.

Взаємодія усіх аналізованих засобів персуазивності в англійськомовному політичному дискурсі в значній мірі впливає на психіку отримувача, формує його політичні погляди і переконання та стимулює його до активних політичних дій.

1. Голоднов А. В. Лінгвопрагматичні особливості персуазивної комунікації (на прикладі сучасної німецькомовної реклами): автореф. дис. ... канд. філол. наук: 10.02.01 2003. 23 с.

2. Дмитрук О. В. Маніпулятивні стратегії в сучасній англомовній комунікації (на матеріалі текстів друкованих та Інтернет-видань 2000–2005 років): дис. ... канд. філол. наук: 10.02.04 / К., 2005. 270 с.
3. Каліщук Д. М. Концептуальні стилі англомовних політиків (на матеріалі політичного дискурсу президентів Дж. Буша мол., Б. Обама: автореф. дис. на здобуття наук. ступ. канд. філол. наук.: спец. 10.02.04. / Запоріжжя, 2017. 23 с.
4. Кондратенко Н. В. Лексичні особливості текстів мовленнєвого жанру «Політична програма». *Вісник ОНУ. Серія: Філологія*, 2017. Т. 22, вип. 2 (16). С. 85–90. URL: <https://journals.indexcopernicus.com/api/file/viewByFileId/374210.pdf> (дата звернення: 29.10.2023).
5. Стецик Т. С. Лінгвопрагматика стратегії персуазивності в дебатах і промовах сучасних американських політиків: дис. ... канд. філол. наук: 10.02.04 / Чернів. нац. ун-т ім. Юрія Федьковича. Чернівці, 2015. 262 с.

МАНПУЛЯТИВНІ МОЖЛИВОСТІ ЗАГОЛОВКІВ У МАСМЕДІЙНОМУ ДИСКУРСІ

Стеценко О. П.

*Науковий керівник – канд. філол. наук, доцент Медвідь О. М.
Сумський державний університет*

Вплив мови на роль засобів масової інформації (ЗМІ) у формуванні суспільної думки неможливо переоцінити. Вона відіграє вирішальну роль у створенні наративів, висвітленні подій та просуванні певних точок зору. Вибір лінгвальних засобів, емоційно-маркованої лексики, стилістичних засобів для його реалізації може впливати на сприйняття інформації реципієнтом.

Процеси глобалізації, цифровізації та інформатизації у ХХІ столітті сприяють появи у суспільстві нових комунікативно-інформаційних каналів передачі інформації, що в свою чергу посприяло формуванню нової концептуальної картини світу через масмедійний дискурс. Кузьменко О. Ю. зазначає, що багатовимірність та різноплановість дозволяють розглядати масмедійний дискурс як феномен, що сприяє розвитку здатності людини орієнтуватися у світі та створити «вербально-візуальну трансцендентальну реальність

завдяки засобам масової комунікації» з метою впливати на формування суспільної думки та оцінної сфери реципієнтів інформації [1, с. 30]. Масмедійний дискурс виконує роль «призми», в якій вербально репрезентована інформація проходить крізь суб'єктивні авторські інтенції і транслюється на широку аудиторію, набуваючи нових оцінних смислів. Щоб завоювати якомога більшу аудиторію, автори текстів у ЗМІ інтегрують різні стилі, використовують різноманітні лінгвальні засоби та стилістичні прийоми. Вони намагаються апелювати до емоцій, поєднуючи стандартні та експресивні, образні та логічні елементи з метою сугестивного впливу на свідомість та підсвідомість читачів. Важливу роль при цьому виконують екстралінгвальні та суто лінгвальні засоби.

Заголовки в ЗМІ відіграють важливу роль саме завдяки своїй препозиції по відношенню до основного тексту наданої інформації, адже саме заголовок – це ключовий елемент статті, на який читач звертає першочергову увагу. Зокрема в новинному дискурсі заголовок виконує три основні функції, а саме популяризація статті, виклад основного змісту статті та її естетичне оздоблення [2, с. 1012]. Привернення уваги читача є важливою частиною журналістики, і для цього фахівці у галузі медіа використовують стратегію сенсаційності. Стратегія сенсаційності дозволяє залучити більше читачів, що, в свою чергу, приваблює нових рекламодавців і збільшує прибутки, що призводить до зсуву в бік суб'єктивної журналістики, яка надає пріоритет найбільш вражаючим аспектам матеріалу.

Лінгвальні засоби та тактики сенсаційності, які використовуються фахівцями у галузі медіа з метою залучення та розширення читацької аудиторії та збільшення прибутку, доводять, що реципієнтам масмедійного дискурсу важливо звертати увагу не лише на заголовки та хештеги, а й критично оцінювати інформацію подану у ЗМІ, щоб сформуванати власну думку щодо важливих суспільних проблем.

1. Кузьменко О. Ю. Презентація респондента в англійськомовному інтерв'ю масмедійного дискурсу: лінгвокомунікативний і лінгвокогнітивний виміри. : дис... канд. філол. наук: 10.02.04 / Херсонський державний ніверситет. Херсон, 2019. 256 с.
2. Xie Q. Analysis of intertextuality in English news headlines. *Theory and Practice in Language Studies*. 2018. № 8(8). P. 1010-1014.

СПЕЦИФІКА СУЧАСНОГО АНГЛОМОВНОГО МОЛОДІЖНОГО ДИСКУРСУ

Цибуля А. О.

Науковий керівник – канд. філол. наук, доцент Ємельянова О. В.

Сумський державний університет

Сучасний англomовний молодіжний дискурс має низку характерних лексико-стилістичних особливостей. Зокрема, він містить багато сленгової та жаргонної лексики, яка допомагає об'єднати однолітків у спільноту та продемонструвати їхню відокремленість від старших поколінь. Такі популярні сленгові слова, як «gucci», «legit», «sick», часто виступають маркерами приналежності до молодіжної субкультури. Сленгова лексика відображає інтереси, погляди та цінності молоді. Це також дозволяє молоді встановити кодовий контекст, зрозумілий для однолітків, та набути почуття причетності. Ще однією помітною особливістю є активне використання різноманітних абревіатур на зразок LOL, ТВН, BRB. Вони дозволяють економити час при швидкому онлайн-спілкуванні. Як зазначив дослідник В. С. Вашкевич, «скорочення у молодіжних чатах та постах в соцмережах забезпечує комунікативну функцію» [1, с. 87]. Абревіатури стали невід'ємною частиною письмового молодіжного дискурсу, особливо в соціальних мережах і програмах обміну повідомленнями. Використання скорочень демонструє адаптацію до обмежень цифрових медіа. Творчість молоді проявляється в грі зі значеннями слів, наданні нового змісту звичайним словам. Наприклад, «хворий» (sick) може означати «чудово», «круто». Така неологізація притаманна молодіжному мовленню і відображає творчий підхід молоді до мови. Це дозволяє молодим людям набути та відчутти приналежність до своєї мовної спільноти. Каламбур і гра слів є важливими аспектами молодіжного дискурсу. Вставні слова на кшталт «уууу», «омг» також активно використовуються для вираження почуттів та власного ставлення до висловленої інформації в коротких повідомленнях у соціальних мережах. Дослідниця Ю. С. Наумова зазначає, що «подібні вигуки є типовим явищем у соціальних мережах» [2, с. 171]. Використання експресивних вставних слів дозволяє молоді стисло передати емоційну реакцію. Крім лексичних новотворів, молодіжний дискурс широко використовує візуальні елементи, такі як емодзі, GIF-файли та мему. Ці візуальні засоби слугують формою самовираження та скороченого спілкування.

Мультимедійні повідомлення є вельми поширеними під час цифровій взаємодії молоді. Для молодіжного дискурсу також характерним є уживання як стандартних, так і нестандартних форм. Ця мовна гнучкість дозволяє молодим людям орієнтуватися у професійному контексті та одночасно бути на одній хвилі з однолітками. Загалом, сучасний англomовний молодіжний дискурс демонструє надзвичайно творче та ігрове використання мови. Молодіжний дискурс також значною мірою спирається на культурні посилання та натяки на елементи поп-культури, такі як телешоу, фільми, музика та знаменитості. Внутрішні жарти та меми, зрозумілі групі однолітків, допомагають зміцнити ідентичність у групі. Спільне культурне знання є ознакою молодіжних спільнот. Зневага до мовних норм і правил є ще одним способом заявити про специфічність молодіжного дискурсу, протиставити його традиційній стандартизованій мові. Через навмисне неправильне написання слів або спотворення граматики молоді люди намагаються заявити про своє неординарне Я.

Сучасний англomовний молодіжний дискурс відображає цінності, прагнення та інтереси молодого покоління. Він продовжує швидко розвиватися, чому сприяє швидкий розвиток цифрових комунікацій.

1. Вашкевич В. С. Скорочення в англomовному молодіжному дискурсі. Харків, 2016.
2. Наумова Ю. С. Вибуки в англomовному молодіжному дискурсі. Львів, 2021.

LINGUISTIC ASPECTS OF ENGLISH-LANGUAGE PSYCHOLOGICAL DISCOURSE TERMINOLOGY

Chernobrovchenko S. S.

Research supervisor – PhD of Philology, Associate Professor

Shchyhlo L. V.

Sumy State University

Modern society is becoming more and more saturated with information. Vocabulary changes, all kinds of new words appear, other words acquire new meanings, which helps to form a multilingual communication environment.

The terms in the language arise as a result of the desire of the language for the most concise and accurate transmission of information, which excludes the possibility of arbitrary and subjective interpretation of it [2, P. 53].

It is known that the word "term" comes from the Latin "*terminus*" and the Greek "*τέρμα*", which generally means "end, limit". In the Middle Ages, the linguistic unit acquired the semantics of "definition, designation", while the Old French "*terme*" denoted "word" [3, P. 105].

The majority of terms come from ancient Greek and ancient Latin languages. French and German borrowings are also common.

There is one of the most detailed options for the classification of terms according to the features of their construction. The modern language of science and technology makes several demands on terms, and the most important of them are the following:

1. The term must comply with the rules and norms of a certain language.

2. The term should be systematic.

3. Terminology has the property of definiteness. That is, each term is matched with a clear separate definition that focuses on the corresponding concept.

4. The term is characterized by relative independence from the context.

5. The term should be accurate, although there are numerous falsely indicative" units in the sublanguages.

6. The term should be short, although this requirement often contradicts the requirement of accuracy, that is, completeness of the term.

7. The term must be unambiguous.

8. Terminology is not characterized by synonymy, which hinders mutual understanding.

9. Terms are expressively neutral.

10. The term should be melodious [1, P. 11–12].

The following word-formation types of terminology are distinguished:

1. By structure (simple: derivational and non-derivational);

2. Complex (have two or more bases);

3. Compound (terms-phrases);

4. By functional feature (highly specialized, generally scientific) [4, P. 5].

Thus, life observations prove that many scientific and psychological terms are becoming common in vocabulary. The field of psychology is enriched with new terms, which must be entered into the terminology system in a timely and orderly manner. Linguistic analysis of psychological terms is necessary in order to normalize the terminology of this field. This is the problem and what makes our research relevant.

1. Д'яков А. С., Кияк Т. Р., Куделько З. Б. Основи термінотворення. URL: <http://www.dyakov-linguist.com/images/doc/Monogr.pdf> (дата звернення: 31.10.23).
2. Рябчук О. В., Разумна К. А. Способи перекладу англійських психологічних термінів українською мовою. URL: <https://doi.org/10.32838/2710-4656/2021.2-2/10> (дата звернення: 31.10.23).
3. Чайка О., Остапенко Я. Новітній погляд на поняття «термін» у лінгвістиці. URL: https://www.researchgate.net/publication/349379904_NOVITNIJ_POGLAD_NA_PONATTA_TERMIN_U_LINGVISTICI_O_ksana_Sajka(дата звернення: 31.10.23).
4. Термінознавство як наука. Предмет й основні завдання курсу термінознавства. Розділ 1. URL: https://vlp.com.ua/files/161526_vstup.pdf (дата звернення: 31.10.23).

ВЕБ-САЙТИ АНГЛОМОВНИХ ПУБЛІЦИСТИЧНИХ ВИДАНЬ ЯК МУЛЬТИМОДАЛЬНІ ТЕКСТИ

Чорнобук К. В.

Науковий керівник – канд. філол. наук, доцент Ущатовська І. В.

Сумський державний університет

У сучасному мовознавстві все більше уваги привертає вивчення мультимодальності різноманітних типів дискурсу, тобто аналізується взаємодія вербальних та невербальних мовних засобів.

Термін “мультимодальність” у сучасному розумінні був уведений до наукового вжитку в сіднейській школі семіотики [1]. Хоча перші успішні спроби щодо його використання були зроблені ще у 1920-х рр., його семантика була дещо далекою від нинішнього наукового бачення.

Поняття *мультиmodalності* та *modalності* (multi- та лат. *modalis, e, modus, i m* – міра, спосіб, відношення до дії) є предметом дослідження таких сфер пізнання як філологія, логіка, музика, програмування, філософія, психологія, фізіологія, логістика та інші. В рамках кожної з цих сфер явище modalності розглядається у різних ракурсах, розрізняють моноmodalність, поліmodalність, мультиmodalність, субmodalність та ін.

У нашій роботі ми розглядаємо особливості прочитання смислових, вербальних та аудіовізуальних кодів у текстах веб-сайтів англійських публіцистичних видань, а також шукаємо інструменти, які використовують ЗМІ, щоб впливати на свідомість читача.

Ми проаналізували видання *«Громадське телебачення»* на предмет мультиmodalності.

«Громадське телебачення» — це неприбуткова організація, яку 22 листопада 2013 року створили українські журналісти. Набуло популярності завдяки трансляціям подій Револуції гідності. "hromadske" зареєстровано як громадська організація, вона не має власників та є незалежним у редакційній діяльності.

Медіа створює матеріали українською, англійською та російською мовами. Головною ознакою є те, що англійською мовою медіа робить лише підсумки дня.

Концепція сайту є простою для сприйняття – переважає помаранчевий колір, корпоративний колір видання. Навігація сайту є простою та зрозумілою для використання: вгорі подані рубрики: *«Новини»*, *«Тексти»*, *«Думки»*, *«Відео»*, *«Спецпроекти»*, *«Вакансії»*. Варто зазначити, що рубрики англійської версії досить відрізняються, адже тут наявні такі: *“News”*, *“Texts”*, *“Videos”*, *“Opportunities”*, *“Twitter”*. Справа є іконки пошуку, перемикання мови та можливість підтримати медіа фінансово. Більше того, можна переглянути й інші новини, пов’язані з тією, яку зараз читає користувач.

Сайт завершує чорний колір, на якому розміщені соціальні мережі медіа, можна переглянути тендери, рекламу та фінансові звіти, а також подані контакти та інформація про команду видання.

Page 4

Attack on Kharkiv, increase in state budget for 2023: highlights

06 October 2023 23:09

Russian troops attacked Kharkiv, killing two people and injuring others. The Verkhovna Rada has supported an increase in expenditures to the state budget for 2023 by over \$8.8 billion, most of which will be allocated to the Defense Forces. A court did not change the preventive measure for oligarch Ihor Kalamoisy. We have collected the main news for October 6.

Shelling of Kharkiv

Early in the morning of October 6, Mayor Ihor Terekhov reported that Kharkiv was under fire and there was information about a strike on the central part of the eastern Ukrainian city. The police noted that two arrivals of Iskander missiles were recorded in the city. The hits occurred in the Knyvskiy and Osnovnyanskiy districts.

Terekhov emphasized that the strikes hit solely civilian infrastructure in Kharkiv, in one case a residential building.

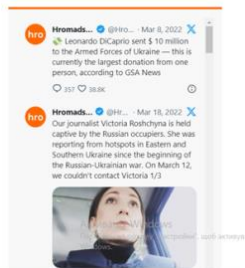

Рис. 1

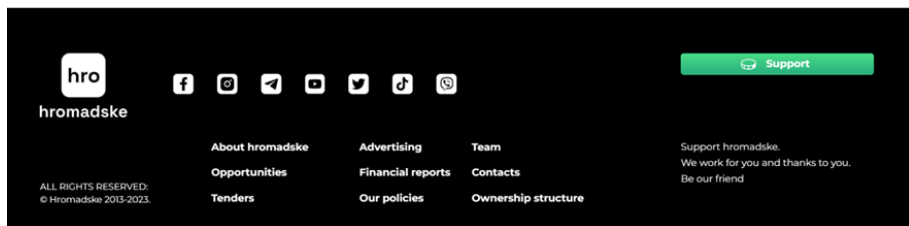

Рис. 2

Також ми проаналізували особливості передачі українських новин англійською мовою. Новина «Звільнення командувача ТрО, закриття справи «Роттердам+» та відео з побиттям у ТЦК Чернівців: головне за 9 жовтня» має такий еквівалент в англійській версії “Dismissal of Territorial Defense commander, closure of Rotterdam+ case, video of beating in Chernivtsi mall: highlights”. ТЦК у перекладі подано як mall, що насправді означає торговельний центр. Ця помилка спотворює зміст повідомлення та фальсифікує інформацію.

Ще один матеріал має певні неточності у перекладі з української на англійську мову. Текст «Зеленський підписав закон про декларування, а до мера Мукачєва прийшли з обшуками: головне за 10 жовтня» перекладено так – «Zelenskyu signs law on e-declarations, mayor of Mukachevo searched: highlights of October 10». Інформація про мера Мукачєва граматично подана неправильно. Варто було б вжити пасивний стан.

Отже, можемо зробити висновок, що мультимодальність веб-сайту відіграє важливу роль у сприйнятті інформації читачем та формування репутації видання. Важливо не лише зробити сайт

візуально привабливим та легким для сприйняття, а й правильно подати текст. Особливо, коли це стосується перекладу тексту з української мови на англійську. Саме так видання може залучати до себе не лише україномовну аудиторію, а й англomовну. У такому випадку доречно перевіряти граматичні конструкції та лексичні помилки, щоб не спотворити первинний зміст повідомлення.

1. Halliday M. A. K. An Introduction to Functional Grammar. 2nd ed., London : Edward Arnold, 1994. – 212p.
2. Кузнецова Г. В. Деякі аспекти вивчення мультимодальності в політичному дискурсі: Перекладознавство та міжкультурна комунікація № 4 (2017) – 193 с.
3. Галас А. Мультимодальний дискурс пропаганди крізь призму епістемічної моделі оцінки: Мова і суспільство. 2017. Випуск 8. – С. 56 - 68

ОСОБЛИВОСТІ УТВОРЕННЯ НЕОЛОГІЗМІВ В АНГЛОМОВНОМУ ВІРТУАЛЬНОМУ ДИСКУРСІ

Шевченко Є. В.

*Науковий керівник – канд. філол. наук, доцент Чуланова Г. В.
Сумський державний університет*

В зв'язку з постійним розвитком мови та швидким поширенням застосування інформаційних технологій в усіх сферах людського життя, особливо в останні роки, високої актуальності набуває дослідження лінгвістичного аспекту використання цих технологій і конкретно дослідження неологізмів у сучасному стані мови та з урахуванням сучасних факторів та тенденцій розвитку.

Метою є фіксація та дослідження конкретних прикладів сучасних англійській неологізмів утворених у віртуальному дискурсі, аналіз способів їх утворення, характеристика основних тенденцій розвитку та їхнього впливу на мову.

Для вирішення поставлених завдань були застосовані загальнонаукові та лінгвістичні методи, що включали структурний та семантичний аналіз, метод індукції та класифікація. Теоретичною основою стали сучасні лінгвістичні дослідження та публікації, в той

час як практичною основою виступають публікації в соціальних мережах, блогах, матеріали ЗМІ та архіви онлайн форумів.

Виділивши основні способи утворення неологізмів, серед яких словоскладання, афіксація, конверсія, злиття, скорочення та ін. та проаналізувавши приклади неологізмів віртуального дискурсу з соціальних мереж та слів, що утворилися на фоні пандемії Covid-19 був зроблений висновок, що найпоширенішим є способом є словоскладання та телескопія. При цьому зазначається, що слова віртуального дискурсу мають ряд особливостей, серед яких їхня загальна неформальність, часто низька вмотивованість і короткий термін існування.

Неформальність неологізмів утворених у віртуальному дискурсі зумовлена деперсоніфікацією, анонімністю та асинхронністю комунікацій в мережі інтернет. Дослідження вказують, що спілкуючись в інтернеті люди віддаляють свою «реальну» особистість від тієї якою вони є онлайн, хоча насправді лише їхнє мислення і змінюється. [3] Слово *corium* (*core* + *orium*), що набуло свого теперішнього значення на анонімному форумі 4chan у 2019 – 2020 роках позначає самообман з ціллю впоратися з чимось. Типове використання:

"My hairline is totally fine"

"You're high on copium dude..."

(Urban Dictionary, Dec 20, 2021)

Проаналізувавши приклади застосування цього терміну, можна побачити, що його безпосереднє використання ставить за ціль в неформальному стилі мови повернути людину до реальності, тобто схоже за значенням до виразів *you should take it real* або *don't foul yourself*.

Схожим чином існує термін *twitteriversity* (*twitter* + *university*), що по своїй суті має теж саме значення, що і термін *networking*, тобто створення контактів професійного характеру з людьми, проте в цьому випадку використання обмежене позначанням такого пошуку саме в соціальній мережі twitter.

Говорячи про сучасні неологізми в інтернеті неможна опускати такий соціальний фактор, що основними користувачами інтернету все ще є молоде покоління яке активно утворює свій сленг в мережі інтернет. При цьому вченими відзначається ознака творчого креативного процесу при формуванні таких слів. [2, с. 128] Зростаючи молоді люди намагаються сформувати свою ідентичність, нову

особистість і вони починають вживати сленг аби «вписатися» в певну соціальну групу, або показати свою власну незалежність від інших, з такими цілями утворюючи неологізми. Сленгове слово *fleek*, що дуже близьке за значення до виразу *on point*, тобто «влучно», є семантичним неологізмом, що раніше мало значення: стильний, привабливий та дуже гарний. В соціальних мережах старшим поколінням відзначається низька вмотивованість його використання.

Також була виділена популярність різного роду акронімів, що класично розділяються на три типи: фонетичні, графічні та лексичні[1, с. 226]. Особливо серед фонетичних акронімів відзначено дуже розповсюджене в англомовному дискурсі скорочення слова *you* до *u*, або *by the way* до *btw*, серед графічних популярними є *asap* від *as soon as possible* або *so* від *significant other*. Серед інших прикладів відзначається АВО, що є абрєвіатурою графічного типу від *alfa*, *beta*, *omega*, що використовується для позначання системи поведінки людей у суспільстві та базується на дослідженні такої у тварин, що знову ж таки підтверджує неформальність такого використання.

Особливу увагу було приділено словам, що утворилися під час пандемії коронавірусу і конкретно тій величезній кількості слів утворених словотвором безпосередньо від слова *corona*. Серед прикладів: *coronaphobia*, *coronacrazy*, *coronapanic*, *coronacoaster*, *coronatar*, *coronapocalypse*, *coronageddon*, *coronahead*, *coronaspriracy*, *coronaslapped*, *coronaship* та ін. А також словам утворенню яких коронавірус сприяв, як приклад термін *zombombing* або *doomscrolling*. Аналіз яких підтвердив той вплив, що вказуються на лексичний склад мови слова утворені у віртуальному дискурсі.

Отже в ході аналізу конкретних прикладів англійських неологізмів утворених у віртуальному просторі було підтверджено, що найпоширенішим способом утворення є словоскладання, при цьому можна виділити основні тенденції формування неологізмів де особливе місце займають сфери інформаційних технологій та економіки через свою загальну актуальність. При цьому також підтверджується динамічна природа неологізмів і відзначається, що особливості їхньої формації сприяють їхньому швидкому розповсюджені, що встановлює характер цих новоутворень як таких, що увійдуть в лексику англійської мови і таким чином будуть вказувати на неї свій вплив. Враховуючи розглянуті конкретні приклади неологізмів з соціальних мереж, можна спостерігати часто низьку вмотивованість нових слів з низькою практичною користю від

їхнього використання, що ставить під сумнів якісні характеристики впливу цих слів на мову, проте безперечно вони забарвлюють її та роблять більш різноманітною.

Відзначається, що простір для подальших досліджень неологізмів в інтернеті є практично безмежними, особливо враховуючи останні тенденції розвитку технологій у сферах штучного інтелекту, а також особливість часу в який людство змушене все активніше використовувати інформаційні технології в усіх сферах свого життя.

1. Міщинська І. Аббревіатури та акроніми в економічному та бізнес-дискурсі : Філологічний дискурс, випуск 7, 2018. С. 221-227
2. Сергєєва О., Провозьон В. Неологізми у соціальних мережах та способи їх утворення : Актуальні проблеми філології та перекладознавства, 2021 – С. 127-130
3. Suler J. The Online Disinhibition Effect : Cyberpsychology & Behavior. Volume 7, Number 3, 2004. P. 321-326

ВІЙНА В УКРАЇНІ: ЛІНГВІСТИЧНІ АСПЕКТИ

Шимон Я. І.

*Науковий керівник – канд. філол. наук, доцент Баранова С. В.
Сумський державний університет*

Війна в Україні змінила не лише життя українців, а й мову мас-медіа. Те, що раніше було неприйнятним, наразі стало допустимим, з'явилася велика кількість неологізмів та слів з яскравими емоційно-забарвленими відтінками зі стилістичної точки зору. Питання війни в Україні наразі є провідною та важливою темою для усіх засобів масової інформації як в Україні, так і за її межами. Актуальність теми дослідження саме й обумовлена підвищеною увагою усього суспільства до теми війни в Україні.

Медійний дискурс з точки зору особливостей мови газетних видань ставав предметом дослідження багатьох українських мовознавців: О. Пономаріва, О. Сербенської, О. Стишова, Л. Масенко, А. Васильєва, Н. Линник та інших; питання культури теле- та радіоефіру розглянуто в дослідженні мовознавця І. Заліпської, стилістичні особливості україномовного контенту блогів мережі

Інтернет – Зайцевої С. В., мова телереклами – Денисевич О. В. Однак, питання лінгвістичних аспектів висвітлення теми війни України та Росії у мас-медіа наразі є маловивченим.

Мас-медійний дискурс – це соціально детерміноване явище, функціональним середовищем якого є медійний простір [1]. У сучасному суспільстві мас-медійний дискурс виконує ряд функцій, спрямованих на управління аудиторією та консолідацію соціуму. Мовна практика ЗМІ формує моду на слововживання [2, с.13].

Нами проведено аналіз інформаційних матеріалів відомих інтернет-видань «Українська правда» та «BBC News Ukrainian». У результаті дослідження було виявлено, що лексика мас-медійних текстів є здебільшого нейтральною та послідовною, що є нормою для публіцистичного стилю; однак варто вказати й змішування публіцистичного стилю із іншими:

- розмовним, на що вказують жаргонізми та слова, притаманні розмовному стилю;

- науковим, де лінгвістичну основну становлять терміни, скорочення та аббревіатури, абстрактна лексика, слова іншомовного походження.

У сучасних мас-медіа у ході висвітлення теми війни в Україні активно відтворюється різноманітна лексика – термінологія, аббревіатури та скорочення, загальноновживана українська мова. Іде активне залучення до сучасного мас-медійного дискурсу англійської лексики, що зумовлене впливом англійської мовної культури на українську та розмиття її чітких стильових меж.

Визначальною ознакою засобів масової інформації є вдале поєднання логізації викладу з емоційно-експресивним забарвленням, тому мова ЗМІ досить часто характеризується образністю та експресивністю.

Так, з метою увиразнення мови в описі подій та явищ журналісти часто звертаються до ряду експресивних засобів, характерних для художнього стилю (епітети, метафори, порівняння). Наприклад, метафори: *«летючі терористи», великий обмін, бити по енергетиці, захистити небо, «золотий» ремонт, «інтернет-війська», запанує мир, лєвова частка* тощо; порівняння: *дрони-камікадзе, качка-Гітлер*; гіперболи: *цивілізаційна прірва, десятиліттями зникати, хвиля невдоволення*; фразеологізми та сталі вирази: *свіжа кров, вітвар миру та голуб миру*; перифрази відомих висловів: *«Шерше ля*

"Ашан". Замість виходу французька компанія розширює бізнес у Росії» [3]; рима: «Танці навколо санкцій» [3]; антитези.

Образні мовні засоби можна помітити й у заголовках статей, які вживаються з метою привернення уваги читацької аудиторії: «**Елітні бійці Путіна**» [4]; «Соціолог Олексій Антипович: «Для 15-20% українців **перемога – це тризуб на Кремлі**» [4]; «**Батальйон «Монако**» [4].

Поряд із загальноновживаною лексикою ЗМІ у висвітленні теми війни в Україні вдаються й до використання різноманітних образних художніх засобів, які насичують інформаційні тексти емоційністю, привертаючи увагу читача і формуючи у нього негативне/позитивне ставлення до подій, героїв і явищ, описаних у матеріалі.

Проаналізувавши лінгвістичні аспекти мови ЗМІ на прикладі українських інтернет-видань «Українська правда» та «BBC News Ukrainian», можемо константувати, що у висвітленні теми війни в Україні інформаційні медіатексти загалом відповідають літературним нормам, дотримуючись усіх вимог публіцистичного стилю мовлення (стислість, послідовність, точність).

У матеріалах, аналізованих нами електронних видань «Українська правда» та «BBC News Ukrainian» у висвітленні теми війни в Україні, наявні деякі новотвори у мовленні журналістів аналізованих каналів, що свідчать про здатність формувати та пропагувати нові мовні норми саме у площині мас-медіа.

Таким чином, стиль засобів масової інформації як один із підстилів публіцистичного стилю має свої мовні особливості у висвітленні теми війни в Україні, тобто систему нормативних прийомів, усталених зворотів і сукупність експресивно-образних засобів.

4. Балабан О. О. Дискурс-теорії і дискурс-аналіз: історія і перспективи. URL: http://www.nbuv.gov.ua/portal/soc_gum/apif/2010_5/balaban.pdf

5. Стишов О. А. Українська лексика кінця ХХ століття (на матеріалі мови засобів масової інформації): Монографія. К.: Вид. центр КНЛУ. 2003. 388 с.

6. Українська правда. Інтернет-видання. URL: <https://www.pravda.com.ua/>

7. BBC News Ukrainian. Інтернет-видання. URL: <https://www.bbc.com/ukrainian>

STYLISTIC FEATURES OF ENGLISH-LANGUAGE POLITICAL DISCOURSE: LINGUOSYNERGISTIC ASPECT

Shyshkin M. I.

Research supervisor – PhD in Philology, Associate Professor

Shchyhlo L. V.

Sumy State University

Recently, there has been more and more talk about the so-called synergetic approach to social processes, culture, science, art, economics and, finally, education. Behind these conversations are serious achievements in the natural sciences and humanities.

In modern linguistics, new aspects of discussing problems have emerged. The synergistic approach to the analysis of language in the American media space deserves careful consideration.

The relevance of the dissertation topic is determined by the need for a systematic analysis of linguistic synergistic means within the framework of modern American media discourse.

The purpose of this study is to identify and describe the means of linguistic representation of ideology in the American political media discourse through the systematization of stylistic means.

In accordance with the set goal, the **following tasks** are expected to be solved during the research:

- 1) compare semantic and cognitive approaches to the definition, selection and classification of stylistic means;
- 2) identify the peculiarities of the use of metaphors and metonymies in the media-political discourse;
- 3) to highlight the main strategies for solving the problems that arise during the translation of the specified stylistic devices and strategies for solving them;
- 4) systematize the obtained results.

The goal of synergetics is to find universal patterns of behavior of complex dynamic systems, general laws of self-organization of systems [1; 3].

If we consider language from the perspective of functional linguistics, i.e. as a communicative system, a means of transmitting cultural and historical experience, then the environment of its existence becomes a continuous (contextual) system of interactions. The development of this system is supported by both language and the structure of interactions, which includes thinking, the psyche, the value-cultural fabric of society, the

system of transmitting cultural experience and other parameters [2, P. 9–12]. The coherence of these parameters in the communicative process creates a continuous environment of language – speech.

As an example of coherent processes in the organization of language development factors, we can mention the introduction of American pronunciation. This is not only a linguistic phenomenon, but also a factor of cultural influence, a factor in sociology and political science referred to as globalization and Americanization. On the other hand, there are many examples of loss and forgetting of colloquial and scientific word formations, which synergetics explains by the action of the dispersion regime, the manifestation of not an increase in fluctuations, but their erosion.

In terms of synergetics, the communicative environment is not an external factor, but a participant in the communicative process; meaning formation is organized by the dialectic of text and context, innovation and tradition, semantic units, the speaker's belonging to one or another social group, where communication is stylistically formalized. This is approximately what a complex communication system looks like, in which the self-development of language occurs, accompanied by the dissipation of system elements and the creation of new elements.

The cognitive approach makes it possible to identify differences in cultures and ways of conceptualizing reality, reveals the principles of building stylistic tools in language in general and in political discourse in particular, makes it possible to consider these tools as the basic mechanisms of building the American media space.

The semantic approach allows to penetrate deeper into the essence of the process of metaphorization and metonymization at the level of signs, it allows to observe how the elements of a metaphor interact in a specific group of metaphors and other stylistic devices.

In the modern conditions that have developed, it is synergetics that is designed to help understand the essence and functioning of complex systems that determine our today and tomorrow [3].

1. Kobyakova I. K., Ovsianko O. L., Shvachko S. O. Dimension of nominative and communicative units. *Нова філологія: збірник наукових праць*. Запоріжжя: ЗНУ. 2020. Вип. 79. С. 46–53.
2. Chernyk M. V. Stages of the Artistic Realia. Introduction into English Literary Texts. *Філологічні трактати*. 2020. Т. 12, №1. С. 7 – 16.

3. Shchyhlo L. V., Vorfolomeiev M. S. Philological researches in the context of transdisciplinarity. A fractal scale-free derivational network modeling. *Moderni aspekty vědy. Česka republika: Mezinárodní Ekonomický Institut s.r.o.*, 2022. P. 204–215.

Секція 3

«АКТУАЛЬНІ ПИТАННЯ ПРИКЛАДНОЇ ТА КОГНІТИВНОЇ ЛІНГВІСТИКИ»

АКТУАЛІЗАЦІЯ КОНЦЕПТУ «МУЗИКА» У ТРАГЕДІЇ «ГАМЛЕТ» В. ШЕКСПІРА

Ведмидера К. С.

Науковий керівник – канд. філол. наук, доцент Черник М. В.
Сумський державний університет

На сьогоднішній день шекспірівський дискурс тісно пов'язаний майже з усіма галузями нашого життя. Відповідно творчість яскравого представника епохи Відродження, поета і драматурга, доробки якого здійснили вагомий вплив на всі сфери життя народу, привертає увагу багатьох дослідників і спонукає дослідити його твори під новим кутом. Та хоча такі науковці як Н. М. Торкут, Е. Sulka, С. О. Швачко, С. М. Єнікеева, О. П. Воробйова, М. В. Черник та ін. досліджували шекспірівський дискурс та актуалізацію концепту «мистецтва» взагалі та «музика» на матеріалі англомовних текстів, вивчення останнього аспекту в трагедії «Гамлет» залишається не дослідженим – у чому і полягає *актуальність* цієї роботи.

Мета роботи – проаналізувати лексико-семантичні засоби актуалізації концепту «музика» в трагедії «Гамлет» В. Шекспіра.

Музика в шекспірівських постановках мала неабияке значення, адже вона доповнювала акторські репліки, а іноді навіть і замінювала їх зовсім, викликаючи різні почуття у глядачів. За допомогою цього виду мистецтва драматургу вдавалося показати характер, внутрішні переживання та настрої персонажів. [1].

Музика у трагедії В. Шекспіра вербалізується за допомогою лексико-семантичного поля, що представлено лексемою *music* з її синонімічним рядом, наприклад, *note, tune, piece, sound, song: you would sound me from my lowest **note** to / the top of my compass: and there is much **music** / How now, my lord! I will the king hear this **piece of work**? / And at the **sound** it shrunk in haste away* [2].

За допомогою лексичних конструкцій, виражених вербальними засобами, можна описати твори мистецтва. Базовим засобом

дескрипції виступає прикметник. У творі В. Шекспіра він виконує роль означення: *you would sound me from my lowest note to / the top of my compass: and there is much music, / excellent voice, in this little organ; yet cannot you make it speak* [2]. У трагедії виокремлюємо три види прикметників: оцінні, емотивні та естетичні. До оцінних прикметників для опису музики відносимо: *main voice, excellent voice, old tunes*. Прикладом емотивних прикметників є *treacherous instrument, broken voice*. До естетичних прикметників відносимо *most eloquent music, sweet bells*.

Іншим засобом дескрипції є займенник. Займенники вказують на ті чи інші музичні реалії. Присвійні займенники виражають співвіднесеність музичного твору до певного суб'єкта: *And I, of ladies most deject and wretched, / That suck'd the honey of his music vows / you would pluck out the heart of my / mystery; you would sound me from my lowest note to / the top of my compass: and there is much music*. Сема означеності виражається вказівними займенниками: *Alas, sweet lady, what imports this song? How now, my lord! I will the king hear this piece of work?* Невизначені музичні реалії виражаються за допомогою неозначених займенників: *If thou hast any sound, or use of voice, / Ah, ha! Come, some music! come, the recorders!* [2].

Отже, у трагедії «Гамлет» В. Шекспіра лексико-семантичне поле концепту «музика» виражається лексемою *music* разом з її синонімічним рядом. А базові засоби дескрипції, такі як прикметник та займенник, семантично точно описують музичні реалії.

1. Smith S. How Shakespeare used music to tell stories. *The Conversation*. URL : <https://theconversation.com/how-shakespeare-used-music-to-tell-stories-96301> (дата звернення: 03.08.2022).
2. Shakespeare W. The Tempest. *The Complete Works of William Shakespeare*. URL : <http://shakespeare.mit.edu/hamlet/full.html> (дата звернення: 03.08.2022).

ОСОБЛИВОСТІ НЕОГЕННОЇ ЛЕКСИКИ У СВІТЛІ СИНЕРГЕТИЧНОЇ ДЕРИВАТОЛОГІЇ (НА МАТЕРІАЛІ АНГЛОМОВНОГО ПУБЛІЦИСТИЧНОГО ДИСКУРСУ)

Волошин А. М.

Науковий керівник – канд. філол. наук, доцент Щигло Л. В.

Сумський державний університет

Сьогодні чітко простежується тенденція до цілісного пізнання світу через взаємозв'язок природничих і гуманітарних наук. Формується синергетична картина світу (грец. *sinergeia* – сумісна дія) – одна з новітніх парадигм наукового пізнання [5].

Залучення принципів і методів синергетики до вивчення мовної системи вже здійснені в наукових доробках таких українських учених, як Л. С. Піхтовнікова, С. М. Єнікеєва, Т. І. Домброван і небагатьох інших дослідників, фундаментальні праці яких стали потужним базисом для становлення нового інтегративного міждисциплінарного напрямку в науці про мову – лінгвістичної синергетики, або лінгвосинергетики.

Дослідницькі лінгвосинергетичні напрями, що наявні в сучасному українському мовознавстві [4]:

– лінгвосинергетичний підхід у жанрознавстві прагне розкрити механізми розвитку різних мовних жанрів (Л. С. Піхтовнікова, Харків);

– синергетична дериватологія – новий підхід до дослідження вербокративних процесів крізь призму теорії самоорганізації складних відкритих нерівноважних систем (С. М. Єнікеєва, Запоріжжя);

– діахронічна лінгвосинергетика розглядає мову в аспекті її історичного розвитку і фокусує увагу на ситуаціях якісних змін у системі мови загалом та її підсистемах зокрема (Т. І. Домброван, Одеса);

– синергетика омонімії (С. В. Кійко, Чернівці);

– синергетика німецького іменника (В. В. Дребет, Чернівці);

– синергійність / фрактальність в інформаційних медіажанрах (зіставний аспект німецьких та українських текстів) (Ю. Є. Кійко, Чернівці);

– синергетика поезики та медійного дискурсу (О. О. Семенець, Кіровоград – Запоріжжя – Київ);

- синергетика англомовного прислів'я (С. О. Швачко, І. К. Кобякова, О. Л. Овсянко, Суми);
- синергетика просодичної системи (на матеріалі текстів малих форм) (Л. І. Тараненко, Київ);
- синергетика фонетики (А. А. Калита, Київ);
- синергетика галузевих лексиконів (С. М. Єнікєєва, Е. О. Веремчук, Т. Наумчук, Запоріжжя);
- синергетика і прагмастилістика дискурсу; самоорганізація окремих типів дискурсу; самоорганізація мовленневих творів у когнітивному аспекті (Л. С. Піхтовнікова, Харків);
- когнітивно-синергетичний підхід, що уможлиблює дослідження концепту як синергетичного фрактального утворення, що становить єдність когнітивного, афективного, перцептивного та волевиявленнєвого аспектів і аналізується в мовленнєвому акті (Н. В. Таценко, Суми);
- фрактально безмасштабно мережевий підхід, у фокусі уваги якого є дослідження системи мови та її підсистем як нелінійної ієрархічно кластеризованої безмасштабної мережі з фрактальними властивостями, що здатна до реконфігурації та розширення (Л. В. Щигло, Суми);
- синергетика перекладу: німецький напрямок (М. С. Дорофеєва, Київ).

Проблематика англомовних неогенних одиниць мови у синергетичному аспекті постійно привертає увагу вчених-лінгвістів [2;3 та інші]. Неологізм – це інновація на лексичному рівні, що виникла на основі мовних змін. Відмінність між неологізмом та неологізацією вважається відмінність між процесом та продуктом. Неологія – це наука, що досліджує неогенні процеси. Неогенний характер лексичної одиниці визначається мовцем та зникає в той момент, коли слово припиняє сприйматися адресатом як нове [1]. У сучасному англомовного публіцистичного дискурсі нами було виокремлено такі неогенні лексеми, що функціонують у конкретній сфері діяльності людини:

- суспільно-побутові, приміром: to binge-watch, fandom, showrooming, omnishambles, sodcasting;
- комп'ютерно-технологічні та соціально-мережеві: selfie, to rage-quit, AFK (away from the keyboard), second screening, webisode, to pocket-dial;

- соціально-економічні: bedroom tax, Eurogeddon, squeezed middle, crowdsourcing;
- суспільно-політичні: Brexit, hacktivism, slacktivism, indyref;
- антропоцентрично-зорієнтовані: moblivious, sapiosexual, adorkable.

Отже, неогенні лексичні одиниці як номінують предмет чи явище конкретної сфери суспільного життя, так і фіксують, передають та зберігають інформацію. Як зазначає С. М. Єнікєєва, синергетична дериватологія – новий підхід до дослідження вербокреативних процесів крізь призму теорії самоорганізації складних відкритих нерівноважних систем [3, с. 446]. Вивчення вербокреативних процесів у контексті синергетичної дериватології на матеріалі англomовного публіцистичного дискурсу є доцільним та перспективним.

1. Зацний Ю. В. Сучасний англomовний світ і збагачення словникового складу. Львів: ПАІС, 2007. 228 с.
2. Кондратенко Н. В. Мовна гра в рекламному теледискурсі як вияв лінгвокреативу. *Науковий вісник Міжнародного гуманітарного університету*. 2019. № 38. С. 83–86.
3. Єнікєєва С. М. Синергодериватологія: синергетичний аспект дослідження вербокреативних процесів. *Мова і культура*. 2011. Вип. 14, Т. 7. С. 446.
4. Щигло Л. В. Лінгвосинергетика: методичні вказівки до пратичних занять. Суми: СумДУ, 2023. С. 19-20
5. Shchyhlo L. V. New aspects of the word-formation dynamics research. URL: <https://journals.indexcopernicus.com/search/article?articleId=2215644>

ЛІНГВОПРАГМАТИЧНІ ЗАСОБИ МАНІПУЛЯЦІЙ У МАСМЕДІА

Дойніков К. В.
Науковий керівник – канд. філол. наук, доцент Медвідь О. М.
Сумський державний університет

Сучасний світ стає все більш медійним, інформаційним та комунікаційним, а засоби масової інформації посідають ключове

місце в житті людства. В той же час, медіа використовують різні способи маніпуляції з метою впливати на свідомість і поведінку людей. Цей факт актуалізує необхідність дослідження лінгвопрагматичних механізмів маніпуляції у засобах масової комунікації та способів протидії їм.

Актуальність теми обумовлена зростанням медійної культури та впливом засобів масової комунікації на формування світогляду та ціннісних орієнтацій аудиторії.

Об'єктом дослідження є лінгвопрагматичні способи впливу на реципієнтів у ЗМІ, предметом - засоби і техніки маніпуляції ними, що використовуються в медійному контенті. Матеріалом дослідження є тексти різних видів медіа (газети, журнали, інтернет-ресурси) та наукова література щодо аналізу лінгвопрагматичних характеристик, які сприяють маніпуляції аудиторією.

Метою дослідження, є виявлення та аналіз основних лінгвопрагматичних засобів маніпуляції у масмедіа, що допомагають виконувати важливі стратегічні екстралінгвальні завдання, та розробка рекомендацій щодо протидії негативним впливам маніпулятивних технік.

Маніпуляція в мовленні є складним психолінгвістичним явищем, яке відіграє значну роль у взаємодії між людьми. Маніпуляція виявляється через використання різних мовних засобів, спрямованих на формування сприйняття, ставлення та реакцій аудиторії [1, с.87].

Основні маніпулятивні стратегії, що використовуються сучасними масмедіа через прагмалінгвальні можливості різних вербальних і екстравербальних засобів, мають наступну класифікацію:

- емоційна маніпуляція: використання мови для отримання емоційних реакцій в аудиторії, таких як страх, співчуття, ненависть, любов тощо, щоб вплинути на їхні думки та поведінку;
- логічна маніпуляція: використання логічних помилок в мовленні, неповних аргументів або спотвореної інформації для формування сприйняття або впливу на думки аудиторії;
- інформаційна маніпуляція: навмисне викривлення, приховування або відсутність важливої інформації в повідомленні для впливу на аудиторію;
- соціальна маніпуляція: використання таких екстралінгвальних факторів, як соціальні норми, авторитет, статус або груповий тиск тощо для впливу на думки та поведінку аудиторії.

Роль маніпулятивних стратегій в мовленні полягає насамперед у формуванні сприйняття аудиторії та забезпеченні контролю над її думками, відчуттями та діями. Мовні маніпулятивні техніки можуть бути використані для різних прагматичних цілей масмедіа [2, с.117].

1. Котенко О. В. Маніпулятивна природа змінних лексичних одиниць у публіцистиці. *Наукові записки. Серія "Філологічні науки"*. 2017. Т. 1. № 133. С. 67-71.
2. Ганієва Р. Л. Мовленнева маніпуляція у рекламних текстах. *Вісник Херсонського національного технічного університету. Серія "Технічні науки"*. 2019. Вип. 6 (130). С. 43-48.

КОНЦЕПТУАЛЬНА МЕТАФОРА В АНГЛОМОВНОМУ РЕКЛАМНОМУ ДИСКУРСІ

Маруха А. В.

*Науковий керівник – канд. філол. наук, доцент Жулавська О. О.
Сумський державний університет*

Реклама стала предметом вивчення лінгвістичної науки не дуже давно. Проте за цей період у галузі вивчення рекламних текстів вченими охоплено широкий спектр проблем рекламної творчості. Однак, незважаючи на велику кількість робіт, присвячених рекламному дискурсу, багато лінгвістичних аспектів рекламної творчості ще не досліджено.

Як відомо, дискурс сприймається як комунікативний процес, що призводить до утворення певної формальної структури – тексту [2, с. 9]. Залежно від дослідницьких завдань, дискурс може позначати, як окрему конкретну комунікативну подію так і має на увазі комунікативну подію як інтегративну сукупність певних комунікативних актів, результатом якої є змістовно-тематична спільність багатьох текстів [6, с. 114].

Реклама відноситься до типів текстів, орієнтованих переважно на вплив. Для вивчення рекламного тексту з погляду його прагматичного потенціалу найбільшу значимість мають трактування реклами, пропонувані семіотикою і прагмалінгвістикою, оскільки у межах цих напрямів розкривається сутність рекламного тексту як

багаторівневого комунікативного утворення, спрямованого на вплив на адресата з певною метою.

З позицій семіотики реклама визначається як специфічний знаковий вид комунікації, семіотично ускладнений текст, креолізований текст. Поняття креолізованого тексту було введено Ю. А. Сорокіним та Є. Ф. Тарасовим для позначення особливого різновиду текстів [4, с. 297].

Прагмалінгвістика розглядає рекламне повідомлення як акт специфічної комунікації, що передбачає вплив адресанта на інтелектуальну, емоційну та вольову структуру психіки адресата [3, с. 12].

Вивчення реклами відбувається відповідно до комунікативно-орієнтованих тенденцій, які відводять центральне місце тексту в нерозривному зв'язку з його ситуативним контекстом. Під ситуативним контекстом розуміється органічна взаємодія психологічних, соціальних, культурно-історичних факторів та комунікативно-прагматичних установок автора, що обумовлює певний порядок розташування мовних одиниць у тексті [25].

Серед змістовно-формальних характеристик рекламного дискурсу традиційно вирізняються такі:

- актуальність: реклама завжди відображає нові етапи соціального та технічного розвитку суспільства;
- релевантність: реклама орієнтована на потреби сучасного, обізнаного споживача та рекламодавця, вона відповідає їх потребам та інтересам;
- стереотипність: стратегічне планування розгортання рекламного дискурсу здійснюється з урахуванням існуючих у культурі та суспільстві стереотипів, загальноприйнятих уявлень про що-небудь, проте, реклама може бути спрямована як на актуалізацію, так і на руйнування та заміну деяких з них;
- стандартизованість: передбачається наявність певних мовних і жанрових стандартів, що у рамках рекламного дискурсу;
- високий рівень інтеграції: вона забезпечується регулярністю і частотністю появи рекламних повідомлень, у результаті ефект впливу посилюється [1; 7].

Специфіка рекламного дискурсу визначається такими факторами:

- масовість аудиторії: передбачається, що одержувачем інформації є не окрема особа, не конкретна група осіб, а безліч розосереджених і різнорідних за ознаками аудиторій;

- груповий адресант: реклама, переважно, створюється як повідомлення від фірми-виробника, адресоване масовому одержувачу;

- анонімність відправника рекламного повідомлення: рекламний текст створюється рекламним агентством на замовлення фірми-виробника, яка сприймається одержувачем реклами адресантом;

- фізична та темпоральна дистанційність відправника та одержувача реклами, яка ускладнює як сам процес відправлення повідомлення, так і контроль наявності/відсутності зворотного зв'язку, на який і націлена реклама;

- опосередкованість комунікації між відправником повідомлення та її одержувачем: спілкування відбувається з допомогою засобів, а, враховуючи їх різноманіття, можна говорити про багатофакторність рекламних повідомлень [8, с. 21].

Традиційно основними функціями реклами є: інформаційна (передача інформації), експресивна (здатність висловлювати як смислову, так і оцінну інформацію), прагматична (здатність задавати комунікаційну установку, що створює певний вплив на одержувача) [5, с. 45].

Потенціал реклами реалізується через персуазивність, яка грає в ній роль домінуючої текстоутворюючої ознаки. Персуазивність розуміється як вплив автора письмового тексту на свідомість адресата, його думку, оцінку, поведінку за допомогою мовних засобів з певною комунікативно-прагматичною метою [6].

Рекламний дискурс може вважатися персуазивним на підставі відповідності його характеристик до параметрів персуазивної комунікації, серед яких:

- рівноправність партнерів комунікативного процесу;

- намір адресанта впливати на реципієнта з метою спонукання його придбання рекламованого продукту;

- наявність розбіжностей між адресантом та реципієнтом щодо необхідності вчинення цієї дії;

- використання адресантом аргументації для переконання реципієнта у цьому, що здійснення дії (купівлі товарів та послуг) необхідне [9, с. 56].

Таким чином, рекламний дискурс полягає у створенні широкої популярності якого-небудь товару чи послуги, поширення інформації

про будь-які товари та послуги, моделювання поведінки адресата та спонукання до дії, а саме придбання товару або послуги.

1. Киричук Л. М. Маніпулятивний потенціал імпліцитної оцінки в рекламі. Наукові записки Національного університету "Острозька академія". Сер. : Філологічна. 2012. Вип. 26. С. 126-127.
2. Лиса Н. С. Структурні та лінгвопрагматичні особливості рекламного знака (на матеріалі англомовної реклами) : автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. 210 філ. наук : спец. 10.02.04. Львів. нац. ун-т ім. І. Франка. Львів, 2003. 18 с.
3. Мойсеєнко І. П. Прагмалінгвістична організація рекламного тексту : макро- і мікроаналіз (на матеріалі англомовної побутової реклами) : автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. філ. наук : спец. 10.02.04. Київський держ. лінгвістичний ун-т. Київ, 1996. 24 с.
4. Потапенко С. І. Гіпертекстовий аспект композиційної організації англомовних друкованих засобів масової інформації. Проблеми семантики слова, речення та тексту. Київ : Видавничий центр КДЛУ, 2003. Вип. 9. С. 296–303.
5. Селіванова О. О. Сучасна лінгвістика: напрями та проблеми. Полтава : Довкілля – К, 2008. 712 с.
6. Соколова І. В. Особливості функціонування дискурсу Інтернетреклами (на матеріалі англійської мови). Філологічні трактати. 2013. Том.4, №4. С. 113–118.
7. Ткачук-Мірошниченко О. Є. Імплікація в рекламному дискурсі (на матеріалі англомовної комерційної реклами): дис... канд. філол. наук: спец. 10.02.04 «Германські мови». Київ, 2001. 216 с.
8. Шевченко І. С., Морозова О. І. Дискурс як мисленнєво-комунікативна діяльність. Дискурс як когнітивно-комунікативний феномен / Під заг. ред. І. С. Шевченко: Монографія. Харків, Константа. 2005. С. 21-28.
9. Cook G. The Discourse of Advertising. London: Routledge, 1992. 312p.
10. Терехова Д. І. Особливості сприйняття лексичної семантики слів (психолінгвістичний аспект). Київ: КДЛУ, 2000. 244 с.

DIE BEDEUTUNG VON INTERJEKTIONEN ALS INDIKATOREN FÜR EMOTIONALITÄT IN DER DEUTSCHEN SPRACHE

Nikolenko A. O.

*Wissenschaftliche Leiterin – Kandidatin der Philologie, Dozentin des
Lehrstuhls für germanische Philologie Movchan D. V.*

Sumy Staatliche Universität

Das Leben aller Menschen ist untrennbar mit dem Ausdruck von Emotionen verbunden, d. h. mit angemessenen Reaktionen auf Ereignisse, Personen oder Objekte. Es handelt sich dabei um Zustände, die mit der Bewertung der Bedeutung von Faktoren einhergehen, die auf eine Person einwirken. Emotionen drücken sich in erster Linie in Form von unmittelbaren Erfahrungen der Befriedigung oder Unbefriedigung der tatsächlichen Bedürfnisse einer Person aus und sind einer der Hauptregulatoren ihrer Aktivitäten.

Emotionen als Phänomene, die für das menschliche Leben und Erleben konstitutiv sind, stehen im Fokus der Sprachwissenschaft: Mittels der Sprache drücken wir unsere intern und subjektiv erfahrenen Gefühle aus: In sprachlichen Äußerungen erhalten Emotionen eine bestimmte Repräsentation und werden somit für andere mitteilbar. Das Verhältnis von Sprache und Emotion, von kognitivem Kenntnissystem und konzeptueller Gefühlswelt ist somit einer der wichtigsten Phänomenbereiche, wenn man den Menschen als Menschen verstehen will [1, S. 33].

Die Relevanz von Untersuchungen über den emotionalen Zustand einer Person wird durch die allgemeine Tendenz der Linguistik bestimmt, den menschlichen Aspekt als Faktor in Kommunikationsprozessen zu berücksichtigen. Daher ist die moderne Sprachwissenschaft durch ein verstärktes Interesse an den Mechanismen der Darstellung von Emotionen und Gefühlen mit Hilfe von Interjektionen als Teil der Sprache gekennzeichnet.

In der modernen Linguistik gibt es keinen Konsens über die Definition und den Platz von Interjektionen im Sprachsystem. Interjektionen sind in der Linguistik eine besondere und zweideutige Wortklasse. Dies liegt daran, dass sie weder grammatikalische noch syntaktische Beziehungen zu anderen Wörtern haben. Nach Ansicht der meisten Wissenschaftler sind Interjektionen spezielle Geräusche, Wörter und Phrasen, die in der Sprache verwendet werden, um sowohl positive

Emotionen und Gefühle auszudrücken: Freude, Bewunderung, als auch negative: Empörung, Wut, Verärgerung, usw.

Anhand des lexikalischen Kriteriums werden die Interjektionen in primäre und sekundäre unterteilt. Primäre Interjektionen sind von menschlichen emotionalen Schreien, Tierlauten und Naturgeräuschen abgeleitet. Sie sind die primitivsten, weil sie den Charakter der natürlichen Laute vollständig bewahrt haben.

Die Interjektion *ach!* ist die am häufigsten verwendete im Deutschen und drückt verschiedene Gefühlszustände aus: Freude, Schmerz, Traurigkeit, Klage, Sehnsucht, Verachtung, Enttäuschung, Überraschung.

(1) „*Ach, der T wird galant – aber das interessiert mich nicht*“ [3, S. 113].

Das erste Beispiel spiegelt ein Gefühl der Frustration wider, weil der Charakter einer Person nicht rechtzeitig korrigiert wurde.

(2) „*Ach ja! richtig!*“ [3, S. 110].

Im zweiten Satz drückt die Interjektion aus, dass man sich plötzlich an etwas aus der Vergangenheit erinnert. Diese Interjektion zeigt im Allgemeinen eine Art Überraschung oder die Bestätigung von Erklärungen oder Informationen an.

Einige primäre Interjektionen werden wiederholt, abhängig von den Bedürfnissen der Kommunikation: „*haha!*“, „*hehe!*“.

(3) „*Jaja, der brave Klub!*“ [3, S. 105].

Im dritten Satz wird die Interjektion verwendet, um Ironie oder Sarkasmus auszudrücken. Es zeigt, dass der Sprecher die vorherige Aussage nicht ernst nimmt oder über eine Sache lacht.

Interjektionen, die von Substantiven, Verben, Adjektiven und Adverbien stammen, werden als sekundäre Interjektionen bezeichnet, weil sie im Gegensatz zu primären Interjektionen lexikalischen Ursprung haben.

Nach der Wortart, von der die Interjektionen abgeleitet sind, werden sie in substantivische Interjektionen klassifiziert: „*Gott!*“, „*Donnerwetter!*“ (gebildet aus Substantiven), imperativische: „*halt!*“, „*bewahre!*“ (gebildet aus Imperativformen von Verben), adverbiale: „*auf!*“, „*hoch!*“, „*los!*“ (gebildet aus Adverbien), usw.

Zu den sekundären Interjektionen mit gebrochener Struktur gehören: „*iggit!*“ (OGott!), „*herrje!*“ (Herr Jesus!), „*je!*“ (Jesus!), „*oje!*“ (o Jesus!), „*jemine!*“ (Jesus dominis!). Diese Interjektionen werden jedoch auch in ihrer Originalform verwendet:

„*Jesus!*... *Du bist es.*“ *Die Mutter lief schnell voraus ins Zimmer*“ [3, S. 57].

„*Herr Jesus wohin denn?*“ [2, S. 473].

Insgesamt spielen primäre und sekundäre Interjektionen im modernen Deutsch eine wichtige Rolle, da sie gebraucht werden, um Gefühle und Emotionen auszudrücken. Die Verwendung von Interjektionen im Kontext macht die Sprache gefühlsreich, ausdrucksstark und phantasievoll. Diese sprachlichen Einheiten sind fast universell, da mit Hilfe dieser grammatikalischen Kategorie eine ganze Reihe von Gefühlen mit einer minimalen Anzahl von Wörtern ausgedrückt werden kann.

1. Capacchietti, F. Linguistische Enkodierung von Emotionen in zweisprachigen Kinderbüchern : diss. : 29.10.2021. Aachen, 2021. 275 S.
2. Ebner-Eschenbach M. Meistererzählungen /Hg. v. Albert Bettex. Zürich : Manesse-Verl, 2007. 473 S.
3. Harvath Ö. Jugend ohne Gott. Köln : Anaconda, 2009. 128 S.

OFFICIAL STYLE TEXTS IN MIGRATION AND RESETTLEMENT CONTEXTS

Pavliv O. R.

Research supervisor – PhD in Philology, Associate Professor

Ushchapovska I. V.

Sumy State University

The contemporary processes of globalization cannot be considered independently of linguistics, because they require an examination of the English language as a consolidating force. An important characteristic of English is that it holds the status of a lingua franca, providing a means of communication between groups of individuals who speak different native languages and use it as a second language (ESL - English as a Second Language). Furthermore, in addition to its long-standing role as a language of international communication, English remains the native or second official language of several countries. English is the Native Language spoken by citizens or residents of the United Kingdom, the United States, Canada, as well as Australia and New Zealand [2].

For example, several researchers have noted that Canadian English develops independently and that it has evolved into a distinct national variant of English with considerable variability in the use of units on all levels (lexical, grammatical, and phonetical). “Immigrants who entered

Canada as refugees or were sponsored by family members were especially likely to have limited knowledge of the official languages and thus often could not resolve conflicts or issues on their own due to the language barrier” [3]. Individuals typically have access to handbooks that assist newcomers in adaptation, offered by governments and organizations dedicated to resettlement and immigrant support, making language barriers and intercultural communication easier. These concise guides can be found freely accessible on the websites of organisations or governmental bodies. According to I. R. Galperin, there are five styles in present-day English: belles-lettres, publicistic style, newspapers, scientific prose and official documents. Based on the information, one may deduce that guidebooks for adaptation fall into the category of official functional style texts as it has a regulative function. These texts are characterized by stylistic features such as precision, standardization, imperative and prescriptive nature, as well as a non-personal character, and standard vocabulary. In lexical terms, repetitions, the use of archaic constructions, the spread of vocabulary units, the expression of obligation, and the absence of subjective emotional assessment are considered to be lexical means. Grammatical features within this context manifest as a nominal inclination, extensive utilization of the genitive case, diverse expressions of the imperative mood, the notable absence of the first and second-person presentation along with their corresponding pronouns, and the application of collective nouns to convey a sense of impersonality [1].

These guidebooks are created to provide information and guidance on adapting individuals or groups to a new socio-cultural or linguistic environment. Consequently, the translation of such manuals should be appropriate to the language style of the target audience. Language standardization during translation poses a complex challenge for target languages. This concept encompasses the use of language and linguistic mastery in contemporary interpretation, including both a normative component and an ethical component. The translational aspect is closely tied to the practice of translation and the utilization of language units, linguistic realities, and cultural peculiarities within the context of another language. The diversity and abundance of texts, formats, and discourses offered to migrants in the form of official documents, releases, government letters, informational flyers, and primary adaptation guides necessitate this. A quality target text is perceived through the use of correct grammar, word order, and maintaining a stylistic correspondence close to that of a native

speaker's writing. It can be asserted that language and culture are intricately intertwined and cannot exist in isolation from one another.

Therefore, the primary causes of misunderstanding in English-language migration and adaptation discourse include the misperception of information, incorrect interpretation of linguistic means by translators, the stylistics of the text, idiomatic expressions, and semantics. These factors contribute to intercultural barriers and lead to varying levels of awareness among communication participants.

1. Гладуш Н. Ф. Теоретична граматики сучасної англійської мови в таблицях: Навч. посібник. – Київ: ТОВ «ВТС Принт», 2012. – 188 с.
2. Galloway, Nicola, and Heath Rose. 2015. *Introducing Global Englishes*. London: Routledge.
3. Sutter, & Esses. (2021, March 24). *A Qualitative Look at Serious Legal Problems Facing Immigrants in London and Toronto, Ontario*.

АКТУАЛІЗАЦІЯ ФЕНОМЕНУ ЖИВОПИСУ В АНГЛОМОВНИХ ХУДОЖНІХ ТЕКСТАХ

Перловський І. В.

Науковий керівник – канд. філол. наук, доцент Черник М. В.

Сумський державний університет

Феномен живопису реалізується завдяки лексико-семантичним та стилістичним засобам, які актуалізуються за рахунок вживання прямих та непрямих номінацій мистецьких реалій в лексико-семантичному полі мистецтва, а також їх доповнення непрямыми вербалізаторами. Розглянемо детальніше реалізацію феномену живопису за прикладами з роману Дена Брауна «Код да Вінчі».

Вербалізація творів живопису за жанром реалізується в англомовних художніх текстах такими прямими номінаціями, як *portrait, sketch, landscape, collage, poster, abstract art* і т.д: *Now, at last, the fresco has been cleaned down to Da Vinci's original layer of paint* [2, с. 266]. Також жанрова належність творів мистецтва експлікується на основі фонових знань реципієнта художнього тексту: *Across the room, Sophie Neveu felt a cold sweat breaking across her forehead scanning the entire area around another Da Vinci* [2, с. 142].

Живопис передбачає вербалізацію візуальних засобів передавання знаків. Матеріал для створення творів живопису передбачає номінацію поверхні, на яку митець наносить зображення (canvas, paper), наприклад: *He pulled up another slide — a pale yellow parchment displaying Leonardo Da Vinci's famous male nude — “The Vitruvian Man”* [2, с. 103]; та матеріалів, за допомогою яких це зображення створюється (oil, watercolour, ink), наприклад: *When Langdon reached the landing at the bottom of the stairs, the unmistakable smell of linseed oil and plaster dust assaulted his nostrils* [2, с. 113].

Техніка створення твору мистецтва вербалізується через описи дій митця й може реалізуватися як на рівні створення картини, так і на етапі її споглядання. При цьому вживання прямих та непрямих номінацій власне картини є необов'язковим, ідея твору й враження від нього імплікуються в об'єктивації техніки створення твору живопису: *Only her gaze was sharp, and the juxtaposition conjured images of a multilayered Renoir portrait... veiled but distinct, with a boldness that somehow retained its shroud of mystery* [2, с. 74].

Для дескрипції феномену мистецтва на семантичній основі виділяються оцінні (містять сему ставлення героя або наратора до описуваного явища в мистецтві), емотивні (виражають емотивні характеристики твору мистецтва, які створюють відповідний вплив на реципієнта), естетичні (корелюють зі сприйняттям зовнішньої форми твору мистецтва реципієнтом або описом цього сприйняття наратором і виражаються прикметниками, подібними до *beautiful, ugly*) й параметричні якісні прикметники.

Феномен живопису також вербалізується за допомогою стилістичних засобів на лексико-семантичному та синтаксичному рівнях мовної організації. На лексико-семантичному рівні описи мистецьких реалій реалізуються за рахунок вживання метафори, персоніфікації, порівняння, синекдохи, оксюмору та ін.

У процесі спілкування твір живопису може виступати як фон, об'єкт чи суб'єкт комунікативної ситуації [1, с. 7]. Іноді автор вдавався до актуалізації реалій мистецтва на подієвому рівні для опису інтер'єру: *The reddish glow of the service lighting sifted upward, casting an unnatural smolder across a staggering collection of Da Vincis, Titians, and Caravaggios that hung suspended from ceiling cables* [2, с. 35]; або з метою позначення локації подій: *As they straightened out, Langdon turned in his seat, craning his neck to look out the rear window toward the Louvre* [2, с. 149].

Твори живопису в романі виконують переважно роль об'єкта комунікативної ситуації, яка актуалізується в ситуаціях перцепції та презентації твору мистецтва: *Langdon felt almost disrespectful to be racing past so many masterpieces without pausing for so much as a glance* [2, с. 188].

Дія твору мистецтва в ролі суб'єкта комунікативної ситуації передбачає його реалізацію як активного учасника комунікації, який здійснює вплив на глядача. Дієслівні конструкції можуть бути як пасивними, так і активними. Фізичний вплив має метафоричну природу й корелює з гіперболізованою перцепцією: *"I'm trapped in a Salvador Dali painting," he thought* [2, с. 21]. Психологічний вплив позначений емотивною та інфлуентною дією на реципієнта: *You will be shocked to learn what anomalies Da Vinci included here that most scholars either do not see or simply choose to ignore* [2, с. 259].

Роль твору живопису може змінюватися в залежності від змін статусно-рольових характеристик комунікантів або контексту в комунікативній ситуації.

Типологія адресанта в мистецькому дискурсі поділяється за кількісними та якісними характеристиками. З огляду на кількісні показники існують індивідуальні адресанти (одна особа, що створює твір живопису): *Oddly, Da Vinci appears to have forgotten to paint the Cup of Christ* [2, с. 259]; та групові адресанти: *It was heady company. Da Vinci, Botticelli, Isaac Newton, Victor Hugo, Jean Cocteau... Jacques Saunière* [2, с. 342].

Живопис, будучи зображальним видом мистецтва, передбачає добре освітлений простір для створення картини. Експозиція картини може проводитися як при яскравому, так і при тьмяному освітленні: *Sophie stood on the threshold a moment, scanning the large rectangular chamber beyond. It too was bathed in a soft red light* [2, с. 118].

У мистецькому дискурсі швидкий чи повільний плин часу актуалізуються шляхом введення відповідної перцепції часу, що стосується феномену живопису:

- вживання прямих номінацій з семою прискорення: *Quickly striding the final few steps to the Mona Lisa, she illuminated the floor directly in front of the painting* [2, с. 133],
- вживання імпліцитних маркерів прискорення подій;
- вживання лексем з семою пролонгації: *As they dropped farther into the subterranean foyer, the yawning space slowly emerged from the shadows* [2, с. 23],

- вживання лексем з семою концентрації: *Sophie examined the figure to Jesus' immediate right, focusing in* [2, с. 265],
- детального опису твору мистецтва або роздумів про нього в поєднанні з вищезазначеними способами: *Swallowing her apprehension, Sophie moved slowly across the room. After everything she'd heard about the Mona Lisa, she felt as if she were approaching royalty. Arriving in front of the protective Plexiglas, Sophie held her breath and looked up, taking it in all at once* [2, с. 110)].

1. Черник М. В. Лексико-семантичні засоби вираження мистецьких реалій в англомовних художніх текстах. *Нова філологія. Збірник наукових праць*. 2017. № 70. С. 219–224.
2. Brown D. *The Da Vinci Code* / D. Brown. London, 2009. 489 p.

ПИТАННЯ ПРИКЛАДНОЇ ТА КОГНІТИВНОЇ ЛІНГВІСТИКИ

Селюкова С. В.

Науковий керівник – канд. філол. наук, професор Кобякова І. К.

Сумський державний університет

З поширенням глобального спілкування та зростанням культурного розмаїття виникає потреба в розумінні та адаптації мовних моделей для різноманітних контекстів і культур. Прикладна лінгвістика вивчає вплив мовних технологій на сучасну спільноту, включаючи переклад, мовний аналіз, мовні технології та інші аспекти, що допомагають взаєморозумінню між культурами. Дослідження, пов'язані з когнітивною лінгвістикою, дозволяють краще розуміти взаємозв'язок між мовою та когнітивними процесами у людини [1, с.133]. Це допомагає покращити процеси навчання, комунікації та розвитку людського мислення. Дані аспекти і є актуальністю обрання теми.

Об'єктом дослідження є основні питання прикладної та когнітивної лінгвістики. Предметом дослідження є головні аспекти прикладної та когнітивної лінгвістики, такі як мовний аналіз та переклад, навчальні методи, когнітивні процеси та мова, соціолінгвістика та мовна політика. Метою дослідження є аналіз прикладної та когнітивної лінгвістики як напрямків мовознавства.

За Кочерганом М. П., прикладна лінгвістика — напрям у мовознавстві, який опрацьовує методи розв'язання практичних завдань, пов'язаних із використанням мови, і зорієнтований на задоволення суспільних потреб [2, с.18].

Якщо схилитись до Селіванової О. О., то прикладна лінгвістика – це є повноправним розділом мовознавства, спрямованим на розв'язання практичних завдань різних галузей науки й техніки, повсякденного життя людини, суспільства на підставі теоретичного доробку досліджень мови й мовлення. Згідно з цими визначеннями, ми можемо дійсно стверджувати, що прикладна лінгвістика є важливим напрямом мовознавства, що вивчає і зосереджується на практичних застосуваннях мовознавчих досліджень. Це та галузь, яка досліджує як мовні знання можна використовувати на практиці у різних сферах життя [3, с.640].

Щодо мети прикладної лінгвістики, цей напрямок вирішує конкретні практичні завдання, пов'язані з мовою задля поліпшення мовної комунікації та ефективного використання мовних засобів.

Основними проблемами прикладної лінгвістики слід вважати розробку алфавітів, систем письма, укладання словників, лінгвістичне обґрунтування викладання рідної або ж іноземної мови, переклад однієї мови на іншу, укладання специфічних лінгвістичних довідників, створення штучних мов. Проте, з'являються і нові проблеми, які охоплює ця галузь. Такі як: машинний переклад, досить потужний напрямок, лінгвістичне забезпечення автоматичних систем управління, започаткування інформаційних мов, автоматичний аналіз і синтез тексту, лінгвістичне забезпечення роботи інформаційних систем тощо. Як ми можемо помітити, прикладна лінгвістика тісно пов'язана з інформатикою, математикою та навіть кібернетикою. Чого не можна ж сказати про когнітивну лінгвістику, вона має певні схожості з прикладною, але звісно далеко від неї.

Когнітивна лінгвістика – це галузь мовознавства, що розглядає мову не як систему, а у зв'язку з людиною, без якої існування мови було б неможливим. Когнітивна лінгвістика досліджує когнітивні механізми та структури людської свідомості через мовні явища. «Головна ідея когнітивної лінгвістики як нового напряму: мовна здатність людини є частиною її когнітивної здатності» [2, с.149].

Для когнітивної лінгвістики характерні такі принципові настанови, як експансіонізм (розширення або розвиток когнітивних моделей та теорій), антропоцентризм (вивчення мови з метою

пізнання її носія), функціоналізм (дослідження використання мови в різних її аспектах та зосередження на аналізі, як мова відображає когнітивні процеси сприйняття, уявлення, пам'яті та мислення), експланаторність (пояснення нових явищ). Когнітивна лінгвістика ставить перед собою ряд завдань, але серед них основними є: розкриття природи мовної компетенції та людського онтогенезу, встановлення зв'язку між мовними структурами та когнітивними процесами, пояснення когнітивної діяльності людини в процесах створення, сприйняття та розуміння мовлення і звісно в комунікативній діяльності, виявлення концептуалізації досвіду у свідомості носіїв мови.

Проаналізувавши дані особливості теми, ми можемо сказати, що ця галузь лінгвістики є важливою для сучасності та має значний практичний вплив. Вони досліджують мову не тільки як систему, а й зосереджуються на розумінні та використанні мови в різних аспектах життя.

1. Кобякова І. К., Гема А. В. Лінгвокомунікативні аспекти гендерних конструктів (в англійських фразеологізмах) «Вісник СумДУ. Серія Філологія», №2 2007. С. 133 – 138.
2. Кочерган М. П. Загальне мовознавство: — К.: Видавничий центр «Академія», 2006. —464с.
3. Селіванова О. О. Сучасна лінгвістика: напрями та проблеми. - Полтава: Довкілля-К, 2008.-712 с.

КОНЦЕПТ ЩАСТЯ В АНГЛІЙСЬКІЙ МОВІ

Тарасюк Д. С.

Науковий керівник – канд. філол. наук, доцент Черник М. В.

Сумський державний університет

Образ людини відтворюється в багатьох науках. Аналіз емоційних проявів у художніх творах є одним з найважливіших джерелом культурологічної інформації про свідомість носіїв мови та представників певного етносу [1].

Категорія щастя має високий ступінь семіотичної насиченості та етнокультурну специфіку. Вона є багатомірним ментальним утворенням, яке включає інтелектуальну та емоційну оцінку [2].

У філософії щастя розглядається як стан найвищого внутрішнього задоволення людиною своїм буттям. У психології щастя є психоемоційним станом, при якому людина повністю задоволена своїм життям, відчуває глибоку радість. Аналізуючи філософський та психологічний погляди на концепт «щастя» можна дійти висновку, що щасливий стан людини залежить від подій у її житті, які мають позитивний наслідок.

Основними лексичними одиницями на позначення концепту щастя є: “*joy*”, “*cheerfulness*”, “*wellbeing*”, “*pleasure*”, “*delight*”, “*satisfaction*”, “*enjoyment*” (іменники); “*pleased*”, “*delighted*”, “*contented*”, “*glad*”, “*cheerful*”, “*joyful*”, “*overjoyed*” (прикметник)[2].

В англійській мові щастя найчастіше позначається словом “*happiness*”, утвореним від слова “*happy*” (прикметник). Останнє походить від застарілого слова “*hap*” — «випадок», «шанс» [1]. Отже, в англійській картині сприйняття світу щастя залежить від випадку, шансу, чи вдалого збігу обставин.

Згідно з Webster’s Dictionary, слово “*happy*” описує людину, яка насолоджується своїм буттям, чи характеризується добробутом і задоволенням. [3] Від даного прикметника в англійській мові утворюється велика кількість слів, які належать до інших частин мови, однак так само пов’язані з концептом щастя, а також неподільні стійкі звороти мови. Одні з них “*happily*”, “*happiness*”, “*happy camper*”, “*happy ever after*”. У випадку з першими двома словами ми маємо прислівник та іменник, які утворені суфіксальним способом творення.

Вираз “*happy camper*” використовується у випадку, коли людина задоволена ситуацією чи певним становищем речей. Вираз “*happy ever after*” означає людину, яка є щасливою протягом усього життя.

Іменник “*joy*” означає емоцію, яка викликана відчуттям успіху, благополуччя та удачі, або ж перспективою отримати бажане. З етимологією дане слово походить від давньо-французького “*joie*”, що означало задоволення, захоплення, радість. Від іменника “*joy*” також утворюється ряд слів, які належать до різних частин мови: “*joyful*”, “*joyfully*”, “*joyfulness*”, “*joyless*”. Прикметники “*joyful*” та “*joyless*” за своєю будовою мають однаковий корінь, однак різні префікси, які впливають на значення цих слів. У другому випадку словотвірна морфема “*-less*” змінює значення слова на негативне, протилежне: “*нещасливий*”. Слова “*joyfully*” та “*joyfulness*” утворені вже від слова “*joyful*” за допомогою морфологічного способу творення, а саме суфіксального.

Також, в англійській мові є багато висловів, які передають концепт щастя. Найбільш уживані серед них: “*on top of the world*”, “*on cloud nine*”, “*happy-go-lucky*”, “*be over the moon*”, “*cheer up*”. Перші два вирази означають переживання людиною надзвичайного щастя та задоволення, у реченні вони виступають обставинами (*adverbial*) за своїм граматичним значенням. “*Cheer up*” є фразовим дієсловом, тому в реченні виступатиме підметом й відмінюватиметься за часом та особою. Слово “*happy-go-lucky*” — прикметник, утворений за допомогою словоскладання. Воно використовується для надання людині характеристики безтурботності, щастя та задоволення.

Отже, в лексиці англійської мови концепт щастя представлений різноманітністю слів та виразів. Вони мають різну морфологічну будову та можуть мати досить різні граматичні значення в реченнях. Однак значення та випадки вживання — це те, що об’єднує їх та відображає концепт щастя в англійській мовній середовищі, сприйняття та розуміння людиною цього почуття.

1. Канаш А. Специфіка концептів «щастя» та «нещастя» в англійській мовній картині світу (на матеріалі казок)
2. Ніколенко О. В. Емоційний концепт happiness в англійських прізвиських номінаціях
3. Webster’s Dictionary. <https://www.merriam-webster.com/dictionary/happy>

КОНЦЕПТ ВОЛЯ У МОВОТВОРЧОСТІ Т. ШЕВЧЕНКА: СОЦІОЛІНГВІСТИЧНИЙ АСПЕКТ

Шенілова Д. С.

Науковий керівник – учитель української мови та літератури

Кокадей М. І.

Комунальна установа Сумська спеціалізована школа І-ІІІ ступенів №7 імені Максима Савченка

Науковий консультант – канд. філол. наук, доцент Щигло Л. В.

Сумський державний університет

Показовими репрезентантами ідіостилю окремого митця є часто уживані ключові слова-концепти, тобто ті «елементи мови, які втілюються в окремих лексемах, словосполученнях, фразеологічних

одинацях, пареміях, прецедентних текстах» [3, с. 45]. Сам термін концепт служить для пояснення одиниць ментальних чи психічних ресурсів нашої свідомості й тієї інформаційної структури, яка відображає знання і досвід людини; це оперативна одиниця пам'яті, ментального лексикону, концептуальної системи й мови мозку, усієї мовної картини світу, яка відображена у людській психіці [3, с. 48]. Ймовірно, концепти пов'язані між собою, адже складають певне уявлення про світ. У свідомості людини вони впорядковані, погруповані й утворюють концептуальну систему, яка змінюється під впливом отриманих знань.

Актуальність теми дослідження зумовлена потребою ґрунтовного виявлення мовнообразної організації поетичного доробку Т. Шевченка, оскільки його творчість сьогодні постає засобом самоідентифікації українців, а глибинне потрактування мововираження поета залежить від проблематики традиційності та новаторства «Кобзаря». Безперечно, лінгвопоетика митця як явище глибинне й неординарне в історії не лише національної, а й світової культури залишається предметом наукових студіювань учених І. Александренко [1], І. Бугасевич [2], А. Шаповалова [3] та ін.

Мета нашої наукової розвідки – подати опис ідіотичного концепту воля в поетичному мовленні Т. Шевченка, котрий відіграв важливу роль у становленні української літературної мови. У мовотворчості поета лексема воля є однією з домінуючих. З цього приводу І. Александренко констатує, що «лексема воля пронизує усе поетичне надбання українського класика та вживається в його творчості всього 160 разів та 35 разів у листах митця» [1, с. 25].

Очевидно, що концепт воля ототожнюється Т. Шевченком з долею або є її причиною, адже без волі немає людині щастя. Поет дотримується такої ідеї, і свідченням цього є частотні контексти його поезій, наприклад: «Єсть на світі доля, А хто її знає? Єсть на світі воля? А хто її має?» [4, с. 50]; «Тоді я веселий, Тоді я багатий, Як буде серденько, По волі гуляти» [4, с. 36].

Концепт воля у семантичному просторі поета – це «мрія», «бажання», «прагнення», що в численних контекстах експлікується конотативною лексемою воленька, яка є ментальною формою національної картини світу і свідчить про сентименталізм українців: «Мені здається, що ніколи воно не бачитиме волі, святої воленьки» [4, с. 302]; «сон мені приснився! Ніби знову я на волю, на світ народився» [4, с. 269]; «шукати доброго добра, добра святого. Волі! Волі,

братерства братнього» [4, с. 224]. Помітно, що концепт воля асоціюється з широким простором – полем, степом, морем, Дніпром, які мали істотний вплив настановлення психічних рис української спільноти.

Отже, в авторській інтерпретації концепт воля отримує різнобічні характеристики. З одного боку, вона необхідна людині, представляє цінність для неї, тому вона дорога, свята, воленька. З іншого боку, боротьба за волю пов'язана з бідною, кровопролиттям, тому вона руйнівна, кривава.

Українським етносом схвалюється боротьба за волю, позитивно оцінюються борці за неї, свідченням чого є значна кількість контекстів, у яких воля постає як «активна дія», «потенційна дія»: «Було колись запорожці Вміли панувати. Панували, добували і славу, і волю» [4, с.57]; «і вам, лицарі великі, Богом не забуті. Борітеся – поборете вам бог помагає. За вас правда, за вас слава і воля святая» [4, с. 219]. В іншому контексті метафоричний вислів свята воля концентрує смисл «цінність волі»: «Бо де нема святої волі, не буде там добра ніколи» [4, с. 284]. Духовна сфера етносу характеризується наявністю семантичних зв'язків між концептами, які у творах поета співвідносяться з численними лексемами, що сприяє появі нових контекстуальних значень. Таким чином, концепт воля широко репрезентований у збірці Т. Шевченка «Кобзар».

Зміст концепту характеризується різноманітним семантичним наповненням, що свідчить про надзвичайну важливість для української лінгвосвідомості. Його семантичний арсенал розкривається переважно в опозиційних зв'язках з лексемою неволя, що зумовлено історико-культурними чинниками. В аналізованих творах наявні експліцитні й імпліцитні мовні засоби вербалізації концепту. Воля в творах поета постає невід'ємною складовою життя людини, її долі.

1. Александренко І. «Шевченківська» тема у творчості А. Ждахи (за матеріалами виставки Миколаївського обласного краєзнавчого музею «Образотворча Шевченкіана Миколаївщини»). Одеський історико-краєзнавчий музей. URL: www.history.odessa.ua/publication8/stat04 (дата звернення: 13.10.23)
2. Бугаєвич І. Українські листівки та філокартія: нотатки колекціонера. Київ: Мистецтво, 2015. 51 с.

3. Шаповалова А. Концепт свободи як волі у поетичній творчості Тараса Шевченка. Шевченкознавчі студії. 2012. Вип.15. С. 44 – 57.
4. Шевченко Т. Кобзар. Київ: Дніпро, 1985. 540 с.

EXPRESSIVE MEANS IN ENGLISH MASS MEDIA

Yarmak D. O.

Research supervisor – Lecturer Nazarenko O. V.

Sumy State University

Nowadays, people form their own view of the world through images and interpretation of information presented in mass media, and more specifically through news texts. Depending on political, ideological or other social factors, news can be perceived differently and its realization is presented with the use of various expressive means that reinforce the emotional side of the message and are aimed at evoking emotions in the reader.

All of the world events of current interest take place in the area of mass media discourse. According to I. H. Miroshnychenko, she understands mass media discourse as a linguistic phenomenon determined by society and the one that functions in the space of online media, where the exchange of up-to-date information with society is happening [1, p. 43]. We can find many news texts in the information space of modern English-language online media that are filled with language units that help an author to express his attitude to the subject of speech with its assessment of the statement's content. And the main purpose is to influence the reader, make him percept the message in the specific way and form the necessary view about the subject matter.

Let us consider such a linguistic phenomenon as expressiveness. It is sometimes identified with the term “expression”, but these are distinctive notions, although they share common features. The notion of expression, as it seems to us, is not what gives speech emotionality and imagery, but what is generated by these characteristics. Therefore, expression increases the impressive power of the statement, and expressiveness, on the other hand, as the scholar V. A. Chabanenko says, should be understood as already intensified expressed unit [2, p. 6-7].

Authors use expressive means to saturate the text with brightness, imagery and emotionality, that is, they appeal to the main components of

expressiveness, namely emotionality, evaluability, intensity and imagery. In this way, they make the message more dynamical and indirectly force the recipient to perceive it with absolute emotional effect. So, we can say that expressiveness is generated as a result of the interaction of those components.

Since the texts of modern news discourse of the English-language mass media are filled with expressive means, and expressiveness stands out as the element of news, it will be appropriate to consider the very process of composing a media text. The addressee achieves the necessary influential effect by following a special construction of the message. It must be as comprehensive as possible and composed in one's own words. From one point of view, the text should look like direct and outspoken connection with the audience, but from another, it is just completely impersonal form of communication. Journalists always try to collect, process and adapt the most relevant information, and so the more interesting the language units they use in their message, the more accessible the news will be. They tend to use different stylistic devices, sometimes poetic, rhetorical, and the form of writing is standardized. Especially characteristic of news texts are phrase verbs, epithets, idioms, slang, terms and title names, etc..

Let's take as an example such sentence as *"Yet in the days ahead, it will be tempting to dismiss Moscow's broadened claims of sovereignty and saber-rattling as the dying throes of an empire that forgot to look under the hood before it went driving in a storm. This is a win or lose moment for Putin, and he does not see a future in which he loses"*. In the given example, we can observe such a curious and imaginative expression as *"saber-rattling"*, which means brandishing a weapon, i.e. the author reports that the subject is threatening to use a weapon for the purpose of intimidation. Such intimidation can be perceived quite abstractly as the following emotional and evaluative expression *"dying throes of an empire"* reports about being in a state of nearly complete destruction of the object. Slang phrase *"to look under the hood"* and phrasal verb *"driving in a storm"* make it clear about the futility and hopelessness of the situation for the subject, they perfectly complete the sentence and its composition. The used vocabulary creates the desired atmosphere and summons certain feelings in the reader, it shapes the attitude to the message.

The following example has emotive language: *"We've seen on a daily basis now the terrible images of the way that the electrical grid in Ukraine has been battered by ballistic strikes and drone strikes from the Russians -*

they face the same threat and same challenge in the cyber domain,” Mr Docherty told the BBC”. We can see how the epithet “*terrible images*” is used to describe the situation depicted in the pictures; the expression “*daily basis*” estimates the time during which the events take place; other words such as “*battered*”, “*strikes*” and “*threat*” are characterized by an assessment of the degree of damage and are intended to call for sympathy as well as fear.

A certain number of terms can be traced all over in English-language news texts. For example: “*The **partial mobilization** of Russian civilians has been as disastrous as anyone who has observed **conscription** in Russia over the **decades** would have expected*”. The terms denote notions used in a certain field of knowledge with the most accurate semantic definition, therefore they may be unknown to the reader, and so it makes him to search for information, thereby it enriches his vocabulary.

There are cases where sentences are filled with proper names and titles. They are indicated as specific and associate information with specific individuals, institutions or names. For example: “*A video posted online by Ukraine's **Ministry of Defence** - set to the tune of **US heavy metal band Metallica** - depicts what has emerged as one of the signature images of the country's war with Russia*”, or “*Kherson's location is also important, says **Forbes Mackenzie**, a former **British Army intelligence officer** and **chief executive of Mackenzie Intelligence Service***”.

As we can see, expressiveness plays an important role in both creating and intensifying the emotional side of the news texts of mass media, which enables the author to influence the reader and form the desired attitude, while fulfilling its own goals. All kinds of expressive means are used for this purpose.

1. Miroshnychenko I. H. Styslyi tekst u mas mediinomu dyskursi: dys. ... kand. filol. nauk. Dnipro, 2020. 275 p.
2. Chabanenko V. A. Stylistyka ekspresyvyh zasobiv ukrainskoi movy: Monohrafiia. Zaporizhzhia: ZDU, 2002. 351 p.

Секція 4

«ПЕРЕКЛАДАЦЬКІ СТУДІЇ: ТРАДИЦІЙНІ ТА ІННОВАЦІЙНІ ПІДХОДИ ТА МЕТОДИКИ»

ЛЕКСИЧНІ ТРАНСФОРМАЦІЇ У ВІДТВОРЕННІ ОНОМАСТИЧНОГО ПРОСТОРУ ХУДОЖНЬОГО ТЕКСТУ

Власенко К. М.

Науковий керівник – канд. пед. наук, доцент Красуля А. В.

Сумський державний університет

Художній переклад є особливим видом перекладацької діяльності, спрямованим на освоєння світового культурного та інтелектуального простору. У ході здійснення перекладу з іноземної мови, професійний перекладач створює новий художній твір, здатний передавати естетичний вплив оригінального тексту. Для того, щоб текст перекладу найбільш точно розкривав суть оригіналу перекладачеві необхідно здійснювати формальні перетворення, які в перекладознавстві називаються "перекладацькими трансформаціями".

Перекладацькі лексичні трансформації – це різного роду зміни лексичних елементів мови оригіналу під час перекладу з метою адекватної передачі їх семантичних, стилістичних і прагматичних характеристик. Вони описують процес перекладу, який передбачає міжмовні перетворення, перебудування елементів вихідного тексту, операції "перевираження" змісту чи перефразування для досягнення перекладацького еквівалента [1, с. 91]. Перекладацькі трансформації застосовуються тоді, коли словникові відповідники того чи іншого слова мови оригіналу не можуть бути використані у перекладі через відмінності значення і контексту.

Очевидно, що всі власні назви позначають специфічні реалії та належать до фонові лексики. Вони передають важливу для реципієнта інформацію, яка є незрозумілою для представників іншої культури. У художньому творі власні назви складають так званий ономастичний простір. Він визначається як сукупність усіх власних назв (реальних і вигаданих), що являє собою відкриту систему, яка постійно змінюється через появу нових об'єктів ономастики [2, с. 18-22].

Таким чином, можна вважати, що перекладацькі трансформації у ході відтворення ономастичного простору художнього тексту виникають тоді, коли підбір повноцінного еквіваленту є неможливим або ж викривляє початковий зміст через асиметричність української та англійської мов. Перекладацькі трансформації бувають лексичними, граматичними, стилістичними та комплексними залежно від мовних елементів, які зазнають трансформацій.

Серед перекладацьких лексичних трансформацій виділяють конкретизацію, генералізацію, додавання слова, опущення слова, описовий переклад, транскрибування та транслітерацію [3, с. 73-83]. Прийом конкретизації полягає в заміні слова вихідної мови, з ширшим предметно-логічним значенням словом і словосполученням мови перекладу, з вузьким значенням. Генералізація ж є абсолютно зворотнім процесом, коли відбувається заміна одиниці мови оригіналу, що має більше вузьке значення, одиницею мови перекладу з ширшим значенням.

Лексична трансформація додавання слова полягає у введенні у переклад лексичних одиниць, що відсутні в оригіналі. Протилежним є опущення слова за якого відбувається усунення в тексті перекладу тавтологічних лексичних елементів.

При транскрибуванні відтворюється звукова форма іншомовного слова за допомогою фонем мови перекладу. У свою чергу у ході транслітерації відтворюється його графічна форма за допомогою алфавіту мови перекладу. Варто відмітити, що провідним способом у сучасній перекладацькій практиці відтворення іншомовних онімів є транскрипція зі збереженням деяких елементів транслітерації, наприклад: "*Lacie*" – "*Лейсі*", "*Elsie*" – "*Ельзі*", "*Tillie*" – "*Тілі*". Цей метод перекладу найчастіше використовується для передачі власних назв та імен, які не піддаються змінам у процесі перенесення в іншомовний художній текст. Описовий переклад використовується у разі неможливості використання будь-якого іншого способу перекладу.

Отже, основні труднощі у відтворенні ономастичного простору художнього тексту спричинені складною смисловою структурою онімів в оригінальному тексті, їх унікальною етимологією та зв'язками з іншими одиницями мови. Без сумніву, у процесі перекладу імен чи власних назв більшість таких властивостей втрачається. Таким чином, складнощі в перекладі іншомовних онімів пов'язані з

недостатньою науковою роздробленістю цього питання, що зумовлює актуальність теми.

1. Корунець І. В. Теорія і практика перекладу (аспектний переклад): підручник. Вінниця, 2001. 448 с.
2. Хлистуєн І. В. Власна назва в українській поезії II пол. XX ст. (семантикофункціональний аспект). Київ, 2006. 20 с.
3. Жулавська О. О. Переклад: теоретичні та практичні аспекти. Суми, 2017. 142 с.

**GENRE PROPERTIES OF FOLK HORROR IN
ADAM L. G. NEVILL'S *CUNNING FOLK*:
THEORETICAL BACKGROUND**

Hubarenko Y. M.

Research supervisor – PhD in Philology Kozachuk A. M.

Borys Grinchenko Kyiv University

The relevance of this topic is due to the increased interest in the horror genre, in particular, folk horror. It is important to highlight this genre in the context of literature and to consider its linguistic peculiarities in translation.

This study draws on the work of specialists in the field of horror and folk horror, such as A. Paciorek, A. Scovell, and others.

This paper aims to investigate and analyze how the linguistic elements that convey the essence of folk horror in the source text are faithfully translated into Ukrainian language, as well as focuses on the intricacies and challenges of translating not just the words but also the cultural and atmospheric nuances associated with the folk horror genre. The study touches upon the author's biography and examines the concept of folk horror. It also presents a translation of the chapters of A. Nevill's book *Cunning Folk* and analyzes the linguistic means of depicting folk horror. The translation has been made as a part of the diploma project.

Among the first researchers to give a definition to folk horror was A. Paciorek, who, in his essay *From the Forests, Fields, Furrows and further: An Introduction*, described this term as films from the late 1960s and 1970s that have “a rural, earthy association with ancient European

pagan and witchcraft traditions or folklore” [2]. Though, further on, he adds that folk horror is not necessarily bound by eras [2].

There are no clear definitions for *folk horror* in terms of literature, but the closest one has been offered by A. Scovell, labeling folk horror as a work that uses folklore, either aesthetically or thematically, to fulfill the work “with a sense of the arcane for eerie, uncanny or horrific purposes.” [3, p. 17]. He also formulated the new term – *folk horror chain*, characterized by such ideas: landscape, isolation, skewed belief systems and morality, happening/summoning [3, p. 29-31].

Let us look at instances of translating different linguistic means of depicting folk horror elements, taking into account the theoretical background we have.

(1-s): *Under duress from his shifting weight, as he assumes the required position upon the platform, **the gallows moan*** [5, p. 9].

(1-t): **Шибениця застогнала** під тиском його ваги, в той час, як він прийняв необхідне положення на платформі.

In this excerpt, author used the phrase *the gallows moan* (*шибениця застогнала*), which is an exaggerated personification, made in order to add depth and intensity to the description of the scene, where an unknown man, who is going up the stairs, is about to hang himself. Also, the whole chapter is about *happening/summoning*, since, as we find out later, it were the Moots who made this man to commit suicide by conducting their rituals.

Here is another example:

(2-s): *The front garden is as deserted as the rear but the lumpen silhouette of the caravan is as visible as an oppressive stain. **A territorial marker. A barricade.** The woods fence the rear, the slovenly recreation vehicle bars the front. **An open-plan garden on one side. The Moots have truly invaded.** After spilling through their meagre defences they are now inside the keep, the house. **They must be. We're cornered*** [5, p. 40].

(2-t): **Передній двір теж, як і садок, був безлюдним, але дивний силует каравану виглядав як гнітюча пляма. Територіальна позначка. Барикада.** Ліс огороджував тил, неохайний автобудинок – фронт. **З одного боку – сад відкритого туну. Мутти й справді вдерлися.** Прорвавшись крізь їхню мізерну оборону, вони дістались до їхнього будинку. **Без сумнівів. Ми в оточенні.**

In this example, we see the **isolation** element of Scovell's chain, where one fragment describes the entire space where the events of the book take place. There are one-member sentences that create an element of

suspense, as well as a stream of consciousness when the main character, Tom, reflects on the fact that the Moots have invaded his home.

Let us look at one more example:

(3-s): *One tug and the drape shrieks across plastic runners. 'Fuck! Fuck off. Shit'* [5, p. 180].

(3-t): *Один рух – і портьєра, що висіла на пластиковому карнизі, відсунулась.*

- *Тряся! Що за хрін? От лайно.*

In this fragment, we see the most common type of emotive vocabulary used by the author - affectives, namely vulgarisms.

The present research lays the groundwork for a comprehensive analysis of how folk horror is expressed linguistically and translated into Ukrainian. It demonstrates the importance of understanding the genre's unique characteristics and the challenges involved in conveying its atmosphere and emotions in a different language. The examples provided offer insights into the intricacies of translating folk horror and maintaining its atmospheric nuances.

1. Paciorek A. From the Forests, Fields, Furrows and further: An Introduction. 2015.
2. Scovell A. Folk Horror: Hours Dreadful and Things Strange. Liverpool: Liverpool University Press, 2017. 224 p.
3. Nevill A. Cuning Folk. Devon: Ritual Limited, 2021. 336 p.

АДАПТАЦІЯ ТА РЕІНТЕРПРЕТАЦІЯ В ХУДОЖНЬОМУ ПЕРЕКЛАДІ

Зацаринний М. В.

Науковий керівник – канд. філол. наук, професор Кобякова І. К.

Сумський державний університет

Художній переклад – це мистецтво передання не лише слів, а й сенсу та духу оригінального літературного твору іншою мовою. Термін «переклад» тісно пов'язаний із поняттями «інтеграція етнокультур», «міжкультурна комунікація», «діалог культур». Інтеграція етнокультур – це синтез та засвоєння типологічних рис і характеристик різних культур. Більш конкретно – це явище взаємодії, коли сучасна цивілізація, вектор розвитку якої зумовлено

глобалізаційними процесами, оновлюється та збагачується завдяки пізнанню нових принципів мислення, культури, тобто завдяки діалогу культур [1]. Цей процес часто включає в себе не тільки буквальний переклад, а й трансформацію тексту, яка включає в себе адаптацію та реінтерпретацію.

Адаптація в художньому перекладі часто потрібна для того, щоб передати смислове навантаження оригіналу в цільовій мові. Це може включати в себе зміни у виборі лексики, структурі речень і навіть переосмислення символів. Адаптація допомагає зробити текст доступнішим і зрозумілішим для цільової аудиторії.

Під час перекладу художніх творів часто виникають культурні відмінності, які потребують адаптації. Це може включати в себе зміну звичаїв, традицій і навіть релігійних аспектів тексту, щоб вони були зрозумілими і релевантними читачам в іншому культурному середовищі. Стиль і структура оригіналу можуть бути унікальними та важкоперекладними іншою мовою. У таких випадках перекладач може використовувати адаптацію, щоб ближче наблизити структуру та стиль до культурної особливості цільової мови. Це може включати в себе зміну структури речень, ритму і навіть поезії.

Художній переклад - це також акт творчості. Перекладачі часто вдаються до реінтерпретації, щоб зробити текст більш емоційним і виразним. Вони можуть змінити діалоги, метафори та описи, щоб підкреслити сенс та емоційну глибину тексту [2, с. 144]. Літературні твори можуть бути написані в певній історичній та культурній обстановці, і реінтерпретація може бути необхідною, щоб зробити текст актуальнішим і зрозумілішим сучасній аудиторії. Перекладач може внести зміни, щоб зробити текст більш релевантним для сучасних читачів. Для того щоб передати образність та виразність при перекладі художнього твору перекладачі можуть використовувати такі засоби:

- 1) епітети (*heart-burning smile, voiceless sands, unearthly beauty*);
- 2) метафори (*I was burning with desire. The leaves fell sorrowfully.*);
- 3) порівняння (*She sings like a nightingale.*);
- 4) уособлення (*Then Night, like some great loving mother, gently lays her hand on our fevered head, and turns our face up to hers, and smiles.*);
- 5) гіперболи і літоти (*It was so noisy, that you could not hear yourself think. It will cost you a pretty penny.*);

6) іронія (*The weather is as cool as a summer day in the Midwest. A fire station burns down.*);

7) оксюморон (*sweet sorrow, horribly beautiful*);

8) фразеологізми і стійкі словосполучення (*To buy a pig in a poke. To tread on air. To call a spade a spade.*);

9) лексика обмеженого вживання (*internal-combustion engine, neurosurgery, hadronic collider*);

10) неологізми (*microwaveable* - відповідний для приготування в мікрохвильовій печі, *coffeaholic* - людина, яка полюбляє каву) [3, с. 80].

Реінтерпретація в художньому перекладі часто відбувається через те, що не завжди існує точна еквівалентність між словами та виразами в різних мовах. Перекладач повинен реінтерпретувати та перестворити сцени, образи та емоції, щоб вони мали сенс у цільовій мові.

Таким чином, трансформація тексту в художньому перекладі через адаптацію та реінтерпретацію є невід'ємною частиною процесу перекладу. Вона дає змогу перекладачам зберегти дух оригіналу, при цьому зробивши текст доступним і зрозумілим для цільової аудиторії. Художній переклад - це мистецтво, яке вимагає творчості, глибокого розуміння та майстерності в роботі з мовою.

1. Клименко Л. В. Художній переклад як вид міжкультурної комунікації в контексті Євроінтеграції / Л. В. Клименко // Літературознавчі студії. – 2015. – Вип. 1 (1). – С. 228–235.
2. Линтвар О. М. До проблеми художнього перекладу / О. М. Линтвар // Наукові записки Національного університету «Острозька академія». Серія: Філологічна. – 2012. – № 30. – С. 144–147.
3. Савчук Г. В., Дашкова К. В., Науковий вісник Міжнародного гуманітарного університету. Сер.: Філологія. 2018 № 35 том 2. – С. 79–81.

ПЕРЕКЛАД МЕДІА: АСПЕКТ ПРОПАГАНДИ

Клочко О. О.

Науковий керівник – канд. філол. наук, доцент Медвідь О. М.

Сумський державний університет

Пропаганда – система засобів масового поширення ідей або поглядів [3]. Вона може використовуватися в різних цілях, таких як формування суспільних настроїв, зміна політичного ландшафту або навіть дестабілізація суспільства. Оскільки медіа відіграють важливу роль у поширенні пропаганди, вони можуть використовуватися для розповсюдження інформації, яка є односторонньою або навіть неправдивою. Це може призвести до того, що люди будуть приймати рішення, засновані на хибній інформації. Переклад медіа має бути еквівалентним до оригіналу і, тим більше, відповідати пропагандистському стилю оригіналу, якщо такий має місце — треба пам'ятати, що текст перекладу може бути використаний для поширення пропаганди в інші країни. Перекладач володіє дуже небезпечною зброєю – мовою, яка володіє прагматикою повідомлення. Це може бути зроблено навмисно або ж ненавмисно.

Як показує дослідження, навіть авторитетні видання у процесі перекладу гублять або змінюють початкову думку, не кажучи вже про менш відомі медіа. Наприклад, в перекладі діалогу з відомого серіалу “The morning show” використано засоби «відвертого» фейку.

Оригінал англійською:

- *Where are they evacuating the wounded?*

- *A military hospital in Donetsk. Russians are back to shelling the shit out this place.*

- *Are you ok?*

- *I'm fine. **The Russians.** It's not just a bombing. They are shooting civilians in the street.*

Переклад російською:

- *Куда эвакуируют раненых?*

- *В госпиталь в Донецке. Боевики снова обстреливают город.*

- *Ты в порядке?*

- *Я в порядке. Здесь не только расстреливают город, **Азов** расстреливает гражданских. [2]*

Ще одним прийомом є створення фейкових сайтів, які мімікрують під авторитетні сайти та пишуть новини з потрібним наративом. Одним з прикладів може слугувати випадок з наче як

оригінальним сайтом видання “The Gardian”. Фейк було спростовано через велику кількість помилок в написанні. У статті написано «*Just nine years ago on such days the 5-day conflict in Georgia took place...*». Переклад: «*Дев’ять років тому, у ці дні...*». А правильно або ж краще сказати: «*Just nine years ago on this day...*» [1].

Оскільки щоб спростувати фейки подібного типу треба володіти англійською мовою, такий метод створення фейків орієнтований на людей, які не володіють або погано володіють мовою оригіналу.

Ці фактори можуть призвести до того, що реципієнти отримують невірну або спотворену інформацію. Тому важливо критично ставитися до інформації, що отримується з закордонних медіа, особливо якщо вона перекладена якоюсь іншою мовою, навіть українською.

1. Крим Реалії. Фейк про «план Заходу із розвалу Росії». URL: <https://ua.krymr.com/a/28692138.html>
2. Юлія Поліковська. У Росії піратський сервіс перекутив зміст діалогу про обстріл Маріуполя в американському серіалі, — Роднянський. Детектор медіа. URL: <https://ms.detector.media/internet/post/33086/2023-09-29-u-rosii-piratskyi-servis-perekrutyv-zmist-dialogu-pro-obstril-mariupolya-v-amerykanskomu-seriali-rodnyanskyi/>
3. Deutsche Welle. Пропаганда. URL: <https://www.dw.com/uk/%D0%BF%D1%80%D0%BE%D0%BF%D0%B0%D0%B3%D0%B0%D0%BD%D0%B4%D0%B0/t-19028608>

РЕФЕРОВАНИЙ ПЕРЕКЛАД: МЕТОДИ, ПРИЙОМИ ТА СПОСОБИ

Коваль Г. Р.

*Науковий керівник – канд. філол. наук, професор Кобякова І. К.
Сумський державний університет*

Реферований переклад – це важливий елемент міжнародної комунікації та вивчення іноземних мов, що відіграє ключову роль у здійсненні обміну інформацією та знаннями між різними мовними спільнотами. Переклад – це не просто передача слів з однієї мови на іншу, але і передача суті тексту та його контексту. Реферований переклад вимагає від перекладача навичок аналізу та рефлексії, щоб

передати думки, ідеї, інтонацію та стиль автора мови-джерела, зберігаючи при цьому якість і зміст оригіналу.

Особливості реферованого перекладу досліджували такі науковці як Копильна О. М., Карабан В. І., Верба Г. Г., Орличенко О. В., Приходько М. П. та інші.

Реферований переклад – це такий вид письмового перекладу, в якому зміст першотвору передається скорочено, стисло, так що вся основна інформація вміщується в ньому. Реферований переклад використовується для відтворення будь-якого тексту, крім художнього поетичного. Як правило, його застосовують у роботі в науково-дослідних або інформаційних установах, бібліотеках, тобто там, де є необхідність швидкого ознайомлення з основними ідеями твору (статті, брошури, монографії) [4, с. 5].

Основними вимогами щодо реферованого перекладу є такі: використання стандартної термінології, добір еквівалентів до нових термінів, мовних кліше або опис поняття, якщо еквівалента в мові перекладу не існує; дотримання стилю оригінального твору (публіцистична стаття перекладається публіцистикою, науково-технічна література – мовою науково-технічної літератури); всі аббревіатури та скорочення розшифровуються; якщо наявні формули, вони обов'язково передаються в рефераті; за необхідності використовується міжнародна система одиниць. Решта вимог стосується будь-якого перекладу [3, с. 72].

Слід також зазначити, що особливістю реферованого перекладу будь-якої меншої чи більшої праці є можливість обмеження його лише перекладом одних висновків, що зазвичай додаються на завершення наукової праці. Залежно від обсягу оригіналу/праці та новизни й складності проблеми, що ставиться чи висвітлюється в праці, як і залежно від уміння перекладача сконцентрувати виклад найголовнішої думки/змісту, що висвітлюється в оригіналі, найкоротший текст реферативного перекладу може становити від однієї п'ятої до однієї третьої, а то й половини невеликої науково-технічної статті [5, с. 7].

Реферований переклад належить до скорочених варіантів перекладу, який передбачає неповну передачу змісту оригіналу. Серед інших різновидів «неповного» перекладу – анотаційний, аспектний, фрагментарний – реферований переклад вважають найбільш ефективним способом обробки іншомовного першоджерела, який дозволяє ознайомитися з його основним змістом [1, с. 147].

Його призначення – передавати мовою перекладу основні наукові, соціально-політичні, економічні, правові, медичні висновки та пропозиції за збереження цілісності речень та абзаців, їх змісту й структурно-стилістичних особливостей оригіналу в мові перекладу. У зв'язку з цим процедура підготовки перекладачем тексту для реферованого перекладу значно відрізняється від підготовки попередніх типів скороченого перекладу [2, с. 136].

Так, на першому/початковому етапі перекладач найуважніше перечитує речення за реченням запропонований для перекладу текст і визначає ті речення та абзаци, що передають основний зміст праці/тексту, що реферується. Другим етапом стає виокремлення зовнішніми засобами – обведення олівцем, фломастером чи обклеювання кольоровим папером або будь-яке інше позначення тих фрагментів тексту, що відібрані для перекладу [4, с. 136]. Третім етапом виконання реферованого перекладу стає власне сам процес відтворення змісту й структурно-стилістичних та лексичних (насамперед термінологічних) особливостей виокремлених речень та абзаців. Нарешті, четвертим, завершальним етапом стає зведення виокремлених фрагментів тексту/праці в логічно узгоджений текст.

Необхідно зазначити, що сфери використання реферативного перекладу не такі широкі, як інших видів скороченого перекладу. Реферативний переклад, як правило, використовується відповідальними особами науково-дослідних установ, керівниками лабораторій, заводів, великих торгівельних центрів для попереднього ознайомлення зі змістом інтригуючої наукової статті, тез наукової доповіді, технічним винаходом/засобом чи певним розділом/параграфом більшої за обсягом наукової праці, яка потім, у разі її наукової цінності, повністю перекладається тією чи іншою мовою зацікавленого замовника [4, с. 6].

Таким чином, сфери використання реферованого перекладу обмежуються певними особами/групами осіб із наукових, технічних, правових установ і галузей знань. Проте реферований переклад як частковий тип відтворення змісту й структурно-стилістичних особливостей оригіналу взагалі не може використовуватися при перекладі художньої літератури, особливо віршових/поетичних творів.

Розуміння цих проблем і викликів допомагає перекладачам розвивати вміння та стратегії для вирішення їх та забезпечення точності та зрозумілості реферованого перекладу. Саме тому для забезпечення адекватності реферованого перекладу перекладачеві

варто брати до уваги усі ці виклики, а тому й пам'ятати різні види стратегій, які можуть бути застосовані.

Отже, реферований переклад є важливим інструментом для сприяння розумінню та співпраці між різними культурами і мовами у сучасному світі. Він виконує важливу роль у міжнародній комунікації та культурному обміні. Цей вид перекладу допомагає зберегти унікальні особливості мови та культури автора. Він робить тексти більш доступними для людей, які не мають достатньої компетенції в мові оригіналу, що особливо важливо в інформаційному віці, коли доступ до інформації є критичним.

Вивчення реферованого перекладу вносить важливий вклад у розвиток перекладознавства. Він розкриває нові методи та підходи до перекладу, сприяючи розумінню процесу перекладу з більш глибокої та аналітичної точки зору.

1. Бармак О. В. Інформаційна технологія автоматизованого анотування та реферування цифрових текстів / О. В. Бармак, О. В. Мазурець, А. В. Живілік // Вісн. Хмельниц. нац. ун-ту. Техн. науки. – 2017. – № 4. – С. 147–158.
2. Копильна О. М. Практика реферативного перекладу : Київ. Видавництво Ліра-К, 2019. – 136 с.
3. Лутовинова В. І. Реферування як процес мікроаналітичного згортання інформації / В. І. Лутовинова ; наук. ред. Г. М. Швецова-Водка ; АПН України, ДНПБ України ім. В. О. Сухомлинського. – Київ, 2007. – 72 с.
4. Мізін К. І. Вступ до мовознавства. – Кременчук: Вид-во КНУ, 2011. – С. 5 – 11.
5. Сорока М. Система реферування українських наукових видань (основні концептуальні положення / М. Сорока // Бібл. вісн. – 1999. – № 3. – С. 5–7.

ADAPTATION IN THE TRANSLATION OF DAVE CHAPPELL'S STAND-UP SPECIALS INTO THE UKRAINIAN LANGUAGE

Liuta A. V.

Research supervisor – Lecturer Nazarenko O. V.

Sumy State University

Adaptation is one of the key strategies for translating both comedic texts in general and the stand-up specials (performances) of the American stand-up comedian Dave Chappelle in particular. This strategy allows translators to change or adapt the humorous elements to achieve a similar effect in the target culture. Adaptation is a process or strategy by which the translator changes the source text to better match the cultural, linguistic, or social characteristics of the target audience [1]. Adaptation can include changing lexical choices, style, grammar, cultural aspects, and other aspects of the translation to make the text more understandable, acceptable, and appropriate for the target environment [2].

Adaptation is important to ensure the reception and understanding of the text by the target audience, considering their cultural, social, and linguistic context. This emphasizes the need for the translator to understand the peculiarities of both cultures and to find the optimal balance between fidelity to the source text and comprehensibility for the target audience [2]. Take for example the sentence:

"And it turns out, and this is true... I didn't get sick at all" ("І виявляється, кажу як на сповіді... що погано так і не стає") [3].

Here, the translator used adaptation, replacing the phrase "this is true" with the understandable and used in Ukrainian culture formulation "кажу як на сповіді". Although the translator could have done a literal translation, he decided to reinforce it with a concrete example, when (according to the Ukrainians' vision) the sincerest truth is heard. This allows the translator to preserve the comedic effect and comprehensibility for Ukrainian viewers, adding a certain semantic colour.

Let's consider a few more examples and analyse the importance of the adaptation strategy in specific cases.

"It is called Clifford, the Big Black N*gga, anyone?" ("А назва книги «Великий темношкірий хлоп на ім'я Кліффорд», є такі? ") [3].

In this case, an adaptation was used, where the translator changed the obscene word "N*gga" to "темношкірий хлоп" to ensure comprehensibility and cultural adequacy in the Ukrainian context.

"All the questions you might have had about all these jokes I'd said in the last few years I hope to answer tonight" ("У вас, певно, є питання про всі жарти, які я гамселив останні декілька років. Я хочу відповісти на них сьогодні") [3].

An adaptation is used here, where the translator replaces the expression "jokes I'd said in the last few years" with the informal expression "жарти, які я гамселив останні декілька років" to convey a comedic tone and preserve the meaning of the original statement.

"I said, 'You is a b*tch-ass n*gga for doing this to me'" ("Кажу: «Якого біса ти, свиняче рило, це робиш?»") [3].

This excerpt also uses an adaptation where the translator replaces the obscene expression "a b*tch-ass n*gga" with «свиняче рило» to convey a comedic tone and preserve the meaning of the original statement, adapting the swear word to Ukrainian informal language, in which derivatives of the word "pig" are often used as grumpy expressions.

The use of the adaptation strategy in specific situations was demonstrated in the analysed examples. Replacing obscene words with more acceptable equivalents, using Ukrainian phrases and expressions that better correspond to Ukrainian culture, contributes to the intelligibility and effective perception of humorous material.

Therefore, adaptation is a necessary strategy in the translation of stand-up performances, as it helps ensure cultural adequacy and effective communication with the audience. This strategy involves a flexible approach to text changes to achieve a comedic effect and preserve the meaning of the original performance.

1. Translation Glossary of Terms. URL: <https://atlasls.com/translation-glossary-terms/> (03.04.2023)
2. Демецька В. В. Адаптація як поняття перекладознавства й культурології. «Вісник СумДУ. Серія Філологія», №1'2007. Том 2. URL: <https://tractatus.sumdu.edu.ua/Arhiv/2007-2/19.pdf> (11.04.2023)
3. Watch Dave Chapelle: The Closer | Netflix – Official Website. URL: <https://www.netflix.com/title/81228510> (12.04.2023)

EFFICIENT TRANSLATION FORMS OF ENGLISH-SPEAKING STAND-UP SPECIALS

Liuta A. V.

Research supervisor – PhD in Philology, Associate Professor

Ushchapovska I. V.

Sumy State University

A stand-up special is a particular form of audio-visual content; it is a clear, authorized, and cinematic recording of a stand-up comedy performance in which the stand-up comedian performs live. It is a recording of actual verbal narration that is considered successful only when the audience finds it funny [1].

According to the peculiarities of the reproduction form of this audio-visual content type and the challenges of translating humorous performances, there are such forms for translating stand-up specials as subtitling, dubbing, and subtitling with cultural notes.

Subtitling is the process of displaying text on screen, usually at the bottom of the screen, to translate dialogue from one language to another or to provide a written transcription of spoken content for viewers who are hard of hearing. Subtitling can be defined as the process of converting an audio-visual environment into a textual one by creating, synchronizing, and placing a written translation of the spoken words, which is displayed on the screen simultaneously with audio and image [2, p.92].

Subtitling is commonly used in the television and film industry to reach a wider audience and facilitate communication across language barriers. It is also a critical accessibility tool, allowing people with hearing impairments to access audio-visual content. Adding subtitles in the target language can be an effective strategy for making content accessible to non-native speakers. Subtitles can help viewers who struggle to understand a comedian's accent or slang and can provide an extra layer of humour for viewers who are fluent in both languages.

Dubbing replaces the original sound of a movie, TV show, or other audio-visual content with a new soundtrack in a different language or dialect [3]. The new audio track includes voice actors delivering dialogue in the target language or dialect.

Dubbing is usually used to make foreign language content more accessible to audiences who do not understand the original language. It is also used to comply with legal requirements for multilingual markets and to increase the competitiveness of audio-visual content in different regions.

Dubbing the comedian's voice in the target language can also be an effective strategy, especially for audiences who may prefer to hear the performance in their native language. This strategy requires careful synchronization so that the translated audio matches the original performance.

Subtitling with cultural notes is a subtitling technique that involves additional information, such as explanations or descriptions of cultural references or idiomatic expressions, alongside the translated subtitled dialogue. Subtitling with cultural notes can be defined as providing contextual information, such as explaining cultural references and background knowledge, in the text of the subtitles [3].

This subtitling technique is essential when translating content with different cultural norms and values from one language to another. It helps ensure that the audience fully understands the content and meaning of what is being said. Cultural notes can be presented in various ways, such as footnotes or pop-ups next to the translated dialogue. Using cultural notes in subtitles can improve the overall quality of the translation, improve viewer understanding and appreciation of the source material, and help preserve the cultural nuances and richness of the original content.

Adding cultural notes or footnotes to subtitles can also be an effective strategy to help viewers understand references or jokes that may be specific and present in the comedian's culture but not in the target culture. This can be particularly useful for international audiences who may need to become more familiar with the cultural context of the performance.

In general, subtitles allow for a more authentic and culturally accurate representation of the content of stand-up specials. They are also more cost-effective and accessible to a broader audience. Subtitling in translating English stand-up specials into Ukrainian has proven the most effective method for conveying the original content to Ukrainian audiences. While dubbing may seem logical, the voiceover process can sometimes distort the original comedic timing and delivery, causing a loss in the intended humour.

On the other hand, subtitling with cultural notes has shown promise in providing more context for the audience but can also become overwhelming and distracting from the actual performance.

Subtitling preserves the original timing and delivery of the performance while still providing accurate translations for the audience. It is also the most cost-effective and time-efficient option for translation.

Moreover, subtitling can be used to preserve the original cultural context and humour, making it an excellent choice for stand-up specials.

In summary, subtitling is the preferred method of translating English stand-up specials into Ukrainian as it strikes a balance between accuracy and preservation of original content, providing the audience an immersive experience while maintaining the intended humour and cultural context.

1. Boardman, F. What Is a Stand Up Special? “Aesthetic investigations”. Vol. 5 No. 1 (2021): Special Issue: Isn't All Art Performed? URL: <https://doi.org/10.58519/aesthinv.v5i1.11774> (21.10.2023)
2. Gottlieb H. Subtitling – a new university discipline. Teaching translation and interpreting. Amsterdam: John Benjamins, 1992. P. 161–170
3. Chenxu Hu. Neural Dubber: Dubbing for Videos According to Scripts. 35th Conference on Neural Information Processing Systems (NeurIPS 2021). URL: <https://openreview.net/pdf?id= H7TNRQeH8> (22.10.2023)

ПЕРЕКЛАДАЦЬКІ СПОСОБИ І ПРИЙОМИ ВІДТВОРЕННЯ ТЕРМІНІВ АНГЛОМОВНОГО ДИСКУРСУ ІНФОРМАЦІЙНИХ ТЕХНОЛОГІЙ УКРАЇНСЬКОЮ МОВОЮ

Падалка М. О.

*Науковий керівник – канд. філол. наук, доцент Щигло Л. В.
Сумський державний університет*

Розширення сфери інформаційних технологій, що відбувається з початку ХХІ століття, має вплив не тільки на економічний розвиток та зміни в повсякденному житті суспільства, але також стає об'єктом досліджень у різних наукових напрямках, включаючи лінгвістику [1].

Сучасні науковці розглядають лінгвістичні та перекладознавчі проблеми термінів, серед них В. Карабан, Л. Черноватий, Т. Р. Кияк, А. М. Науменко, Р. Пилипенко, О. Медвідь, Л. Щигло та інші. Утім, англomовна термінологія сфери інформаційних технологій залишається недостатньо дослідженою на сьогоднішній день, оскільки вміщує широкий діапазон тематичних підтипів. До того ж незважаючи на бурхливий розвиток, високу актуальність і популярність, значні капіталовкладення і останні розробки соціальних мереж та компаній-гігантів (Google, Microsoft тощо), термінологія ІТ галузі розвивається несистематично через діяльність індивідуальних розробників у

Інтернет-спільноті. Утім, варто зауважити, що участь спільноти у формуванні термінів не є проблемою, але, завдяки низьким бар'єрам вступу, будь-який користувач може внести свій власний термін. Звідси, виникає проблема систематизації термінології в цій галузі.

Основні семантичні параметри термінів інформаційних технологій:

1. Прецизійність: терміни сфери інформаційних технологій повинні бути точними та однозначними за значенням. Приміром, термін «комп'ютерна мережа», де прецизійність значення вказує на систему з'єднаних комп'ютерів для обміну даними та ресурсами.

2. Ієрархічність: термінам інформаційних технологій притаманна ієрархічна структура значень з їх належністю до більш загальних або специфічних концепцій. Приміром, термін «програмне забезпечення» є загальним поняттям, утім, йому підпорядковуються й такі поняття як «операційні системи», «бази даних» та «програми». Це допомагає організовувати та узгоджувати знання в площині інформаційних технологій.

3. Синонімія та антонімія: у сфері інформаційних технологій наявні синоніми - терміни, що мають однакове або схоже значення, наприклад, «*хмарні обчислення*» та «*хмарний сервіс*» можуть використовуватися взаємозамінно. До того ж терміни інформаційних технологій можуть також мати антоніми – терміни для позначення протилежних понять. Приміром, «*клієнт-серверна архітектура*» та «*розподілена архітектура*» є антонімами, оскільки вони описують різні підходи до організації систем.

4. Полісемія: терміни інформаційних технологій можуть мати кілька значень або бути застосованими у різних контекстах. Приміром, термін «*сервер*» може вказувати на фізичне обладнання, що забезпечує обробку запитів у мережі, або на програмне забезпечення, що надає послуги клієнтам.

5. Контекстуальність: значення термінів інформаційних технологій часто залежить від контексту, в якому вони використовуються. Такі терміни можуть мати різне тлумачення або відтінки залежно від конкретної ситуації. Приміром, термін «*безпека*» в інформаційних технологіях трактується як захист від несанкціонованого доступу, захист від зловмисних атак, а також забезпечення конфіденційності та цілісності даних.

Отже, розуміння основних семантичних параметрів англomовних термінів сфери інформаційних технологій є вагомим для ефективної комунікації та відтворення інформації зазначеної сфери.

Прогресуюча сфера інформаційних технологій ставить вимогу до точного та адекватного перекладу фахових англomовних текстів. Це стосується перекладу інструкцій, літератури та інтерфейсу програмних продуктів. Варто зазначити, що переклад текстів в галузі ІТ є складним завданням через значну кількість комп'ютерних термінів з відсутністю прямих українських еквівалентів. Така безеквівалентність ускладнює процес перекладу.

На сьогоднішній день, словники ІТ термінів не встигають за розвитком самої галузі або лише частково охоплюють термінологію. Тому є нагальною потребою розроблення стандартизованого алгоритму для перекладу англomовних ІТ термінів на українську мову.

Як вважає Сарієва А. Б., в перекладі комп'ютерних текстів має використовуватись ситуативна або денотативна модель. Вона описує процес перекладу як опис за допомогою використання мови перекладу тієї ж самої ситуації, що описана на мові оригіналу. Це означає, що ми передаємо українським еквівалентом той же предмет, який виступає англійським терміном. В цьому випадку найголовніше значення отримує предметна, а не комунікативна еквівалентність. Причина переваги цієї моделі обумовлена тим, що головна функція текстів ІТ дискурсу полягає в повідомленні відомостей, а не в художньо-естетичній дії [2].

Отже, у процесі перекладу термінів англomовного інформаційно-технологічного дискурсу, перекладач повинен мати глибоке розуміння комп'ютерної сфери діяльності.

1. Кізіль М. А. Структурно-семантичні та соціофункціональні параметри метатерміносистеми англійської мови сфери комп'ютерних технологій. URL:

http://phd.znu.edu.ua/page/dis/02_2016/Kizil_dis.pdfhttp://phd.znu.edu.ua/page/dis/02_2016/Kizil_dis.pdf (дата звернення: 20.10.2023).

2. Сарієва А. Б. Особливості перекладу комп'ютерних термінів. *Наукові записки нац. ун-ту «Острозька академія»*. 2012. Вип. 25. С. 97–98.

ОСОБЛИВОСТІ ЛОКАЛІЗАЦІЇ ПЕРЕКЛАДУ З АНГЛІЙСЬКОЇ НА УКРАЇНСЬКУ МОВУ (НА МАТЕРІАЛІ ВІДЕОІГОР LARIAN STUDIOS)

Пазюка В. С.

Науковий керівник – д-р філол. наук, професор Анохіна Т. О.

Київський національний лінгвістичний університет

Розвиток сучасної ігрової індустрії спровокував нову тенденцію, а саме розповсюдження локалізації українською мовою. Не виключенням стала відеогра *Baldurs Gate 3*, створена руками *Larian Studios* на базі популярної настільної гри D&D. Локалізацією на українську з англійської мови виконала локалізаційна спілка «Шлякбитраф» за замовленням *Larian Studios*. Вони виконали величезну роботу, оскільки мали локалізувати більше 2 мільйонів слів. У своїй роботі я б хотіла розглянути проблематику та особливості локалізації відеоігор українською.

І, хоча, тема локалізації не є новою, проте масове перекладання відеоігор українською і вдалість цієї локалізації - дуже цікава тема, оскільки часто локалізація має бути не лише правильною, але й підпорядковуватись низці правил, що ускладнюють процес.

Об'єктом цього дослідження є проблематика локалізації ігрового контенту з англійської на українську.

Предметом є локалізація гри *Baldurs Gate 3* від спілки «Шлякбитраф».

Мета роботи полягає в тому, щоби розкрити лінгвістичні особливості локалізації та проаналізувати ставлення суспільства до нової тенденції, оскільки відеоігри з офіційною українською локалізацією – нова тенденція.

Завдання, які вирішуються в статті полягають у тому, що б дізнатись у чому відмінність локалізації відеоігор від інших видів локалізації, проаналізувати перекладацькі трансформації та особливості перекладу гри *Baldurs Gate 3*, оскільки вона наповнена лінгвістичними прийомами такими як: гендернонейтральна лексика, архаїзми, діалекти, термінологія D&D, штучними словами, використання не існуючих мов; довести, чому транслітерація працює гірше ніж адаптація під час локалізації відеоігор; виконати порівняльний аналіз для того що б зробити висновок чи була локалізація від «Шлякбитраф» вдалою Дослідити соціальний аспект: зрозуміти як українці сприймають нову для себе тенденцію.

Проблеми і особливості локалізації є актуальною перекладацькою проблемою, яким вже займались науковці та перекладачі. Так, у книзі “Переклад та локалізація у відеоіграх” Мігеля А. Берналь-Меріно висвітлені проблеми перекладу ігор, такі як: нюанси мови, ідіоматичні вирази та культурні референції, а також способи подолання цих проблем. А також про те як гендерні репрезентації у відеоіграх локалізуються, включно з дизайном персонажів і сюжетними лініями, щоб відповідати культурним нормам та очікуванням. За думкою авторів низка нюансів може вплинути на досвід гравця. Тому задача локалізаторів врахувати як і перекладацьку цінність так і соціальний аспект [1 с.112-256].

Наприклад ім'я однієї із героїнь (в оригіналі *Shadowheart*) в українській локалізації звучить як Тінсерда. Це приклад вдалої адаптації, оскільки в мові оригіналу не існує такого ім'я і інші персонажі реагують на це, називаючи її ім'я дивним і в українській локалізації це ім'я звучить також досить дивно, проте зберігає штучне значення (тінь+серце). Але не зважаючи на те, що з точки зору лінгвістики це вдалий прийом, суспільство досить бурхливо сприйняло такий варіант. Однією з головних причин такого ставлення суспільства може бути факт того, що багато років поспіль українці грали в відеоігри російською. А російська локалізація штампує неякісний переклад і замість адаптації надає перевагу транслітерації.

За даними інтернет-джерел, локалізація не була вдалою повністю, оскільки існує величезна кількість гравців, яким локалізація сподобалась [2, с.1-2].

Підбиваючи підсумки, хотілось би сказати що тема локалізації відеоігор українською є складною темою та беззаперечно варта нашої уваги. Популяризація української мови – це безумовно позитивне явище. Наразі українська офіційна локалізація великих проєктів тільки починає свій шлях. Ми можемо спостерігати за лінгвістичним розвитком української мови в ракурсі її розбудови на матеріалі відеоігор, що є вельми перспективним напрямком дослідження.

1. Bernal-Merino M. A.. Translation and Localisation in Video Games. London: Routledge, 2017. – 302 p.
2. Новий скандал щодо локалізації. В мережі палає обурення щодо української локалізації *Baldur's Gate*. [Редакція GameDev]. – Режим доступу: <https://gamedev.dou.ua/forums/topic/44626/> (дата звернення 27.20.2023).

АНГЛОМОВНИЙ ХУДОЖНИЙ ПЕРЕКЛАД ЯК СВОЄРІДНЕ МИСТЕЦТВО

Романенко Є. О.

Науковий керівник – канд. філол. наук, доцент Щигло Л. В.

Сумський державний університет

Художній дискурс, за трактуванням О. А. Семенюк, – це комунікативний акт, сукупність мовленнєво-мисленнєвих дій комунікантів, що пов'язані із пізнанням, осмисленням і презентацією світу адресантом і осмислення його мовної картини світу реципієнтом [3].

Англомовний художній дискурс є складним явищем, що вимагає специфічного підходу до перекладу для збереження його естетичної цінності.

Сучасні теорії перекладу надають вагомі та дієві інструменти для розуміння інтеракції між оригіналом і перекладом у художньому контексті. До того ж художній переклад вимагає специфічних стратегій, що зорієнтовані на збереження художнього стилю та емоційної інтонації.

Новітній стан мистецтва засвідчує про розвиток конкретних тенденцій, що уможливорюється схарактеризувати як процеси художнього перекладу, в трактування поняття перекладу в загальномистецькому вимірі. Звідси, в зазначеному контексті Савченко В. В вводить термінологічне новоутворення “трансвидовий художній переклад”, що зосереджує свою увагу на специфічних взаємодіях між різними видами художньої творчості [2].

Предметна царина трансвидового художнього перекладу вміщує різноманітні явища, екранізації та інсценівки літературно-прозових творів, певні зразки балету і пантоміми, програмна музика, кіноопери, мюзикли, навіть фоторомани і комікси, що можуть виступати як першоджерело в процесі художнього перекладу [2].

Як слушно зазначає С.О. Швачко, художній переклад вимагає від перекладача чутливості до естетичних особливостей оригіналу. До того ж мовні засоби, що використовуються у процесі перекладу повинні слугувати збереженню індивідуального голосу автора та характеру тексту [4].

Основними труднощами перекладу текстів англомовного художнього дискурсу є:

- емоційна та естетична інтонація;

- ідіоми та фразеологізми;
- культурні референції;
- монозначність та плинність мови;
- тон та атмосфера;
- технічні аспекти перекладу;
- поетика та метафори;
- нюанси мовної гри [1].

Отже, тексти англomовного художнього дискурсу потребують особливого підходу до перекладу задля збереження їхньої естетичної вагомості.

Художній переклад є специфічним мистецтвом, що вимагає не лише креативності, але й глибокого розуміння як мовних, так і культурних аспектів. До того ж виявлення труднощів художнього перекладу спричиняє потребу синергії традиційних підходів до перекладу з новітніми технологіями задля забезпечення його адекватності

1. Козак Т. Б. Особливості художнього перекладу. Наукові записки Національного університету «Острозька академія». Серія «Філологічна». 2015. Вип. 51. С. 221–223.
2. Савченко В. В. Художній переклад як загальномистецьке явище (досвід естетичного аналізу) <http://philosof.onu.edu.ua/elb/articles/savchenko/translation.htm> (дата звернення: 11.10.23)
3. Семенюк О. А. Художній дискурс як відображення авторської картини світу (лінгвокультурологічний підхід). URL: https://philol.vernadskyjournals.in.ua/journals/2019/1_2019/part_2/4 (дата звернення: 11.10.23)
4. Швачко С. О. Теорія перекладу. Суми: Сумський державний університет, 2013. 130 с.

ПРОБЛЕМИ ПЕРЕКЛАДУ НЕОНІМІВ З АНГЛІЙСЬКОЇ МОВИ НА УКРАЇНСЬКУ МОВУ

Снежко Є. О.

Науковий керівник – канд. філол. наук, професор Кобякова І. К.

Сумський державний університет

Неоніми – це нові слова, які виникають у мові внаслідок розвитку науки, техніки, культури та інших сфер життя. Неоніми можуть бути створені за допомогою різних способів, таких як складання, похідність, скорочення, запозичення тощо. Неоніми є важливими для позначення нових понять, явищ, предметів або особистостей [1, с. 56].

Переклад неонімів є складним завданням для перекладача, оскільки вимагає глибокого знання тематики тексту, контексту вживання неоніму, особливостей мовної системи та культури мети перекладу [2, с. 69]. Перекладач повинен враховувати такі фактори, як еквівалентність, адекватність, зрозумілість, нормативність та стилістична зумовленість при виборі способу перекладу неоніму.

Переклад неонімів є актуальною та викликаючою проблемою для сучасної перекладознавчої науки, оскільки неоніми постійно з'являються, змінюються та розвиваються у мові [3, с. 146]. Перекладач повинен бути уважним, креативним та компетентним при перекладі неонімів, щоб забезпечити якісний та ефективний переклад.

Однією з проблем перекладу неонімів є відсутність їх у словниках або базах даних, що утруднює пошук їх еквівалентів у мову перекладу. Перекладачу доводиться самостійно визначати значення неоніму, аналізувати його структуру та функцію, знаходити або створювати відповідний термін у мову перекладу. Це вимагає високого рівня мовної та тематичної компетенції, а також постійного оновлення своїх знань про новітні розвідки у різних галузях [4, с. 217].

Іншою проблемою перекладу неонімів є невизначеність їх статусу у мові. Неоніми можуть бути тимчасовими, модними, жаргонними, неологізмами, евфемізмами тощо. Перекладач повинен враховувати цей фактор при виборі способу перекладу неоніму, щоб не порушити норми мови перекладу та не втратити стилістичний ефект. Наприклад, англійський неонім *“hangry”* (*a portmanteau of hungry and angry*) може бути перекладений українською мовою як *«голодний»* або *«злий»*, але це не передасть гумористичний та іронічний відтінок оригіналу [5].

Перекладач повинен визначити, як передати значення та функцію неоніма у цільовому тексті. Для цього він може використовувати різні стратегії, такі як запозичення, калькування, опис, адаптація, транскрипція, транслітерація тощо. Кожна з цих стратегій має свої переваги та недоліки, і перекладач повинен обирати їх залежно від типу неоніма, цілей перекладу, аудиторії та інших факторів[2,с. 247].

Неоніми часто виражають певну культурну або соціальну реальність, яка може бути незнайомою або неприйнятною для читача цільової мови. Перекладач повинен бути обережним при перекладі таких неонімів, щоб не порушити норми та цінності цього читача. Для цього він може використовувати роз'яснення, коментар, примечання тощо. Також перекладач повинен брати до уваги регіональну та діалектальну специфіку неонімів та їх потенційних еквівалентів.

Неоніми можуть мати різну морфологічну, синтаксичну, лексичну та фонетичну структуру в різних мовах. Перекладач повинен адаптувати неонім до мовної системи мови перекладу, зберігаючи його форму та значення. Наприклад, англійський неонім “*hashtag*” може бути перекладений українською мовою як «хештег», але це вимагає додавання суфікса «-ег» до знака “#”[1,с. 259].

Нестабільність та динамічність неонімів. Неоніми можуть змінюватися, втрачати свою актуальність або зникати з мови в залежності від соціальних, політичних, економічних та інших обставин. Перекладач повинен слідкувати за останніми тенденціями у вживанні неонімів, перевіряти їх наявність та прийнятність у мову перекладу. Наприклад, англійський неонім “*YOLO*” (*an acronym for You Only Live Once*) може бути перекладений українською мовою як «ЖЗЛ» (*an acronym for Життя Зараз Лише*), але це може бути непопулярним або незрозумілим для сучасних читачів.

Неоніми можуть мати різні варіанти перекладу у різних джерелах або контекстах, що може призводити до плутанини, непослідовності та невизначеності. Перекладачам потрібно спілкуватися та співпрацювати між собою, щоб узгодити та унормувати переклад неонімів, створювати спеціалізовані словники та бази даних, обмінюватися досвідом та порадами. Наприклад, англійський неонім «*tete*» може мати різні переклади українською мовою, таких як «мем», «мемасик», «демотиватор» тощо.

Переклад неонімів вимагає не тільки знання різних способів перекладу, але й уміння аналізувати контекст, ситуацію, культуру та

норми мови перекладу. Конвертація неонімів також потребує постійного оновлення своїх знань про новітні розвідки у різних галузях, а також спілкування та співпраці між перекладачами. Даний переклад є важливим для забезпечення ефективної та якісної комунікації між різними мовами та культурами.

1. Баранова О. В. Неоніми в сучасній українській мові: лінгвістичний аспект. Київ : Видавничий дім Дмитра Бураго, 2019. 256 с.
2. Корунець І. В. Теорія і практика перекладу: навчальний посібник для студентів факультету мовної підготовки іноземних громадян. Вінниця : Нова книга, 2003. 375 с.
3. Левицька Т. І., Левицький С. О., Степаненко В. І. Сучасна українська мова: підручник для студентів вищих навчальних закладів. Київ : Либідь, 2006. 560 с.
4. Мельник Г. С., Петрова О. М., Степаненко В. І. Сучасна українська мова: навчальний посібник для студентів вищих навчальних закладів нефілологічного профілю. Київ : Либідь, 2007. 416 с.
5. Shvachko S., Kobayakova I., Anokhina T. Testing tools for writing and publishing E-dictionaries. *COLINS-2021: 5th International Conference on Computational Linguistics and Intelligent Systems* (22-23 April 2021, Kharkiv, Ukraine). Volume 2870. P. 590-600. URL: <http://ceur-ws.org/Vol-2870>

SPECIFICITY OF MODERN ENGLISH-LANGUAGE LEGAL DISCOURSE TERMINOLOGY TRANSLATION

Sudak A. P.

Konotop Lyceum No.13

Research supervisor – PhD in Philology, Associate Professor

Shchyhlo L. V.

Sumy State University

Processes of globalization, migration, recognition of language minorities, expansion of international business, as well as the development of information technologies are the basic factors affecting the development of translation activities today.

The translator is as a bilingual and multilingual intercultural "mediator" who adequately interprets various language units and concepts.

It should be noted that translation in the narrow sense of the word is the reproduction of the original language using lexical, grammatical and stylistic means of a foreign language. In other words, translation is a tool of interlingual communication.

Legal translation is a transfer system of written and oral legal texts of the original language by means of the translation language.

Characteristic features of legal terms include:

- ambiguity (for example, cross-claim);
- lack of emotional coloring (for example, guilt);
- systematicity (for example, law),
- accuracy and brevity.

In the process of translation of English-language terminology of legal discourse, the translator at the stage of perceiving a foreign text must study the meaning and content of both individual units of the text and its entire content; at the stage of generating of the translation text, the translator must correlate the structures of the original language and the translated language in order to choose the optimal transformation models. Also, depending on the type of the original text, the translation can be carried out without deep lexical and grammatical transformations, as a result, the selection of equivalents occurs automatically [1].

The perspective of further research of modern English-language legal discourse we see in the context of a synergistic paradigm of scientific knowledge, which is outside the traditional disciplinary paradigm, synthesizes natural and humanitarian knowledge on a specific methodological foundation, and hence enables the solution of linguistic problems in an interdisciplinary (and more broadly, transdisciplinary) dimension [2].

1. Линник Лілія Переклад юридичних термінів. URL: <https://profpereklad.ua/pereklad-juridichnih-terminiv/> (accessed: 7.11.2023)

2. Shchylho Larysa, Volyk Anna Interdisciplinary dimension of the modern English-language penitentiary discourse research. URL: https://essuir.sumdu.edu.ua/bitstream-download/123456789/90832/1/Shchylho_Ftrk_2_2022.pdf (accessed: 5.11.2023)

МІЖНАРОДНІ КОМУНІКАЦІЇ ТА ПЕРЕКЛАД

Хроленко Д. О.

Науковий керівник – ст. викладач Чепелюк А. Д.

Сумський державний університет

Сучасний світ стає все більш взаємопов'язаним, і переклад відіграє ключову роль у сприянні міжкультурному спілкуванню.

Чи приведе нас приливна хвиля глобалізації до м'якого та одноманітного культурного середовища, в якому домінуватиме єдина культурна перспектива? Чи переможе культурний імперіалізм у двадцять першому столітті? Чи культура збереже свій вплив на людську свідомість? [1]

Національні стереотипи впливають не лише на сприйняття та усвідомлення інших культур, але і на ефективність перекладу, збільшуючи ризик непорозумінь та конфліктів. Розглянемо важливість усвідомлення перекладачами національних упереджень, а також вплив стереотипів на процес перекладу, зокрема на лексичний відбір, оцінку правильності та політичну коректність.

Один з ключових аспектів впливу стереотипів у перекладі - це їх вплив на лексичний вибір. Наприклад, стереотипи, пов'язані з особливостями різних націй, можуть сприяти використанню слів та фраз, які відповідають упередженням.

Стереотипи також можуть впливати на оцінку об'єктивності та точності перекладу. Якщо переклад відповідає стереотипам, його можуть сприймати як правильний, навіть якщо він не відображає повної суті тексту. З іншого боку, переклад, який виходить за межі стереотипів, може сприйматися неправильно.

У сучасному світі, де політична коректність стає все важливішою, стереотипи можуть вступати в конфлікт з цією концепцією. Перекладачі повинні уникати використання мовних засобів, що підтримують стереотипи, які можуть суперечити політкоректності.

Наприклад: англ. *«The heroic Americans bravely fought in World War II.»*

Стереотипний переклад: *«Героїчні американці хоробро боролися під час Другої світової війни.»*

У стереотипному перекладі використано слово «героїчні», яке може підсилювати кліше американців як винятково героїчних. Такий

переклад може підсилити уявлення про національний героїзм, що є типовим стереотипом, який не відповідає об'єктивній реальності.

Нестереотипний переклад: *«Американці виявили величезну мужність у ході Другої світової війни».*

У нестереотипному перекладі використано термін «величезна мужність», який підкреслює мужність без використання загальноприйнятого стереотипу про героїзм.

Робота над перекладами та їхнім поясненням ґрунтується на розрізненні між стереотипним і нестереотипним вибором мови. У кожному випадку, під час створення стереотипного перекладу, використовуються слова або вирази, які можуть відтворювати загальноприйняті уявлення, які можуть бути стереотипними.

У нестереотипному перекладі віддається перевага використанню об'єктивної, неупередженої мови, щоб уникнути підтримки чи посилення стереотипів. Основна мета – висвітлити ідеї чи концепції, уникнувши застосування мовних засобів, що можуть підсилити загальні уявлення.

Етнічні стереотипи як спрощені, редуковані, стандартизовані, часто емоційно забарвлені уявлення про представників своєї чи іншої етнічної групи відіграють важливу роль у перебігу всіх міжкультурних взаємин. Володіючи певною інформацією про етнос, людський мозок застосовує її у всіх незнайомих ситуаціях, щоб спростити перебіг рецепції нового і в такий спосіб уникнути нагромадження відомостей про кожного етнічного представника [3]

Стереотипи можуть впливати на лексичний відбір у перекладі, викликаючи використання слів та фраз, які підтримують упередження.

Аналіз множинних перекладів показав, що відтворення мовностилістичних засобів створення художнього образу обумовлюється дією ідеологічного чинника. У випадках, коли ставлення до стереотипізованого образу є нейтральним або позитивним, перекладач може вдаватися до стратегії пом'якшення негативного стереотипу, а у випадку негативного ставлення, перекладач, навпаки, може навмисно загострювати негативні характеристики. [2]

Знання та усвідомлення перекладачами національних стереотипів є ключовим для забезпечення об'єктивності та точності перекладу.

Перекладачі повинні активно мінімізувати вплив стереотипів, щоб забезпечити нейтральність та відповідність оригіналу.

1. Cross-Cultural Communication: A Visual Approach - Cross Culture. Cross Culture - Know culture for better business. URL: <https://www.crossculture.com/product/cross-cultural-communication-a-visual-approach/#:~:text=This%20book%20provides%20the%20reader,interaction%20in%20simple,%20accessible%20diagrams>.
2. Національні стереотипи як проблема перекладу | Вісник ХНУ імені В. Н. Каразіна. Серія: Іноземна філологія. Методика викладання іноземних мов. Наукова періодика Каразінського університету. URL: <https://periodicals.karazin.ua/foreignphilology/article/view/20810>.
3. Стасенко Р. Ю. Особливості перекладу етнонімів як мовних маркерів етнічних стереотипів у німецькомовній літературі підавстрійської галичини. Головна сторінка. URL: https://www.philol.vernadskyjournals.in.ua/journals/2020/4_2020/part_3/18.pdf.

ПРОБЛЕМИ ПЕРЕКЛАДУ БЕЗЕКВІВАЛЕНТНОЇ ЛЕКСИКИ

Чуднівєць А. О.

*Науковий керівник – канд. філол. наук, професор Кобякова І. К.
Сумський державний університет*

Переклад безеквівалентної лексики є однією з найскладніших задач в мовному перекладі. Оскільки безеквівалентна лексика – це слова, фрази або концепти, які не мають прямого еквівалента в іншій мові, то такі випадки можуть виникати через культурні, історичні або семантичні різниці між мовами [1, с.152]. Зрозуміння та вивчення проблеми перекладу безеквівалентної лексики є важливим кроком у поліпшенні якості перекладу та сприяє ефективному спілкуванню між різними культурами та мовами в умовах глобалізації.

М. Бейкер зазначає, що маючи справу з будь-яким видом безеквівалентності, важливо перш за все оцінити його значення та наслідки в даному контексті. Науковиця виокремлює такі випадки появи безеквівалентних одиниць при перекладі [2, с.34-35]:

- культурно-специфічні концепції (*airing cupboard*);
- концепція мови оригіналу не лексикалізована в цільовій мові (*landslide* як *overwhelming majority*);
- слово вихідної мови семантично складне (*bromance*);

– вихідна та цільова мови мають різні відтінки значення (Індонезійська розрізняє вихід під дощ, не знаючи, що йде дощ (*kehujanan*), і вихід під дощ, знаючи, що йде дощ (*hujan-hujanan*), що викликає труднощі при перекладі на інші мови);

– у цільовій мові відсутній вищий зв'язок (*superordinate*) (*facilities* складно передати одним словом українською);

– у цільовій мові відсутній конкретний термін (*hyponym*) (*article* має багато гіпонімів: *feature, survey, report, critique, commentary, review*);

– відмінності у фізичній або міжособистісній перспективі (*come/go, take/bring, arrive/depart*);

– відмінності в експресивному значенні (*batter* (as in child/wife battering) при перекладі на японську замінюється нейтральним *tataku* з додаванням еквівалентної обставини);

– відмінності у формі (*employer/employee, trainer/trainee, and payer/payee*);

– відмінності в частоті та меті використання конкретних форм (закінчення *-ing*);

– уживання запозичених слів у вихідному тексті (*sensible* (англ.) з *sensibel* (нім.), яке означає *sensitive*).

Переклад безеквівалентної лексики може вимагати використання різних трансформацій для відтворення семантичного значення та контексту [3, с. 60]. Серед можливих перекладацьких трансформацій безеквівалентної лексики з англійської на українську мову можна виокремити наступні:

– перефразування: заміна безеквівалентного виразу більш зрозумілим або розповсюдженим виразом (*it's raining cats and dogs – йде дуже сильний дощ*);

– транскрибування: перетворення усної мови на письмовий текст в іншій мові (*drugstore – драг-стор*);

– додавання: уведення пояснень або контекстуальних відомостей для кращого розуміння безеквівалентного терміну (*FOMO – Страх пропустити важливі події або можливості*);

– калькування: переклад безеквівалентного виразу за допомогою буквального перенесення компонентів мови в іншу мову (*brainstorm – мозковий шторм*);

– узагальнення: використання загального терміну, який описує семантику безеквівалентного слова (*tiramisu* – *десерт італійської кухні*);

– наблизений переклад: перекладач відступає від дослівності і намагається передати сенс, ідею або контекст оригіналу, замість буквального відтворення тексту (*know-how* – *секрети виробництва*);

– локальна трансформація: переклад виразу з урахуванням конкретного контексту чи аудиторії (*kick the bucket* – *піти в останню подорож*).

1. Белова М. І. Безеквівалентна лексика як лінгвістичне явище на матеріалі англomовного твору Т. Капоте «З холодним серцем». *Перекладацькі інновації* : матеріали наук.-практ. конф. (Суми, 25 лист. 2022 р.). Суми :Сумський державний університет, 2022. С.152–153.

2. Baker M. In *Other Words: A Coursebook on Translation*. New York: Routledge, 2018. 390 p.

3. Kobiakova I. K., Mishchenko A. *Grammatical Aspects of Translation*. Філологічні трактати. – 2018. – Т. 10, № 2. – С. 60-66.

ПРОБЛЕМИ ПЕРЕКЛАДУ НЕОЛОГІЗМІВ З АНГЛІЙСЬКОЇ МОВИ НА УКРАЇНСЬКУ

Шкурко О. В.

Науковий керівник – канд. філол. наук, професор Кобякова І. К.

Сумський державний університет

На фоні постійних та різких змін у багатьох сферах діяльності людства, лексичний склад англійської мови зазнає надзвичайно потужного поповнення новими словами та лексичними одиницями.

Розвиток суспільства та поява нових явищ зумовлюють виникнення багатьох понять та термінів, які потребують щоб їх називали. Нові слова мають назву – неологізми (гр. *neos* – новий і *logos* – поняття, слово). Ще одна проблема криється в тому, що мовознавці не можуть чітко визначити поняття неологізму, адже не існує певних та чітких критеріїв для класифікації таких одиниць. Найважливіша та найнеобхідніша потреба для перекладачів у цьому питанні полягає в адекватному перекладі та адаптуванні нових лексичних одиниць до мови перекладу.

Слід зауважити, що неологізм відрізняється від звичайної одиниці мови тим, що проіснувавши деякий час, він стає загальноживаним словом, або зникає зовсім. Однак на лексичному рівні майже не можливо підрахувати кількість інновацій, оскільки неологізми виникають не в мові взагалі, як в системі об'єктивно існуючих, соціально-закріплених знаків, а в реалізації цієї системи – у мовленні конкретних носіїв і далеко не всі вони закріплюються в мові. Саме тому у світлі дихотомія «мовамовлення» виникають проблеми, пов'язані з «оказіональністю» – «узуальністю» новотворів [1, с. 6].

Розглядаючи проблему адекватного перекладу англійських неологізмів українською, наприклад, у сфері інформаційних технологій, можна зазначити, що українська терміносистема у цій галузі не є усталеною, що спричиняє собою велику варіативність вимови та написання. Останнім часом спостерігається тенденція використовувати при перекладі англійські терміни в українській транслітерації. Наприклад: *девайс* – будь-який механізм або його частина; *едитор* – текстовий редактор; *трабл* – технічна помилка, яка призвела до неприємностей; *юзер* – користувач, який не вміє писати програми [2, с. 73].

Проблема правильного розуміння і перекладу неологізмів з англійської на українську пов'язана з тим, що при сучасному стрімкому розвитку науки і техніки ніякий словник не в змозі встигнути за виникненням нових слів і термінів в різних областях знань [3].

Більше того, безпосередньо у роботі перекладачів трапляється ряд проблем пов'язаний з перекладом неологізмів не тільки в англійській мові але й в будь-якій іншій:

1. Семантична нестабільність (неологізми часто володіють нестабільною семантикою, що означає, що їх значення може змінюватися з часом. Ця нестабільність унеможливує створення постійного перекладу, оскільки деякі неологізми можуть отримувати нові значення або втрачати старі).

2. Відсутність відповідних еквівалентів (у багатьох випадках мова не має відповідних еквівалентів для неологізмів, що прийшли з інших мов або з'явилися внаслідок технологічних змін).

3. Транскрипція та фонетичні аналоги (іноді переклад неологізмів в мові оригіналу може вимагати використання транскрипції або фонетичних аналогів для передачі звуків, які не існують в мові перекладу).

Переклад неологізмів з англійської мови на українську - це складне завдання, яке вимагає уваги до семантичних, фонетичних та контекстуальних аспектів [4]. Перекладачі повинні бути готові шукати творчі рішення та враховувати особливості кожного конкретного неологізму, щоб забезпечити точний і адекватний переклад.

1. Зацний Ю. А. Інновації у словниковому складі англійської мови початку XXI століття: англоукраїнський словник Словник. / Ю. А. Зацний, А. В. Янков. – Вінниця : Нова книга, 2008. – 360 с.
2. Білозерська Л. П. Термінологія та переклад. Навч. посібник для студентів філологічного напрямку / Філологічні трактати. – Том 4, № 4 '2012 / Л. П. Білозерська, Н. В. Возненко, С. В. Радецька. – Вінниця : НОВА КНИГА, 2010. – 232 с.
3. Федорко О. О. Особливості перекладу неологізмів у військовому дискурсі / Перекладацькі інновації : матеріали Всеукраїнської студентської науково-практичної конференції, Суми, 25-27 листопада 2010 р. / Ред. кол.: С. О. Швачко, І. К. Кобякова та ін. – Суми : СумДУ, 2010. – С. 79-81.
4. Shvachko S., Kobyakova I., Anokhina T. Testing tools for writing and publishing E-dictionaries. *COLINS-2021: 5th International Conference on Computational Linguistics and Intelligent Systems* (22-23 April 2021, Kharkiv, Ukraine). Volume 2870. P. 590-600. URL: <http://ceur-ws.org/Vol-2870>

ОСОБЛИВОСТІ ПЕРЕКЛАДУ ГАЗЕТНОЇ ЛЕКСИКИ

Шульга С. Є.

Науковий керівник – канд. філол. наук, професор Кобякова І. К.

Сумський державний університет

У XXI столітті масові комунікації продовжують виступати активним елементом ідейно-політичної та соціально-економічної системи. У сучасному світі все частіше масмедіа використовуються для переконання населення з метою досягнення певних цілей політичного, соціального, економічного, релігійного, або культурного плану. У деяких суспільствах пропаганда домінує, надаючи потужний вплив на масову свідомість.

Однією з особливостей перекладу газетної лексики є використання великої кількості іншомовних слів, особливо англіцизмів. Перекладач повинен знати значення цих слів і підбирати адекватні відповідники в українській мові. Також поширені скорочення, абрєвіатури, які потребують розшифровки при перекладі. Характерним є використання специфічних термінів з різних галузей, що вимагає від перекладача знань у цих сферах. Важливо правильно передати емоційно-експресивне забарвлення газетних текстів за допомогою стилістичних засобів рідної мови.

Отже, успішний переклад газетної лексики вимагає від перекладача не лише мовних знань, але й ерудиції, обізнаності в різних галузях, розуміння соціокультурного контексту. Лише комплексний підхід дозволяє адекватно передати зміст і специфіку газетних текстів мовою перекладу.

Все викладене вище зумовило актуальність обраної теми дослідження.

Об'єктом дослідження є медіа-дискурс, його предметом — заголовки у сучасних англомовних онлайн-газетах та труднощі їх перекладу.

Мета дослідження полягає у виявленні особливостей, труднощів перекладу заголовків у сучасних англомовних газет та дослідженні медіа-дискурсу як активного елементу інформаційно-комунікативного простору.

Для досягнення поставленої мети, необхідно вирішити наступні завдання:

- проаналізувати поняття медіа-дискурсу як активного елементу інформаційнокомунікативного простору;
- розглянути медіа-дискурс у системі комунікативних видів дискурсу;
- виявити типологічні характеристики медіа-дискурсу;
- обґрунтувати взаємозв'язок понять «медіа-дискурс» та «медіатекст» у сучасній медіалінгвістиці;
- дослідити поняття, основні риси сучасного газетно-публіцистичного стилю, головні функції газетного тексту;
- класифікувати заголовки сучасних англомовних газет;
- проаналізувати застосування у навчальному процесі перекладу заголовків у сучасних англомовних газетах;
- виявити труднощі перекладу та актуальні проблеми заголовків у сучасних газетах;

- провести аналіз сучасних англомовних газетах.

У роботі було використано низку методів для досягнення поставлених завдань: метод суцільного відбору матеріалу, метод порівняльного аналізу, аналітичний метод та метод контекстуального аналізу.

Теоретичне значення полягає в тому, що отримані результати сприятимуть глибшому розумінню природи медіадискурсу як важливого елементу інформаційно-комунікаційного простору. Крім того, вдалося виявити теоретичні закономірності застосування перекладу заголовків сучасних англомовних онлайн-видань у навчальному процесі.

Практичне значення роботи в тому, що її результати можуть бути використані в якості довідкового матеріалу для перекладачів англомовних заголовків, а також у навчальному процесі під час роботи з англомовними заголовками. Результати можуть бути використані в наступних дослідженнях.

Наукова новизна полягає у встановленні взаємозв'язку між поняттями «медіадискурс» та «медіатекст» у сучасних медіалінгвістичних дослідженнях. Також удосконалено обґрунтування застосування перекладу заголовків сучасних англомовних онлайн-видань у навчальному процесі.

В цілому проведений аналіз дозволяє стверджувати, що способи формування термінів не відрізняються від способів звичайного словотвору. Для утворення термінів використовується суфіксація, префіксація і композитні утворення, активність їх різна. У германських мовах перше місце займає словоскладання, афіксація друга по продуктивності. У словотворенні похідних термінів мови активно беруть участь напівсуфікси. В результаті словоскладання утворено велику кількість іменників, прикметників і дієприкметників.

Переклад газетної лексики є одним з найбільш актуальних та викликних напрямів лінгвістичних досліджень. У контексті глобалізації та посилення міжкультурної комунікації, здатність коректно та адекватно перекладати газетні тексти стає вкрай важливою. Газетна лексика відзначається високою специфічністю, динамікою та культурною насиченістю, що ставить перед перекладачем ряд завдань. Він повинен не лише володіти високим рівнем мовної компетенції, але й розуміти соціокультурний контекст, в якому функціонує текст. Особливу увагу слід приділяти ідіоматичним виразам, метафорам та іншим фразеологічним

одинацям, які можуть не мати прямих аналогів в іншій мові. Також важливим є збереження стилістичної та жанрової специфіки оригіналу. Враховуючи ці особливості, можна стверджувати, що переклад газетної лексики вимагає комплексного підходу, який об'єднує як теоретичні знання, так і практичні навички.

1. Кобякова І. К. Креативне конструювання вторинна Утворення в англomовному художньому дискурсі. Монографія. – Вінниця : Нова книга, 2007. – 128 с.
2. Черноватий Л. М. Методика викладання перекладу як спеціальності: підручник. Вінниця: Нова книга, 2013. 376 с.
3. Швачко С. О. Особливості перекладу англійських газетних заголовків. Вісник СумДУ. Серія «Філологія». 2008. No 1. С. 110-114.

Секція 5

«МЕТОДОЛОГІЯ Й МЕТОДИКА СУЧАСНИХ ЛІТЕРАТУРОЗНАВЧИХ ДОСЛІДЖЕНЬ»

METHODOLOGICAL ASPECTS OF ENGLISH-LANGUAGE FOREIGN POLITICAL MEDIA DISCOURSE TRANSLATION TRAINING: SYNERGISTIC DIMENSION

Korovai M. V.

Research supervisor – PhD in Philology, Associate Professor

Shchyhlo L. V.

Sumy State University

At the current stage of the development of scientific thought, an important aspect of linguosynergetic research is the ability to find a combination of language with other disciplines and to explore their synergy or interaction.

Achievements and developments in the field of synergy are not exhaustive and require further development and study by scientists. In addition, language develops in parallel with the development of other disciplines, accordingly, developments in the field of linguistics should be distinguished by their interdisciplinary nature [2].

The relevance of the chosen topic is explained by the importance of studying the methodological principles when teaching the translation of English-language foreign policy discourse.

From the point of view of linguosynergetics, any language teaching is related to other natural, exact and humanitarian sciences. It is important to take into account the achievements of scientists from all over the world for the development of scientific activity in all its manifestations and aspirations.

Modern political discourse is built around the publicity and recognition of one or another political leader or public figure. The image of a statesman largely depends on how he speaks, what he is talking about, what linguistic means he uses when making a speech, which arguments he appeals to, and which group of people he addresses. The speeches of political figures are always full of expressiveness both with the speaker's intonation and with the language tools used when addressing the people.

As you know, politicians use language structures that help them take a step back if necessary and their actions do not match their words. The political career of any statesman is built on understatements and promises, but usually this is done not in a direct way, but with the help of a message, the nature of which is reflected in the text by the means of manipulations.

So, from the point of view of the linguosynergistic concept, as we imagine, language manipulation is a multidimensional system of the fractal type, which is focused on the informational and psychological influence on the recipient, which is realized through verbal and non-verbal means, and is also characterized by an implicit character [3].

In the context of studying manipulations in English-language foreign policy media discourse, it is important to understand the speaker's communicative goal, as well as to be able to distinguish between conscious and unconscious manipulative turns of speech.

Taking into account the linguosynergistic aspect, we would like to note that when studying English-language foreign policy media discourse, it is important to take into account the levels of lingual means of influence in communication [1].

During the development of methodological strategies for translation training of English-language foreign policy media discourse texts, 3 levels of lingual reflexes that can be developed in a translator were identified.

1. Lexical reflex – the speaker's ability to express himself within the framework of his own vocabulary, acquired during his life, under certain circumstances and in a certain language environment;
2. Syntactic reflex – the speaker's ability to generate language turns, using syntactic constructions inherent in the native language;
3. Phonetic reflex – a person's ability to pronounce words with a certain level of inspiration and regulation of the organs of the oral cavity involved in the creation of sounds.

In order for translation training of English-language foreign political media discourse texts, it is important to determine the level of knowledge, skills and abilities of each individual group of students in order to navigate the level of complexity of the tasks they will face.

1. Kazakov A. A. Methods of linguistic manipulation in political media discourse: an attempt to systematize. URL: <https://www.semanticscholar.org/paper/> (accessed: 13.10.23).

2. Shchylho L., Korovai M. Towards a new paradigm for the language research: synergistic context. Grail of science: nternational scientific journal. 2023. № 25. pp. 250–253
3. Shchylho L., Korovai M. The phenomenon of language manipulation in foreign policy discourse: a linguosynergistic perspective. URL: https://essuir.sumdu.edu.ua/bitstream-download/123456789/91632/1/Shchylho_linguistic_synergy.pdf (accessed: 13.10.23).

**ЕСТЕТИКА СЛОВА-ОБРАЗУ ВІТЕР У МОВОТВОРЧОСТІ
ПОЕТІВ-ШІСТДЕСЯТНИКІВ (НА ПРИКЛАДІ ІДЮСТИЛЮ
В. СИМОНЕНКА, М. ВІНГРАНОВСЬКОГО)**

Осьмаченко С. П.

Науковий керівник – учитель української мови та літератури

Кокадей М. І.

***Комунальна установа Сумська спеціалізована школа І-ІІІ
ступенів №7 імені Максима Савченка***

*Науковий консультант – канд. філол. наук, доцент Щигло Л. В.
Сумський державний університет*

Невідкладним завданням сучасної науки є всебічне дослідження духовних здобутків людства. Слово-образ вітер як один із яскравих прикладів народного духовно-звичаєвого надбання віддавна був об'єктом пильної уваги етнографів, фольклористів, літературознавців, мовознавців, митців слова [4; 2 та ін.].

Варто зауважити, що наявні різні погляди щодо усвідомлення поняття естетики та її зв'язку із суміжними дисциплінами. У сучасній лінгвістиці функціонує поняття естетика мови або мовотворення як розгалужена система естетичних значень, що актуалізувалася в різнотипних образних структурах [1].

Проблема естетики слова і образу нерозривно пов'язана з внутрішньою і зовнішньою будовою першого, яка багаторазово змінює свої співвідношення, що розвиваються в процесі слововживання. До того ж осмислення естетичних засад мовотворчості письменника відбувається передусім на рівні інтерпретації мови художніх творів та встановленні принципів лексико-семантичної їх побудови.

Явища природи *вітер*, *грім*, *блискавка* та ін. здавна викликали прагнення, з одного боку, пояснити їх походження, з іншого – з'ясувати їх місце в світотворенні. Сили природи, що впливають на людину в різні пори року, викликали в неї складні асоціації, перетворювалися в образи; персоніфікувалися, набирали форми художнього втілення. Безсумнівно, *вітер* для людини – не лише фізична, а й психологічна категорія. Більше того, – це один із найважливіших архетипів, основа людського існування, хай не завжди усвідомлена.

Образ вітру в поетичних творах В. Симоненка цілком відповідає вище наведеним характеристикам, особливо коли аналізувати окремі поетичні твори. Зауважимо, що *вітер* як утілення повноти, внутрішньої злагодженості й гармонійності буття наявний у віршах «Пучок суниць», «Україні», «Суперники» та ін. Такий образ вітру зазвичай поєднується з мотивами свята, закоханості, пейзажу та сільської праці: «У степу не було нікого, / тільки вітер, ти ми, й ковила. / І мовчала струнка дорога, / що, здавалося, в небо вела. / Та сміялося сонце в блакиті / над безмежжям нічим цілини. / В курені, що що соломою криті, / ми дівчатам несли кавуни» [5]; «Тож послухайте, сонце і вітре! / Перестаньте скиглити на мить! / Маю річ я до вас не хитру, / ви посудухайте, помовчіть. / Я б хотів, щоб мені ви сказали, / без брехні, без ридань, без виття: / скільки раз уже ви кохали / за своє безкінченне життя?» [5]. У цих коротких строфах *вітер* постає як зона поєднання земного і небесного, минулого і майбутнього, священного і побутового (до того ж побутове увиразнює сакральність простору); це ідеальний космос, місце безпеки і спокою, неприступне для сил хаосу і зла.

Синергетичні прояви номена *вітер* у творчості М. Вінграновського мають такі семантичні характеристики:

1) «вітер як вияв життєвих вражень, відбиток побаченого і почутого, своєрідний «знак» системи пізнання та відображення видимого та не видимого світів»: «Ви чуєте? Ви чуєте – він спить! / я жду вас, товариство, як епоху! / Не дай вам Бог його в мені збудить... / Не кваптіся, беріть мені по троху. / Спочатку губи, руки і чоло, / а потім очі, ноги і легені, / здається, зайвого у мене не було – / оце і все, що в мене... будьте певні! / Несіть мене! Пора прийшла якраз! / На досвітку її літак прикрилить... / Скажіть їй, що мене не буде довгий час / і що мпене надійні руки вкрили. / Скажіть їй так: вночі знайшли мене, / лежав на серці всі останні ночі, / іще одне! Малесеньке одне: /

Сховайте для поетів мої очі. / А руки мої дайте літакам... / Легені – вітру... А чоло – блакиті... / Віддайте губи хвилям і волам, / А ноги – квітам, щоб ходили квіти. / Оце і все... У слід мені візьміть / Багрянку орхідею у відерці... / Ви чуєте? Ви чуєте – він спить! / Він спить, мій звір! Прекрасний звір у серці!» [3, с. 120];

2) «вітер як сутність індивіда, його екзистенція»: «Що я з тобою ще одні сніги / зимуємо на щастя, як на листі. / Нога в дорозі. Вітер з-під ноги. / І наша пам'ять – мак в одній колісці» [3, с. 139];

3) «як форма звертання у виявленні особливо ніжних, інтимних почуттів»: «Ходітьте в сад. Я покаджу вам сад, / де на колінах яблуні спит вітер. / А згорблений чумацький небопад / освітлює пахучі очі квітів» [3, с. 50];

4) «як морально-естетична пам'ять, як сукупність морально-етичних норм»: «І глянув я на тебе з білоти, / забіг туди, забіг і звідти глянув! / Тебе я прошу: з погляду, з туману, / з могил і вітру серце відпусти!» [3, с. 9].

Отже, естетика слова-образу *вітер* у мовотворчості поетів-шістдесятників є втіленням сакрально усталених норм українського народу. Коли відбувається акт мовного переходу від загальноприйнятих норм до індивідуально-авторських новотворів, то певною мірою змінною є й мовна естетика образів.

1. Бовсунівська Т. Міфологема як резистентний складник літератури. Дивослово. 2010. № 8. С. 49–51.
2. Бондар Н. Лінгвальне вираження концепту «сонце» в художній мові Г. Тютюнника. Рідний край. Альманах Полтавського державного педагогічного університету. 2018. № 1 (24). С. 95–98.
3. Вінграновський М. Вибрані твори. Київ: Дніпро, 1986. 463 с.
4. Єрмоленко С. Мовно-естетичні знаки української культури. Київ: Гелікон, 2009. 352 с.
5. Симоненко В. Я кличу вас у відчай не гнуться: поезія. [URL:https://chtyvo.org.ua/authors/Symonenko/Ya_klychu_vas_u_vidchai_ne_hnutsia/](https://chtyvo.org.ua/authors/Symonenko/Ya_klychu_vas_u_vidchai_ne_hnutsia/) (дата звернення: 31.10.23).

СОНЕТИ ШЕКСПІРА У КОНТЕКСТІ КОНЦЕПЦІЇ ШТУЧНОГО ІНТЕЛЕКТУ

Перерва Д. С.

Науковий керівник – канд. філол. наук, доцент Щигло Л. В.

Сумський державний університет

Твори Вільяма Шекспіра є неперевершеними зразками західноєвропейської ренесансної поезії. Сонети елизаветинського автора вміщують широкий спектр емоцій та думок, від щирих переживань до глибоких філософських роздумів та прозрінь. Відкритою залишається проблема щодо відтворення в недалекому майбутньому штучним інтелектом творчого методу Вільяма Шекспіра у віртуальному просторі.

Великий драматург впродовж століть приваблював дослідників, літературознавців, мовознавців і перекладачів. У наш час цифрових технологій, створено безліч нейронних мереж, які можуть виконувати багато людських завдань. До того ж існує багато їх підгалузей, утім, найцікавішою є Deep learning, тобто тип машинного навчання, який використовує нейронні мережі для навчання машин розуміти і діяти на основі великих обсягів необроблених даних (текст, аудіо, відео тощо).

Варто зазначити, що програми штучного інтелекту деяким чином спромоглися створювати музику та предмети образотворчого мистецтва, які конкурують з експертами, утім, вони далекі від досконалості в категорії мови. Саме тому дослідники з IBM Research Australia, Університету Торонто та Університету Мельбурна створили штучний інтелект під назвою Deep-Speare, щоб перевірити, чи здатен він відтворювати поезію, що схожа за неповторністю та красою на сонети Шекспіра, де штучний інтелект вивчає сонети з використанням близько 2700 віршів з онлайн бібліотеки «Project Gutenberg» [1] і неодноразово намагається створювати вірші, які відповідають зразкам. До того ж, коли нейромережа була вже досить тренованою, її римування (за схемою АВВА) було правильним, вона вдосконалила свій п'ятистопний ямб, а її мова була не лише зв'язною але й досить поетичною:

Shall i behold him in his cloudy state
for just but tempteth me to stop and pray
a cry: if it will drag me, find no way
from pardon to him, who will stand and wait [3].

Досліджуючи тему, стало зрозумілим, що для багатьох згенерованих сонетів характерні помилки: лексичні, орфографічні, семантичні та пунктуаційні. Прерогативним питанням є глибина художньо-емоційного, душевного та унікального відображення переживань у сонетах. Тема кохання є вічною, популярною та важливою упродовж багатьох століть. Великий представник доби Ренесансу, Шекспір, у сонеті № 130 писав:

..And yet, by heaven, I think my love as rare
As any she belied with false compare... .

Великий англієць оспівував у своїх сонетах чисте, людське кохання, ревності та справжню пристрасть. Утім, чи зможе описати ці почуття машина? Для того, щоб дати відповідь на це питання, ми дали завдання показати/описати кохання у сонетах Вільяма Шекспіра двом штучним інтелектам: нейромережа під назвою «ChatGPT» відповіла таке: «Він [Шекспір] пише про задоволення від закоханості, агонію нерозділеного кохання та труднощі збереження кохання протягом тривалого часу», до того ж нейромережа під назвою «Midjourney» [2] бачить кохання поета так (див. рис. 1):

Рис. 1 Зображення кохання у сонетах Вільяма Шекспіра нейромережею під назвою «Midjourney»

Отже, творчість нейромереж є невід’ємною частиною співіснування поетів та штучного інтелекту в одному літературному просторі. Результатом нашого дослідження є відтворення трьома нейромережами сонетів Вільяма Шекспіра, у вигляді поезії та унікального цифрового зображення. Розуміння сонетів, що згенероване машиною, відтворюється на основі людських описів теми

кохання в літературних творах і має певну схожість з концепцією ренесансного кохання, оспіваного Шекспіром у його творах. Утім, на теперішньому етапі розвитку штучного інтелекту сонети, що створені нейронними мережами, не можуть зрівнятися з безцінними творчими, філософськими та художніми методами опису кохання та емоційного пориву великого представника епохи Відродження.

1. Project Gutenberg. URL: <https://www.gutenberg.org/> (date of access: 20.10.2023).
2. Join the midjourney discord server!. Discord. URL: <https://discord.gg/midjourney> (date of access: 20.10.2023).
3. This AI poet mastered rhythm, rhyme, and natural language to write like Shakespeare. URL: <https://spectrum.ieee.org/this-ai-poet-mastered-rhythm-rhyme-and-natural-language-to-write-like-shakespeare> (date of access: 18.10.2023).

**ПЕРСОНОСФЕРА УКРАЇНСЬКОЇ СІМ'Ї ДРУГОЇ
ПОЛОВИНИ XIX СТ.: АНАЛІТИКО-ПСИХОЛОГІЧНИЙ
ВИМІР (НА ОСНОВІ СОЦІАЛЬНО-ПОБУТОВОЇ ПОВІСТІ
І. НЕЧУЯ-ЛЕВИЦЬКОГО «КАЙДАШЕВА СІМ'Я»**

Соломаха Є. О.

Науковий керівник – учитель української мови та літератури

Кокадей М. І.

*Комунальна установа Сумська спеціалізована школа І-ІІІ
ступенів №7 імені Максима Савченка*

Науковий консультант – канд. філол. наук, доцент Щигло Л. В.

Сумський державний університет

Запропонована тема в українському літературознавстві належним чином ще не розглядалася, хоча, звичайно, так чи інакше, вона привертала увагу багатьох дослідників української сім'ї, її становлення та розвитку. Учені неодноразово наголошували, що серед усіх популярних винаходів людства одне з провідних місць посідає сім'я, родина – група людей, що складається з чоловіка, жінки, дітей та інших близьких родичів, які живуть разом.

У народознавчих дослідженнях Г. Лозко українська родина сягає своїм корінням у сиву давнину. Адже сім'я з її побутом, тобто

загальним укладом життя, сукупністю виховних звичаїв і традицій, складалася упродовж багатьох століть і зміцнювалася в ході перебігу історичного розвитку людства [2, с. 23].

Вище окреслені аспекти модифікації конструювання персоносфери української сім'ї, ймовірно, можна простежити в соціально-побутовій повісті-хроніці Івана Нечуя-Левицького «Кайдашева Сім'я». Експозиція твору формує перед читачем картину патріархальної сім'ї, у якій головою роду представлено Омелька Кайдаша разом із його синами, Лавріном та Карпом, які вміло доглядають сімейне господарство: «Старий Кайдаш стругав вісь. Широка рукава закачалися до ліктів. Широке лице було сухорляве і бліде, наче лице ченця. Коло повітки на току два Кайдашеві сини, молоді парубки... Старшого Кайдашевого сина звали Карпом, меншого – Лавріном. Кайдашеві сини були молоді парубки, обидва високі, рівні станом, обидва довгообразі й русяві...» [3, с. 8]. Зазначимо, що в тогочасному суспільстві з'явилися нові норми, зорієнтовані на зміцнення ролі й авторитету чоловіка як глави родини. З цим пов'язана підлегла роль жінки. Загострюється відчуття соціальної несправедливості, починає жорсткіше регламентуватися поведінка, дотримання законів, покарання за їх порушення. Ці умови спонукали до морального вибору.

У дослідженнях В. Жайворонка можна спостерігати, що «родина – це традиційний символ душевного порятунку, затишку, ключова ланка родоводу; постала від давнього родинного культу, що скріплював рід і беріг негасимий вогонь домашнього вогнища...; характеризується високою моральністю стосунків» [1, с. 504]. Завдяки родині люди долучаються до більших формальних об'єднань: «Офіційний і народнозвичаєвий інститути спорідненості мають контактну зону – це сім'я. В обох системах спорідненості вона становить собою точку відліку.

Конструювання сім'ї в період XIX ст. неабияким чином пов'язане з модифікацією персоносфери родини як головного устрою суспільних відносин, які можна спостерігати на прикладі родини Кайдашів до періоду одруження синів. Вибір Карпа спрямований на Мотрю Довбишівну, горду дівчину з багатой сім'ї. Маруся Кайдаш ненавиділа її, постійно обділяла та принижувала, але невістка давала відсіч: «Кайдашиха тикнула Мотрі дулю й не потрапила в ніс, та в око. Мотря вхопила деркача і сунула держалом Кайдашисі просто межі очі» [3, с. 129]. На нашу думку, у сім'ї Карпа переважав

матріархальний устрій, у якому головувала дружина-бунтівниця. Різкого контрасту в повісті набуває сім'я меншого сина Кайдашів Лавріна. За дружину він бере Мелашку Балаш, скромну дівчину з бідної сім'ї: «Балашова хата була мала й стара, вона розсунулась випнула задвіркову стіну і ніби присіла на одпочинок, неначе стара баба» [3, с. 71]. До Мелашки свекруха ставилася більш приязно, але з докорами. Свідченням цього є ретардація твору, у якій автор сконцентровує увагу на модифікації та конструюванні сімейного життя: «Тиждень прожила Мелашка у свекровій хаті, як у раю... Тільки тиждень після весілля Кайдашиха змовчувала та скося поглядала на невістку, показуючи їй роботу. На другий тиждень вона вже лаяла Мелашку і глузувала з неї» [3, с. 71].

Отже, персоносфера української сім'ї другої половини XIX ст. нерозривно пов'язана з поняттями *рід, родина, родичі, рідна земля, батьківщина*, що в народній свідомості українців зображуються у складі концептів «свій/чужий». Вагомим при цьому залишається страх найбільшого покарання в тогочасному суспільстві, пов'язаного з вигнанням із родини, залишення поза родом, позбавлення родичів. Хоч і в обох сім'ях Кайдашевих синів було багато дітей, які нібито й дружили, але складні конфліктні ситуації між їхніми батьками, не давали це робити сповна: «Карпові діти одв'язали коняку і почали їздити верхом по дворі. Коняка зірнула з гнuzдечки, на радощах хвицнула задніми ногами та й скочила через тин у Лаврінів город... Лаврінові діти прибігли в хату і дали знати бабі та батькові. Всі повибігали з хати, побрали дрючки та давай ганяться за конякою» я [3, с. 140]. Очевидно, така поведінка дітей зумовлена сімейним вихованням на принципах народної моралі, що ґрунтується на концептах «свій/чужий». Тож Іван Нечуй-Левицький, удаючись до народної педагогіки, акцентує увагу на примиренні сімей у кінці повісті, оскільки *сім'я-родина-рід* первісно трактуються як концепт «свій», а, отже, уникнення усталеної народної моралі може призвести до розпаду родового устрою.

6. Жайворонок В. Знаки української етнокультури: Словник-довідник / В. Жайворонок. Київ : Довіра, 2006. 703 с.
7. Лозко Г. Українське народознавство. Харків: Фоліо, 2010. 470 с.
8. Нечуй-Левицький І. Кайдашева сім'я. Київ: Наукова думка, 2001. 148 с.

Секція 6

«ТЕОРІЯ Й МЕТОДИКА НАВЧАННЯ ІНОЗЕМНИХ МОВ І ПЕРЕКЛАДУ В ЗАКЛАДАХ ВИЩОЇ ОСВІТИ»

ВИКОРИСТАННЯ ЕЛЕМЕНТІВ РІЗНИХ МЕТОДІВ НАВЧАННЯ ІНОЗЕМНОЇ МОВИ ЯК РЕАЛІЗАЦІЯ ПРИНЦИПУ ІНДИВІДУАЛІЗАЦІЇ

Абу Жамус Ф. Р.

Науковий керівник – канд. філол. наук, доцент Черник М. В.

Сумський державний університет

Сучасна програма закладів освіти, як правило, розробляється з урахуванням середніх потреб і можливостей учнів. Вона має встановлені стандарти та очікування, які спрямовані на досягнення загальних навчальних цілей. Однак через особливості та різноманітність учнів, можуть виникати певні питання щодо ефективності такої програми. Одним зі способів розв'язання цієї проблеми є індивідуалізація навчання.

Мета індивідуалізації полягає в тому, щоб кожен учень міг досягти свого повного потенціалу, бути вмотивованим до навчання та розвиватися. Досягти її можна за допомогою різних методів навчання, підходів, стратегій та технологій, які обирають відповідно до особливостей самого учня. Такі особливості поділяють на: 1) психофізіологічні властивості нервової системи і мозку; 2) психічні (пізнавальні) процеси; 3) особистісні характеристики; 4) навченість; 5) стан здоров'я.

До психічних або пізнавальних процесів входять різні аспекти ментальної діяльності, як-от сприйняття, увага, пам'ять, мислення та мовлення. Залежно від способу сприйняття та обробки інформації, людей умовно поділяють на візуалів, аудіалів, кінестетиків та дискретів.

Вважають, що аудіали найкраще сприймають інформацію через слуховий канал, тому слухання мови може бути ефективним способом її вивчення. Для аудіалів підходить навчання з елементами прямого, сугестивного та аудіо методів. Вони можуть слухати диктанти, аудіоуроки з вправами на вимову, лекції, подкасти, радіопередачі або аудіокниги, що сприятиме розвитку їхньої власної вимови та

аудіальному розумінню. Корисним також буде прослуховування пісень або інших аудіо на уроці та подальше обговорення значень й контексту використаної там лексики. Або ж можна обрати фразу чи речення з аудіо, яке містить граматичну структуру та проаналізувати її з учнями.

Стосовно візуалів, то їм може підійти запам'ятовування лексики за допомогою візуальних карток, які вони зможуть переглядати та асоціювати зображення з відповідними словами або фразами. Такі картки легко можна створювати за допомогою платформи Quizlet. Так само дієвими у вивченні структур мови є презентації, схеми, діаграми, малюнки, ілюстрації, а також візуальні додатки й ігри (платформа Wordwall). Важливо заохочувати самих учнів малювати схеми, таблиці або ілюстрації для того, щоб вони навчились самостійно організовувати та адаптувати отриманий матеріал для власного розуміння. Дієвим буде також перегляд уривків з фільмів, короткометражок або відеоуроків, під час яких учні зможуть почути мовлення носіїв та розвинути сприйняття мови на слух (рекомендуємо ютуб-канал Learn English With TV Series).

Для кінестетиків, особливо ефективними можуть бути методи ігор. Так, наприклад, ігри з м'ячем, рухливі рольові ігри або активні вправи, які поєднують рух і мовлення. Дієвим також є використання методу рольової гри, при якому учні розігрують сценки, ведуть діалоги та відтворюють різні ситуації, використовуючи мову. Такі вправи спонукають кінестетиків активно застосовувати мову на уроці. Прикладом може слугувати рольова гра «На співбесіді», де студенти беруть на себе роль роботодавця та працівника.

Що стосується осіб з кліповим сприйняттям інформації, які характеризуються швидкою зміною фокусу уваги, фрагментарністю інформації та високою швидкістю її обробки, то для них підходить коротке, чітке та стисле подання матеріалів. Під час навчання такого типу людей, дієвим може бути використання аудіо, відео, мовчазного та репродуктивного методу, але за умовою надання інформації відповідно до попередньо вказаних пунктів (наприклад: схеми, таблиці, картки, ментальні карти, сенкани, хмари тегів/слів, скрайбінг та інші).

Для того, щоб надолужити прогалини у навчанні учнів з різним рівнем володіння мови, потрібно використовувати різні методи, техніки та прийоми, як-от: адаптація навчальних підходів та матеріалів (індивідуальні картки з адаптованими завданнями й

інструкціями; поділ матеріалу на менші складові частини); зміни темпу викладання та характеру подачі матеріалу; збільшення часу на пояснення; виконання завдань різного рівня складності; модифікування змісту або складності навчальних завдань; упровадження особистісно орієнтованих домашніх завдань; розподіл варіантів контрольних робіт за ступенем труднощів.

Найбільш складною для викладача, мабуть, є робота з учнями, у яких є проблемами зі здоров'ям. Такі учні вимагають більше уваги та на вчителів покладають велику відповідальність за них. Відповідно до проблем учня, обирають форми навчання, які будуть допомагати йому навчатися та розвиватися не залежно від стану здоров'я. Наприклад, для людей з проблемами із зором можна використовувати аудіо або матеріали зі збільшеним шрифтом. Для учнів, у яких є проблеми слуху, можуть бути корисними візуальні матеріали або матеріали з субтитрами. Часто трапляється, що діти, які хворіють, пережили тяжкі операції, хімістерапію або просто мають слабкий імунітет, навчаються дома разом з вчителями, яких відправляє школа. Через ізоляцію таких дітей від одноліток, в них можуть виникнути проблеми зі спілкуванням та висловлюванням власних думок. Саме тому доцільним буде якомога більше спілкуватися з учнем, що допоможе йому звикнути та почуватися впевнено під час комунікації іноземною мовою. Також корисним є впровадження ігор, що збільшить мотивацію до вивчення мови.

Отже, вибір певного методу навчання при індивідуалізації, зумовлюється особливостями кожного учня, то може бути рівень навченості, психологічні, психофізичні та фактори характеру. Особливо важливо обрати правильні методи, бо вони визначають рівень успіху й ефективності створеного вами індивідуального підходу, а значить і продуктивність учня на заняттях. Учитель також має усвідомлювати, що при навчанні мови потрібно пускати в дію різноманітні методи, які будують сприяти вдосконаленню сильних сторін учня та усуненню слабких.

1. Кудря М. М. Сучасні методика викладання іноземних мов у вищій школі України. *Вища освіта у контексті інтеграції до європейського освітнього простору*. Київ : Київський університет імені Бориса Грінченка, 2021. С. 1–13.

2. Лозенко А. Індивідуалізація в умовах традиційної технології навчання: проблеми і перспективи. *Наукові записки*. Вип. 9 (III). С. 191–194.

ЗВ'ЯЗОК ЧИТАННЯ З ІНШИМИ ВИДАМИ МОВЛЕННЄВОЇ ДІЯЛЬНОСТІ

Бендюг В. Е.

Науковий керівник – асистент Вашист К. М.

Сумський державний університет

У сучасному світі читання є необхідною складовою життя. Це мовленнєва діяльність, яка дає змогу отримувати інформацію з різних джерел та розвивати свої мовленнєві навички. У шкільній освіті роль читання особливо важлива, оскільки воно є основним засобом засвоєння знань та розвитку критичного мислення учнів.

Спостереження за навчальним процесом у загальноосвітній школі показують, що навіть при сформованості лексичних, граматичних, фонетичних навичок, в учнів старшої школи виникають значні труднощі при читанні іноземною мовою та спілкуванні, причому у різних учнів помічаються різні труднощі. Це підтверджує необхідність індивідуального підходу до навчання іноземної мови, зокрема читання. Принцип індивідуалізації реалізується шляхом врахування індивідуально-психологічних особливостей учнів, які значно впливають на оволодіння іншомовною діяльністю [3, с. 1].

Щодо навчальних методів безпосередньо при підході до читання, то учні старшої школи (10-11 класи) повинні уміти читати без словника з метою отримання основної інформації, або зі словником – для повного розуміння змісту тексту, що включає до 6% незнайомих слів. Використовуються нескладні автентичні тексти суспільно-політичної, науково-популярної та художньої літератури. Удосконалюються прийоми прогнозування на рівні слова (мовна здогадка) та на рівні тексту (антиципація).

Учні старших класів також мають оволодіти навичками:

- анутовання тексту (стисло передати зміст прочитаного в усній чи письмовій формі);
- реферування (визначити в тексті нову інформацію чи головні думки/ факти);

- рецензування (висловлювати свою думку, давати оцінку змісту тексту в усній чи письмовій формі) [1, с. 97-98].

Види читання можуть бути класифіковані таким чином [4, с. 37-39]:

I. Ознайомлювальне читання. Його мета – розвивати швидкість читання, формувати способи читання і розуміння тексту. Педагог виділяє для контролю об’єкти, розуміння яких треба перевірити. Контролюється розуміння основного змісту, несуттєві деталі можуть випускатися.

II. Вдумливе читання. Дається завдання прочитати заголовок, переглянути увесь текст, звернути увагу на перше та останнє речення з метою визначення теми. Спосіб контролю – письмовий переклад на рідну мову. Мета цього виду читання – зрозуміти всю інформацію тексту.

III. Переглядове читання. З метою формування прийомів переглядового читання виконуються завдання для ознайомлення із заголовком тексту, швидке читання тексту, пошук нової інформації.

Отже, тексти для читання іноземною мовою виконують низку певних функцій які сприяють успішному оволодінню мовою. В методиці виділяють кілька головних функцій іншомовного тексту [2, с. 192]:

1. Функція збагачення і розширення знань учнів, головним чином лексичних. У процесі читання учні отримують завдання знайти певні слова чи словосполучення і визначити їх значення; знайти і виписати слова чи структури за якоюсь конкретною ознакою; назвати слова, які були використані в певній ситуації.

2. Функція тренування, мета якої полягає в тому, щоб засвоїти лексико-граматичний матеріал, з одного боку, а з другого – забезпечити учням вправління в читанні і використанні певного мовного матеріалу у відповідях на запитання вчителя, у процесі вільного переказу змісту чи в переказі, близькому до тексту.

3. Функція розвитку усного мовлення учнів на основі прочитаного тексту: переказ тексту, драматизація окремих епізодів, придумання продовження фабули тексту або іншої частини тексту, бесіда за окремими проблемами, які розкриваються в тексті, тощо.

4. Функція розвитку смислового сприйняття тексту – його розуміння. Завдання такого характеру спрямовані на перевірку розуміння окремих епізодів та всього тексту, знаходження різних смислових та формальних елементів.

Зв'язок читання з іншими видами мовленнєвої діяльності (аудіювання, говоріння, письмо) можна охарактеризувати таким чином:

Зв'язок читання з аудіюванням. Розвиток навичок читання сприяє поліпшенню розуміння на слух іноземної мови, оскільки вчителі можуть використовувати аудіо-матеріали, які базуються на текстах для читання. Читання текстів допомагає учням розпізнавати і розуміти інтонацію, акцент та інші аспекти мовлення при прослуховуванні. Використання текстів для читання в аудіо-матеріалах сприяє покращенню навичок розуміння діалогів та монологів, а також розширенню активного словникового запасу учнів.

Зв'язок читання з говорінням. Читання різноманітних текстів (літературних, інформативних, наукових тощо) допомагає учням розширити словниковий запас та набути багатогранне розуміння англійської мови, що сприяє покращенню їхньої власної мовленнєвої компетенції. Через читання учні ознайомлюються з різними стилями та жанрами текстів, що сприяє розвитку вміння адаптувати своє мовлення до конкретної ситуації. Читання також розширює знання учнів про світову культуру, соціальні та історичні аспекти, що може слугувати як матеріал для обговорення та висловлення думок під час усного мовлення. Учні, які регулярно читають текстові матеріали, мають більше можливостей вивчати нові вислови, фрази та ідіоми, які можна використовувати у своєму усному мовленні. Читання текстів різної тематики допомагає розвивати логічне мислення, аргументацію та структурування власних думок, що є важливими елементами в усному висловленні.

Зв'язок читання з письмом. Читання різних текстів, включаючи літературні твори, наукові статті, новини тощо, допомагає учням розвивати навички письма, оскільки вони вчать аналізувати та рефлексувати над прочитаним матеріалом. Через читання учні отримують зразки правильної орфографії, граматики та структури речень, що можна використовувати у власному письмі. Вивчення різних стилів письма через читання допомагає учням розуміти та адаптувати своє власне письмо до різних ситуацій та жанрів, таких як листування, опис, нарис, аргументація тощо.

Загалом читання у зв'язку з іншими видами мовленнєвої діяльності є невід'ємною частиною успішного оволодіння англійською мовою під час організації навчального процесу для учнів 10-11 класів та розвитку різних аспектів їх мовленнєвої компетенції.

Воно допомагає покращити розуміння на слух, розвинути динамічний словниковий запас, адаптуватися до різних ситуацій, розвинути логічне мислення та аргументацію, а також покращити орфографію, граматику та структуру речень під час письма.

1. Методика викладання англійської мови : навчально-методичний посібник для студентів вищих навчальних закладів / уклад. Холод Ірина Василівна. Умань : Візаві, 2018. 165 с.
2. Методика викладання іноземних мов у середніх навчальних закладах : підручник. Вид. 2-е, випр. і перероб. / Під керівн. С. Ю. Ніколасвої. Київ : Ленвіт, 2002. 328 с.
3. Самойлюкевич І., Козачок О. Навчання читання на старшому етапі загальноосвітньої школи з урахуванням елементів індивідуалізації. *Історико-філологічний збірник з регіональних проблем. Волинь-Житомирщина*, 2002. Вид. 9. С. 232-237.
4. Rashid, M. H. & Islam, W. H. Discuss the different types of reading techniques and develop its skills. *Journal of English Language and Literature*, 2021. 8(3). P. 36-40.

КОМПЛЕКСНИЙ ПІДХІД ДО ФОРМУВАННЯ ІНШОМОВНОЇ КОМУНІКАТИВНОЇ КОМПЕТЕНЦІЇ

Бондарєва А. В.

Науковий керівник – ст. викладач Чепелюк А. Д.

Сумський державний університет

Комплексний підхід до формування комунікативної компетенції є ключовою стратегією ефективного вивчення іноземної мови. «Здатність учнів спілкуватися іноземною мовою забезпечується формуванням у них іноземної комунікативної компетенції, яка охоплює такі види компетенцій: мовну, мовленнєву та соціокультурну. Ці компетенції, у свою чергу, теж включають цілий ряд компетенцій»[1, С. 42]. Мовна компетенція передбачає оволодіння лексичними, граматичними, фонетичними та орфографічними знаннями та навичками. Мовленнєва компетенція включає чотири аспекти: аудіювання, говоріння, читання та письмо. Соціокультурна компетенція складається з країнознавчої та лінгвокраїнознавчої компетенції.

Оволодіння іноземною мовою як засобом спілкування можливе лише при оволодінні знаннями та сформованими вміннями і навичками в усіх видах компетенцій. Як показує практика та дослідження наукових джерел, саме комплексний підхід дозволяє оволодіти іншомовною комунікативною компетенцією на належному рівні в оптимальні строки. Комплексний підхід до формування комунікативної компетенції дає позитивні результати на різних ступенях навчання у школі: на початковому, середньому та старшому, а також при навчанні дорослих. Але при цьому різними будуть: обсяг навчального матеріалу, засоби навчання, як основні, так і допоміжні, види завдань. Комплексний підхід не виключає також індивідуальний підхід, індивідуальну роботу з учнями, інтерактивні методи.

«Одним із головних принципів комплексного підходу є інтегроване вивчення всіх аспектів мовлення»[2]. Наприклад, вивчення граматики повинно супроводжуватися використанням цієї граматики в реальних мовленнєвих ситуаціях. Учні повинні мати можливість практикувати вживання нових граматичних структур у мовленні, а також у письмі.

Ще одним важливим елементом комплексного підходу є активне використання мовлення в аутентичних ситуаціях [2,]. Це означає, що учні повинні мати можливість використовувати мовлення для спілкування з носіями мови або в ситуаціях, які моделюють реальні комунікативні ситуації. Наприклад, проведення рольових ігор або діалогів, спілкування через інтернет або телефон, а також вивчення матеріалів реального життя, таких як відео, аудіо записи, тексти тощо.

Поміж інших компонентів комплексного підходу до формування мовленнєвих умінь і навичок варто виділити поступовий розвиток навичок аудіювання та читання [3, С. 235].

Письмо є ще одним важливим аспектом мовленнєвої компетенції. Учні повинні мати можливість вправлятися в написанні різних типів текстів, таких як листи, есе, звіти, статті тощо. При цьому письмові справи повинні бути пов'язані з реальними комунікативними завданнями і спонукати учнів до використання вивченої граматики та лексики.

Отже, комплексний підхід до формування мовленнєвих умінь і навичок є ефективним і результативним підходом до вивчення іноземної мови, оскільки він розглядає мовлення як цілісний процес і враховує всі його аспекти. Використання комплексного підходу до

формування мовленнєвих умінь і навичок передбачає систематичну і цілеспрямовану роботу з учнями, поступове розширення їх мовного та мовленнєвого арсеналу, залучення до різних видів мовленнєвої активності з використанням різних засобів навчання та постійну практику. Важливо пам'ятати, що розвиток мовленнєвих умінь і навичок є процесом, який вимагає часу, наполегливості та систематичної практики.

1. Методика викладання іноземних мов у середніх навчальних закладах: Підручник. - К.: Ленвіт, 2002. - 328с.
2. Гапоненко Н. Щодо проблеми формування комунікативних навичок майбутніх фахівців. *Наукові інновації та передові технології*. 2022. № 6(8). URL: [https://doi.org/10.52058/2786-5274-2022-6\(8\)-92-98](https://doi.org/10.52058/2786-5274-2022-6(8)-92-98)
3. Маслова С., Руда А. До проблеми розробки ефективної моделі формування іншомовних умінь у читанні. *Humanities science current issues*. 2020. Т. 3, № 27. С. 234–238.

ІНТЕРАКТИВНІ СТРАТЕГІЇ ВИРІШЕННЯ КОМУНІКАТИВНИХ ПРОБЛЕМ НА ЗАНЯТТЯХ З ІНОЗЕМНОЇ МОВИ

*Волошин А. М.
Науковий керівник – канд. філол. наук, доцент Щигло Л. В.
Сумський державний університет*

Питання використання сучасних інформаційних технологій у формуванні іншомовної компетентності на уроках з іноземної мови привертає увагу науковців [3; 6; 7].

Інтерактивні стратегії – інструменти, що сприяють активній взаємодії між студентами, а також між студентами та викладачами. Основна мета інтерактивних стратегій відображується у формуванні динамічного навчального середовища задля більш глибокого розуміння матеріалу, розвитку критичного мислення та навичок вирішення конкретних завдань.

Розвиток навичок мовлення: інтерактивні методи навчання сприяють покращенню навичок мовлення. Приміром, ігри на вивчення лексики та граматики можуть допомогти учням запам'ятовувати нові слова та правила мови.

Поліпшення зв'язку між учнями: інтерактивні методи навчання допомагають спілкуватися між собою та співпрацювати в групах, що покращує їхні комунікативні навички та сприяє розвитку соціальної взаємодії.

Індивідуалізоване навчання: інтерактивні методи навчання можуть допомогти працювати власним темпом та на власному рівні, отримуючи миттєвий зворотний зв'язок та підтримку викладача та однокурсників.

Підвищення мотивації: використання інтерактивних методів навчання сприяє підвищенню мотивації студентів до вивчення іноземної мови.

Отже, інтерактивні стратегії дозволяють подолати мовленнєві, психологічні та культурні бар'єри, такі як по-різному, неправильне розуміння або неправильне тлумачення інформації, відсутність мотивації тощо.

1. Колосова І. В. Інтерактивні методи навчання як засіб формування професійної компетентності майбутніх фахівців. Вісник Харківського національного університету імені В. Н. Каразіна. Серія: Педагогічні науки. 2018. Вип. 36. С. 49–53.
2. Нестеренко О. О. Інтерактивні технології навчання в освітньому процесі. Науковий вісник Херсонського державного університету. Серія: Педагогічні науки. 2019. № 10. С. 80–85.
3. Hubbard P. The Role of Interactive Technologies in Second Language Acquisition. The Journal of Language Teaching and Learning, 2019. 9(1), 1–11.

ФОРМУВАННЯ ГРАМАТИЧНИХ НАВИЧОК НА ПОЧАТКОВОМУ ЕТАПІ НАВЧАННЯ ІНОЗЕМНОЇ МОВИ

Гузенко Ю. О.

Науковий керівник – канд. філол. наук, доцент Баранова С. В.

Сумський державний університет

Вступ до школи – одна з найважливіших подій дитинства кожної людини. Важливість цієї події обумовлена насамперед включенням дитини у навчальну діяльність, яка стає провідною та реорганізує всю систему відносин дитини з навколишнім світом,

відіграє головну роль у розвитку психічних функцій та властивостей особистості школяра.

Для оволодіння іноземною мовою важливе значення має такий психічний процес, як сприйняття. Саме у молодших класах здійснюється перехід від змішаного, фрагментарного сприйняття до розчленованого, осмисленого, категоріального відображення речей, подій, явищ у їх просторових, тимчасових, причинних зв'язках [1].

Існує думка, що оволодіння мовними навичками створює достатню психологічну базу на формування мовних умінь, без того, щоб спеціально і досить довго тренувати учнів у вживанні даних граматичних явищ у мовних вправах, спрямованих створення мовних граматичних навичок.

Британський методист С. Торнбері стверджує, що на початковому етапі вивчення іноземної мови учень потребує системи, адже можливості її пам'яті обмежені, і він здатний запам'ятати відразу всі явища мови. Проте граматики є будівельним матеріалом мови, тобто упорядкованим описом граматичних закономірностей, які сприяють подальшому розвитку навичок.

Граматики спрямована на передачу найдрібніших нюансів думки, позбавляючи фразу від неточностей і двозначності. С. Торнбері також згадує й «мовну скам'янілість».

Як відомо, з трьох аспектів мови – фонетики, лексики та граматики – саме граматики, тобто засвоєння граматичних закономірностей, викликає найбільші труднощі у вивченні іноземної мови [2; 3].

Психологи вважають молодший шкільний вік найбільш сприятливим для розумового розвитку та соціальної підготовки дитини. Пластичність природного механізму засвоєння мови дозволяє легко опанувати другу мову.

Отже, вивчення граматики будь-якої мови викликає багато труднощів, ускладнених граматичними термінами та правилами та нескінченною кількістю винятків.

1. Куварзіна М. В. Англійська мова: Нестандартні уроки. 5-11класи. 2-ге вид.; випр. і доп. Х.: Ранок, 2013. 176с.
2. Джава Надія. Проблемні методи навчання іноземних мов. Дискусія. Нова педагогічна думка. 2005. № 3. С. 49.
3. Павлюк Ф. В. 200 ігор на уроках англійської мови. Тернопіль: Мандрівець, 2002.

СТРАТЕГІЇ ІНТЕРАКТИВНОГО НАВЧАННЯ ІНОЗЕМНОЇ МОВИ

Дерендяєва Д. І.

Науковий керівник – канд. філол. наук, доцент Куліш В. С.

Сумський державний університет

Інтерактивна стратегія актуальна в контексті цифрового світу та онлайн-навчання. Через пандемію COVID-19 викладачі були змушені особливо активно застосовувати цю стратегію, аби компенсувати недолік засобів привернення уваги учнів в онлайн-просторі. Повномасштабне вторгнення РФ ще більше загостило питання віддаленого навчання.

Основою інтерактивності є дія суб'єкта-учня та об'єкта-матеріалу вивчення. Ознаками інтерактивної стратегії навчання англійської мови є двобічний характер, спільна діяльність учня та вчителя, ведуча роль вчителя, велике різноманіття занять та форм організації, подібність занять до життєвих мовних задач, втілення однієї навчальної цілі за допомогою різних засобів, розвиток другорядних навичок у процесі [2]. Інтерактивне навчання має сплановану структуру та спонтанний характер, створює умови для креативності, творчого мислення, апелює до минулих життєвих досвідів та готує до майбутніх, містить ігровий елемент та перетворює учня з пасивного приймача на активного учасника та формувальника потоку уроку. Ці якості виділяють інтерактивну серед інших стратегій як одну з найбільш ефективних.

Обираючи інтерактивну стратегію, викладач робить вибір на користь швидкості, ефективності та точності результату оцінювання наявного рівня володіння іноземною мовою. Інтерактивна стратегія характеризується високим рівнем активності, творчою роботою учнів, підвищеним рівнем мотивації та емоційності, постійною взаємодією групи та викладача [3]. На відміну від інших стратегій, які зосереджені на одному каналі сприйняття, інтерактивна потребує мультимодального характеру роботи. Ці риси роблять її цінним інструментом викладача та провідником до високоякісної освіти. Викладач обирає серед наступних стилів навчання системи VARK: візуальний, аудіальний, читально-письмовий та кінестетичний. До видів/стилів навчання за соціальністю також відносяться інтраперсональний та інтерперсональний стилі.

Інтерактивна стратегія навчання – це багата на різновиди занять

навчальна модель. Необхідною умовою вдалої реалізації цієї стратегії є насамперед комунікація, відгук та взаємодія учня з іншими учасниками навчального процесу – вчителем, іншими учнями чи комп'ютерним застосунком. Використання інтерактивної стратегії необхідне для забезпечення якісного навчання та розвитку учнів. Першим кроком для формування цієї системи став вибір інтерактивної стратегії навчання, оскільки різноманіття методів дозволяє викладачу підлаштовувати завдання під особливості програми та особливості учнів із мінімальними зусиллями. Інтерактивні технології за формами навчання розподіляють на чотири групи залежно від форм організації діяльності учнів: кооперативне навчання, колективно-групове навчання, ситуативне моделювання та опрацювання дискусійних питань [1]. Класифікації інтерактивного навчання стосуються не самого навчання, а особистості учня, який є активним учасником навчального процесу. Саме від характеристик учня, від його схильностей до певного типу навчання, а також від рівня соціалізації залежить успішність того чи іншого застосованого інтерактивного методу навчання. Суттєвим недоліком інтерактивної стратегії навчання є часта необхідність саме соціальної взаємодії, а особливо на уроках. Однак попри це інтерактивна стратегія навчання має значні перспективи розвитку та активної інтеграції в освітній процес.

Після випробовування теоретичних матеріалів та напрацювань з інтерактивної стратегії навчання, аналізу результатів та обробки отриманих даних, сформовані наступні висновки: інтерактивна стратегія навчання є успішним та потенційно необхідним елементом онлайн-навчання в Україні; впровадження методів інтерактивної стратегії є критичним для покращення якості освіти та розвитку інституції шкільного онлайн-навчання.

1. Впровадження інтерактивного навчання при вивченні англійської мови в навчальному процесі у вищих навчальних закладах. 2019.С. 1–8. URL: <https://openarchive.nure.ua/server/api/core/bitstreams/2ad6c934-aab5-4abb-835e-9b3a32fab785/content> (дата звернення: 15.04.2023).
2. Голодюк Л. В. Інтерактивні методи навчання на уроках англійської мови. На урок. URL: <https://naurok.com.ua/interaktivni-metodi-navchannya-na-urokah-angliysko-movi-263727.html> (дата звернення: 17.04.2023).
3. Новак І. М. Інтерактивні методи навчання іноземних мов у закладах вищої освіти. Інноваційна педагогіка. 2021. Т. 1, №32. С. 121–125.

URL: <https://library.krok.edu.ua/media/library/category/statti/novak.pdf>
(датазвернення: 16.04.2023).

MNEMONIC TECHNIQUES IN FOREIGN LANGUAGE CLASSES

*Doroshenko K. O.
Research supervisor – Lecturer Nazarenko O. V.
Sumy State University*

Mastering academic knowledge is an immensely challenging task, as it requires a thorough analysis of the information and a balanced selection of the necessary data. Especially problematic task was a distance learning, which required students to get used to online education, making information overload more widespread.

Mnemonic techniques are a method of effective memorization of large amounts of new information through the conscious formation of associations using special tricks [1, p. 10]. They are mainly applied to enhance the mastering of complex material that does not contain any clear logical connections among its elements from the point of view of the person who memorizes it and requires long-term storage and recall. In general, memorization of information using mnemonics consists of four main stages: encoding into images, memorization itself, combination of two images, sequencing, and retention.

One of the most significant mnemonic techniques is the method of associations. It is the connection of events, facts, objects, feelings, thoughts, etc. according to the laws of contiguity, similarity, and contrast. It is based on a subjective understanding of relationships, and the main centers for the emergence of ideas are arbitrarily selected concepts [2]. The first law states that elements that are close to each other are more likely to be perceived as related, so a new word can be compared to an already familiar one and the one next to it. The law of similarity is based on the consonance, phonetic or graphic similarity of lexical items, while the law of contrast is based on opposites. Rhythm and rhyme can be helpful for this method, being used to produce melodic and meaningful sequences of words or sentences. Therefore, they provide anchor points for easier memorization.

Similar is linguistic mnemonics, which is based on the use of linguistic devices such as rhymes, analogies, similarities in sound or spelling of words. According to this, language is used as a means to create strong associative links between new information and already known concepts. It encourages the usage of associative thinking and imagination, which can be based on any linguistic relations. Among the linguistic methods, there are the core word technique that is based on associations with easy-to-learn lexical items, the phonetic technique that creates associative links between lexemes in a foreign and native language based on consonance or similarity in spelling, and the technique of finding common roots.

Another important method is spatial mnemonics, which is based on creating associations with spatial objects, places, or parts of the body, and requires knowledge of geometric shapes. It can be used as a standalone method or combined with other mnemonic strategies, such as rhyme and rhythm. The finger technique is part of this method and is based on the association between the fingers and specific words and numbers for later recall in the correct order, while also stimulating physical interaction, strengthening the connection between words and memory. Spatial mnemonics will be especially useful for beginners learning a new foreign language, when learning the names of months, days of the week, numbers, etc., i.e. anything that requires knowledge of a specific sequence.

Meanwhile, visual mnemonics are effective for learning texts in a foreign language. Thanks to the technique of imagery of word meanings, lexemes are given stable associations. In some cases, the associations that emerge may not be obvious, since each person has their own unique ways of perception; what may seem logical and easily memorized to one student may be difficult for another to perceive. Another example of visual mnemonics is the locus method. It is based on the concept of using visual locations, either fictional or real. The emotional component is crucial; by associating vivid and tangible images with students' own visual locations, emotions and interest in learning are enhanced.

As for the memorization of grammar rules, the word method is effective. Its semantic classification facilitates the learning process because information grouped by common characteristics is stored and recalled more efficiently; important are the acronym technique, which works on the principle of using the first letters of individual words, and the technique of creating a grammatical chain, i.e. linking words into a meaningful story.

Therefore, one can see that mnemonic methods help to involve creativity and individual approach of students, creating active participation in the learning process. They facilitate the process of memorizing new educational material. Considering the growing information overload, it is worth exploring mnemonic techniques in the near future.

3. Чепурний Г. А. Освітня мнемотехніка : навчально-методичний посібник. 3-тє вид. Тернопіль : Мандрівець, 2020. 152 с. URL: https://balka-book.com/files/2020/10_13/14_25/u_files_store_25_159983.pdf (дата звернення: 05.03.2023).
4. Nurse J. The art of memory. Wellcome collection. URL: <https://wellcomecollection.org/articles/Y8gVEBEAACcABgak> (date of access: 23.02.2023).

РОЗВИТОК КРИТИЧНОГО МИСЛЕННЯ УЧНІВ СТАРШИХ КЛАСІВ (НА МАТЕРІАЛІ АНГЛОМОВНИХ ЕЛЕКТРОННИХ ЗМІ)

Заїка В. В.

*Науковий керівник – канд. філол. наук, доцент Ущатовська І. В.
Сумський державний університет*

Критичне мислення – це термін, що має походження зі стародавніх філософських трактатів, але його значення є надзвичайно важливим і усучасному світі та освіті. Поняття критичного мислення є складним та багатограним. Так у педагогіці критичне мислення пов'язують із такими поняттями, як самооцінка, критичність, самокритичність, критичний аналіз, творчість, прийняття рішень, генерація ідей та рефлексія.

Критичне мислення є важливою навичкою, яка допомагає нам аналізувати і оцінювати інформацію, ідеї та думки. Воно надає нам здатність поглянути на речі з різних перспектив і не приймати все беззаперечно. Критичне мислення допомагає нам розрізнити правдиву інформацію від маніпуляцій та спотворень. Воно спонукає нас задавати запитання, проводити дослідження і формувати обґрунтовані висновки. Критичне мислення є необхідним для розвитку навичок проблемного вирішення, творчого мислення та самокритики. Воно надає нам

інтелектуальну незалежність і допомагає розвивати свою особистість.

Розвиток критичного мислення сприяє розвитку супутніх життєвих навичок, включаючи організаційні навички, планування, відкритість та навички спілкування. Критичне мислення, як важлива життєва навичка, дозволяє легко стикатись з викликами в особистому та професійному житті, сприяє впевненості і незалежності, сприяючи формуванню успішного життя. Це особливо важливо для учнів старших класів, оскільки вони готуються до переходу у дорослий світ.

Розвиток критичного мислення учнів старших класів є надзвичайно важливим завданням, оскільки ці навички допомагають їм стати самостійними та критично мислячими громадянами [1].

Використання англomовних електронних ЗМІ сприяє розвитку критичного мислення учнів старших класів. Ці ЗМІ надають доступ до широкого спектру новин, інформації та різноманітних джерел, що стимулює аналітичні навички та здатність критично оцінювати отриману інформацію.

Врахування англomовних електронних ЗМІ в навчальному процесі може позитивно впливати на розвиток критичного мислення учнів та підготовку їх до активної участі у глобальному інформаційному середовищі. Використання англomовних електронних ЗМІ допомагає учням розвивати навички критичного мислення, такі як аналіз, оцінка, порівняння та критичне міркування. Вони навчаються розрізняти факти від думок, розуміти підтекст та розпізнавати маніпуляції інформацією. Розвиток критичного мислення учнів старших класів на матеріалі англomовних електронних ЗМІ сприяє формуванню самостійних інформаційно-комунікативних компетентностей, які необхідні у сучасному інформаційному суспільстві.

Методи формування критичного мислення на заняттях з іноземної мови включають такі діяльності, як дискусії на основі новинних статей, аналіз рекламних матеріалів, порівняння джерел, розпізнавання маніпуляцій, перегляд та обговорення відео або підготовка проектів на основі інформації з електронних ЗМІ [2].

Отже, розвиток критичного мислення є одним із головних завдань в сучасному освітньому процесі. Особливо важливим він є для учнів старших класів, перед якими постає багато завдань, які потребують зваженого та об'єктивного рішення. Іноземні електронні ЗМІ найкращі помічники в розвитку навичок критичного мислення. На основі них учні розвивають свою медіаграмотність, яка особливо

необхідна в наш час. Навички критичного мислення є необхідними для ефективного розуміння та аналізу інформації, що надходить з різних джерел. Іноземні електронні ЗМІ надають широкий доступ до різноманітних перспектив і поглядів, що сприяє розвитку учнівської здатності оцінювати інформацію критично. Вони навчають учнів розрізняти між фактами та думками, аналізувати докази та формувати обґрунтовані висновки, що робить їх здатними приймати обґрунтовані рішення в різних сферах життя.

1. Литвинов О. М. Критичне мислення як ключ до успіху в сучасному світі. Науково-методичний журнал "Освіта і суспільство". 2018. № 4 (12). С. 32-37.
2. Медіаграмотність та критичне мислення на уроках суспільствознавства: посібник для вчителя Т. Бакка, О. Бурім, О. Волошенюк, Р. Євтушенко, Т. Мелешенко, О. Мокрогуз; За ред. В. Іванова, О. Волошенюк. К. : ЦВП, АУП, 2016. 243 с.

ЦИФРОВІ ІНСТРУМЕНТИ МАЙНДМЕПІНГУ В НАВЧАННІ ІНОЗЕМНИМ МОВАМ СТУДЕНТІВ РІЗНИХ СПЕЦІАЛЬНОСТЕЙ

Коваль Г. Р.

Науковий керівник – канд. філол. наук, асистент Зінченко А. В.

Сумський державний університет

Бурхливий розвиток суспільства в різних аспектах безумовно позитивно впливає на сферу освітніх технологій та методик навчання, оснащуючи їх новітніми інструментами. Зважаючи на постійно зростаючий об'єм нової інформації, перед викладачами постає актуальна проблема структурування та систематизації навчального матеріалу для його ефективного засвоєння учнем. За останні кілька десятиліть значного поширення набув метод майндмеппінгу, який розглядається як оптимальний метод організованого подання матеріалу, так зване альтернативне записування. Його значна перевага – це візуалізація та її вікова та рівнева адаптація, що дозволяє швидко й комплексно сприйняти нову інформацію.

Варто зауважити, що дотримання карантину та воєнні дії на території України накладають серйозний відбиток на умови навчання

в українських закладах освіти, зміщуючи його переважно в режим відеоконференцій. Універсальний алгоритм майндмепінгу дозволяє зручно реалізувати подання матеріалу в онлайн форматі, підвищуючи можливості збереження, авторського доповнення та подальшого розширення ментальних карт.

Актуальність теми зумовлена потребою в універсальному методі ефективного презентування навчального матеріалу, дієвого в умовах очного та дистанційного форматів навчання.

Метою розвідки є аналіз ефективності інтелектуальних карт, створених у додатку *GitMind*, для вивчення мовного матеріалу на заняттях з іноземної мови.

Завдання дослідження включає окреслення сутності методу майндмепінгу, вказівки до створення ментальних карт і короткий огляд платформи *GitMind* для створення інтелектуальних карт.

У пропонованій роботі ми розуміємо майндмепінг як метод подання будь-якої інформації у комплексній, систематизованій, візуальній (графічній формі), яка відображає смислові, асоціативні та причинно-наслідкові зв'язки між поняттями, складовими та частинами предметної сфери [2]. Інакше кажучи, майндмепінг – це матеріальна репрезентація ефективного мислення та запам'ятовування, наочне висловлення персональних процесів обробки інформації.

Основою методу є ментальні карти або *mind maps*. Українською термін *mind map* відтворюється кількома варіантами, де найпоширенішими є «карта розуму», «карта пам'яті», «інтелект-карта». Утім ми схилиємося до використання терміну «ментальна карта» як найпоширенішого серед вітчизняних лінгводидактів.

За своєю сутністю ментальна карта – це діаграма, на якій відображено слова, ідеї, завдання або інші елементи, розташовані радіально навколо основного слова або ідеї [1]. Вона може розглядатися як зручна техніка альтернативного запису і використовується для створення, візуалізації, структуризації та класифікації ідей, а також як елемент для навчання, організації, вирішення завдань.

Існує низка правил, яких варто дотримуватися при створенні металних карт задля досягнення максимальної ефективності: головну ідею (тему ментальної карти) необхідно занотувати по центру аркуша із застосуванням технік виділення (великі літери, жирний шрифт тощо); від центральної ідеї у різні сторони повинні йти асоціативні стрілки різних кольорів, різні репрезентується категорії, які

сприйматимуться як відповідні змісту ключової концепції ментальної карти; зв'язок між головною ідеєю та асоціаціями повинен чітко простежуватися, тому важливо використовувати малюнки та символи, а також рекомендується обходити ключові ідеї; над металньою картою рекомендовано працювати швидко, без тривалих пауз та перерв. При записі варто надавати перевагу лише ключовим словам, уникаючи при цьому надмірної та неважливої інформації. Важливим елементом ментальної карти є залишене вільне місце – для можливого доповнення [3].

Зважаючи на усі перелічені правила створення ментальних карт застосування цифрових інструментів майндмеппінгу є значною перевагою. Серед значної кількості доступних майндмеп-додатків нашу увагу привернув *GitMind* [4]. Серед позитивних сторін цього додатку – доступний та зрозумілий інтерфейс, легкість у встановленні. Крім того, додаток містить власну бібліотеку шаблонів для швидкого запуску нових персональних проєктів. Але однією із важливих переваг є можливість залучення співавторів до створення ментальної карти. На наше переконання, це значно полегшує опрацювання нового матеріалу групою, та дозволяє створити карту, орієнтовану на середній рівень підготовки у ній.

Ментальні карти *GitMind* можна використовувати на етапах уроку. Які містять введення новго матеріалу (граматичного чи лексичного), закріплення та узагальнення, а також для виконання проєктних завдань (мозковий штурм та розподіл обов'язків у виконання проєкту).

Отже, застосування карт пам'яті під час навчання покращує пам'ять, стимулює генерацію ідей та надихає на пошук нових незвичайних рішень. Вони уможливають ефективну візуалізацію та структурування даних, із можливістю їх подальшого аналізу та доповнення. Проаналізований нами додаток *GitMind* є зручним та доступним, з власною бібліотекою шаблонів та доступною функцією організації спільної роботи. Ці переваги дозволяють створити ментальній карти у вигляді, зручному для усієї групи, а також орієнтовані на рівень підготовки усіх членів навчальної групи.

1. Дронь В. В. Технологія майндмеппінгу з додатком Coggle // Географія. Науково-методичний журнал. – 2019. № 3-4 (367-368). – С. 18-22.

2. Кононец Н. В. Технологія майндмепінгу як педагогічна технологія ресурсно-орієнтованого навчання інформатики в коледжі // Наукові праці ДонНТУ. Серія: «Педагогіка, психологія і соціологія». – Донецьк, 2013. – № 2 (14). – С. 125–131
3. Прокопець Т. В. Технологія майндмепінгу як інноваційний підхід роботи з навчальною інформацією при вивченні природничих дисциплін. "Практика роботи сучасного вчителя: інноваційні розробки та традиційні методики" : Всеукр. науково-практ. конф., м. Вінниця, 5 трав. 2020 р. URL: <https://genezum.org/library/tehnologiya-mayndmeppingu-yak-innovaciynyy-pidhid-roboty-z-navchalnoy-informaciyu-pry-vyvchenni-pryrodnychyh-dyscyplin> (дата звернення: 23.03.2023).
4. Arulselvi E. Mind Maps in Classroom Teaching and Learning. The Excellence in Education Journal. 2017. Issue 2, Volume 6. P. 50–65.
5. GitMind - Productive mind mapping software. GitMind - Online Mind Mapping Software - On Any Device. URL: https://gitmind.com/mindmap?apptype=aps-gg-en&gclid=CjwKCAiAxvGfBhB-EiwAMPakqgKDJ6Flic6NSTLffT6BPg0kTeWqZVLkkBkq_bmotZcgUQvcev9fNxoCICgQAvD_BwE (date of access: 27.02.2023).

КОМУНІКАТИВНІ ІГРИ НА ПОЧАТКОВОМУ ЕТАПІ НАВЧАННЯ ІНОЗЕМНОЇ МОВИ

*Ласюченко В. В.
Науковий керівник – ст. викладач Чепелюк А. Д.
Сумський державний університет*

Ігрова технологія – це унікальна форма навчання, яка дозволяє не тільки зробити роботу учнів на творчому та дослідницькому рівні веселою та захоплюючою, але й охопити різні етапи вивчення іноземної мови. Цікавість до ігор надає позитивного емоційного відтінку монотонній діяльності із запам'ятовування, повторення, закріплення або засвоєння інформації, а емоційність ігрового акту активізує всі психічні процеси і функції дитини. Ще одна позитивна сторона гри полягає в тому, що вона полегшує застосування знань у нових ситуаціях, тобто вивчений учнями матеріал реалізується на

практиці, що вносить різноманітність у навчальний процес та підвищує мотивацію учнів до вивчення іноземної мови.

Важливо використовувати ігрову техніку викладання іноземної мови в початкових класах з урахуванням таких основних особливостей молодших школярів, як рухливість, активність, емоційність та нестабільність уваги. При правильному плануванні та організації гри іноземна мова сприймається учнями не як складна інформація, яку потрібно вивчити, а як реальний і доступний засіб спілкування. Комунікативний характер гри сприяє розвитку комунікативних умінь та навичок.

Ігри можна поділити на мовні та мовленнєві в залежності від того, які аспекти іншомовної комунікативної компетенції формуються в результаті використання ігрових технологій.

Мовні ігри є ефективним засобом формування мовної компетенції молодших школярів. Як показує практика, немає сенсу проводити час у початковій школі за поясненням граматичних категорій. У процесі мовних ігор діти засвоюють граматичний, лексичний та фонетичний матеріал набагато швидше і без особливих зусиль. Чим більше ігрових елементів і наочності використовує вчитель у класі, чим цікавіші ігри, тим активніше і міцніше засвоюється матеріал. Якщо при виконанні звичайних завдань школярі можуть часто помилятися, участь у іграх змушує їх повністю зайнятися її ходом, особливо якщо є змагальний елемент і вони впевненіше і вільніше демонструють свою майстерність.

Таким чином, гра на заняттях у початковій школі просто необхідна. Адже за допомогою гри можна зробити важке – легким, доступним та цікавим. Елементи гри на заняттях можна використовувати і при поясненні нового матеріалу, і при закріпленні, і при відпрацюванні умінь і навичок. Ігри на уроках іноземної мови є формою інтерактивного навчання, їх основна функція — бути засобом навчання та розвитку на всіх етапах вивчення іноземної мови. Через гру здійснюється емоційний вплив на учнів, що активізує їх резервні здібності, сприяє засвоєнню знань, розвитку умінь і навичок, створює умови для активної творчої діяльності. Гра розширює ерудицію, вчить користуватися словником та іншими довідковими джерелами, дає можливість потренувати пам'ять, вникнути в тонкощі мови, але при цьому не втрачається елемент розваги, що дозволяє уникнути перевантаження та стресових ситуацій.

Мовленнєві ігри сприяють формуванню компетенцій в аудіюванні, говорінні, читанні та письмі.

«Типовою формою заняття в початковій школі виступає театралізована гра, якій підпорядковані завдання уроку. Театралізована гра-урок характеризується широким використанням елементів гри, змагання, прихованих форм контролю. Особливої ваги набувають рухливі ігри, які допомагають дати вихід енергії учнів, стимулюють їх розумову діяльність» [1, С. 226].

У викладанні іноземної мови провідною є практична мета, яка передбачає опанування учнями умінь мовлення для здійснення спілкування у всіх видах мовленнєвої діяльності в типових ситуаціях. Стимулювати комунікативну діяльність допомагають в першу чергу ігри. До комунікативних ігор відносяться рольові ігри, рухливі ігри, інсценування казок, уроки-екскурсії, створення та презентація малюнків, колажів, казок та інші види комунікативної діяльності.

«Гра – це особлива і неповторна форма діяльності дітей, за допомогою якої вони навчаються та набувають досвіду» [2, С. 8]. Гра викликає у дитини найвищі емоційні переживання і активізує їх на найглибшому рівні. Крім того при використанні гри у дітей формуються такі необхідні якості, як:

- позитивне ставлення до школи, до навчального предмету;
- вміння і бажання включитися в колективну навчальну роботу;
- вміння слухати один одного;
- добровільне бажання розширювати свої можливості;
- розкриття власних творчих здібностей, самовираження, самоствердження.

Отже, комунікативну гру можна сприймати як процес оволодіння знаннями, уміннями і навичками, а також як процес розвитку, спрямований на формування спостережень, уяви, понять унікальним способом.

4. Методика викладання іноземних мов у середніх навчальних закладах: Підручник. - К.: Ленвіт, 2002. - 328с.

5. Lohfert Walter, Kommunikative Spiele für Deutsch als Fremdsprache, Max Hueber Verlag, 2000, 158 S.

ІНСЦЕНУВАННЯ ЯК ЗАСІБ СТИМУЛЯЦІЇ КОМУНІКАТИВНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ УЧНІВ

Маруха А. В.

Науковий керівник – канд. філол. наук, доцент Баранова С. В.

Сумський державний університет

Інценування – це цікавий прийом роботи, що подобається дітям, захоплює їх, занурює в атмосферу мови, що вивчається, підвищує інтерес до предмета, допомагає розкриттю їх творчих здібностей.

У процесі навчання передбачається вивчення культурних особливостей країни мови, що вивчається, на основі розвитку загальної, лінгвістичної, прагматичної та міжкультурної компетенцій, розвиток навичок розмовної та письмової мови в процесі комунікації.

Інценування надає дуже багато переваг під час навчання іноземної мови, а саме: створює мовне середовище, наближене до природного; активізує на цій основі практично весь програмний лексико-граматичний матеріал початкового та наступних етапів навчання; допомагає розширити знання мов та застосовувати на практиці; сприяє самовираженню дитини; вчить будувати дружні відносини і працювати в групах.

Театральна діяльність постає як найточніша модель спілкування, адже в ній переплітається мовленнєва та немовна поведінка партнерів. Тому театр можна рекомендувати як форму навчання діалогічного спілкування під час уроків іноземних мов.

Доцільність включення театралізованої діяльності до навчання обумовлена також практичною значимістю. Учні можуть застосувати отримані знання та практичний досвід у різних галузях подальшої життєдіяльності. Під час уроків велика увага приділяється драматизаціям (театралізованим постановкам). Методика, що використовується, сприяє максимальному розслабленню дитини, усунення невпевненості перед спілкуванням іноземною мовою, розкриття її пізнавальних і творчих здібностей [1; 2]. Завдяки театралізації створюються умови для тренування ситуацій реального спілкування іноземною мовою, оскільки тексти пісень, віршів, казок є ситуативними сценаріями, що відображають особливості культури та побуту.

Велике значення в підтримці та збереженні інтересу до предмета, розвитку пізнавальної діяльності та переходу від

викладання до самостійного навчання учнів належить нестандартним формам уроку. Нестандартний урок включає різноманітні, емоційно насичені та нетрадиційні методи та прийоми навчання, які не тільки підвищують мотивацію учнів, але й сприяють розвитку їх здібностей. На таких уроках учні мають можливість розвивати навички декламації віршів, інсценізації ситуацій, співу іноземною мовою, реагувати та висловлювати свою думку, повідомляти інформацію, дотримуватися мовного етикету та вивчати культурну спадщину англомовних країн [5; 6]. Головною метою цих уроків є комунікативне використання англійської мови.

Метод проєктів є ефективним при узагальненні, закріпленні та повторенні навчального матеріалу, особливо при практичному застосуванні. Працюючи над проєктом, діти навчаються співпрацювати, а це розвиває такі моральні цінності, як взаємодопомога і співпереживання. Крім того, вони формують творчі здібності та активність, тобто взаємозв'язок навчання та виховання є нерозривним [3, с. 23]. Рольова гра є однією з цікавих форм проведення занять. Вона базується на спільних діях та колективному виконанні завдань. Рольова гра сприяє розвитку навичок керування поведінкою відповідно до інтересів товаришів, стимулює інтерес до імпровізації.

Під час уроків, поряд з ігровими методами, можна застосовувати прийом «Образи», який сприяє розвитку учнівських навичок у говорі та творчій ініціативі. Цей прийом передбачає використання англійської мови для передачі образів через вербальну та невербальну комунікацію.

Прийом «Опиши та зобрази» є ще одним ефективним способом залучення учнів до спілкування та використання власного словникового запасу у мовленні. Цей прийом можна використовувати для закріплення лексики та граматики.

Комунікативна складова театральності має особливу значущість для освіти, що готує до дорослого життя та включення людини у соціокультурну реальність. Під час виконання творчих проєктів створюються умови для формування в учнів активної творчої діяльності, розвитку естетичного смаку, образного мислення та просторової уяви [4, с. 18]. Одним із способів підвищення мотивації учнів до інсценованих подій, є відбір матеріалу (діалоги, ситуації, тексти), в якому відображені події особистого життя дітей та їх близьких, події у школі, сімейні свята тощо.

При постановці казок немає місця штучному «зазубрюванню», драматизація сприяє розвитку навичок спілкування англійською мовою, розширює кругозір дітей, вони стають емоційно багатшими, розкутішими, впевненішими у собі, у своєму знанні основ англійської мови.

1. Николаева С. Ю. Цілі навчання іноземних мов в аспекті компетентнісного підходу. Іноземні мови. 2010. № 2. С. 11–17.
2. Modern Media in Foreign Language Education: Theory and Implementation. Ed. by Wm. F. Smith. In conjunction with the American Council 71 on the Teaching of Foreign Languages. Lincolnwood: National Textbook Company, 1994. 295 p.
3. Бабенко Н. Англійська мова для дошкільнят та першокласників. Харків: Вид. група «Основа», 2008. 144 с.
4. Бабій Д., Федорук Н. Впровадження інтегрованого підходу до театралізованої діяльності дітей молодшого дошкільного віку. Київ, 2018. С. 18- 20.
5. Методика викладання іноземних мов у середніх навчальних закладах: підручник / кол. авторів під керівн. С. Ю. Ніколаєвої. Київ: Ленвіт, 2002. 328 с.
6. Piotrowski T. Problems in bilingual lexicography. Wrocław, 1994. P.9-14.

СИСТЕМА КОНТРОЛЮ ВМІНЬ І НАВИЧОК ЯКСКЛАДОВАНАВЧАЛЬНОГО ПРОЦЕСУ З ІНОЗЕМНОЇ МОВИ В СЕРЕДНІХ КЛАСАХ

Никоненко Ю. В.

Науковий керівник – канд. філол. наук, доцент Куліш В. С.

Сумський державний університет

Будь-яке навчання вимагає контролю знань та перевірки здатності учня застосовувати вивчене. Цей аспект має особливе значення у шкільній програмі, де учні отримують базові знання, на основі яких будуватимуть свою ерудицію в дорослому житті. За правильного та грамотного використання, контроль знань мотивує учнів приділяти навчанню більше зусиль, формує відчуття задоволення та нагороди за високу оцінку й запобігає

недоброчесності. Необхідність якісного, повного та всеосяжного контролю знань, вмінь та навичок учнів не підлягає жодним сумнівам.

Слово «контроль» (з фр. *contrôle*) є результатом спрощення давнішого *contrerole*, букв. «зворотний, протилежний»[2]. Ця етимологія розкриває вимушено антагоністичний характер комунікації учня та вчителя в освітньому контролі, який має вагомий вплив як на моральний стан учнів, такі показники їхньої успішності.

Навчальний контроль поділяється на попередній, поточний, тематичний, періодичний і підсумковий [1, с. 3]. Попередній контроль допомагає визначити фактичний рівень умінь і знань учнів та допустиму складність навчального матеріалу. Поточний контроль, найбільш вживаний, допомагає викладачу та учням бути постійно свідомими актуального рівня знань. Схожу функцію в межах одного навчального розділу виконує тематичний та періодичний контроль, а підсумкове оцінювання перевіряє загальний стан вмінь та навичок. У зв'язку з відсутністю методу контролю, який би охоплював усі аспекти, комбінування різних методів є найкращим вибором, а наявність даних із різних методів перевірки зменшує вірогідність похибки.

Значення контролю для успішного освітнього процесу важко переоцінити. Контроль рівня знань є однією з найвагоміших форм зворотного зв'язку вчителя та учня, тоді як оцінювання — це поштовх до наступної сходинки, до роботи над помилками або переходу до наступного розділу. Підчас проведення контролю учні перевіряють і закріплюють вивчений матеріал, застосовують набуті вміння та навички в нових обставинах. Розвивальна функція контролю передбачає стимулювання пізнавальної діяльності учнів, сприяння розвитку їхніх творчих здібностей, поліпшення мовлення, мислення, уваги, пам'яті та фантазії.

Якісне втілення функцій контролю позначається на результативності навчального процесу. Ефективний контроль знань — це обов'язкова вимога до освітньої галузі. Хоча комбінування багатьох перевірених досвідом методів є безумовною перевагою вітчизняної системи контролю, ставлення учнів до навчання лише як до оцінюваного цифрами процесу несе велику шкоду освітній галузі зокрема та розвитку України загалом. Адаптація засобів контролю знань, вмінь та навичок, їхнє видозмінення у позитивний досвід є вкрай важливим кроком, який необхідно зробити українській шкільній освіті.

В умовах дистанційного навчання, здійснення контролю вмінь і навичок учнів ускладнилося ризиком недоброчесного використання учнями цифрових джерел інформації. Сучасним учням просто скористатися мережею інтернет та тим самим нівелювати об'єктивність оцінювання. Хоча ведеться значна просвітницька робота щодо академічної недоброчесності, природна схильність людини до пошуку простих шляхів стає на заваді інтелектуальному розвитку та моральним цінностям, які знаходяться у процесі формування. Надійним та простим шляхом запобігання необ'єктивності оцінювання є створення унікальних тестів. Це також є тестом на доброчесність учителя, який використовує власні напрацювання. Так учень не лише бачить об'єктивні результати та вчиться покладатися на власні сили, але й отримує моральну настанову від вчителя, який власним прикладом показує важливість та можливість якісної самостійної роботи.

Контроль знань, вмінь та навичок є невід'ємною частиною освітнього процесу. Хоча контроль не є навчанням як таким, без застосування методів перевірки вивченого матеріалу освіта втрачає сенс. Аби вміння учнів були визнаними та мали вагу, на усіх етапах навчання впроваджують контроль знань. Однак навчання також повинно також дружнім до учня, викликати позитивні емоції, а не бути джерелом страху, невпевненості та розчарування. Адаптація засобів контролю знань, вмінь та навичок, їхнє видозмінення у позитивний досвід є вкрай важливим кроком, який необхідно зробити українській шкільній освіті. Зосередження на особистісному розвитку кожного учня — це шлях до якісної, розвиненої та просунутої освіти в Україні.

1. Вакуленко В. Контроль знань студентів як складова процесунавчання. *Теорія і методика професійної освіти*. 2018. №15. С. 1–9. URL:<https://jrnls.ivet.edu.ua/index.php/3/article/view/516> (дата звернення: 23.04.2023).
2. Етимологічний словник української мови. <https://goroh.pp.ua/>. URL:<https://surl.li/gqsvc> (дата звернення: 27.04.2023).

АЛЬТЕРНАТИВНІ ПІДХОДИ ДО ВИВЧЕННЯ ІНОЗЕМНИХ МОВ У ШКОЛІ

Пануша Н. В.

Науковий керівник – канд. філол. наук, доцент Баранова С. В.

Сумський державний університет

За останні десятиліття вивчення іноземної мови в Україні здобуло вагомий статус. Наразі знання однієї або більше іноземної мови перемінилося з виняткової потреби певної професії на загальну необхідність для розвитку у всіх сферах існування суспільства. Даним трансформаціям безпосередньо сприяють явище глобалізації та інтеграція країни в європейський та світовий простір. Відповідно змінюються вимоги до методики викладання іноземних мов у школі, а також відбувається переосмислення ролі вчителя в навчальному процесі. Саме потреба у знаходженні та впровадженні альтернативних підходів у сучасний навчальний процес визначають актуальність теми.

Мета роботи полягає у визначенні особливостей використання альтернативних підходів до викладання іноземних мов, для досягнення якої були поставлені такі завдання:

- провести огляд досліджень з методики вивчення іноземної мови у школі;
- проаналізувати методи та засоби вивчення іноземної мови у школі;
- виокремити сучасні вимоги до вчителя іноземної мови;
- розглянути сучасні підходи до вивчення іноземних мов у школі;
- дослідити альтернативні підходи до вивчення англійської та німецької мов;
- надати рекомендації щодо впровадження альтернативних підходів до вивчення іноземних мов у школі.

Питанню методів і підходів до вивчення іноземної мови присвячена значна кількість досліджень. До відомих вітчизняних й іноземних вчених належать С. Ю. Ніколаєва, Н. В. Зарічанська, Д. С. Приходько, Н. М. Лавриченко, Т. Hutchinson, С. Roelle та ін. Проте найактуальніші ідеї згадуються в працях В. Редько та В. Буренко «Концептуальні засади визначення цілей, змісту і структури модельних навчальних програм з іноземних мов для 5–9 класів закладів загальної середньої освіти» [3], Волкової Н. П. «Інтерактивні технології навчання у вищій школі» [1], Ігнатової О. М. «Траєкторія професійного розвитку вчителя іноземних мов: європейський досвід» [2] та Johnson D. W., Johnson R. T. Cooperative

learning [4].

Спираючись на праці багатьох видатних науковців у галузі методики вивчення іноземної мови, виявлено, що основне завдання навчального процесу у школі передбачає усвідомлення учнями найголовніших законів функціонування мовної системи й застосування їх у своєму усному й писемному мовленні. Зокрема компетентісно орієнтований підхід дедалі частіше впроваджують у систему шкільних уроків з іноземної мови. Насамперед це зумовлено тим, що в межах згаданого підходу більшість уваги приділяють досягненню комунікативної мети, де спілкування виступає центральним засобом під час навчання.

Встановлено, що до розповсюджених методів викладання іноземної мови як і в закордонній освіті, так і в українській належать: граматико перекладний метод, прямий метод, аудіолінгвальний метод, метод фізичної реакції, метод «тихого навчання», сугестивний метод. Ба більше, з'ясовано, що візуалізацію використовують у ролі основного засобу передачі інформації та зацікавлення учня. Поширені види візуалізації, що застосовує вчитель на уроці, охоплюють мультимедійну презентацію, діаграми і схеми, а також інфографіку.

Підкреслено, що в умовах розвитку технологій та методів навчання вимоги до сучасного вчителя також потребують певних змін. У зв'язку з даними трансформаціями та переосмисленням класичних підходів до вивчення іноземної мови, сучасний вчитель передусім має володіти такими компетентностями: професійною, лінгвістичною, міжкультурною та комунікативною. До того ж, наголошено, що потреба в міжкультурній компетентності все більше зростає завдяки євроінтеграційним процесам та глобалізації.

Щодо огляду сучасних підходів до викладання іноземної мови, з'ясовано, що новітня технологія «навчання у співпраці» виступає фундаментом у створенні сприятливих умов для активної спільної навчально пізнавальної діяльності учнів. Такий вид праці, насамперед, допомагає досягти ефективності в розвитку комунікативних навичок з мови, водночас виховуючи повагу в учнів один до одного.

Встановлено, що під час вибору альтернативних методів навчання вибудовування індивідуальної освітньої траєкторії є важливою умовою. Зокрема визначено особистісно орієнтований підхід як найуспішніший альтернативний підхід, що втілює вищезгадану умову. Зазначено, що результативною реалізацією особистісно орієнтованого підходу як альтернативи у навчанні

іноземної мови у школі, можна вважати інтерактивні методи. Поміж даних методів слід виділити: метод проєктів, тренінги, навчальну дискусію, рольові та ділові ігри, а також метод кейсів.

Стосовно впровадження альтернативних підходів до вивчення іноземної мови у школі, виявлено, що їх, передусім, слід втілювати в навчальний процес поступово. Окрім професійної педагогічної і психологічної підготовки, учитель має враховувати особливі принципи під час складання уроку, а саме: принцип гуманізації, принцип індивідуальної підтримки, принцип інтерактивності, принцип особистісної свободи та ін. Також варто слідувати прописаним методичним рекомендаціям, впроваджуючи інтерактивні методи навчання.

Отже, реалізацію інтерактивних технологій як альтернативи до вивчення іноземних мов у школі можна безперечно вважати запорукою ефективного навчання. Дане дослідження може виступити основою для подальшого розвитку теми реформування освітнього процесу, особливо відкриття нових підходів до вивчення іноземних мов, зокрема англійської та німецької.

1. Волкова Н. П. Інтерактивні технології навчання у вищій школі : навч. метод. посібник. Дніпро : Ун-т ім. Альфреда Нобеля, 2018. 359 с. URL: https://www.pedagogic-master.com.ua/2022/Volkova_1.pdf (дата звернення: 25.03.2023).
2. Ігнатова О. М. Траєкторія професійного розвитку вчителя іноземних мов: європейський досвід. Науковий часопис НПУ імені М. П. Драгоманова. Серія 5. Педагогічні науки: реалії та перспективи. 2022. Т. 1, Спецвипуск. С. 100–105. URL: <http://enpuir.npu.edu.ua/handle/123456789/39082> (дата звернення: 19.05.2023).
3. Редько В. Концептуальні засади визначення цілей, змісту і структури модельних навчальних програм з іноземних мов для 5–9 класів закладів загальної середньої освіти. Український педагогічний журнал. 2021. № 4. С. 116–125. URL: <https://doi.org/10.32405/2411-1317-2021-4-116-125> (дата звернення: 15.03.2023).
4. Johnson D. W., Johnson R. T. Cooperative learning. Innovative education : proceedings of I International Congress, Zaragoza, Sept. 22-23. 2017 / Zaragoza Congress Palace, 2017. P. 2-11. URL: https://2017.congresoinnovacion.educa.aragon.es/documents/48/David_Johnson.pdf (date of access: 22.03.2023).

ПЕДАГОГІЧНІ ПРИНЦИПИ ВИКОРИСТАННЯ КАЗОК ДЛЯ НАВЧАННЯ АНГЛІЙСЬКОЇ МОВИ

Савчук А. І.

Науковий керівник – канд. філол. наук, доцент Жулавська О. О.

Сумський державний університет

Казковий дискурс є складним явищем, яке об'єднує екстралінгвістичні та мовні ознаки трьох типів дискурсів - казкового, фольклорного і художнього. Казки відрізняються за тематикою, пафосом та близькістю до інших літературних жанрів. Вони не лише цікаві та захоплюючі, але й містять педагогічні принципи, які можуть бути використані для ефективного навчання англійської мови.

Перший педагогічний принцип – вибір казок, які відповідають рівню володіння англійською мовою учнів. Вони повинні бути короткими, легко зрозумілими та враховувати інтереси та здібності учнів [1, с. 12].

Другий педагогічний принцип – використання казок з чіткою моральною цінністю для передачі цінностей та розвитку критичного мислення учнів. Використання казок з моральною цінністю сприяє розвитку аналітичних навичок та формуванню моральних цінностей учнів [2, с. 4].

Третій педагогічний принцип – використання казок для розвитку навичок аудіювання та читання. Використання казок для розвитку навичок аудіювання допомагає дітям покращити розуміння англійської мови у письмовій формі та навчитися розрізняти різні типи слів та фраз. Використання казок для розвитку навичок читання сприяє покращенню навичок розуміння письмового тексту та формуванню любові до літератури [3].

Четвертий педагогічний принцип – використання казок як засобу для розвитку мовленнєвих навичок, що сприяє вивченню нових слів та виразів, а також стимулює творчість та уяву учнів. Казки допомагають у розвитку учнів вміння висловлювати свої думки та ідеї як у письмовій, так і усній формі англійською мовою, а також сприяють поліпшенню слухового сприйняття та вимови [2, с. 4].

П'ятий педагогічний принцип – використання казок як засобу для розвитку міжкультурної компетенції, що дозволяє учням вивчати різні культури, порівнювати версії казок з різних країн та розуміти вплив культурних відмінностей на розуміння та тлумачення казок [1, с. 13].

Вчителі повинні підходити до вибору казок з розумінням, що кожна дитина має свої особливості та потреби, та обирати казки, які відповідають рівню мовленнєвих навичок та інтересам учнів. Мовні особливості казкового дискурсу проявляються у специфіці функціонування лексем різних частин мови в назвах і тексті казок, а також у використанні повторів слів та звуків, що надає казкам особливої сили та привертає увагу слухачів і читачів.

Застосування педагогічних принципів використання казок для навчання англійської мови сприяє створенню цікавого та ефективного навчального середовища, сприяє розвитку мовленнєвих навичок, лексичного запасу, граматичних структур, творчого мислення та соціокультурної компетентності.

1. Лінінська Ю. Л. Використання казки на уроках іноземної мови в початкових класах : посібник. Полонне, 2015. 37 с.
2. Казачінер О. С. Використання лінгвістичних казок під час навчання англійської мови. Англійська мова і література. 2007. № 33. С. 2–5.
3. Rogalska-Marasińska A. Effects of Using Musical Fairy Tales in the Classroom. URL : <https://sciendo.com/pdf/10.2478/jolace-2018-0015> (дата звернення: 29.04.2023).

ТЕХНОЛОГІЯ ВЕБКВЕСТУ ЯК ІНСТРУМЕНТ ВИКЛАДАННЯ ІНОЗЕМНОЇ МОВИ СТУДЕНТАМ-ФІЛОЛОГАМ

Сердюк А. В.

Науковий керівник – канд. філол. наук, асистент Зінченко А. В.

Сумський державний університет

Реалії навчання у сучасній Україні, за умов карантинних обмежень та воєнного стану перемістили навчальний процес переважно в дистанційний формат або формат відеоконференцій. Звісно, онлайн-проведення має певні переваги, як-то швидкий доступ до медіа ресурсів та значного об'єму інформації. Утім, обмеженість сприйняття та опрацювання інформації учнем у форматі онлайн привернуло увагу методистів до оптимізації навчального матеріалу та адаптації його подання дистанційно.

Трансформація уваги сучасного студента під впливом розвитку Інтернету та соцмереж у бік візуалізації та кліпового сприйняття

інформації вже тривалий час ставить необхідністю розробку відповідних методів навчання. У випадку українського студента додаються також проблеми ускладненої адаптації до навчання в умовах воєнного стану та підтримки мотивації до навчання з урахуванням підвищеного психологічного навантаження.

Усе вище перелічене ставить чіткі вимоги до навчальних методів, яким варто надати перевагу під час навчання іноземним мовам, з особливою увагою до студентів філологічних спеціальностей. На нашу думку, інтерактивні методи навчання з елементами гри можуть вдало задовольнити вимоги до візуалізації, стислості та зацікавлення, і при цьому їх можна успішно реалізувати в умовах дистанційного навчання. Так, технологія вебквесту є однією з інноваційних методик, яка базується на інтерактивному підході з елементами гри та використовує можливості інтернет-технологій для досягнення кращих результатів.

Актуальність теми зумовлена потребою розробки та просування інтерактивних методів навчання іноземним мовам, ефективних в умовах онлайн-навчання та підвищеного рівня стресу студентів через воєнний стан.

Метою розвідки є огляд технології вебквесту в процесі викладання німецької мови студентам-філологам та одного із доступних Інтернет-додатків для їх створення.

Завдання дослідження полягає у визначенні базових понять «квесту» та «вебквесту»; з'ясування його особливостей та ефективності; короткий огляд одного із сервісів для створення вебквестів.

Терміном «квест» (англ. *quest* - пошук, пізнання [2]) називається жанр інтелектуально-логічних ігор, який полягає в розгадуванні загадок та ребусів різного типу та виконанні завдань з метою досягнення певних цілей [3]. Вебквестом, відповідно, називають дослідницьку гру, розроблену за допомогою комп'ютерних технологій.

Освітні вебквести з'явилися в середині 1990-х років, коли зростання популярності Інтернету призвело до виникнення нових методів навчання. Концепція вебквестів уперше була розроблена Б. Доджем та Т. Марчем у м. Сан-Дієго (США) у 1995 році. За їх переконанням, хоча студенти отримують інформацію з всесвітньої мережі, ключовим моментом все одно лишається сприйняття цієї інформації та перетворення її на осмислене знання [5]. Серед головних

компетентностей, які формуються у результаті проходження вебквестів, методисти вказують: інформаційні (робота, аналіз, узагальнення інформації; встановлення асоціативних зв'язків); комунікативні (здатність ініціювати та підтримувати спілкування, а також ефективно відстоювати свою позицію); інтерактивні (робота в команді; кооперація; допомога один одному; розподіл ролей); проєктивні (здатність генерувати ідеї, шукати різні варіанти розв'язання проблем, а також передбачати можливі наслідки в процесі прийняття рішень); медійні (уміння працювати з комп'ютерними технологіями) [1].

Очевидна універсальність технології вебквестів дозволяє викладачам іноземних мов активно застосовувати її під час занять зі студентами-філологами, створюючи вузькоспеціалізовані вебквести для запровадження на різних етапах навчання. У межах цього дослідження ми тестували створення вебквестів на базі сервісу *Genial.ly*. Це онлайн-платформа, завдяки якій викладачі можуть розробляти квести на будь-яку тему, завантажувати зображення, відео та аудіофайли, щоб зробити більш цікавий та привабливий для студентів презентаційний продукт. Платформа надає можливість додавати різні типи завдань, такі як тестування з вибором відповідей, заповнення пропусків, сортування, встановлення послідовності та багато іншого. Окрім цього, можна використовувати готові шаблони, комбінувати їх, а також налаштовувати та редагувати елементи. Однією з головних переваг *Genial.ly* є його зрозумілий інтерфейс: викладачам не потрібно мати спеціальних навиків у програмуванні [4].

Отже, застосування вебквестів на заняттях з іноземної мови є корисним інструментом для підвищення якості навчання та забезпечення ефективного засвоєння матеріалу студентами. Вебквести можуть містити різноманітні завдання, що є особливо важливим у випадку навчання мовам студентів-філологів. Крім того, технологія вебквесту сприяє розвитку низці компетентностей як загального, так і вузькоспеціалізованого плану.

У вебмережі існує кілька різних платформ для створення вебквестів, як, наприклад, онлайн-платформа *Genial.ly*. Цей сервіс містить багато інструментів, які допоможуть презентувати необхідний навчальний матеріал у такому форматі, коли студент, виконуючи завдання, сам опановує нову інформацію та застосовує її для досягнення поставленої вебквестом мети. Такі результати

підтверджують ефективність технології вебквестів та можуть допомогти викладачам покращити процес викладання іноземних мов в університетах та інших освітніх закладах, а також забезпечити краще засвоєння навчального матеріалу студентами.

1. Ізбаш С. С. Веб-квест як інноваційна андрагогічна технологія навчання майбутніх магістрів освіти. Професійний розвиток педагогічних працівників в умовах неперервної освіти: андрагогічний підхід : Матеріали III Міжнар. науково-практ. конф. «Неперервна освіта нового сторіччя: досягнення та перспективи», м. Запоріжжя, 15–22 трав. 2017 р.
2. Крисенко С. М. Новітній англо-український, українсько-англійський словник: 100 000 слів. Харків : ВАТ Харків. книжк. ф-ка ім. Фрунзе, 2005. 959 с.
3. Словник UA. Портал української мови та культури. URL: <https://slovyk.ua/index.php?swrd=квест> (дата звернення: 12.04.2023).
4. Genially, the platform for interactive animated content. Genially. URL: <https://genial.ly/> (date of access: 15.04.2023).
5. March T. What WebQuests Are (Really). Lighting the Way for Next Era Education. URL: <https://tommarch.com/writings/what-webquests-are/> (date of access: 07.04.2023).

ПОПЕРЕДЖЕННЯ ПОМИЛОК В УСНОМУ МОВЛЕННІ НА ЗАНЯТТЯХ З ІНОЗЕМНОЇ МОВИ

Смолянінова В. А.

Науковий керівник – канд. філол. наук, доцент Чуланова Г. В.

Сумський державний університет

Усне мовлення є ключовим елементом у процесі вивчення іноземної мови, оскільки воно дозволяє студентам застосовувати свої знання та навички на практиці. Запобігання усним помилкам є важливою частиною цього процесу, оскільки воно дає учням можливість виправляти помилки, сприяє розвитку комунікативних навичок, покращує вимову та граматику та підвищує впевненість у спілкуванні. [1, с. 15]. Ціллю роботи є дослідження проблеми попередження помилок в усному мовленні на заняттях з іноземної мови за допомогою використання різних методів в різних умовах

навчання. Методи дослідження полягають в опрацюванні теоретичного матеріалу з теми та аналізу проведених занять з іноземної мови.

Серед головних причин появи помилок в усному мовленні є наступні: недостатня практика та відсутність комунікативного середовища, недостатня якість навчання, стрес та нервова напруга, вплив рідної мови. Головними стратегіями для збільшення ефективності здобуття навичок усного мовлення вважаються створення умов для імерсії в мовне середовище, впровадження комунікативних вправ, самостійна практика спілкування, аналіз моделей та прикладів.

У процесі запобігання усним помилкам в процесі навчання офлайн і онлайн використовуються різноманітні методи, кожен із яких має свої переваги та недоліки. Офлайн-формат забезпечує прямий контакт з викладачем і можливість отримати негайний зворотний зв'язок, а також сприяє груповій роботі та колективному навчанню. Однак, його обмеження полягають у фізичній присутності та обмеженому часі на вправи та практику.

З іншого боку, онлайн-формат навчання дозволяє студентам мати доступ до навчання з будь-якого місця та в будь-який час, що забезпечує гнучкість і зручність. Він також надає можливість записувати та аналізувати власне мовлення, отримувати зворотний зв'язок від викладача та взаємодіяти з іншими студентами через відеозв'язок. Однак, онлайн-формат може мати технічні проблеми та обмежувати безпосередній контакт з викладачем та іншими студентами.

Враховуючи ці фактори, поєднання методів навчання офлайн і онлайн може бути ефективним способом запобігання помилкам усного спілкування. Це дозволяє поєднати сильні сторони обох форматів і створює більше можливостей для студентів розвивати свої навички. Крім того, врахування індивідуальних потреб і особливостей учнів у процесі навчання також є важливим аспектом успіху. [2, с. 89].

Велику роль у виправленні усних мовних помилок відіграють психологічні фактори. Оцінка необхідності виправлення помилок пов'язана зі страхом засудження та незручностей, але створення сприятливого середовища, підвищення самооцінки та соціальна взаємодія можуть допомогти подолати психологічні бар'єри. Спілкування вимагає впевненості, гнучкості та навичок, які з часом можна розвивати та вдосконалювати. Використання методів

попередження помилок в усному мовленні при вивченні іноземної мови відіграє важливу роль у покращенні мовних навичок студентів. Отримання миттєвого зворотного зв'язку, аналіз власних презентацій та взаємодія з викладачами та іншими студентами мотивують до саморозвитку та постійного вдосконалення.

Отже, попередження помилок в усному мовленні на заняттях з іноземної мови є важливим завданням, яке може бути досягнуте шляхом застосування різних методів в офлайн та онлайн форматах навчання. Це допомагає студентам поліпшувати свої навички усного мовлення, забезпечує їм миттєвий фідбек та можливість самоаналізу, а також розвиває їхню психологічну стійкість та мотивацію.

1. Chen J. Effective teaching strategies for facilitating the language acquisition of English language learners. *Idiom*, 45(2), 2015. P. 14-16.
2. Безлюдний О. І., Безлюдна В. В., Щербань І. Ю., Комар О. С. Досвід використання змішаного навчання на заняттях з англійської мови у закладах вищої педагогічної освіти. *Інформаційні технології і засоби навчання*, Том 73, №5. 2019. с. 86–100.

ТИПИ ЗАВДАНЬ ДЛЯ НАВЧАННЯ ПРОДУКТИВНИХ ВИДІВ МОВЛЕННЕВОЇ ДІЯЛЬНОСТІ ТА ЇХНІ ХАРАКТЕРИСТИКИ

Стрельнікова Є. С.

Науковий керівник – канд. філол. наук, доцент Жулавська О. О.

Сумський державний університет

Завдання виступають одиницями навчання, які визначають основу змісту спілкування та формують пізнавальну активність учнів. Система завдань має відповідність принципам навчання та спрямована на розвиток автономної іншомовної діяльності.

Завдання, які використовуються у навчанні іноземних мов, будуються за певною послідовністю та передбачають поступовий перехід за рівнями засвоєння, що дозволяє формувати вміння систематизації та конструювання навчального матеріалу. Кожне завдання має свої якості та спеціальну організацію, спрямовану на покращення способу виконання дії [1, с. 7–10].

Завдання для навчання продуктивних видів мовленнєвої діяльності, зокрема мовленнєві завдання, розглядаються як одиниці

навчання вмінням іншомовної мовленнєвої діяльності суб'єкта. Вони складаються з трьох частин, зокрема інструкції-завдання, орієнтовно-дослідної та контрольної-виконавчої фаз мовленнєвої діяльності. Виконання таких завдань сприяє розвитку мовленнєвих навичок та вмінь учнів.

Відзначається роль та характер компонентів навчального завдання для формування іншомовної діалогічної мовленнєвої діяльності. Перший компонент - постановка задачі - відноситься до спонукально-мотиваційної фази діалогічної мовленнєвої діяльності, а кожне завдання має мати характер інструкції. Завдання повинні бути створені на основі принципу ситуативної обумовленості та враховувати роль факторів ситуації [2, с 32].

Типологія завдань для формування іншомовної діалогічної мовленнєвої діяльності включає три типи завдань і відповідні їм види. Конструктивні завдання полягають у самостійній побудові учнем висловлювань із опорою на мовний, мовленнєвий чи конструктивний матеріал. Респонсивні завдання - це запитання-відповіді, що націлені на співрозмовника і вимагають від нього відповіді. Ситуативні завдання полягають у реакції учнів на стислий опис будь-якої події, що характеризується певним динамізмом, а проблемні ситуації – в усвідомленні та вирішенні деякої екстралінгвістичної задачі.

Репродуктивні та дескриптивні завдання в мовленнєвому навчанні є важливими для розвитку учнівських мовленнєвих навичок та підготовки до вільного вираження думок. Переказ як вид репродуктивного завдання може бути диференційований в залежності від характеру вихідного тексту, способу його пред'явлення, методичної установки та організації роботи на занятті. Найбільш ефективним видом завдання є виклад з урахуванням слухового сприйняття, де зміст тексту передається повністю або скорочено.

Дискутивні завдання включають коментування і обговорення. Коментування полягає в тому, що промовець висловлює своє ставлення та судження до отриманої інформації. Найбільш ефективним та комунікативно виправданим різновидом цієї форми роботи є коментування газетно-журнальних матеріалів. Обговорення має певну структуру, включає тему, експозицію, мовний стимул, напрямні питання та мовленнєву реакцію учнів [3, с. 55–56].

Композиційні завдання, які передбачають усну розповідь, є важливим елементом навчання мовленнєвих навичок. Розрізняються різні види оповідань, такі як за запропонованою ситуацією, за

запропонованою темою, з власної теми учня тощо. Крім того, імпровізація є важливим компонентом мовленнєвого навчання, де учні навчаються говорити про різні теми без передбаченого плану.

Отже, система завдань є необхідною складовою процесу навчання, оскільки вона включає в себе різноманітні типи, види та різновиди завдань, які дозволяють послідовно та ефективно формувати уміння та навички у мовленнєвій діяльності. Ці закономірності допомагають досягти більш високої унікальності та ефективності процесу навчання, оскільки система завдань забезпечує організацію процесу засвоєння та навчання.

1. Баранова С. В. Нетрадиційний урок як сучасний спосіб слідування сучасній доктрині освіти в Україні. *Science and Education a New Dimension. Pedagogy and Psychology*. 2018. VI (73) . Issue: 175. P. 7–10.
2. Потапенко С., Тезікова С. Пошук нових лінгвопедагогічних технологій навчання англійської мови. *Рідна школа*, 2017. 67 с
3. Клименко М. В. Когнітивний підхід до навчання спілкування англійською мовою. *Англійська мова та література*. 2017. № 7/8. С. 63.

TEACHING METHODICS OF REFERATIVE AND ANNOTATIVE TRANSLATION

Chernysh E. S.

Research supervisor – PhD in Philology, Associate Professor

Shchyhlo L. V.

Sumy State University

Among the incomplete (abbreviated) types of translation, which include fragmentary, aspectual, annotative and referative translations, the latter is almost the most difficult type of analytical and synthetic text processing.

There are different approaches to defining referative translation (RT). Often, abstracting and RT are not distinguished, since the dominant in this process is abstracting itself, therefore RT is not separated into a special type of translation, but is considered only as a separate type of referation.

There are different definitions of RT. In one of its common variants, it is stated that translation is the compression (condensation) of the main content of the original source (source text) by the means of the translation language [1]. It can also be defined as the transformation of a text in one language into a formally different (collapsed) but semantically adequate text in another language [2, P. 12].

When performing referative translation, the translator performs the following sequence of steps:

1. Acquaintance with the original; review of specialized literature to familiarize yourself with this field and its terminology.
2. Marking the text with square brackets to exclude its secondary parts and repetitions (excluded parts of the text are enclosed in brackets). Excluded are: non-essential details, description of previous experiments, variants of systems, references to other works not directly related to the content of the article, etc.
3. Elimination of possible disparities and inconsistencies.
4. A complete written translation of that part of the original that remains outside the brackets, which must be a coherent text built on the same principle as the original. If there are drawings and other illustrative material in the original, only the most important ones are selected [3].

Annotated translation is a type of technical document, which consists in compiling an annotation of the original in the translated language. The length of the annotated translation compared to the original is determined either by the customer or the editor, but usually does not exceed 500 printed characters.

When performing an annotation translation, the translator performs the following sequence of steps:

1. Acquaintance with the original, careful reading of the text. At this stage, the main issue (theme) of the original is determined.
2. Drawing up the plan of the original. The most important points (questions) should be marked.
3. Description of the content and structure of the original. Presentation of the content of the original in the form of a list of main questions.
4. Providing a critical assessment of the original. At this stage, one should note the relevance of the topic, the purpose of the original [3].

Thus, abstract and annotative translation are complex multi-component varieties of analytical and synthetic text processing. They are designed to simplify the transmission of the main information of the text

and are carried out through the selection of meaningful details and their restructuring into a coherent text statement.

1. Варенко В. М. Референтна справа. К.: Кондор, 2008. 212 с.
2. Гребінник Г. Ю., Дідович Г. І., Комова Г. В. Анотування та реферування англійською мовою загальнонаукової та фахової літератури. Х.: НТУ «ХП», 2010. 192 с.
3. Олійник Л. Й., Денисова О. В. Навчання реферативному перекладу у ВТНЗ. URL: https://www.confcontact.com/2012_06_14/f17_olijnik.htm. (дата звернення: 13.10. 2023)

КРАЇНОЗНАВСТВО ЯК СКЛАДОВА ІНШОМОВНОЇ КОМПЕТЕНЦІЇ

Чернобровченко С. С.

Науковий керівник – канд. філол. наук, доцент Прокопенко А. В.

Сумський державний університет

Вивчаючи іноземну мову, постійно дізнаємось щось нове. Разом із мовою вивчаємо іншу культуру та традиції. Розширюється світогляд та формується уявлення про світ навколо, розвивається толерантність до особливостей та звичаїв інших культур. Вивчення іноземної мови надає можливість більш глибоко досліджувати історію і культуру різних країн та народів.

Оволодіння іноземною мовою як засобом спілкування дає безпосередній доступ до культури інших народів, забезпечує в процесі навчання діалог культур, сприяє вихованню, всебічному розвитку, підвищує якість підготовки їхньої діяльності людини в різних сферах життя – у побутовій, соціально-культурній і т.д.

У сучасних дослідженнях іншомовну комунікативну компетентність тлумачать як необхідний людині рівень сформованості досвіду міжособистісної взаємодії, щоб успішно функціонувати в суспільстві з огляду на власні здібності й соціальний статус.

Країнознавство є невід'ємною частиною вивчення іноземної мови. Мову не можна вивчати у відриві від знання особливостей культури, історії, географії, традицій, переваг у їжі, одязі і поведінці її носія. Національна мова розвивається разом з народом, вбирає в себе

всі результати його культурологічної, політичної та економічної діяльності.

Озброєння країнознавчими матеріалами збагачує культурознавчу обізнаність про країни, мову яких вивчається; розширює усвідомлення культурних відмінностей різних країн: національних традицій, способів поведінки; розвиває здатність проводити аналогії й узагальнення під час зіставлення фактів, явищ і подій рідної та іншомовної культур; уміння систематизувати культурознавчу інформацію, самостійно здобувати факти іншомовної культури й використовувати їх у реальному спілкуванні; уміння брати участь в обговоренні культурознавчих аспектів життя народів іншомовних країн [1, с. 331].

Проаналізувавши деякі складові країнознавства (географії, історії, діалекти, культуру і традиції) утворився висновок, що формування мови, діалектів тісно пов'язані з розвитком соціальних та історичних подій в країні. Річ у тому, що мова – це не тільки засіб комунікації. Це носій пам'яті. Якщо детально вивчати мову, то можна простежити, як історія карбує в ній ключові події.

Діалекти як продукт історичного розвитку існують здавна в загальнонародній мові. Дослідники діалектів стверджують, що жива мова є сукупністю діалектів, відмінності між якими можуть виявляти себе в усіх підсистемах мови: фонетиці, лексиці, морфології тощо. Кожна мова має свою географічну територію, де вона побутує, а також межі поширення. [2, 23-30].

Географія прагне зрозуміти, як фізичні ландшафти формують історію людства та її мову. Географія є все про зв'язки людей з простором і місцями. Наприклад, фізичні властивості Землі, такі як гірські хребти та водойми, можуть суттєво вплинути на те, як люди рухаються, думають і діють.

З метою виховування поваги до національних традицій, звичаїв та обрядів інших народів світу цікаво вивчати культуру народів країн, мова якої вивчається, а також для створення позитивного психологічного клімату та поваги. Мова як культурно-історичний засіб комунікації впливає на формування національної свідомості.

Практика підготовки студентів свідчить, що використання таких методів навчання відзначає підвищення мотивації студентів. З одного боку, тексти і вправи мають пробуджувати інтерес до країнознавчої інформації. З іншого боку, передавання інформації з країнознавства має служити вивченню мови. Студенти навчаються оцінювати події та

реалії життя в іншій країні, а також підтримують інтерес до країни, мова якої вивчається, до її суспільного життя й культури.

1. Василенко О, Лісінська Т., Країнознавча компетентність у контексті сучасних проблем навчання іноземних мов, Науковий вісник Східноєвропейського національного університету імені Лесі Українки, 2017.
2. Лозинський Р. Географія і мовознавство: напрямки та проблеми взаємодії Львівський національний університет імені Івана Франка вул. Дорошенка, 41, м. Львів, 79000, Україна, Мова і суспільство. 2012. Випуск 3. С. 23–30 Language and society. 2012. Issue 3. P. 23–30.

ПЕРЕВАГИ ВИКОРИСТАННЯ АВТЕНТИЧНИХ МАТЕРІАЛІВ ПІД ЧАС НАВЧАННЯ ІНОЗЕМНОЇ МОВИ

Шимон Я. І.

Науковий керівник – канд. філол. наук, доцент Мовчан Д. В.

Сумський державний університет

Сучасний рівень розвитку суспільства вимагає високої якості викладання іноземної мови в школі, що, у свою чергу, потребує ґрунтовного пошуку ефективних методів викладання.

Вивчення мови разом зі знанням культури народу, що нею розмовляє, вважається невід'ємною складовою ефективного навчання іноземним мовам, оскільки неможливо оволодіти мовою без звернення до предметного та соціального світу культури носіїв мови.

Автентичні матеріали – це матеріали відібрані з оригінальних джерел, які характеризуються природністю лексичного наповнення та граматичних форм, показують колорит та особливості народу, мова якого вивчається, і можуть бути використані при навчанні іноземної мови [1].

Іноземна мова, представлена на уроках, має бути автентичною, а не створеною для навчальних цілей: повсякденні інформаційні повідомлення, інтерв'ю, музичні відеокліпи, фільми, реклама тощо.

Є ряд причин, чому варто використовувати автентичні матеріали у викладанні іноземної мови: автентичні матеріали більш переконливі, ніж вигадані; вони забезпечують середовище для практики, дослідження та використання іноземної мови; автентичні

матеріали не вимагають окремих навичок; у них відтворюються зразки мови оригіналу; вони представляють собою цілісну мову, а не фрагменти, підібрані відповідно до програми; містять інформацію про суспільство, яке використовує цю мову, а також його культурну та історичну спадщину [2].

Опора на автентичні відеоматеріали створює «ефект присутності» та «ефект участі», сприяє підвищенню мотивації, інтересу учнів до матеріалу, мимовільному запам'ятовуванню інформації, що, безсумнівно, позначається на якості мовлення, його емоційному забарвленні та позитивно впливає на мовленнєву підготовку до міжнародного професійного спілкування [3].

Автентичні матеріали дозволяють вчителю навчати іншомовного спілкування з урахуванням різноманітних соціолінгвістичних чинників, представлених за допомогою візуальної інформації та багатоаспектного визначення характеру мовлення комунікантів, а саме: їх соціального статусу, характеру взаємин, просторово-часових умов спілкування тощо. Такий тип навчальних матеріалів поєднує зоровий і слуховий перцептивний компоненти. Актуальність використання автентичних матеріалів під час навчання полягає в тому, що вони сприяють особистісному розвитку учнів, забезпечують зв'язки між практичним навчанням та реальним життям, а також допомагають збалансувати фактичні знання та практичні навички.

1. Використання автентичних матеріалів на уроках англійської мови. Методична стаття. MMPublications. URL: <https://mmpublications.com.ua>
2. Рижченко О. С. Використання автентичних аудіо- та відеоматеріалів на заняттях з англійської мови у гуманітарних вищих навчальних закладах. Наук. пр. Кам'янець-Поділ. нац. ун-ту ім. Івана Огієнка. Серія: Філологічні науки. Кам'янець-Подільський, 2016. Вип. 41. С. 182–185.
3. Ляшко Н. Використання автентичних англійських матеріалів на уроках англійської мови. На урок. 2018. URL: <https://naurok.com.ua/>

ВИКОРИСТАННЯ ІНТЕРАКТИВНИХ ТЕХНОЛОГІЙ У РОЗРОБЦІ ВПРАВ З АНГЛІЙСЬКОЇ МОВИ ОНЛАЙН

Ярмак Д. О.

Науковий керівник – викладач Назаренко О. В.

Сумський державний університет

Сьогодні сучасна освіта потребує використання інтерактивних технологій які б активно залучали освітян до навчального процесу та підвищували ефективність засвоєння матеріалу. Доступний інструментарій онлайн технологій допомагає зробити процес опанування іноземної мови більш цікавим та захоплюючим. Різноманітні інтерактивні технології дозволяють викладачам та студентам взаємодіяти між собою, розроблювати інтерактивні вправи та обмінюватися думками і досвідом для їх виконання.

Інтерактивні технології створюють сприятливі умови для обміну інформацією між студентами та викладачами, що забезпечує продуктивну роботу на занятті та швидке засвоєння знань [1, с. 87]. Крім того, така взаємодія визначає, які аспекти матеріалу потребують додаткових пояснень та що саме слід змінювати в підході до викладання. Пропонуються наступні принципи проведення занять: 1) діалогічна взаємодія (висловлення думки та обговорення ідей); 2) співпраця (обмін ідеями та підтримка спільної мети); 3) ігрова організація навчання [2, с. 37]. Відповідно до цих принципів, викладачі ВНЗ можуть використовувати онлайн-платформи як для об'єднання студентів навколо себе, так і для розробки завдань різної складності, щоб мати можливість якісно викладати навчальну програму з англійської мови.

Серед найпопулярніших технологій треба виділити такі засоби для створення відеоконференцій як «Google Meet» або ж «Zoom». Також пропонується використовувати онлайн-дошки, наприклад, «Jamboard» або «Padlet». Вони дозволяють якісно планувати та організовувати навчальний процес, виконувати інтерактивні вправи та завдання, наприклад, для навчання основних аспектів мови, таких як граматики, лексика, мовлення, читання, аудіювання та письмо. Слід розглянути конкретний приклад застосування зазначених інтерактивних технологій у розробці та виконанні інтерактивних завдань.

Наприклад, під час проведення занять у студентів 3 курсу СумДУ на онлайн-платформі «Google Meet», було продемонстровано

онлайн-дошку «Padlet» та запропоновано групі перейти до цієї платформи за посиланням у чаті. Поставлено завдання – написати есе англійською мовою на обрану тему. Але перед його виконанням, метою студентів було спільне додавання ідей та формування конструкції есе. В першу чергу, здобувачі створили новий проект в Padlet у форматі стіни із стовпцями та поділили дошку на 3 розділи (введення, основна частина та висновок) і почали просувати власні ідеї та додавати їх до кожної частини структури роботи. Всі студенти працювали як в кооперації так і самостійно. У ході обговорення, активно висловлювалися різні думки, обмінювалися коментарями щодо варіантів ідей, а також студенти використовували малюнки, посилання та інші інтерактивні елементи для візуалізації власних пропозицій. Згодом, були визначені найкращі ідеї та всі прийнялися за написання заданої роботи. В результаті, ми удосконалили наші навички в самостійному плануванні та організації навчального процесу, творчому підході до вирішення завдань у групі, ефективній комунікації та вмінні використовувати інтерактивні технології.

Отже, використання інтерактивних технологій у розробці вправ з англійської мови має свої переваги, які пов'язані зі специфікою навчання в електронному середовищі. Для ефективного проведення занять та досягнення високих результатів викладачам необхідно застосовувати різні онлайн-платформи та інструменти. Вони зручні для розробки інтерактивних вправ та інших цікавих завдань.

1. Коваль Т. І. Інтерактивні технології навчання іноземних мов у вищих навчальних закладах. Методика професійної підготовки вчителя іноземної мови. Частина 5. 2011. С. 86-92.
2. Сисоєва С. О. Інтерактивні технології навчання дорослих: навч.-метод. посіб. НАПН України, Ін-т педагогічної освіти і освіти дорослих. Київ: Вид. «ЕКМО». 2011. 324 с.

Електронне наукове видання

ПЕРЕКЛАДАЦЬКІ ІННОВАЦІЇ

МАТЕРІАЛИ XIII ВСЕУКРАЇНСЬКОЇ СТУДЕНТСЬКОЇ НАУКОВО-ПРАКТИЧНОЇ КОНФЕРЕНЦІЇ

(Суми, 24 листопада 2023 року)

Відповідальний за випуск С. В. Баранова
Комп'ютерне верстання Н. М. Балакіревої

Стиль та орфографія авторів збережені.

Формат 60×84/16. Ум. друк. арк. 15,11. Обл.-вид. арк. 16,38.

Видавець і виготовлювач
Сумський державний університет,
вул. Римського-Корсакова, 2, м. Суми, 40007
Свідоцтво суб'єкта видавничої справи ДК № 3062 від 17.12.2007.